

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

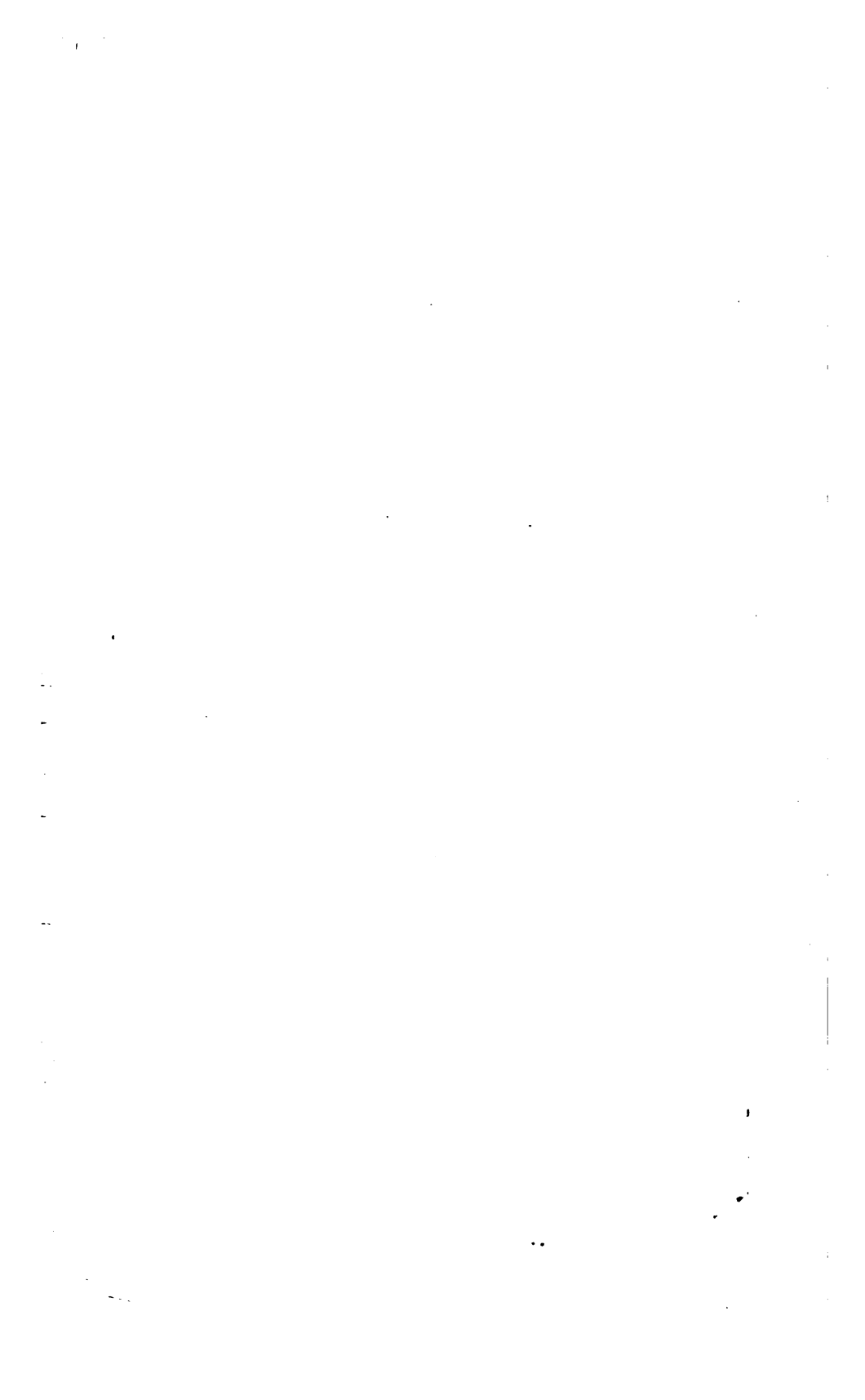
Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsatt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsatt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

99
Brevskapet

SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORSKRIFT-SÄLLSKAPET.

HELIGA BIRGITTAS UPPENBÅRELSE.

FEMTE BANDET. (BIRANG.)

(FÖRSTA HÅFTET.)

STOCKHOLM, 1883. KONGL. BOKTRYCKERIET.

Pris för köpare 2 kr. 25 öre.

För bokbindaren.

I detta häfte åtföljande 4 sidorna 172 i—172 m insättas i
häftet 78, Medeltids Dikt och Rim.

S. AUGUSTINI REGEL.

Här börias sancti augustini reglo Hwilkin 45
läsas skal hwart sine som reglan wardher
läsin j hwario manadha mot

O kärasta systra älskis gudh owir all thing
oc thernäst iämcristin For thän skuld at tässin 5
budhordhin aru os höghelikast giffwin, Tässin 46
aru the thing som wi biwdhom at j stadda j
clostreno göma skulin, Först th; for hwilkit j
arin j eth samansankade, at j endräktelika boon
j gud; huse, Oc wari idher en hugher oc eth 10
hiarta j gudh, Oc ey skulin j sighia nakot eghit
wara, wtan warin jdher all thing almännelikin, Oc
skiptis hwarie idhre aff idhrom formanne ffödho
oc kläde, Ey giffuis allom iämplika For thy
at j ey alla iämlika widhertorffwin, wtan hallir 15
giffuis hwarie enne som widhertorfft kan wara
¶ Thy at swa läsin j innan apostla bokinne at all
thing waro them almännelikin, Oc skiptis hwariom
enom som hanom widhertorfftelikit war The som
nakot haffdo j wärldinne, nar the ingingo j clostrit, 20
Th; skulu the gärna wilia wara almennelikit, Än
the som ey nakot haffdo sökin ey the thing j
clostreno, hwilkin the ey formatto haffua allir faa
wtantil, wtan thog giffwis thera kranklighet th;
som them widhertorfftelikit är, jämwal om thera 25
fatikdombir naar the wtantil waro, ey formatto
sina widhertorfft finna, Oc menen sik ey atenast
for thän skuld säla wara, thy at the fwnnit haffua

födho oc kläde, hwilkit the wtantil ey formatto
 47 at faa, wphöghe ey siin hals For thy at the til-
 fögghias them, til hwilka the ey tordho nalkas
 wtantil, wtan haffwi sith hiarta wp til gudh, Oc
 5 aktin ey allir astunden jordherikis fafangh thing,
 At ey börien clostren rikom wara nyttogh oc ey
 fatighom, wm the rika ödmiukas ther, Oc the
 fatika högfärdhas ther ¶ Oc the som nakot syntos
 wara j wärlden the haffwin ey sina systra j ledho
 10 som til th; hælga sälskapit komo aff fatikdom,
 wtan idhkin hällir ey äras allir hugnas aff rika
 förältra wärdoghet wtan aff fatika systra sälskapi
 ¶ Ämwäl wphöghins ey om the nakot gaffuo aff
 sino gotze til almännelikit wppehälle, Oc ey meer
 15 högfärdhins aff sinom rikedom ffor thy at the
 skipto them clostreno, än wm the haffdo them
 nythiat j wärldinne, Thy at al;skona syndh annor
 öffuas j ondom gärningom at the wardhin, än
 högfärdhin hon sättir ämwäl forsaat ffor godha
 20 gärninga at the forfarin ¶ Hwat dogher for-
 skingra wärd;slika rikedomana, giffuande them fatika,
 Oc at warda fatighom, Naar wsla siälin wardher
 högfärdogharin fforsmande rikedomana än hon
 war them äghande ¶ liffwin for thän skuld alla
 48 25 enhuglika oc samdräktelika, Oc hedhrin j idher
 inbyrdhis gudh, hwilkins mönstir j ärin wordhna
 ¶ warin stadugha j gudhelikom bönom j skipadhon
 tidhom oc timom ¶ Engin göri nakot j böna
 huseno, wtan th;, til hwilkit th; giort är Oc aff
 30 hwilko th; thok nampn, At wm nakra wilia
 ämwäl wtan skipadha tima wm the lidhoga art
 ther a bönom wara, At the ey hindrins aff them

som nakot annat tänkia ther görandis wara ¶ J
 psalmum sangh allir bönum tha j bidhin gudh,
 wändis th; sama j hiärtana som framföris j röst-
 inne Oc siongin ey wtan th; j läsin sionghande
 wara, Än th; som ey är swa scriffuat; at th; 5
 skuli siongas, th; siongis ey ¶ Thämen idhan
 likama m; fasto oc atirhald aff maat oc dryk,
 swa mykit idhur makt tilstädher, Oc naar som
 nakor ey formaa at fasta, taki tha ey nakra födho
 wtan j skipadhom tima wtan tha hon krank är 10
 ¶ Naar j gaan til bord; Oc til thäs j tädhan wp-
 standin, hwat som idher äptir sidhwänionne läsit
 wardher, Th; hörin m; granne aatwakt, wtan oro-
 lighet oc deelo At ey atenast ensampne käfftane
 taki idher maaten, wtan oc at öronen hwngrin at 15
 höra gud; ordh ¶ Om them som kranka äru aff
 idhkelike sidhwänio, annorledhis pläghas j sinne 49
 födho, Th; skal ey androm helbrygdom dröffue-
 likit wara, Oc ey synas orätwist them som aff
 sidhwänio bliffwa helbrygda, Oc meenen ey the 20
 som helbrygda äru, them som siwka äru thäs
 sälare wara, For thy at the siwka nakot th; taka
 som ey giffs them helbrygda wtan hällir hugnens
 j sik siälffuom, at the nakot th; formagha som
 ey formagha the kranka ¶ Oc wm them som 25
 kommo aff kräselikare sidhwänio til clostrit giffs
 nakot til födho, antiggia j gang kläde allir sänga
 kläde, hwilkit ey giffs them som starkaren äru,
 räknen sik ey for thy sälaren, Them som th; ey
 giffs the skulu betänkia, huru mykit the andra 30
 haffua nidherstighit aff sino wärd;lika liffwerne
 til thetta liffwärnit, an tha at the ey formagha

komma til theras fulkomplighet som starkaren
 äru j thera likama ¶ Ey skulu alla meer wilia
 tagha än widhertorfft är For thy at the see nakra
 faa taka meer än the, ey for thy at the them;
 5 hedras, wtan for thy at them thols th; taka For
 than skuld, at ey skuli hända widherstyggelikin
 wranghet oc omwända, swasom j thy clostre j
 hwilko the som rika waro, swa mykit the for-
 50 magho wardhin ärffuodhis fikna, Oc the fatika
 10 wardin kräselika, Oc swasom them kranko al;st-
 tinx är widhertorfft mindra maat taka, at the
 ey thynghins Swa äru oc the äptir krankdomen
 pläghande, at the raskarin widherqwekias, ämwäl
 om the komo aff mästa wärlidinna fatikdom, Swa-
 15 som them fatigho th; gaffue färskir krankdombir
 Hwilkit them rika gaff forlidhin sidhwänio ¶ Än
 naar the sina krafftir faa j gen Tha komen the
 ather, til sinna sälaren sidhwänio Hwilkom gud;
 tiänista qwinnom swa myklo meer höffuis haffua,
 20 som the mindre widhertorffwa, Oc halle j them
 ey matsins kräselighet allir luste nw widher-
 fangna hwilka widhertorfften haffwir kranka läkt
 oc wpehallit, Oc the räknen sik rikare oc sälaren,
 som starkare äru til at liffua sparlika, Thy at
 25 bätra är minna widhertorffua än meere haffua
 ¶ Ey wari idher klädebonadher märkelikin, Oc
 astunden ey aff klädhom täkkias, wtan hällir aff
 gudhelikom sidhom ¶ Naar j nakorstad; gangin
 Tha gaan thil saman Naar j komen thit j gaan,
 30 Tha stan til saman j gang j standan j kläde-
 bonadh och allom idhrom rörlisom oc aathäffuom,
 51 warde enkte, ther nakors asyn stötis aff wtan th;

som wäl höffuis idhre häloghet ¶ Wm idher öghon
 kastas a nakon man fästis wppa engom Ey for-
 biwd; idher tha j gaan at see män, wtan them
 astunda allir wilia astundas aff them är lastelikit,
 Oc ey atenast j ensampna tysto astundan, wtan 5
 badhe j hiärtans tysto astundan oc öghnanna asyn,
 syndelika astundas, Oc astunda mananna oskäl-
 ikin lusta ¶ Oc sighin ey idher haffua bliwghan
 hugh Om j haffuen obliwgh öghon, Thy at obliwkt
 ögha är obliwgx hugx hiärta sändebudh ¶ Oc 10
 naar hiärtan sik inbyrdhis, ämwäl tighiande twng-
 onne a hwars annars asyn bebwdha obliwgh tingh
 Oc äptir kropsins begärning lustas aff hwars annars
 krona, ämwäl ohannadhöm likamom aff orenlike
 smitto Flyr renlighetin bort fran höffwid;skom 15
 sidhom ¶ Hon skal ey tänkia som sitt ögha fästir
 wppa man, oc älskar hans asyn fästis a sik siälffua,
 swa at hon ey aff nakrom androm sees tha hon
 th; gör, wtan hon sees al;stingis aff them hon
 tankir sik ey sees, Än th; wari nw lönlikit, swa 20
 at th; aff enghe människio sees, huat göri hon aff
 them beskodharanom gudhi offwantil Hwilkom enkte
 formaa at lönas, Mon hon for then skuld skuli 52
 meenas th; ey see, huru mykit han th; thulughare
 see swa mykit han th; wisselikare skodhar, Thy skal 25
 hälogh qwinna rådhas hanom mystäckias, at hon ey
 wili mannenom illa täkkias ¶ Oc betänke hanom all
 thing see oc skodha At hon ey wili aff mannenom
 illa sees ¶ Oc thy for then skuld är hännas räddoge
 j tässe sak prisadher ther som scriffuat är Thän 30
 är ledher oc stiogger warom herra som sith ögha
 fäste til olofflika syn, For then skuld ä naar j

ärin saman j kirkio, älla hwar som hälst män
 äru, Tha gömen inbyrdhis idhra blygd oc ren-
 lighet ¶ For thy at gudh som bygge j idher
 han göme idher j tässe matto aff idher siälffwom
 5 Oc om j märkin tassa öghna käte ällir löslaat j
 nakrom wm hwilka jak nw talar, Tha awiten th;
 genast at illa böriat thing fa ey framgang, wtan
 rättis genstan, Än wm j seen hona ather äptir
 idhre formaning samma dagh ällir nakon annan
 10 dagh th; samma göra Hwa som th; hälst finna
 kan, Tha wppinbare nw hona swasom sargadha
 helaskolande, Tha kungöri th; förra twem älla
 threm At hon maghe aff twem witnom, älla threm
 owirwinnas Oc m; qwemmelike hwashet näpsas
 15 ¶ Oc dömen ey idher ther aff ilwilioga wara Nar
 53 j tholkit wppinbaren J ärin ekki hällir menlöse
 ällir orsäkte wm j latin jdhra systra fortappas
 tiande Hwilka j matten rätta wppinbarande, For
 thy wm thin syster haffde nakot skadelikit saar
 20 wppa sinom krop, hwilkit hon löna wilde, For
 thy hon räddis, at th; skulde skäras Huat ey
 giordis th; grymlika, wm th; löntis ällir tighdis,
 Oc miskunsamlika wm th; wppinbaradhis Thy
 skalt thu th; myklo hällir wppinbara at th; ey
 25 skadhelika skuli rwtina j hiärtano, Än for th;
 nakrom androm skuli tees, m; hwilkom hon skal
 owirwinnas wm hon nekar, tha skal th; först for-
 mannenom wisas, wm hon manat glömde sik at
 rätta, At hon maskee lönluka awit oc räth maghe
 30 ey flerom kungöras, Än nekar hon ther fore tha
 äru andra mote henne tilkallande At hon tha for
 allom ey atenast aff eno witne maghe straffas

wtan æmwäl aff twem allir threm owirwinnas, Oc
tha hon owirwnnen är, Tha skal hon taka plikt
oc bättringh æpther formanþsins allir prästins skön
Til hwilkins skipan th; tilhörir Hwilka näpst wm
hon widhersigher at lidha Tha driffuis wt aff 5
idhro sälskapi, æmwäl wm hon ey siälff bort gaar
¶ For thy at th; skeer ey grymlika wtan hällir
miskunnsamlika, At hon ey flere m; sik skuli for- 54
tappa m; sinne siwkdoms smitto ¶ Oc th; iak nw
sagde at öghat skal ey syndelika fästas a nakrom, 10
Th; hallis oc granlika oc trolika j androm som
magho finnas forbiwdhande, owirwinnande, rögh-
iande, oc dömande syndom, m; människonna älske-
lighet, oc syndanna hati ¶ Än hwilkin som hälst
dirffuis til swa mykit ont At hon aff nakrom lön- 15
lika takir breff allir nakra gaffwor kännis hon th;
siälffwiliandis, Tha wnbäris m; henne oc bidhis
for henne Än find; hon ther widher allir owir-
wnnen wardher, Tha näpsis hardelikare äptir for-
mansins allir prästins skön ¶ Jdhur kläde haffuen 20
all til saman wndir enom gömara allir twem allir
swa manghom som them formaa at rökta, At the
ey aff madhkom skadhas, Oc swasom j alla födhins
aff eno wist huse, Swa klädhins oc alla aff eno
klädhis huse, Oc wm th; kan wara, Tha wandhin 25
ey huat klädebonadher idher fanghin wardher äptir
timanna qwämmelighet Huat hällir hwar een th;
sama j geen tagher som hon nidherlagde, allir oc
annat som annor haffwir hafft Tha hwarist ey
nekas th; widhertorfftelikit är ¶ Än om här aff 30
nakor deela allir genkorran kan wprisa j bland
idher, Oc nakor käre sik warre kläde haffua

55 fangit än hon för haffde Oc sik wanwördhna
 wara, For thy at hon ey swa klädhis som annor
 henna systir klädhis, Ther aff pröffwin m; idher,
 huru mykit idher bristir j them indhra hälga
 5 hiärtans klädhebonat, som wm kropsins klädebonat
 swa mykit deelin, Än wm idhre wand;skelighet
 thols at j th; athertaghin som j nidherlagdhin, Tha
 haffuen alla j enom stadh, wndir almännelikom
 gömarom th; j nidherläggin ¶ Enghin göri eghna
 10 gärning wtan wari alla jdhra gärninga til almänne-
 likit gagn m; större aatwakt oc idhkelikare gladheet,
 Än wm hwar idhra giorde sina eghna gärningh
 allir nytto ¶ For thy at kärlekin aff hwilkom
 scriffuat är, At han ey letar the thing som hans
 15 gagn är, wndirstars swa, At han foresätir almänne-
 likin thing sinom eghnom, Oc ekki eghin thing
 almänneliko gagne ¶ Oc for thän skuld, huru
 myklo meer j akten almennelikit gagn, än idhart
 eghit Swa myklo meer witin jdher truffuas j godho
 20 At j allom thinghom j hwilkom som nythias for-
 ganglikin widhertorfft owirgange iw kärlekin som
 altidh bliffwir ¶ Thy fölghir oc th; ther äptir,
 at naar som nakor sinnom barnom allir nakrom
 sinom wardhnat, j clostreno staddom nakot thing
 56 25 giffwir, som är kläde allir annat hwat th; wara
 kan, som skipande är j bland widhertorfftog thing,
 Thagis th; ey lönluka wtan wari j forman;sin
 walde th; almännelikit göra Oc sidhan biwdhis
 them widhertorff[t] haffua, Än löner nakor sik
 30 giffuit thing, Tha dömis som th; stulit ware
 ¶ Jdhur kläde twas äpther forman;sin skön aff
 idher sialffuom allir androm At innermeere sial-

enna til reens klæde off mykit astundan draghi
 ey saman nakra smitto ¶ Likamans twättir skal
 ey nekas huru opta krankdomsins widhertorfft til-
 trængher, Än th; wardhe wtan genkorran, apther
 lakedoms rädhe Swa oc ämwäl om nakor ey wili 5
 Thog apther forman;ins budh, göri liko wäl th;
 widhertorfft ar til likamans helso, Wil oc nakor,
 oc ma;ske th; ey tarffuas, Tha skal ey lydhas
 hännu girughet apte, Thy at wndir stundom tros
 th; ganglikit wara som lustelikit ar, Än tha at 10
 th; skadhar ¶ Oc wm nakor gud; tänistu qwinna
 ar nakor lönlikin wärkir, allir siwkdombir i kropp-
 enom, Oc sigher sik siwka wara Tha troos th;
 wtan dwalu Än wm th; ar nyttokt til at läkia
 thän wärkin, allir siwkdomen, som henne aat lystir, 15
 Är th; ey wist, tha haffwis ther til läkianans radh
 ¶ Gangen oc ey til bat;stuwffwa, allir hwar som 57
 häljst ar tarff at gaa, mindra än twa allir thre
 til saman, Oc skal thän som nakor stad; haffwir
 widhertorfft at gaa, ey ganga m; them som hon 20
 wil, wtan m; them som formannen biwdher skal
 hon gaa ¶ Theras rökt som siwka äru allir them
 som widherqwekiande äru apther nakrom krank-
 dom, allir nakor wand;skilse allir skälffua soot
 haffua, skal nakre enkannelike antwardas at hon 25
 bedhis w wist hwseno hwat som hon see hwario
 widhertorfft kan wara Oc the som skipas at staa
 for wist hwseno, allir klæde hwseno allir book-
 om, The thänen sinom systrom wtan genkorran,
 Bökrena bedhins hwar dagh j wissom timom Oc 30
 the som ey bedhas j tima the wmbärin ¶ Naar
 klæde oc skoo widhertorfftelikin äru them som

kräffwin, Tha töffrin ey the, th; fram faa, wndir
 hwilkens gömo the thing äru som bedhas ¶ An-
 tiggia haffuen enga deelo, ällir oc aldra raskast
 änden hona, At ey skuli wredhin waxa j haat oc
 5 göra balk aff litlo grand, Oc siälena til draapara,
 Thy at j swa läsin, At hwilkin som hatar sin brodher
 han är mandrapare ¶ Hwilken som m; nokrom
 forwitil som bannom ällir nakra handa lastfore-
 58 kastil som, sarghar ällir bedröffwir andra minnis
 10 at raskasto m; fwlle bätringh läkia th; som hon
 haffwir giort Oc the som sarghat är minnis th;
 wtan alla trätto tilgiffua Oc wm the sik in-
 byrdhis nakot bedröffua, Tha skulu the sik, oc
 inbyrdhis siälffua forlika, For idhra böner skuld,
 15 hwilka j swa mykit helsamlika haffua skulin, som
 j them idhkelikare haffuen ¶ Oc än tha at nakor
 wpta frestas aff wredhinne, Tha är thän batre
 som sik skynda til at forwärfwa forlatilse aff
 them hon mote brutit haffwir, Än the som senare
 20 wardher wredh Oc wansamlikare böghis til at
 bedhas forlatilse ¶ Än the som aldri gh wil nadhe
 bedhas ällir oc ey aff hiärtano bedhis, hon är
 wtan sak j clostreno, ämwäl wm hon ey wtdriffs
 tädhan ¶ Hwar fore spar in idher aff hardom
 25 ordom hwilkin om the framfördh warda aff idhrom
 mwne, Tha wari enghin lat aff samma mwnnenom
 framföra läkedom, aff hwilkom saarin giordh äru
 ¶ Än nar som näffstinna widhertorfft för sidhanna
 rättilse skuld trängher til, at tala hardh ordh oc
 30 j kännen jdher nakat haffua owirgangit mattona
 j them ordhomen ¶ Ey kräffs th; aff idher at
 j skulin bedhas forlatilse aff idhrom wnderdanom

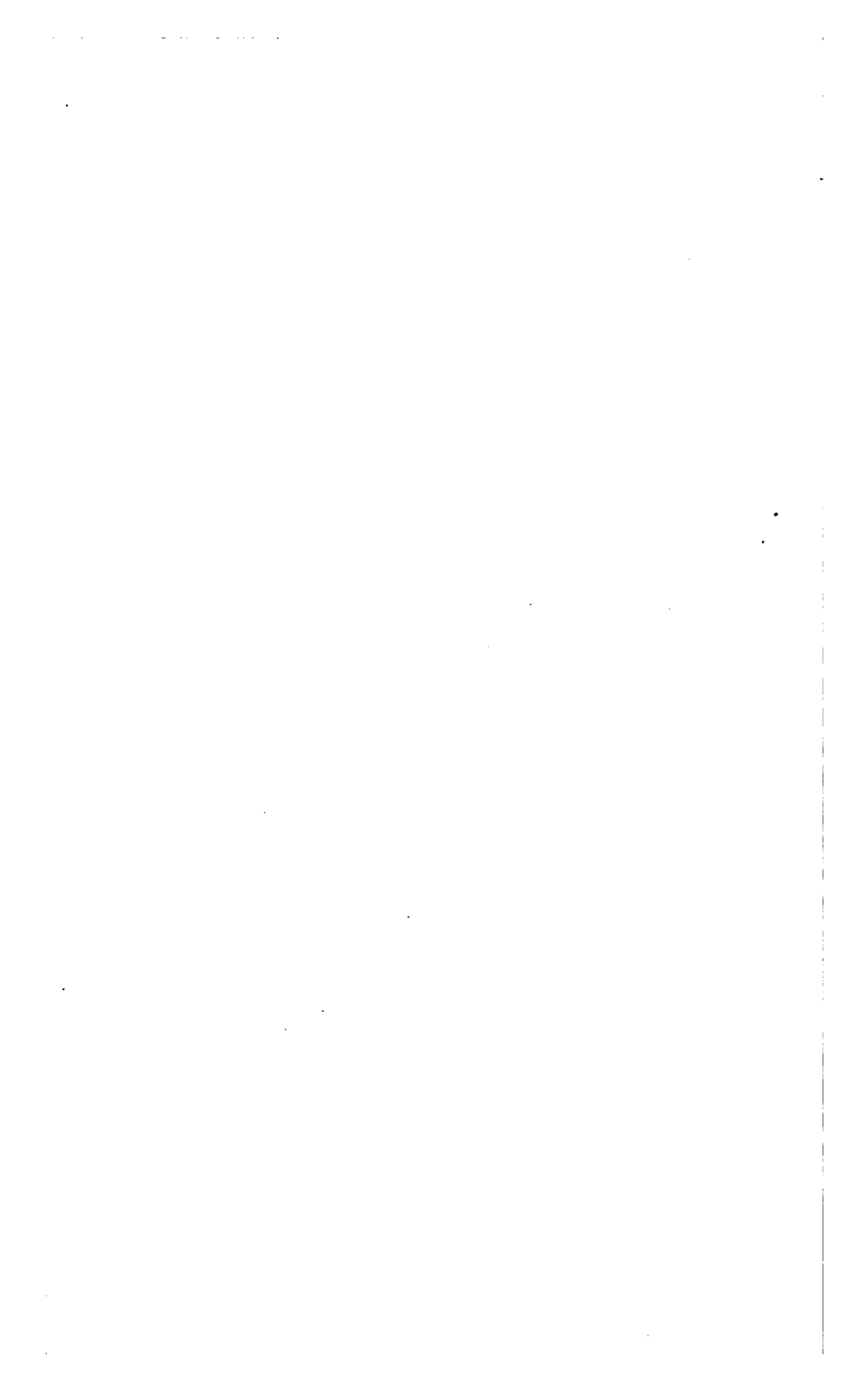
at ey skuli aff them som bór wara wndirdanogha, 59
 bryta[s] styrþainna wald, Naar som omykit gömis
 ódhminkten tha ár nadhe bidhiande aff alla thinga
 herra hwilkin som weth aff hwat godhwilia j álskin
 them, Hwilka j matþske meer án rátwíst ár nápsain s
 allir awiten, Thy at andelikin álsknadher skal
 wara mállan idher oc ey likamlikin ¶ Formannenom
 lydhis, swasom modher m; wárdþskylloghom hedher,
 at ey j hanom syndis mete gudhi Oc myklo hállir
 prástenom hwilkin aldras idhra omsorgh bär ¶ Thy 10
 at wppa th; at all thenna stykkin skuli gömas Oc
 om nákot wardher mindre gömdh án som widher-
 bór At th; ey glömslika owirfáris, wtan aktis oc
 wórdhia, at th; wardher bátrat oc rát, Thy skal
 th; wtkorlika formannenom tilhöra, at han wndir- 15
 wise prástenom, som owir idher háffwir störré
 wald, Th; hans matto allir krafft owirgaar Thán
 som jdher forman ár rákne sik ey aff herrande
 walle sálan wara, wtan aff thiánande kárlek, Hedher-
 hallin wari idher forman j bland idher Oc han 20
 wari j gud; ráddogha wndirgiffwen jdhróm fotóm
 ¶ Náar allóm bewise han sik godha gerninga ápte-
 döme, nápsé them som orolika áru, hugsuale them 60
 som dröffde áru, aname them som wanskelika áru
 oc siwka, wari thulugh, Háffui gärna nápst j sik 25
 Oc sáti hona m; gud; ráddogha, Oc án tha at
 badhe ár widhertorfftelikit, Tha widherbór meer at
 formannen álskis aff idher án rádhis, betánkiande
 sik altidh wara göra skólánde rákinskap gudhi for
 idher ¶ Aff hwilko j lydhande honóm, ey atenast 30
 warkunnen jdher siálffuóm, wtan ámwál honóm,
 Hwilken j huru myklo höghre stad han ár j bland

jdher J swa myklo störrer wadha är han stadder
 ¶ war herra giffui at j alt thetta gömen m; kärlek,
 swasom andelika fågrind; älskara Oc aff ihesu
 christi wällukt aff idhre godho wmgango wäl-
 5 luktande, Ey swasom träla wndir laghom wtan
 swa som the som frälse aru, Oc skikkade wndir
 gud; nadh ¶ Thy wppa th; at j maghin idher
 skoda j tässe bookinne swa som j enom speghil,
 Oc at j ey forgätin for glömsko skuld, ¶ Tha
 10 läsis hon for idher entidh j hwarie wiku, Oc
 hwar j idher finnen göra th; scriffuat är Thakkin
 warom herra som alt got giffwir, Än hwar som
 nakor idhra, seer sik nakot bortto wara, sörghe
 aff thy som framfarit är, Oc wakte sik j til-
 15 kommande tima bidhiande, at henne th; forlatis
 61 som brutit är, Oc at hon ey ledhis j frestilse

(Efter Ms. germ. Fol. 726 i Berlin, K. Bibl.)

CONSTITUTIONES.

Här äpther börias Constitutiones

117

San ödhmiukt är, at rådhas gudh j allom tima
 Ey älska eghin wilia wndirgiffua sik formanna
 lydhno for gud; skuld, Ey kurra j motganglikom
 thingom, än thot the biwdhas, Ey dylia onda 5
 tanka oc ondh thing förra dyld sinom scripta-
 fadher wppinbara, San ödhmiukt är, wm männ-
 iskian lätir sik nöghia aat thy ömblikasta, oc at
 thy ytarsta Om hon ey atenast sigher m; twng-
 onne, wtan ämwäl thro, aff innarsta hiarta, sik 10
 wara ömlikare, oc minne wärdh, än nakra andra
 Om hon enkte gör wtan th; almännelikin regla
 biwdher, allir hálga människior äptedömilse til
 radha, Om hon tysto hallir, ther til hon wardher 118
 aatspordh Om hon är ey rask til löghe, Om hon 15
 faa oc skälikin ordh tala m; stadughet, Om hon
 j klädebonadh oc limom bewisar ödhmiukt, Oc j
 allom stadom tänkir sik skula presenteras gud;
 dome sighiande m; publicano Jak är ey wärd-
 ogher at wplypta öghonen til himelin 20

Aff renlekenom ij capitulum

Eygh är ympnit köt; sins renlekir, wtan hugx-
 sins renlekir fölghe Oc for gudhi räknas the ekke
 jomfru, som wil smittas, oc ey gitir, wtan hon
 rätte sik m; sanne synda bätringh Thy sigher 25
 wise mannen at renlekir är tåkkir gudhi nar köt-

lika astundilsa rörilse ffortakas m; rad;̄sins matton,
 Oc tha är ren likamans qwämmelighet, wm hon
 j bland lastanna othama gälni;sko thollelika hald;

Huru knäfal oc nighan skulu warda j
 5 kirkionne iij capitulum

Tha som annat sin är ringt, komen alla j choren,
 nighandis til altarit, Hwilkit the altidh görin
 hwart sin the om altarit gaa, Oc thentidh the
 119 koma til sinna stadha, tha lasin Pater noster Aue
 10 maria Oc gloria patri a sinom knäm Oc nar
 horista haffwir giffuit tekn, Tha wpstandin alla,
 Oc wänden sik til altarit oc sighnen sik, Ebdo-
 madaria sighi Dignare me &c allir, Domine labia
 mea & cetera allir Aue maria som sidher är, Til
 15 gloria parti nighen alla, ther til siongx Sicut erat
 Oc tha wprätten sik Oc är witande at swa opta
 som siongx Gloria patri, swa wäl j mäsbonne
 som j allom tidhom Tha är altidh nighande swa
 wäl j högtidhis daghom som j söknom daghom
 20 ¶ J första psalmenom är sithiande, J androm
 standande oc j tridhia sithiande Oc swa fram
 aat wndir taknom siwkom, Oc th; stande j abba-
 tissonna walde Än tha ytarsta psalmen lyktas
 stande alla wp, Oc the som siongha wersiculos
 25 nighen altidh nar the äru lyktat J lec;omen oc
 responsoriis magha sithia hwilka som wilia, Oc
 alla wpstandin til Gloria patri Oc nighen Oc
 thantidh Te deum siongx böghin sik alla til
 sanetus sanctus wprättande sik Tha pleni byrias,
 30 Oc nar kyrieleyson är lyktat j mäsbonne oc Gloria

in excelsis bōrias, Tha omwānden sik alla til 120
 altarit, Oc nar som siongꝝ Et in terra Tha
 wānden sik ather j geen som the stodho för, Oc
 nar the sionga Adoramus te tha nidherbōghin sik,
 wprättandis sik til Glorificamus te, samuledh nighen 5
 thāntidh siongꝝ Suscipe deprecationem nostram
 ¶ Oc är märkiande at til första Collectam j māsse-
 onne swa j högtidhis daghom som j söknom är
 altidh nighande, an til andra Collectas standen
 a knām owir formas, Thāntidh Epistola är bōriat, 10
 tha sitin the som wilia alt til ewangelium, Tha
 th; är swngit Oc offertorium tha fallen alla a
 knā owir formas ther til prefacio bōrias, Tha
 standen alla oc wānden sik til altarit, Oc nar
 prefacio är lyktat omwānden sik som the stodho 15
 för, oc nidherbōghin sik ödmiuklika til första
 sanctus, Sidhan standen wprätta ther tillth; lyktas,
 Nar th; är ändat nidherbōghin sik a knā owir
 formas alt til Pater noster Oc tha stande nidher- 20
 bōghin sik a knā owir formas alt til agnus dei
 ¶ Til ihesu nampn oc maria, är altidh nighande
 Oc nar som siongꝝ i Credo natus ex maria vir- 121
 gine et homo factus est Fallen a knā, alt samu-
 ledh gören brödhrena 25

Aff klokkomen iiij capitulum

Til at wtmärkia dagxsins tima skulu klokkor
 vara j clostreno Hwilkra skikken wari j abbatisse
 oc confessoris walde Oc huar the skulu hānghias

Aff bröðhranna tidhom v. capitulum

For then skuld, at aldroghom klärkom är wan-
 sampt at owirgiffua the tiidhe som the äru wani
 widh, Oc wānias widh nya, Tha loffwas them
 5 sionga thās domkirkio tidhe j hwilkins biscops-
 dōme clostrit är funderat, wtan systrana skulu
 engaledhis wmskipta siin sang ther them är skip-
 adher, Oc thy ther til at bröðhrene swa halden
 domkirkionna sidh, j hwilko biscopsdōme the äru,
 10 badhe j tidhom oc mässom at wm ther äru nakre
 enkanelike högtidhis stadga, sidhwānia j läsningh,
 som ekki äru j androm kirkiom almännelike, Til
 thera äru the ey bwndhne, alla wm wanlika nakor
 är annorledhis skipande For the twāne langa tidha
 15 gārdher, som daghlika skulu siongas j clostreno
 Th; wari j confessoris walde

Aff systranna tidhom vj capitulum

122 **T**āntidh systrana äru ey j handa ärfuode Tha
 warin j läsningh oc j bönom oc widh mässor wtan
 20 abbatissan biwdher annat ¶ Systrana skulu hwan
 dagh sionga högtidhelika sina tidher togh m;
 stadughet oc ödhmiukt, Ey m; roopfulle röst
 wtan wari thera sangher mathelikin stadughet oc
 enfallir, Ey m; bruthne röst, ey m; discant wtan
 25 fullir m; alle ödhmiukt oc gudhelighet, swa wäl
 a bröðhranna wāghna som a systrana, swa som
 budhit war j gud; anda ¶ A skärdagh oc langa
 freedagh oc paska afftan, skulu systrana engaledhis

aflaggia then sangh m; the thonan, som the äru wana widh at haffua, Thog skulu tidhana siongas läghre tha än annan tima oc samuledh a skär dagh oc paska afftan är mässon läghra siongandis

Huru abbatissa skal wälias vij. capitulum 5

Naar abbatissa skal wälias, Tha latin sik ther om sämia swa wäl brödhrene som systrana Än kan them ey owir ena dragha, Tha ranjsaki th; biscopin m; confessore, Än thäntidh abbatissa är wald aff conuentonne, ämwäl m; brödhranna 10 som m; systranna samtykkio, Tha kungöri confessor biscopenom henna qwämmelighet som wald är Oc biscopin m; confessore gange in i systrana 123 choor oc ther wighe hona som wald är, m; sama wälsignilsum, m; hwilkom wighis abbatissa aff 15 sancti benedicti reglo wndantakno at hon ey haffui kryklo, Oc ey wighis henna fingergul, Tha hon är wigdh gange biscopin ather nidher m; hanne j capitulum, Oc alla systrana görin hanne lydhno Först priorissan om hon är när, är ey hon tha 20 görin senior, Oc swa hwar een äptir sinne orden, Än systerin som gör professionem allir lydhno skal staa a knäm fore abbatissonne som haffwir reglona j sino sköte, hwilkin syster lägge handena wppa bokena sighiandis ¶ Jak syster k loffuar 25 gudhi iomfru sancte marie, oc allom hälghenom, oc idher abbatissa lydhno, mik halda skolande, Alt til dödhin, äptir reglonne som scriffuat star j tässe book Jn nomine patris et filii et spiritus sancti Amen, Ther äptir gange biscopin wt ¶ Än 30

är th; swa at biscopin gither ey när warit, ey thas sidher, hon som alt conuentit alla wilkare deelin haffwir samtykt Oc confessor til radher oc fulbordha, bewari sik m; andilikom oc wård;slikom stykkiom, apther reglonne Oc alle lydhen henne, til thas hon wardher wigdh, aff biscopenom

Huat abbatissa skal tänkia oc göra viij capitulum

Abbatissa skal altidh minnas wppa th; som scriffuat är, Forman; namn skal fulkomnas m; gärningom Thy skal abbatissan alla godha gärninga oc hälogha, ytherlikare bewisa m; gärningomen än m; ordhomen witi oc th; at hwem meer antwardhas, aff hanom kräffs oc meer, Oc thy skal abbatissan altid tänkia, at hon haffwir takit wppa sik siäla styrsi aff hwilkom hon skal oc göra räkenskap, Thy skrympte ey allir glöme therä siäla helso, som henne äru antwardadhe, Oc ey bäri meere omsorgh aff forganglikom thingom, än aff siälomen, Göri oc enkte allir läre allir biwdhe allir skipi owir ihesu christi bwdh minnandis altidh wppa th; ordhit som han sagde wen til huat kom thu

Aff abbatissonna radh giffuarom ¶ ix capitulum

Naar nakor särlikin oc groff ärande äru arörande, tha kalle abbatissan conuentona saman oc sighi them huat som wardhar, Oc wtuali aff therä

raadhom th; nytlikasta, Än j androm mindre
 arandom, haffui sith radh m; senioribus, Oc th; taki 125
 abbatissan alþstingx til wara at hon haffin idhkelika
 Confessorem oc nakra aff allis brödhromen j sinom
 radhom, sārlika j groffuom oc storom arandom, s
 Oc hon wtwāli aff thera radhom th; nyttogasta
 oc göri th; som synes ganglikast wara, Än wm
 th; kan wara nyttelikt Tha maa hon j storom
 oc högmāles arandom oc sakom, Thog m; con-
 fessoris witi oc samtykkio maa hon nythia wārdþs- 10
 lika manna radh Oc hālþst biscopsins wm han
 ar siälakar

Huru abbatissan skal manas til bättring
 x capitulum

Om abbatissan ar affwitelikin, tha skal hon aff- 15
 witas hemelika, tyswa oc tridhia siin aff confessore
 oc aldrogha systromen an sköte hon thy ey, tha
 skal biscopin mana hona, Oc rätte hon sik ey
 sua tha sätis aff Oc j tassom sakom skal abba-
 tissan affsätias Om hon ar thyngd aff allirdom, 20
 swa at hon formaa ey sino ambite nyttelika fore-
 staa Om hon haffwir oläkelikin siwkdöm, Om
 hon forsmaa the hālgo reglo, oc sinna systra siäla
 helso Om hon forskingra clostirsins goo; Om 126
 hon til reglonna skadha älskar meer kötlika wini 25
 an siälana oc gudh, Tha sätis aff m; biscopsins
 witu Samuledh warde aff confessore Manis aff
 sinom aldrogha brödhrom Oc aff biscopenom rätte
 han sik ey tha sätis aff

Aff clostersins inciglom oc goo; a sk
xi capitulum

Abbatissan skal ey skipta allir sǫlia allir l
goo; wtan bǫggia conuentonar witu oc confes
5 radh, Oc ey bort late gamull goo;, the ther r
lika aru fanghen, For the goo; som aru tw
wti huat the aru wǫl ulla illa fangin, Oc thy
nakor tholik thing aru gǫrande skulu ther
uentonna oc confessoris incigle foresǫthias at
10 haffuen bǫggias conuent;nsins witis byrdh, Thy
abbatissan haffua tw incigle eth for stora oc gr
saka skuld, Oc annor for daghlika aranda s
Confessor haffui samuledh tw incigle for sama

Aff abbatissonna oc sysloman;nsins rǫ
15 skap xij capitulum

Abbatissan skal gǫra rǫkinskap, eth siin j h
iom manadh, aff allom arǫrandom tinghom,
27 ar wpbyrdh oc wtgiff For aldrogha systrome
confessore oc nakrom aff brǫdhromen m; ha
20 widh iǫrn windǫghat, An wm rǫkinskapin
ey gǫras j hwariom manadh Tha gǫris thǫn
hon ar bǫt;st lidhog Oc abbatissan taki rǫkinska
aff syslommenom oc aff allom ǫmbit;manno
nǫrwarandom nakrom aff gambla systromen

25 At offer oc alt annat skal antwar
abbatissonne xiiij Capitulum

Abbatissan stande fore pǫningom oc a
wǫrd;likom stykkiom, Oc skulu brǫdrene

enkte m; them bewara, alla m; systromen j nakre
 skipan, wtan m; abbatissonna wilia Thy skulu
 alla clostersins ingäld oc offer antwardas wndir
 abbatissonna händir alla wald, At hon skipi thy
 allo swasom nyttokt faa warit, Thy loffuas abba- 5
 tissonne m; nakrom systrom, som aff henne ther
 til äru skipadhe, at hanna oc tälia päninga, Oc
 faa them wt ämbitzmannomen, til at wtlägia them,
 apther thy som behöffwir, oc nyttelikin oc san
 widhertorfft wtkräffwir ¶ Jtem for thän skuld, 10
 at abbatissan haffwir myklo at sköta, Oc kan ey 128
 altidh wara j conuentonne thy haffui hon en litin
 cella ther til skipadhan, hwar hon maa wm rakin-
 skap oc ärande tala wti m; systromen, hwar hon
 maa oc soffua, wm hon kan ey j skipadhom tima 15
 koma j dormitorium, Än äta älla drikka skal
 hon ey til dyrffuas wtan j siwko stuffuonne älla
 j conuent;stuffuonne ¶ wakte oc abbatissan at
 hon ey late redha sik kräselikare rätter än con-
 uentan haffwir, wtan wanlika nakor enkannelikin 20
 krankdombes ällir skälikin saak, ällir widhertorfft
 nakra kräselikare rättir wtkräffwir ¶ Jtem om abba-
 tissan wardher siwk tha läti redha sik qwämme-
 likin stadh j infirmitorio, at hon maghe sökias aff
 systromen, Swa at androm siwkom systrom göris 25
 ey oro, Thog maa hon lata redha sik en en-
 kannelikin stadh j thy siwkohuseno som kallas
 somar hus, at ey lidhin siwka systra_nakot hindir
 for henna skuld ¶ Swa skal infirmitorium byggias,
 at annat rwmet wari for them som al;stingx harde- 30
 lika äru kranka, Oc annat för them som nw
 widherfas oc mindra thola

Aff beskedelike älskelighet xiiij Capitulum.

Owir alt wakte th; högxt abbatissan om systrana,
 Oc confessor om brödhrana at the engom stadhin
 nakot annat haffua än th; reglan loffuar, Oc ey
 5 älskin meer ena persona än andra, wtan hwilka the
 finna j godhom sidhom wara bätra, Än ey skulu
 the thog henne stadhia haffua blötare allir bätra
 wtan siwkdombir allir alderdombir nakot yther-
 meer wtkräffwir, Oc th; är j the matto skipande at
 10 andre ther aff ey synden j korran alla dömpningh

Aff priorissonne oc henna ämbite ¶ xv
capitulum

Priorissa skal wälias, m; alla conuentonna sam-
 tykkio, Hwilkin som skal wpfylla allir wpphelda
 15 all abbatissonna ämbite j chor oc rectorio Oc j
 allom androm stadhom, Än närwarande abba-
 tissonne skal hon enkte göra wtan äptir henna
 budh, Priorissa skal staa j winstra chor, j första
 stadh, ringhia bordh klokkone, seghia benedic-
 20 cionem til collacionem oc bordh läsning Halla
 capitulum wpwäkkia systrana, j chor oc wtan

130 Aff confessore oc hans ämbite xvi Capitulum

Confessor skal wara sniällir oc moen ey älskoga
 gern, ey myshughul ey mangtalugher, Wtan
 25 thulugher oc rådhandis gudh Hwilkin alle con-
 uentonne wari swasom fadher Hanom skulu alla
 brödhrane lydha, Han ägher staa j höghra choor,

Oc j största högtidhom halla mässor oc tidhagårdher, Halla capitulum oc collacionem göra doma affsätia oc insätia, näpsa oc mana Oc alla glömdzskor wpfylla, Han skal til see om brödhrena kläde oc andra thera widhertorfft wm the som siwke äru at the lidhin enghin forsumilse

Huru tystan skal haldas xvij capitulum

Abbatissa oc confessor magho tala, wm widhertorfftelikin thing, än apther natsangh, Oc fore warfru mässa, wm widhertorfft th; wtkräffwir 10 Samuledh the som ambite haffua Hwilkin ey kunno framgang haffua wtan talan, Oc är märkiande at j kirkionne j dormitorio oc refectorio oc aldra mäst thäntidh conuentan är widh bordh, wari engom lofflikit at tala, Än wm j tässom 15 stadom äru nakor thing bedhandis, som ey kunno laatas, Tha skulu the hällir kräffuias m; tekn, allir hwit;skan j öra ¶ Abbatissa allir priorissa magho rätta hana som läs for borde wm hon wilfar, Oc sighia m; fam ordhom aff the sama 20 bordh leçene nakot hugnelikit wm the kunno, Abbatissan oc the som thiäna skulu swa görlika foresee all widhertorfftelikin thing, At ey wari tarff at nakot bedhas widh bordh ¶ The rwm som kallas auditoria skulu bygghias mällan kirk- 25 ionna oc refectorium at the systra som nakot haffua tala magho ther saman koma, For widhertalan skuld, Thy at j wnganglomen är enge lofflikit at tala ¶ Jtem wm systrana höra widh iärngrindenar wärd;sluk tidhande allir sqwallir allir 30

andra fafanga, waken höghelika at the ey thera handa atherförin ffor andra systra, wtan the som thera handa thing höra widh windöghonen roopen genstan amot swasom wredhgandis, teeande sik
 5 styggias widh at höra tholikin thing, Th; war
 132 budhit j them hälga anda ¶ Änghom wari oc lofflikit at tala j gräsgardhenom, allir bat;stuffuonne, wtan swasom abbatissan loffuar, Änghin til-dirffuis oc at tala äptir maaltidh än tho at gracias
 10 är läsit, allir äpther biberes, For än abbatissan allir priorissan allir nakor annor syster j thera stadh haffwir sakt Benedicite ¶ Än ey magha the oc tala äptir warfru mässa, För än the koma, j the stadha som skipade äru til talan

15 Aff custodibus oc thera ämbite xviiij Capitulum

Järffuodhis tima nar systrana magha tala skulu fyra allir twa systra til skipas som skulu kallas custodes ordinis Oc gangen kringom clostrit Oc aatwaken granlika at systrana haffua sik gudhe-
 20 lika, Oc hwilka the finna ther amot göra the skulu fram roopas j capitulo, Samuledh wari oc m; brödhromen huart aar skulu tve brödher aff prästomen skipas ther til aff Confessore omskiptelika Hwilke som skulu göra aatwakta huru reglan
 25 hald; oc tystan, Oc röghia them j capitulo som brutlike finnas

133 Aff systranna arffuodhe xix Capitulum

Systranna arffuode skal aff abbatissonne swa iämlika skipas mällan thera at ey sparis i thy

meer enne än andre, wtan hon see wanmaktogare,
 allir hon är idhkare j chorenom for sangx widher-
 torfft skuld, Thog är them nakot sparande som
 ey äru wana widh ärfuode ther til the wänias,
 Oc hwarie enne skipis ärfuodis gerning til hwilka 5
 hon är batst tilfald ¶ Engin syster skal wrsäktas
 aff handa ärfuode, wtan antiggia skal hon wara
 j stekarähuseno widh madh gärdh allir at reedha
 wadhmaal, allir spinne, allir wäffui, wtan abba-
 tissan, priorissan, oc the som kranka äru ¶ Aff 10
 stekerähuseno skal engin syster wrsäktas wtan
 abbatissa, priorissa, oc wanföra, Thog om san
 widhertorfft är loffuas them haffua Fyra [qwin]nor
 focarias, äptir thy som tässin reuelacio lydhir
 som här genstan äptir fölgher 15

Reuelacio de focariis (Extrav. 35)

Gud; son talar nar jak omgik j wärldena m;
 apostlomen Tha aktade jak atenast siälanna fromaa,
 För thy at ey war skälikit, allir lustelikit thiäna
 badhom sändir siälomen oc wärldinne, Oc for thy 20 134
 throne män oc qwinnor ärfuodadho wm likam-
 likin stykke Hwilke togh ey waro allir kalladhos
 apostla, wtan til hulpo oc wppehiöllo thera ärfuode
 som mik thiäntto hemelikare än andre, Oc när
 mik waro swasom waro apostlane, Swa är oc nw 25
 jak sagde tik förra aff minna modhers möia taal
 hwilka hänne skulu enkanelikare thiäna än andra,
 Somlika aff them haffua hafft kräselikare wpfödha
 soma äru kranka siwka oc gambla, Oc somma

äru mindra wana widh ärfuode, Soma äru oc yther-
 mer wiliogha til gud; tianist gudhelika skodhan,
 Oc for than skuld wm san widhertorfft ar, Oc
 stadhin th; wtkraffwir, Tha loffuas abbatissonne
 5 at taka in for porten Fyra qwinnor focarias, the
 som äru j alder oc sidhom oc frägd ostraffande,
 Hwilka rökta skulu eldin oc inbara widh oc watn
 oc wtwräka aff clostreno orenlikheter, Oc skulu
 hialpa systromen j ämbitom som äru wanstarka,
 10 Hwilka magha gaa j kökiona oc j andra stadha
 j clostreno for ärfuodhis skuld, Oc haffuen siin
 135 hus widher stegherhusit oc porten, at the warin
 altidh redho at widhertaka oc inbara the thing
 som inbärande äru j ämbit;husen, Än togh skulu the
 15 ey tilföghias conuentonne j chor ällir dormitorio
 ällir conuent;stuffuo, wtan standin wtan chorin
 nar the äru lidugha, The skulu oc ey ätha m;
 conuentonne wtan liffua aff systranna almosa, ällir
 oc aff the prebenda som abbatissan skal them
 20 fore see Oc skulu the göra abbatissonne lydhno,
 Oc til eth widherkännilsa tekn skulu the haffua
 skaplara wtan hätto, Än är th; oc swa at nakot
 är görande j stekerhuseno aff wärd;likom mannom,
 som engom lundom kan laatas, Tha wari ther
 25 när en ällir twa aff them fyra focariis oc see til
 at enkte wardher giort mote reglonne ¶ Brödhrene
 haffuen oc twa focarios om th; är them nyttogt oc
 widhertorfftelikit, The sama focarii skulu ey haffua
 kwffla wtan en mantol wtan owir kiortilin widh
 30 hwilkin skal wara sömat en hätta litin som andra
 renliffuis män haffua, Än tha the skulu ärfuoda,
 tha haffwin hätto som sancti bernardi leekbrödhær

Aff iämpnadhenom j maatenom. xx Capitulum

Hwar en syster skal synderlika haffua sina 136
 prouento j maat oc dryk, Oc ey skulu twa äta
 tilsaman, skipis oc hwarie enne syster iämpn
 matto j maat oc dryk, Thog swa at abbatissan 5
 haffui wald at ökia hona wm tarffuas, Oc wakte
 th; at aldrig warde owiraata allir drykkenskapir,
 Thy at the äru alþestingx genwärdogh helsonne
 Thy är ympnit systromen om daghin, Tha the
 ekki fasta at hwar thera faa wm middaghin ena 10
 halffua libram brödh, Th; äs eth halff skaala
 pund, Oc wm natwardhin eth tridhingx skaala
 pund, Th; äs halfft annat brödh wm middaghin,
 Oc eth maatelikit brödh wm qwallin, Maatan aff
 drykkenom skal wara wm middaghin meer än 15
 eth salustoop aff ööl allir wiin, Om qwallin wari
 nakot litit minna ¶ Om synnedaghin skal redhas
 sudh, m; köt, allir nakra handa frukt j sudh Oc
 ther m; giffuis hwarie syster eth stykke aff färsko
 köti allir saltadho, Oc swa stort eth stykke aff 20
 stekto köti ¶ Än wm manadaghin, oc tisdaghin
 giffuis kaal, aff yrta gräs, allir aff andro thy, som 137
 wägxir aa jordhinne, oc tw stykke sudhit köt
 som thera kranklighet iämpnast koma ¶ Om tors-
 daghen haffuis alt swasom wm synnedaghin ¶ Oc 25
 äs th; märkiande at altidh giffuis hwarie enne
 söpe j sinom disk ¶ Om the dagha j hwilkom
 the skulu äta firmis maat Tha giffuis hwarie
 enne tw stykke fisk, smör, äg, ost allir annat
 tholikt äptir thy som tarffuas ¶ Om fasta dagha 30

haffuen twänne söpe at the ther ey gitir aff eno
 mättis aff the andro, Sidhan tw stykke färskan
 fisk, Oc th; tridhia saltat Oc ther m; aple wim
 the äru til ällir annor frukt ¶ Än ey finnas
 5 färska ällir salte fiska Tha see abbatissan til at
 them giffuis nakot annat lika got ther amot som
 är antiggia nakot got söpe ällir sudhin frukt, At
 the ther gudhi thiäna lidhen ey wanskilse, brödh
 oc dryk haffuen swasom nar the ey fasta ¶ widh
 10 thenna fornämpda iämpnadh oc maato skulu oc
 brödhrene staa allaledhis

Aff brödhrensa kost oc maatgärdh xxi
 Capitulum

Brödhrene takin siin maat aff systranna steker-
 138 15 huse, ällir wim them synis torfftelikit wara, for
 siwka brödhra skuld oc for nakra tima älla falla
 skuld redhin sik siälffue kost j sino stekarhuse,
 Thog swa at the takin kostin aff systranna stekarhuse

Aff aptan drykke wim fasta dagha xxij capitulum

Tha fasta dagha äru oc aptansangin är sagdher
 20 oc nakor litin time ällir stund är lidhin, äpther
 thy timen tilsigher, Tha ringhe priorissan bordh-
 klockkonne swa länge Miserere mei deus kan läsas,
 Oc tha ather är wänt sighi lectrix Jube domine
 25 benedicere Abbatissan swari Potum ancillarum
 suarum benedicat rex angelorum, Oc genstan nighen
 älla abbatissonne, Oc gangin til siin säte, Ther
 innan systren som thiänar j refectorio aatwakte

at alla haffua sina kannor ¶ Hwilkin syster sent kombir swasom æpther eth miserere mei deus nighe oc siti huar hon finder rwm wara ¶ Ån hwilkin som sent kombir, swasom æpther fyra miserere mei deus böte mit a gulffueno liggiande 5 framstupo, Oc läsande tystelika ena pater noster Oc swa stande wp oc sithi ytarst aff allom ¶ Ån hwilkin som alþstingis bortto är, wtan orloff widhergange sik j capitulo, Oc taki hardare plikt ¶ Naar aptan drykkin är lyktadher ringhe abbatissan allir 10 pirorissan oc swa wpstanden alla, wtan läsningh oc gangin ther til natsangher ringhe ¶ Ån systra the som haffua widhertorfft drykka tha magha the nar första klokka är ringdh til aptansangh drykka nakot litit j refectorio For än the gaa til 15 aptansangin, Samuledh gören the som wilia, For än Collacio byrias, Swa skulu oc brödhrenä göra wm all tassen foresagda stykke

Aff thörfastonne xxij capitulum

Naar systrana fasta widh watn oc brödh tha 20 waken, at the drykkin ey watn, wtan th; som är sudhit, m; biogh allir brödh, j swa matto som tiisana for köld skuld, oc kranka naturinna owant atirhald, Oc giffuis them æple alla andra fruktir, wm the til äru, Oc skiptins m; iämpne matto, 25 Oc m; sama sidh oc thokt skulu the swa thän daghin ingaa til bordh, oc sithia oc haffua bordh läsningh som wm andra dagha Oc swa gangin til kirkio oc läsinn gracias, swasom the göra tha the ekki fasta, Oc alla stad; oc j allom tingom 30

140 flyes mistanke oc lösheet oc eghin wili ey finnis
 Äptir aptansangin skulu the j sama matto ingaa
 til bordz, Oc the drykken som wilia Än ey
 warde bordh läsning, Oc ey langh dwalu j sithian
 5 thetta sama görin brödhrene

Huru bordh läsning skal hallas xxiiij Capitulum

Bordh läsningh skal aldrig bortto wara, hwarte
 wm middagh ällir wm qwal Vtan wm qwällin,
 tha the torfasta, Thy the syster, som läsa skal
 10 for bordhe kommi, wm synnedaghin äpter otta-
 sanghin, Framfore altara trappa, Oc nighandis
 stande nidherbughin oc sighi tryswa, m; höghe
 röst, Domine labia mea aperies Chorin swari
 hwart sin Et os meum annunciabit laudem tuam
 15 Sidhan sighi ebdomadaria Saluam fac domine an-
 cillam tuam Chorin swari Deus meus sperantem
 in te Sighi ather ebdomadaria Mitte ei domine
 auxilium de sancto, Chorin swari, Et de syon
 tuere eam, Ther äpther sighi ebdomadaria, Dominus
 20 custodiat introitum et exitum tuum et auferat a
 te spiritum elacionis, Naar hon haffwir takit
 141 tässin wälsignilse, Tha nighe oc gange siin wagh,
 Än nar priorissan kombir at ringhia til bordz
 sithi lectrix j sinom stadh widh pulpitum Oc tha
 25 abbatissan haffwir saat sik Sighi lectrix Jube
 domine benedicere, Hwilke abbatissan swari swa
 Mense celestis participes faciat nos rex eterne
 glorie Än til natwardhin skal hon sighia, Ad
 cenam vite perducatur nos misericordia ihesu christi
 30 Om lectrix ffaar wil maa abbatissan rätta hona

allir oc sighia systromen nakot til hugnadh aff
 the leczena wm hon wil, Tha the äru mäta sighi
 abbatissan, Tu autem, Oc lectrix sighi samuledh
 Tu autem domine miserere nostri Conuentan swari
 Deo gracias Samuledh skulu confessor oc brödhrene 5
 göra j allo thy som nw är sakt

Huru langan tima systrana skulu sithia
 widh bordh xxv capitulum

Swasom j enom likama, äru mange lime oc haffua
 tha ey alle ena gärningh, alt for thy äru the alle 10
 widhertorfftoge Swa är oc j enne samqwämdh,
 somlike äru gambla, somlika wnga, oc somlika
 röroghare Oc somlika krankare, Thy skal wara
 j wngom, oc gamblom, mild betraktan Oc j allom
 stadghom gudhelikin warkunnan, Thy synis nyttogt 15
 wara oc nogh at systrana sithia widh bordh, halffwan 142
 annan tima, wm swa widhertarffuas, Oc skal m;
 granne wnhugxan waktas at the ey wtan widher-
 torfft längher dwälins j bordh säthu

Aff mixto xxvi Capitulum 20

Til thäs at alle limine warin m; sino hoffde
 samhalloghe, Oc at gudhi tiänis m; gladhelighet,
 Tha trom wi helsamlikit wara, at systrana som
 skulu thiäna ffor bordhe allir j stekirhuseno allir
 j androm ämbitom Oc gita ey warit widh bordh 25
 j rättom tima, älla oc the som haffua krankt j
 sith hoffuodh At the magha äta mixtum, äptir
 högmässona Oc troen ey, at the for then skuld

bryta sina fasto, wtan hällir tröstin, at truffuas j
 gudhi ffor thy at th; som loffuas aff warkunnan
 oc kärlek skäluka, th; gör lydhnan gudhi täkt
 Mixtum är fiärda deelin aff eno brödhe m; fiärda
 5 deelenom aff eno stoop öl, Oc eth stykke fisk
 oc eth stykke ost, ällir smör hwar th; är til,
 Än wm the dagha som the ey fasta, For thy at
 maaltidhin dragx idhkelika fram til middagxsins,
 143 For the twägghia tidhagärda skuld som daghlika
 10 äru siongande Oc systrana som thiäna j sinom
 ämbitom torffua widherqwekilse, Oc thy taken
 swa mykit bröd oc dryk som j mixto är skipat,
 Oc ther til soffuel tholkit som conuentan skal
 häffua Thog skal engin syster äta köt j mixto
 15 wtan äptir högmässona, Th; sama görin brödhrene

Aff leeksystranna läsningh Oc huat hwar
 skal göra äpther them som aff falla xxvij

Systrana som ekki kunno sionga, The skulu läsa
 hwan dagh, Fyritighi Pater noster oc xl aue maria
 20 for ottosangin Oc swa manga pater noster oc Aue
 maria for mässona swa oc for aptansangin, For
 hwaria ena smaa tidh x Pater noster oc aue maria
 ¶ Jtem nar nakor syster ällir brodher bliffwir
 dödher Tha skal hwar brodher som prästir är,
 25 sighia thre mässor ffor hwan Oc hwar en syster
 thre psaltara oc samuledh dyaconi, The systra
 som ey kunno psaltarin läsi fämtighi oc hundradha
 pater noster oc aue maria, Ällir tio sinnom siw
 psalmana m; letaniis om the kunno, ällir tryswa

vigilias, m; nio lec;om oc eth siin siw psalma m;
letaniis, Th; samma skulu leekbrödhrene göra 144

Aff Collacione xxviiij Capitulum

Collacio skal aldrih bortto wara aff collacione
maa engin vrsäktas wtan hon haffwi loff Til colla- 5
cione skal swa länge ringhias som eth Miserere
mei deus maa läsas, Tha atherwänt är at ringhia
siti abbatissan j sino säte, Oc systrana sithin
bägghia waghna a höghra hand oc winstra äptir
sin orden, Oc lectrix collacionis siti twärt aff abba- 10
tissonne m; bookinne sighiandis högt Jube domine
benedicere Abbatissan swari, Noctem quietam tri-
buat nobis omnipotens pater pius et misericors deus
Ther äpther nidherböghe sik systemen oc läsi mi-
racula älla nakot tholikt Swa mykit timen tha 15
städher Naar abbatissonne synis biwdhe systri;ne
sighia Tu autem Oc genstan sighi systren, Tu
autem domine miserere nostri Conuentan swari
Deo gracias, Tha stande abbatissan oc conuentan
wp, oc nighin östir, Oc abbatissan sighi, Adiu- 20
torium nostrum in nomine domini Conuentan swari
Qui fecit celum et terram Oc genstan gange con-
uentan til chors, Oc sionge natsangh, Haffua 145
nakra systra nakot göra Tha gangin m; loffui,
Th; skulu älla höghelika wakta at genstan klämpat 25
är til Aue maria tha skynden sik älla j dormi-
torium, Abbatissan ällir senior stänke älla m;
wigdo watne oc gange ytarst aff allom

Aff siw psalmum xxix Capitulum

Ahwariom freedagh skulu systrona gaa kringgom
 sina wmganga, oc läsa siw psalma nar the äru
 lyktade, Tha gangen in j siin chor Oc m; ab-
 5 batissonne älla nakre andre syster, som ther til är
 skipadh, läsin a sinom knäm letanias Swa gören oc
 brödhrene, gangande kringom ganglana j kirkionne
 Thog magho the läsa j sinom chor, alt ther til
 thera wmgangla wardha fulkompnade

10 Aff processionibus xxx capitulum

Atässom daghom skulu systrana gaa kringom
 sina omganga Oc sionga th; the haffua stadgat
 mällan siin, En syster skal bära korsit for them
 Som är wm palm synedagh, paska dagh, alla gang-
 15 daga, hälga torsdagh, pingisdagha dagh, hälga
 likama dagh, Fäm jomfru maria högtidhis dagha,
 146 Concepcionis, Natiuitatis, purificacionis, annuncia-
 tionis, assumptionis, a sancte pädhars oc pauls
 dagh, sancte michels dagh, oc alla hälgona dagh
 20 Samuledh skulu brödhrene göra

Aff disciplina xxxi capitulum

Ahwariom freedagh, tha ey är nakor högtidh,
 oc ey äru hälga manna octaue, Oc wm fastona,
 badhe odhinsdaghin, oc freedaghin skulu systrana
 25 taka disciplinas, J tholike matto som wärd; folk
 pläggha taka lima, swa at bakin skal wara bar

nidher til bältidh, Sidhan kaste kwuelfallin wppa
 hoffuodhit, oc läsin psalmen Miserere mei deus
 til skiptis m; gloria patri, Pater noster, Collecta,
 Exaudi quesumus domine supplicum preces ¶ The
 syster som disciplinam skal taka for stor brut 5
 redhe sik til fför än hon gaar j capitulum, swa
 at hon gange in j natkiortlenom oc kwfflenom,
 nat kiorttillin skal wara oppen framan, nidher til
 bältith Thentidh disciplina skal takas, tha fari
 aff kwfflenom oc lägge han fore sik wppa knän, 10
 Oc aat hoffuodh smogheno, a natkiortlenom draghi
 wt armana, at bakin wari bar som för är sakt,
 Oc lägge kuffuelfiken owir hoffuodhit oc ligge
 nidherbughin, Oc sighi enkte wtan mea culpa,
 Jak skal bätra mik, Än the som hona slaar hiälpe 15 147
 henne at kläda sik Th; samma gören brödhrene

Aff mandato xxxij Capitulum

Eth sin j hwariom manadh oc wm lögherdaghin
 skulu swa systrana som brödhrene göra mandatum

Aff leekbrödhromen oc thera ämbitom 20
 xxxiij capitulum

For thy at brödhrene som präste äru skulu
 predika, Thy skulu leekbrödhrene thiäna them
 badhe j stekerhuseno oc til bordh Oc j androm
 widhertorfftelikom thingom Oc skulu the redha 25
 dödha systra oc brödhra graffua Oc thiäna
 brödhromen til mässa, Oc taka swar oc giffua
 widh iärn grindenar, Oc göra alt annat th; con-
 fessor them biwdher

Huru almosan skal skiptas xxxiii Capitulum

Hwan manadagh oc odhinsdagh oc fredagh
 allir fierom sinnom j wikunne, om swa synis wara
 nyttogt oc widhertorfft, skal clostersins almosa
 5 giffuas oc skiptas Oc skal antwardhas nakrom
 trolikom thiänara j gardhenom som hona trolika
 skipter ¶ Naar nakor syster älla brodher döo,
 skal en prouento daghlika giffuas, for them j
 trätighi dagha, ey thäs sidher, at nakor persona
 10 intokis, j thäs stadh som dödhe, För än the
 148 xxx dagha waro framlidhne

Aff systranna bältom xxxv capitulum

Systranna balte warin aff swarto lädhre sölghian
 oc skon, spängrena oc sölghio thornen skulu wara
 15 ganst enfaldh oc aff slätto gärning antiggia aff
 horn allir been, Oc engaledhis aff silff allir nakre
 kostelighet, widh bältidh haffuen skaat, naalus
 oc kniff, Thog skal han ey wara wd hwas wtan
 alstingx slettir owan wppa engaledhis prydder m;
 20 gull allir silffwir ¶ Jtem the syster som widher-
 torff pwng, Tha skal abbatissan see til at han
 wari aff twäfallo läriffte Oc wtan alla dyra gær-
 ningh swa som är silke allir gull älla androm siäl-
 ssynom liith, Hwar en syster haffwi sith drykke
 25 kaar oc kanno oc skedh aff trä allir aff teen,
 än engaledhis aff silffwir

Huru brödhrene kronor skulu wara
xxxvj capitulum

Brödhrene the ther präste äru skulu haffwa
widha kronor oc trinna, äpther thy som andre
clostermän haffua, Oc confessor til see at the
wpnyens j skipadhom timom

Aff systranna sängom oc sänga klädom
xxxvii Capitulum

Systrana skulu haffua sänga aff brädhom saman 149
satta m; spikom, Oc ther innan halm, Oc owan 10
halmen mattor allir biörnskin, Oc tho ey wtan
loff, alla oc eth thiokt wadhimals kläde allir annat
grofft kläde, Offwan sik haffuen eth kläde aff
hwito wandmal, Oc ther m; eno ryio, Oc skin-
fal aff faarskinnom tha wintrin är, Abbatissan 15
ran; saki systrana sänga, at ey wanlika finnis ther
mizna allir meer, wtan som widhertorfft är, oc
reglan biwdher, Ey soffuen oc twa til saman, j
enne säng, Th; sama är wndirstandande om
confessore m; oc brödhrena 20

Aff middagx sömpn xxxviij

Fran paskom oc hálga kors dagh, som kallas
Exaltacionis sancte crucis, är lofflikit at soffua
äpther middagh tha maaltidh är halden, Oc thän
time wari j abbatisse oc confessoris iämkan, 25
allir skipan

Aff systranna natta sömpn xxxix Capitulum

Systrana skulu soffua j sinom natkiortlom m;
 linda oc hwiff wil nakor thera soffua j kwfflenom,
 Tha skal henne th; ekki nekas, Tha göri th; ey
 5 wtan abbatissonna aatspörian oc orloff, wil nakor
 150 syster waka om nattatidh tha wari widh sina
 sängh, swa at andra ey oroens, Oc enghin til-
 dirffuis gaa wt aff dormitorio wtan abbatissonna
 allir priorissonna särlikit orloff, For än första
 10 siin är rinkt Än wm nakor torff meere sömpn
 bedhis sik loff oc komme j choren til primit,
 Haffwir nakor syster offmykla hosto oc riktan
 allir snarkan oc orolikin laat j sömpnenom, Tha
 skipis henne tholikt rwin att soffua wti, At andra
 15 haffuen ey oro aff henne, Oc wm nakor syster
 gytir ey hört tholkin orolikin laat j sömpnenom
 tha skipis henne samuledh th; rwm henne är fält

Aff siwkom oc thera rökt xl Capitulum

Uardher nakor syster swa hardelika siwk at hon
 20 gither ey lighat j natkiortlenom Tha loffuas henne
 aff gud; anda liggia wppa bultster oc haffua
 wadhmal lakan, gither hon ey än th;, Tha haffui
 linlakan aff läriff. Oc loffuas them systrom som
 starkan siwkdom haffua at the magho läta bära
 25 sik wt j wmgangana allir j gräs gardhin For
 färskare wadhers skuld, Oc th; wari m; abba-
 tissonna loffui Engin syster skal tildirffuas at tala
 151 widh the som hardelika är siwk, alla ingaa til

henna, wtan formanþsins orloff, wndan takne infir-
 maria som wakta siwka ¶ Än wm nakor syster
 haffwír swa starkan hoffuodh wärk, at hon gither
 hwarte lasit allir átít m; androm systrom them
 wtan wämilse allir stwgh Oc ey soffuidh m; androm 5
 them wtan dröffuilse allir oc swa klen at hon
 mäktar ey lidha th; reglan biwdher, Tha skal
 henne skipas th; rwm oc sárlikít mak, bort fran
 androm At the haffuen ey qwal allir wanda aff
 henne ¶ Abbatissan skal oc altíd grannelíka 10
 aatwakta, at siwka systra haffuen godha wakt oc
 alla sina widhertorfft, at the ey lidhin nakon aff
 sáknadh allir wanskilse ffor infirmaria oskötna
 skuld, Oc ár infirmarie ämbite thetta, at hon
 skal tända wp liws for them siwko, göra wp eldh, 15
 rökta thera math j stekirhuseno hantta wikt watn
 j siwko husít, Twa thera föther oc kärlika hialpa
 them j thera widhertorfft wmskipta thera sänga
 kláde oc rensa, Oc m; swa granne aatwakt, skal
 hon rökta aff wisthus oc kállara, th; hon see 20
 hwarie enne tarffuas, At them siwko enkte briste 152
 th; hon kan them j nakre matto skálíka skipa
 ¶ Jtem systra som lidha sin naturlíka krankdom,
 som the plága haffua ápher sinom skipilsom, skulu
 the tha engalundom tilföghia sik conuentonne, 25
 Hwat th; ár hállir torfastodagha allir andre dagha
 allir högtidhis dagha Oc ey skulu the gaa til
 chor allir conuent; bordh, oc ey thorfasta m;
 conuentonne, wtan skulu wara j siwkahuseno, ther
 til th; bátras m; them Oc then timan skal abba- 30
 tissan iámka oc maata Them skal oc tha skipas
 ytherlíkare widherqwekilse än annantídh ¶ Jtem

the systra som aff nakre widhertorfft skulu äta j
 siwkohuseno wndantaknom the ther alþstingx äru
 siwka skulu the ey dirffuas at säthia sik til bordh,
 För än the haffua läsit maat wersin oc bordh
 5 signilsen Oc ther äpther at maaten är framsattir
 Sighi senior Benedicite The andra swarin Dominus
 Talin sidhan saktelika oc mathelika th; höffuid;st
 oc siäla gangn är, Ther äpther tha the haffua
 läsit gracias standen genstan wp fraan bordhe oc
 10 ey dwälins sithiande widh bordh owir twa tima

Aff blodh laate xlii Capitulum

153 **T**he systra som tarffuas laata sik blodh til dirffuis
 ey th; göra, wtan orloff, Oc thän daghin äru the
 ey bwndna til koren, Än wm nakor the som
 15 laaten är, lidher wanmakt ällir at nakur wardher
 wanmaktogh, For stort ärfuode skuld som hon
 haffwir, Tha maa abbatissan loffua them bryta
 fastona, Oc äta firmis maat ällir köt j siwko
 huseno, Alt th; sama skulu brödhrene halda

20 Naar the magho haffua bat;stuffwa xlii
 Capitulum

Systra som siwka äru magho badha swa opta
 som them tarffuas, Än the ther helbrygda äru,
 Magho badha eth sin j manadhenom ällir eth
 25 siin j fiortan daghom, wm swa är nyttogt til
 helsonna

At wndirsam diwr ällir fughla skulu ekki wara j clostreno xliij capitulum

For than skuld, at wi haffuom os fore takit clostirliffnadh at gudhi thiäna, Oc idhna os j höffwidzske stadughet oc thoktelikom reglonna sidhom, Thy skulu hunda älla köffwarne, älla hjorta oc all siäldsryn oc wndirsam diwr oc fwghla alzstingx bortlängias aff clostirs inlykkio, Thy at the äru lösläta wpwäkilse oc synda tilfalle oc wpfödha

154

10

Aff clostirsins bygningh Oc kirkionna glasom xliij capitulum

Uaktis at clostersins bygning ey byggis wtan aldrea enfallelikast, Oc wtan allan klokskap oc fafangho J kirkionna windöghom skulu wara 15 glaas Oc the skulu haffua qwämmelika formaa j länkdinne oc ekki wtan ena alin j breddinne mällan postanna, Oc the glasin skulu ekki wara m; bilätom, älla andre malning maaladh, allir färghat, wtan som the äru, hwit ällir gool

20

Aff systranna cellom xlv capitulum

Systrana for then skuld at the ey prädika, skulu the engom lundom haffua cella m; dwrom oc laasom j sino dormitorio, älla annars stad; Meerän forthy at frestilsen äru mangh oc lönlük, Tha städ; 25 them m; abbatissonna loffui, at haffua smaa skriin groff oc enfald m; laasom, Hwar the magho

göma wti sina naala oc hwiffua oc annat tholkit,
 Hwilkin skrin skal abbatissan idhkelika ranþsaka,
 at ther ey finnis nakot eghit allir enkannelikt
 thing, Än brödhrene skulu haffwa cella wtan
 155 5 laas, For studeran skuld oc bökir oc frälselikare
 gudhelika thinga skodan, at the ey hindrins aff
 nakrom

Aff mästir manna oc läkiara ingang j
 clostrit xlii capitulum

10 **N**aar nakot är byggiande j clostreno, allir th;
 som nidherfallet är torff bättras, allir wm nakor
 syster skal taka läkedom, Tha skulu the mästir
 män swa ingaa m; nakrom forstandande clostir-
 sins thiänara, at systromen göris ey omak, allir
 15 wm th; kan wara, at the engom lundom synens,
 wndantaknom them, som skulu bewisa mästir-
 mannomen huat som görande allir byggiande är,
 allir the som skulu taka läkedomen ¶ Nw wm
 nakor syster swa krankdom haffwir at hon kan
 20 ey läkias wtan läkedom, tha skal hon bäras j th;
 husit, som ther til är skipat Oc thaki ther läke-
 dom j twäckia systra närwaru, Oc läkiaren tali
 widh iärn windöghat, Oc ey ingange, wtan hans
 ingangher är alþstingx widhertorfftogher

25 Aff thy at ey skulu enkannelikin hus
 bygghias j clostreno xlvii capitulum

Abbatissan see til, at ey byggins enkannelikin
 hus j clostreno, wtan wanlika the hus, som the

skulu wäffua, allir sionga wti, Än wm nakor 156
 syster finge langsamlíka soot allir wanlíka wordhe
 spítalsk allir wítlös For tholkom maa hus byggias
 swa at the warin hart wídh wmgangana oc th;
 almánnelíka síwkahusít, at systrana maghin them 5
 hugna, oc wpwákkia til th; bát;sta

Huru biscopenom bör visitera clostrit
 xlviii capitulum

Biscopenom bör j hwaria trigghia aars mote,
 visitera clostrit j them tíma ther han wíserta andra 10
 sokna kirkior, Oc thentídh biscopín kombir j
 kirkíona, gange confessor m; nakrom bröðrom
 mot hanom, Oc m; wígdho watne Tha biscopín
 haffwír stántk them alla, látis wp dören aat hwílke
 systrana íntakas Oc fírst gange ín confessor oc 15
 wíse biscopénom hwart han skal, oc sídhan biscopín
 oc twe klárka m; hanom oc ey meer, som áru höff-
 uíd;ske oc moghne, Oc engom nakot til talandís,
 Oc wm nakor árande framkoma som ensampnom
 biscopénom áru wppínbarande tha gangen caníkana 20
 wt j wmgangen, Oc skulu nakre allrís bröðher
 gaa ín m; confessore, Tha the áru alle ín kompne 157
 stängís áther dören Oc biscopín ledhís fírst j
 systrana chor Oc ápther at han haffwír lásít ther
 sína böner tha ledhís til capitulum, Oc th; wakte 25
 högélíka at han ey komi j andra stadha wtan j
 the twa, Systrana skulu alla wara sampnadha j
 capítulo fför án biscopín kombir, Naar han ganger
 ín tha standín alla wp m; wýrdhning oc níghen
 ödhmíuklíka, Tha alla áru satte Síghi biscopín, 30

Benedicite systrana swari Dominus sidhan sigh
 biscopin Jak biwdher idher, wndir the hælge
 lydhno dygdh, at j sighin os, huru reglan hald;
 huru tystan oc fastan hallas, huru abbatissan
 5 staar j sino ambite Om abbatissan swarar, a
 alt staar wäl, Tha gange hon wt j wmgange
 Ther äpther sighi biscopin Conuentonne wm nakr
 saka äru mällan idher oc abbatissonna, tha biwdhe
 iak jdher wndir lydhnonna budh, at j th; sighin
 10 Äru oc nakra siwka tha bärins til capitulum wn
 widhertorfft är, oc the wilia nakot sighia, The
 äpther kallis abbatissan hwilke biscopin biwdhe
 wndir lydhnonna budh oc band; dom, at hon ey
 158 hathi, allir forhaffui the systra som nakot finghe
 15 sighia mote henne Om confessor haffwir nako
 käromaal mot abbatissonne allir systromen, Tha
 sighi them fram fore biscopenom j systrann
 capitulo, Oc spyri biscopin badhe confessoren
 oc abbatissona aat wm reglonna gömo, Än kunne
 20 nakor ärande framkomma hwilkin ey kunno gen
 stan ändas, Tha ändins the j locutorio widh
 windöghat, Tha biscopin haffwir hört aal stykke
 Tha gange wt j sama matto som han gik in Oc
 takis widh hanom j sysloman;nsins garde, Annar
 25 daghin ther äpther gange biscopin j sama matto
 in j brödhrenna capitulum Oc tha han haffwir
 hört ther reglonna gömo gange ather wt, Äru
 oc nakor stoor ärande the ther tarffuas tracteras
 oc wtletas antiggia aa systrana wäghna allir
 30 brödhlinna, The ändins tridhia daghin widh wind
 öghonen, Oc th; forwaris aatwaktelika at biscopin
 ey tynghe clostrit owir thre dagha ¶ Jtem biscopin

skal oc pliktogher är, at see til huru reglan hald;
 Oc rätta apther thy som reglonna skipan biwdher
 Biwdhandis abbatissonne oc confessori At the
 tatten badhe j sik siälffuom oc j androm th; 159
 som owirffarit är Oc th; göri swa opta han 5
 wardher kalladher ¶ Nw wm swa är at abba-
 tissan allir confessor warda swa brutlikin, At
 thera brut äru wppinbar Oc lägghia dyl;sko widher
 at sik rätta allir bätra, Tha skal biscopin komma
 okalladher oc rätta them, Oc the thing rättande 10
 äru, antigghia at han säti them aff sino formans
 ambite allir m; nakre andre strange reglo plikt,
 Thog skal han wakta, at han engho gange mot
 halgo reglonna skipan allir closters priuilegiis allir
 reglo näpst, Oc ey skal biscopin göra nakra nya 15
 statuta the ther hallande äru j clostreno, at ey
 skulin siälana forganga, For mangha statuta oc
 budh skuld, Oc ey biwdhe nakor annor stykke,
 wtan at reglonna gömo hallis ¶ Oc waken ab-
 batissa oc confessor at the ey bewarin sik m; 20
 nakrom konungxlikom allir biscops rät, allir m;
 bandom allir häktom wärd;lika manna som brut-
 like äru, wtan the haffwin ther wppa syndirlik
 priuilegia

Huru capitulum skal hallas xlix capitulum 25

Capitulum skal hallas thän tima, som abba-
 tissonne synis qwämmelikin wara, Tha som ringhis 160
 til capitulum saman komen alla j capitulum Oc tha
 abbatissan haffwir atherwänt ringhia, oc kombir j
 capitulum skulu alla wpsta oc nigha henne Tha 30

hon haffwir saat sik, sithin alla, Oc gange fram
 ebdomadaria for pulpitem m; bookinne oc nighe
 oc bedhis benediccionem sighiande Jube domine
 benedicere, Hwilke abbatissan swari, Benedicat
 5 nos deus et dirigat nos et actus nostros, Con-
 uentan swari Amen Hwilko sagdo wprätte hon
 sik oc läsi xv capitulum j reglonne Tha th; är
 ändat sighi, Tu autem domine miserere nostri
 Conuentan swari Deo gracias Sighi ather abba-
 10 tissan, Benedicite Hwilke conuentan swari Do-
 minus Abbatissan sighi Talom wm wara reglo,
 Ther apther hwilkin en som weth sik brutlika
 wara, j thy at hon haffwir komet sent, allir brutit
 tystona allir nakot tholkit, Tha komi fram fore
 15 annologium oc nidherlägge sik m; allom kroppen-
 om Hwilke swa liggiande Sighi abbatissan, Huat
 sigher thu, Oc hon swari Mea culpa Hwilke
 abbatissan sighi stat wp, Ther apther nar hon är
 wpstanden sighi sina culpa oc loffui ther apther
 161 20 wilia bätra sik ¶ Nw om nakor syster wardher
 fram roopat aff andre sighi hon som fram ropadhe
 Tholik syster roopas fram, Tha stande wp oc
 lägge sik ad veniam, Oc abbatissan sighi herne
 som för stat wp, Hwilke wprätte, sighi hon som
 25 fram ropade, Th; oc thetta giorde hon, Är hon
 brutlikin, Tha sighi, jak giordhit, oc jak wil bätrat
 Än neekar hon ther fore, Tha sätis th; maalt wp
 oc wtletis j auditorio a sama dagh, allir oc ändis
 j nästa komanda capitulo ¶ J capitulo skal enghin
 30 syster tala, wtan abbatissan, Oc hwem hon biwdher
 tala, wtan proclamatrices oc the som witna, Thän-
 tidh alt är lyktat stande abbatissan wp Oc wände

sik öster oc sighi Adiutorium nostrum in nomine domini Conuentan swari, Qui fecit celum et terram gange wt Oc conuentan samuledh nigh-andis östir, alt th; sama skulu brödhrene göra

Huru brut skulu rättas oc bätras. I. Capitulum 5

Um nakor syster haffwir eghit, allir forsmaa hálga reglonna budh, allir är märkelika olydogh Tha skal hon thola the harda plikt, som star j xv reglonna capitulo, Än the som j mindre saakom 162 bryta The näpsins m; läsningh Fasto oc maningh, 10 Wnga systra skulu näpsas for siin brut m; lima plikt, ther til the äru xxiiij [aar] gambla, Thog warde all näpst m; matto oc kärlek, Nw wm systrana slaas inbyrdhis, tha maa confessor them afflösa kan oc swa hända som gudh forbiwde, at nakor 15 en prästir allir; brodher sargha thän andra, Oc maa confessor han afflösa, Än wm nakor alt oskämmelikin syndh skeer Tha spöris biscopin til rad; ¶ Wm nakor syster bryther idhkelika Oc forsmaa manilse Tha kallis til capitulum 20 hwart sin som hon bryther, Oc antiggia näpsis m; lima plikt, allir oc läggis j carcerem, Än lima näpst skal ey gaa owir fäm hugh, wtan j them ther äru alstingx ilhärdoghe ¶ Hwilkin en syster som kombir seent äpther venite, stande 25 fore altare trappone lwtho ther til ympnan lyktas Oc tha hon är lyktat gange j siin stadh Hwilkin sent kombir äptir första psalmen stande nidherbögdh fore trappone Ther til annar psalmen är lyktadher Sidhan nighi oc stande j chorenom 30

163 ytarst aff allom, ther til alt lyktas Til prim oc
 alla andra smaa tidher Hwilkin som kombir seent
 til ympona, stande samuledh lwto, fore altara
 trappona ther til ympan lyktas, Ån wm hon
 5 kombir j första psalmenom, stande lutho fore
 trappone, owir fingra knoana ther til psalmen
 lyktas, Hwilken som borto är m; allo aff nakre
 tidh, wtan loff och laglikin forfaal, giffui sik
 skyllogha j capitulo Oc a them daghenom skal
 10 hon mista halffua sina prouento, Hwilkin syster
 som wiil faar j chorenom sionghande allir läsande
 orät göri bättring swa at hon taki wppa gulffuidh
 m; handinne, Oc wprätte sik oc slaa sik for brystit
 Ån the som märkelika wil faar Oc confusionem
 15 gör hon giffui sik skyllogha j capitulo

Aff mörkastuffuonne oc them ther skulu
 j läggias. Li Capitulum

Mörka stuffwo skal wara j clostreno j hwilke
 skulu läggias alle the ther märkelika äru olydhoge
 20 oc genstridoghe, oc proprietarii, Oc the som mote
 abbatissonne, alla confessore göra conspiracionem,
 th; är samhald j ondo, Oc the som opta äru
 164 manadhe, oc näpste, oc ey bättra sik, Swa oc
 the som finnas at wtsända wan frägda breff allir
 25 älskogha breff til wärd;folk, Oc the som hittas
 j ondo köt;ins liffwirne, allir j the fordömelike
 syndinne mot naturinne wppinbarlika, allir oc
 the som fatadhe wardha widh at the widherfresta
 at stighia owir mwren

Huru systrana oc brödhrene skulu iordhas Lij

Um nakor syster dör wm nattatidh, Tha skulu systrana komma oc läsa siw psalma Oc sidhan psaltaren til skiptis, Ther til confessor ingaar wm morghonen at wighia likit Systrana the s skulu iordhas, m; natkiortlenom oc kwfflenom m; swkkom oc skom oc hwiff Oc the skulu iordhas, j wmgangomen, oc j kirkionne innan fore iärn-grindomen Oc brödhrene samuledh

(Efter Ms. germ. Fol. 726 i Berlin, K. Bibl.)

Dessa Constitutiones eller tillägg till Regula Salvatoris äro uppsatta på latin af Birgittas bikt-fader Petrus Olavi, prior i Alvastra, † 1378. Vadstena-systrarna ville dock icke antaga dem, emedan några stadganden föreföllo dem väl stränga; och sålunda blefvo de hvilande till år 1420, då biskop Knut i Linköping påbjöd dem, dock med uteslutande af två punkter, hvilka voro de egentliga stötestenarna. Det latinska originalet synes ej behöfva här meddelas, då det troget återgifves af förestående svenska öfversättning; endast biskop Knuts stadfästelsebref och de två uteslutna paragraferna må här finna plats.

KAnutus dei gracia Episcopus Lincopensis Religiosis personis et nobis in christo sincere dilectis Abbatisse et Confessori generali necnon vtrique Conuentuj Monasterii sanctarum Marie virginis et Birgitte in watzsteno Salutem in domino et sancte conuersacionis continuum incrementum Quamquam dudum Reuerendus in christo pater dominus Nicholaus sancte memorie episcopus lyncopensis predecessor noster immediatus ad roboracionem regule sancti saluatoris quam professi estis quasdam constitutiones seu addiciones regulares per venerabilem et magne religiositatis virum dominum Petrum priorem monasterii de aluastro cistersiensis ordinis additas et inscriptas vobis et successoribus vestris tradiderit perpetuo obseruandas Jllas tamen vnanimi consensu minime acceptastis propter quosdam corporales labores in ipsis contentos feminee fragilitati

nimum onerosos et prorsus importabiles videlicet continue pistrire ac potum ceruisie conficere et parare Ac licet dictus dominus prior post relacionem sibi factam de huiusmodi difficultatibus alacri animo et de consensu prefati domini N. episcopi statuerit dictorum laborum tollere grauitatem Preuentus tamen morte non potuit sicut voluit id effectualiter adimplere vnde predictae addiciones hactenus exstiterunt variate et quasi nullius roboris remissius obseruate proch dolor in non modicum vestrarum periculum animarum Cum igitur ordinacione diuina et apostolice sedis mandato deputati fuerimus visitator monasterij vestri supradicti hanc detestabilem variationem dictarum addicionum et tam remissam earundem obseruacionem vterius sufferre non volumus nec debemus ymmo auctoritate apostolica et in virtute sancte obediencie vobis omnibus et singulis vestrisque successoribus firmiter iniungimus et mandamus. Quatenus exclusis predictis dumtaxat laboribus qui spiritum deuotionis possunt extinguere sepedictas constitutiones seu addiciones in presenti libello fideliter conscriptas et ab ipsis primis ac veris originalibus in nullo discrepantes. nec in transposicione quorundam capitulorum et seorsum posicione aliquarum reuelacionum prius mixtum insertarum obseruetis diligenter et faciatis in monasteriis inuiolabiliter obseruari nulloque modo ipsas deleri sustineatis vel per ordinaciones alias immutari prout excommunicacionis sententiam decreueritis fugiendam In premissorum autem testimonium cum sigillis dictorum conuentuum in watzstenis et de consensu eorum vnanimi sigillum nostrum presentibus est appensum Datum in opido watzstenensi Anno domini Millesimo Quadringentesimo vicesimo Feria Quarta Infra Octauas corporis christi.

De i svenska öfversättningen utlemnade två paragraferna äro i handskriften öfverkorsade och försedda med anteckningen: vacat. De lyda sålunda:

De ebdomadariis coquine egredientibus Capitulum xxvj

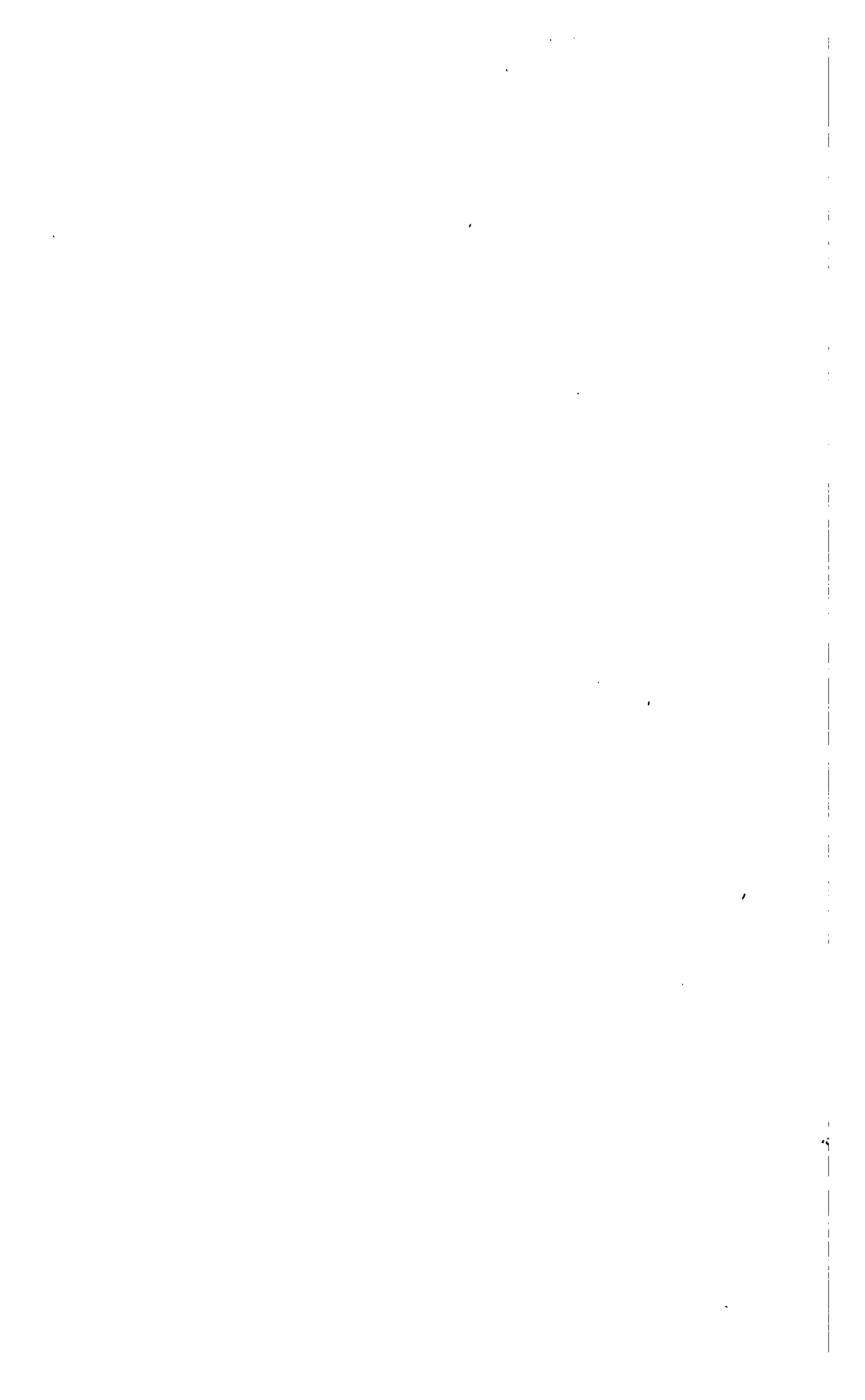
EBdomadarie coquine dominica die post matutinas stent incurue ante gradum altaris dicentes Ter ambe simul Benedictus es

domine deus meus quia adiuuisti me et consolatus es me Respondente choro similiter Benedictus es &c vsque tercio, Tunc legat horaria Saluas fac ancillas tuas Respondeat chorus Deus meus sperantes in te Conuertere domine vsque Et chorus Et deprecabilis esto super ancillas tuas Deinde horaria Domine exaudj &c Chorus Et clamor meus &c Oremus **Collecta** Deus cui humilium accepta sunt vota animarum respice propicius super harum famularum tuarum obsequia et ad tuam eas fac pertingere gratiam, Vt quia peracte ebdomade seruicia deuota mente compleuerunt plenissimam atque largissimam veniam per te consequantur Qui uiuis et regnas deus Per omnia secula seculorum Amen

De ebdomadariis ingredientibus coquinam Capitulum xxvij

EBdomadarie coquinam ingredientes veniant in gradum altaris die et hora supradictis Et inclinantes stent sicut priores dicentes ambe simul Ter Deus in adiutorium meum intende Chorus respondeat Domine ad adiuuandum me festina Tunc horaria dicat Saluas fac ancillas tuas Chorus respondeat Deus meus sperantes in te Deinde Domine exaudi &c Et clamor &c Oremus **Collecta** Misericors et piissime deus qui vbique famulos tuos tueris et protegis harum ancillarum tuarum in bonum accumula votum et auge desiderium vt recte sororibus suis impendant seruicia saluator mundi Qui uiuis et regnas deus Per omnia secula seculorum Amen

(Efter Kgl. Bibliotekets pergament-handskrift med gammal signatur, Antiquitets-Arkivets, A 45.)

LUCIDARIUM.

Här byrias systranna lucidarium huru 277
 the skulu sik haffua j chorenom Oc samu-
 ledh wtan choren hemma j clostreno Oc j
 allom stadhom oc rwmom fförst til otta-
 sanghin fförsta capitulum 5

Först tha som systrana saman komma til otta-
 sangx, in j choren skulu the nighia, m; alle wördh-
 ningh til altarit hwilkit the skulu altidh göra nar
 the fram wm altarit gaa, Oc tha the koma j sina
 stadha fför än the böria ottasangin tha läsin 10
 Pater noster Aue maria Credo oc gloria patri
 owir formas m; bögdhom knäm, Tha brödhranna
 ottasanger är wte, Tha göri horista genstan tekn,
 Oc alla rätten sik genstan wp wändandis siin än-
 lite öster til altarit görandis korsins tekn fore 15
 sik, Oc horista börie sionga Dignare me &c
 som sidhwänia är, Ther äpther twa systra börie
 Inuitatorium sionga, Hwilka wmskiptelika til
 skipins om wikuna äptir sinom orden som the
 wikuna skulu wara rectrices chori, Oc andra 20
 twa systra versicuarie som göma sina wiku äptir
 sinom ordin, Oc versiculos sionga for altareno 278
 skulu framganga til pulpitum oc sionga psalmin
 Venite, Oc nar venite siongx börie horista jn-
 uitatorium wtan then tima systrana haffua totum 25
 duplex, Tha skulu the twa som rectrices chori
 byria inuitatorium Oc tha venite är wtswngit,
 the som venite swnghe byrien Jnuitatorium, Oc

skulu haffua siin anlite m; alle höffuid;slighet til
 altarit swa länge the sionga Venite oc versiculos,
 En chorin stande aptir thy som want ar oc
 qwämmelik skipan hwar mot androm, Ther apther
 5 byrien rectrices chori ympona, Oc til ytarsta
 versin nighen alla m; ödmiukt, ymponne lyktado
 börie horista Antiphonam the första, Andra an-
 tiphonam byrie the som horista war j förre wik-
 unne om hon ar j chorenom, The tridhia magho
 10 rectrices giffua huem the wilia j fförsta psalmen-
 om ar sitiande j androm standande oc j tridhia
 sithiande, Thy at systrana haffua altidh högtidh
 J ymponne Antiphonis oc versiculis ar altidh
 standande, The som versicuarie aru skulu standa
 15 for pulpito haffuandis siin anlite mot altareno öd-
 miuklika ther til nighandis, Oc nar som systrana
 haffua läsit Pater noster oc Aue maria wppa sin-
 om knäm, Tha stande horista wp sighandis Et ne
 nos, Oc chorin swari Sed libera nos &c ther näst
 20 läsi horista thenna böнена Precibus et meritis &c

Huru systrana skulu haffua sik tha leczenar
 läsas oc responsoria siongas. Annat capitulum

Systri som skal läsa leczena, komme fram fore
 pulpetum ödmiuklika, nighandis til altarit oc
 25 sighi Jube domine Oc horista giffwi benedic-
 cionem som wppa then daghin ther til skipat ar
 Oc choren swari Amen Ther aptir sithin alla
 wtan hon som leczena läs, hwilkin altid bör standa
 nar hon läs fram leczena Swa skulu oc andra
 30 systra göra tha the läsa thera leczer Nar the

lykta lecþomen sighthandis, Tu autem skulu alla
 wpstanda sighiande tækkelika Deo gracias **Än**
 tha responsoria siongas, tha är altidh standande,
 For langa lecþenar skuld j hwilkom offtelika warda
 systrana gripna aff sömpn oc läti, Oc for thy 5
 m; alle gudhelighet standin wp j responsoriis oc
 versomen sionghande wördelika, For ärofulla jom-
 frunnna marie hedher, at the maghin thäs qwämme- 280
 likaren oc fraare wara glädhiandis j henna söta loff
 oc sangh, Första versin aptir första responsorio 10
 skulu sionga the som haffua första oc andra
 lecþe, Thän andra versin skulu sionga versicuarie,
 Tridhia lecþe tha läsi horista oc rectrix aff henna
 chor sighi benediccionem Tridhia versin m; gloria
 patri siongin rectrices, Te deum laudamus byrie 15
 horista m; hwem hon wil wtan tha totum duplex
 är, Oc tha som siongx Sanctus Sanctus Sanctus
 tha nighin alle, Oc wprättande sik til pleni sunt
 Samuledh görin tha som siongx, Te ergo quasi
 famulis tuis &c, tha nighin ödmiuklika **Än** 20
 rectrices the börrien Eterna fac

Huru systrana skulu j haffua sik innan
 laudibus iij capitulum

Tha te deum är lyktat sighi horista versiculum
 oc byrie Deus in adiutorium Oc chorin fölge 25
 aptir sionghande Domine ad adiuuandum Til
 gloria patri nighin alla ödmiuklika wprättandis
 sik til Sicut erat Horista byrie antiphonam, Oc
 rectrices byrien psalmen J första psalmenom är
 sithiande j androm standande Oc swa alt wt aat, 30 281

Oc är witande at swa opta som siong^x gloria patri, Swa j mäs^{sonne} som til alla andra tidher tha är altidh nighande Oc til ytarsta versin j ympnomen Än j capitulis, ympnis, Antiphonis
 5 oc versiculis är altidh standande, Samuledh oc mädhan Benedictus Magnificat oc Nunc dimittis siong^x är altidh standande, Än til collectas är altidh nighande wtan til antiphona, Aue maria Oc collecta Omnipotens sempiterne deus standin
 10 alla saman a sinom knäm Ther til collectan är lyktat Oc aptir versiculos Oc benedicamus, Tha nighin altidh versicuarie til altarit

Huru systrana skulu haffua sik j smaa tidhomen oc psalmum iij Capitulum

15 **H**orista swa som sidher är byrie smaa tidhenar j sinom choor som är Prim Ter; Sext oc noon sionge antiphonas Än rectrix j samma choren^{om} byrie psalmana, Oc är nakot byriande j androm choren^{om}, th; byrie succentrix hwilkin i förra
 20 wikunne war horista, Oc at endräktoghet aff allom j sang oc j psalmum skuli gömas, Tha haffui ey afflanga dwalu allir omykit stakkot
 282 wtan qwämmelikin oc beskelikin matta oc dwala wara j läsningh, j pauseran j puncteran oc j en-
 25 dalykt, Oc ey byri then ene chorin versin j psalmomen, För än annar choren haffwir lyktat sinom wärs, Oc ekki draghi een byriandis lankt, oc annar stakkot allir en byrie lagt oc annor wphöggher sina röst, wtan widherfreste hwar en
 30 sina röst samliwdlika innelykkia j korsins liwdhe

oc ey affledhis, wphöghe allir framdraghi röstena swasom til darlika högfärdh wtgiffuande astundandis meer täkkias människiom än gudhi, Än hwilkin en syster sik kan ey m; androm sämia j sangenom, Tha är henne bätra thia allir saktelika sionga, än m; ropande röst allom göra oliwdhan

Huru systrana skulu haffua sik j warfru mässa j hwilke the swa myklo gudhelikare the haffua sik swa myklo täkkare warda the henne Oc henna wälsignada son v capitulum 10

Tha mässa byrias salue sancta parens, tha fallin alla wppa sin knä wpstandandis genstan, til enixa puerpera Oc til gloria patri nighin ödhmiuklika som fore scriffuat är, Oc altidh skulu the standa til thäs prästin haffwir lyktat första Collectan, 15

Tha kyrieleyson är lyktat Oc gloria in excelsis siongx wändin sik alla til altarit, Tha som siongx Et in terra wändhin sik wm som the stodho för Oc tha som siongx adoramus te nighin ödhmiuklika wprättandis sik til glorificamus te Samu- 20 ledh nighin til, Gracias agimus tibi wprättandis sik til Domine deus Oc tha som siongx, Suscipe deprecationem nostram nighin ödhmiuklika, Til ihesu nampn oc marie är altidh nighande, Oc til första collectan j mäsbonne är altidh standande 25 oc nighande, Til the andra collectas Tha laggin sik nidher owir formas, Tha Epistola börias tha sätin sik wpstandandis til graduale Än til versin Fallin a knä wpstandandis tha han lyktas, widh alleluya skulu the staa, Oc fallin a knä til versin 30

wpstandandis tha han lyktas, Tha sequencia siong^x
 magho sithia the som wilia Fran dominica septua-
 gesime oc til paskanna standin alla systrana, a
 sinom knäm mädhan trakten siong^x, wtan the som
 5 officia haffwa äptir sinom ordin, hwilka altidh
 284 skulu rätta standa swa länge the sionga til allir
 trakten är lyktadher, Swa oc the systra som
 versiculum, graduale oc alleluya sionga skulu
 standa swa länge the sionga, wtan tha the sionga
 10 prosam Jnuiolata intacta, Tha skulu alla systrana
 standa rätta, Än tha som siong^x O maria O
 benigna Fallin alla a knä wpstandandis til dei
 genitrix, Oc tha ewangelium wardher läsit tha
 wendhin sik alla östir til altarit genstan tha the
 15 sionga, Gloria tibi domine Oc gören korsens
 tekn fore sik oc standin swa til thäs Credo är
 böriat, Oc wändin sik wm til patrem omnipo-
 tentem, Oc fallin a knä til Et incarnatus est
 m; alle gudhelighet wpstandandis til Et resurrexit
 20 terciä die, Oc sidhan magho the standa til thäs
 offertorium är swngit, Tha th; är lyktat tha görin
 knäfal wpstandandis til Per omnia secula secu-
 lorum Oc wändin sik tha til altarit til thäs pre-
 facio är lyktat, Oc tha wändin sik ather j geen
 25 oc nighin ödhmiuklika til första sanctus, Oc signen
 sik m; korsins tekn Tha the sionga Benedictus
 tha th; är lyktat tha görin gudhelikin knäfal owir
 285 formas wpstandandis til Per omnia secula secu-
 lorum Oc til pater noster tha nighen alla ödh-
 30 miuklika wprättande sik til Sed libera nos &c
 Ther äpther tha böghin sik nidher owir formas,
 Til thäs som siong^x Pax domini Tha standin wp

oc siongin agnus dei Tha th; är lyktat böghin
 sik ather nidher wpstandandis til Communionem,
 Oc the skulu standa nighande til första Collectam
 Oc til the andra complendas standen a knäin owir
 formas til thäs mässan är lyktat 5

Huru systrana skulu haffua sik til smaa
 tidhenar äptir mässona

Genstan äptir mässona byrien systrana sith ter;
 sionga, Tha th; är lyktat gangin genstan wt til
 graffwinna äptir gud; skipan j reglonne, Oc thenne 10
 wtgangin til graffwinna börien a them yngxsto
 hwilka som skulu främst ganga widh parum, Oc
 the äldre j parum äptirfölgia, swa at the yngxste
 systrin aff them ena chorenom möte the yngxste
 aff androm chorenom mit a gwlfueno, ödmiuk- 15
 lika nighandis til altarit, Oc swa gangin twa oc
 twa til saman wt til graffwinna läsande psalmen
 De profundis oc Collectam Domine sancte pater, 286
 Tha th; är ändat, Tha the systra som haffua
 officia j sinne wiku äpther sinom ordin the gangin 20
 til siin ämbite, Oc the som bör halla tidhenar j
 chorenom the skynden sik ather j geen j kirkiona
 skötande gudhelike läsningh oc bönom, Oc läsin
 Pater noster oc Aue maria, Swa at tha brödhra
 lykta sit sext warin genstan redho at böria sith 25
 sext, Oc hwar een syster haffui siin psaltara
 ypnan fore sik, at ey warde märkelikin willa allir
 oliwdh j chorenom, Alla the systra som sionga
 j chorenom skulu haffua siin öghon oc akt til
 notonar oc sangin oc til bökrene j hwilkom the 30

sionga, thy at the skulu altidh sionga j bokomen
oc enkannelika the wngo

Huru systrana skulu sik haffua oc göra
siin ämbite aff gudhi wppenbarat j hwar
5 dagx thiänist oc j mindre högtidhom oc j
storom vij capitulum

Nw for thy at systrana haffua hwardag hög-
tidh j sinom sangh j tidhomen aff the äro-
fulla jomfrunne marie owirganglikom loffsangh
10 ey förra hördom oc wndirlighom allom cristnom
287 människiom, Oc thy skulu twa systra hwar dagh
regera chorin Oc twa til saman sionga versiculos,
Oc j storom högtidhom oc festis duplicibus Rec-
trices chori swasom är främsta cantrix oc suc-
15 centrix skulu standa j tidhomen fore pulpito, Än
j hwardagx tidhom standin j sinom stallis, hwar
thera j sinom choor Oc j största högtidhom skulu
fyra systra som äru rectrices oc versicuarie
sionga til saman Benedicamus, Äptir ottasangin
20 oc swa äptir aptansangin, Oc versin äptir tridhia
responsorium j otta sangenom Oc jn manus tuas
&c j natsangenom oc versin äptir responsorium j
afftonsangenom oc prosas j mäsbonne j glorifica-
cionibus Oc alleluya m; versinom, Cantrix är
25 the systren, som skal böria psalmana oc respon-
soria, j them chorenom som horista standir suc-
centrix är the systrin, som böriar sanghin j
androm chorenom

Huru systrana skulu haffua sik j faghrom
oc höffwidꝛskom sidhom viij capitulum

Systrana skulu wara prydda oc wmkring satta
mꝛ alla sidhanna qwämmelighet oc dygdhanna
thäknadh waktande sik mꝛ största aatwakt, Fran 5
alle otokt oc ohöffwidꝛskom löslatom, ey haffuande
tekn til nakot thꝛ, som löslaat ällir nakor ostadug- 288
het kan aff komma antiggia j chorenom ällir annar
stadꝛ, ey mꝛ osidhlikom kropsins aathäffuom ällir
otoktelikom handa ällir fota rörlisom ey mꝛ skälff- 10
uande haku, ey mꝛ twggande läpom, oc ey mꝛ wt-
räkte twngo, wtan altidh haffwin sik mꝛ stadughe
kropsins sidhlighet oc mꝛ alle hugxsins gudhelighet
standandis gangandis oc sithiandis, haffuandis siin
öghon nidherbögdh til jordhinna, Oc siin hiarta 15
wp lypt til gudh, Thy at ey atenast skulu the
sionga j röstinne liwdhe, wtan ämwäl j hughenom
at ey grips hugen j fafängom oc frömande tankom,
Oc haffua tha ofruktsamlikit ärfuode, Oc for thy
at the wälsignada jomfruna marie gudꝛ modher 20
stora loffsangh, hwilkin som systrana skulu sionga,
liknar waar herra j enne reuelacione widh dyrasta
gul hwilkit mangom skal komma til hugswalilse,
Thy bör them som thän sötaste sanghin the ärofulla
jomfrunna skulu framföra, wara sidhlika j allom 25
sinom mädhfärdhom oc aathäffuom, Än for thy at
the häлга samqwämdhin skuli ey atenast blomstras
j renliffnadꝛ hedher wtan ämwäl skinnande wara j 289
höwidꝛlighetꝛ fäghring, thy forbiwdꝛ them all osid-
likin löslaat, Oc them biwdꝛ all höwidꝛlighet oc 30

qwämmelighet, Oc thy skulu systrana nar the
 nigha nidherböghia sik m; alle wördningh oc ödh-
 miukt, haffuandis fore sik sina hendir j kors wiis
 ey sithiande ey stydhiande sik nakor widh, hwilkit
 5 som waare tekn til stora läti oc aawitande othokt,
 Oc är nakor aff them swa thwng aff allirdom allir
 krankdom allir wanskilsom, at ey formaa göra
 inclinaciones, tha wnnis henne sithia m; abba-
 tissonna loff

10 Huru systrana skulu haffua sik j atirhalle
 aff mykle wtsyn j kirkionne ix capitulum

Systrana skulu haffua enfalla oc ödhmiuka wt-
 syn gynom grindena wt j kirkionna tha mässona
 sighias, Oc at see sacramenta Oc seen ey oftare
 15 wt än the wilia see sacramenta j kirkionne haff-
 uandis atherhald aff olofflike ostadughe, oc for-
 witne wtsyn wm kirkiona, Thy at aff olofflike
 syn wprindir syndelikin astundan aff hwilke waxir
 20 hugxsins stadughet, Oc gangen ey fram til grindena
 20 widher at the sionga wtan standen j stallis j sin-
 om stadhom

Huru systrana skulu haffua faghran oc
 qwämmelikin sidh til at sionga x capitulum

Systrana skulu hwardagh högtidhelika sionga,
 25 swa wäl söknom som hälgom daghom, Thy bör
 them at sköta m; alle aatwakt at the ey offsnart
 siongen, wtan midhilmatelika gladhelika m; alle
 wördningh oc skälike matto skulu the som tillbör

saman sionga, Än tha magho the j större högtidhom länger framdragha högtidhelika sangin, än the göra j hwardagx sangenom, Oc thera sangir som bwdhit war j them halga anda, Swasom sigx j enne reuelacione wari sidhlikin matelikin moen 5 oc enfallugher, ey m; bruthne röst, Ey m; discant oc ey j ropande röst wtan hällir fullir m; alle ödhmiukt oc gudhelighet, Systrana at the ey skulin sliona oc ledhas widher gud; tjänist oc hans werdogasta modher jomfru marie wtan at 10 the lustins oc stadfastins j gudhelike tjänist, Tha skulu the idhkelika skodha barena hwilkin altidh staar fore kirkionna ingang, at the seandis henne haffuen dödsins aminnilse j hughenom at the 291 tänkin wppa, j thera hiarta huru grymbir oc 15 styggelikin dödhin är, Oc huru skälffwande oc fasulikit th; är wppa gud; stränga oc rätwisa dom wtan twäkan forekoma, Oc aff allom sinom liffs daghom oc gerningom göra räkenskap

Huru som idhkande är gud; tjänist j 20 clostrena sancti saluatoris xi Capitulum

Oc är witande at fran thy at brödhra ottasangher börrias, oc til thäs systranna noon är lyktat tha skal ey wara aterwända ällir tysta j sangh oc gud; loffui m; lydhande röst j kirkionne, Thy at 25 altidh skal lydha glädhinna oc helsonna röst innan rätwisa människio heeman, Oc swa braat een choren wände ather at sionga, tha byrie genstan annar sionga gud; loff, Oc thy byrin först klärkane sionga sin ottasangh, Oc tha han är lyktadher 30

tha byriin genstan systrana siin ottasang Oc
 genstan hanom lyktadhom, byrin brödhrene primit
 Oc ther m; ter;it Oc thy lyktadho sionghin genstan
 systrana sith prim, Oc genstan ther äpther war-
 5 fru mässo, oc ther m; sith ter;, Oc thy lyktadho
 292 skulu genstan brödhrene sionga sextit oc ther
 näst systrana sith sext, Oc thy lyktadho sionghin
 genstan brödhrene högmässo oc sith noon, Oc
 ther äpther skulu systrana sionga sith non Oc
 10 thy lyktadho, ringis genstan bordh klokkan

Huru systrana skulu haffua sik j con-
 uent; stwffwonne oc huru hon skal wara
 skipadh xij capitulum

Jnnan systranna conuent; stwffwo skulu skikkas
 15 tw bordh eth wppa the höghra sidhona Oc annat
 wppa the winstra sidhona, Än abbatissan skal
 sithia wppa the höghra sidhona j första säthe
 widh bordhit, Än priorissa skal sithia wppa
 winstra sidhona widher bord j främsta säte, Oc
 20 sidhan systrana wppa badha sidhor, hwar äptir
 sinom ordin skulu the sithia, Oc mit j conuent;
 stwffuonne widher indre wäggina skal wara eth
 litit altara j qwämmeliko formaa wppa hwilko skal
 standa ärofulla jomfrunna beläte gud; modher Oc
 25 wppa thakino a conuent; stwffuonne skal skikkas
 en klokka, m; hwilke som skal ringhias, til bord;
 oc strängin skal nidherlatas gynom eth litit hool
 293 in j conuent;stwuona, Oc skal hänghia fore al-
 tarenoc oc beläteno, Swa at systrin som ringhia
 30 skal bordh klokkanne skal standa fore thy wäl-

signadha jomfrunna beläte swa länge hon ringe,
 Oc conuent;stuffwan skal wara swa rwm skikkat
 j längd oc j bredh, at xxx systra magho sithia
 wppa hwaria sidho

Huru systrana skulu sik haffua sithiande 5
 oc ätande innan conuent;stuffuonne xiiij ca-
 pitulum

Tha som gud; tidhagärdh är lyktat, Oc systrana
 haffua lyktat sith noon litla stund ther äpther
 skal priorissan ringhia bordh klokkonne swa länge 10
 man maa läsa miserere mei deus, pater noster,
 Aue maria, Credo, oc salue regina, haffuandis siin
 oghon til belätit standande wppa altareno widh
 wäggina Oc tha systrana höra bordhklokkona
 reedhin sik til at komma j conuent; stuffuona Oc 15
 hwar en stande j sinom stadh äpther sinom orden
 som hon är aldrig til in ordine byriandis offuan-
 til när abbatissonne, Oc priorissonne, Oc swa
 nidher aat wppa badha sidhor, Tha som atir
 wändis ringhia, Tha sighi abbatissan Benedicite 20
 Conuentit swari, Dominus gustate et videte Til
 Gloria patri böghin sik nidher Oc äpther th; 294
 horista haffwir läsit bönena Domine deus si velles
 &c stande wp lectrix mense aff sino säte fram
 fore pulpitum Oc sighi högt Jube domine bene- 25
 dicere Hwilke abbatissan swari Mense celestis
 participes &c Oc conuentit swari Amen Än til
 natwardhin sighi abbatissan Ad cenam vite Tha
 aptansanghin är lyktadher tha ringen til bord;
 oc standhin oc sithin swasom wm middaghin 30

Samuledh görin oc wm fastadagha wtan wm mid
daghin tha wari wälsignilsen Cibo spiritualis ali
monie reficiat nos rex eterne glorie Til qwa
drikin äptir aptansangin wari wälsignilsen Potun
5 ancillarum suarum benedicat rex angelorum Jnnar
abbatissona fra waru skal priorissa giffua wälsig-
nilse Hendir oc swa at enghin thera är när tha
giffui the som alst är Oc tha wälsignilse är
giordh Tha siti hwar en til bord, j sinom stadh
10 böriandis a them öwirsta oc swa nidh aat, äptir
thy the äru aldrogha til j clostreno Oc skal
abbatissan ey til dirffuas at framsätia nakra fram
295 fore andra For thy at hon är wälbyrdoghare
allir synis nakot hälogare allir hetare j gudhe-
15 likom bönom, swa framt abbatissan wil wndfly
sin siäla wadha, wtan hwar en halle sin stadh
äpther thy hon haffwir loffuat lydhno j clostreno,
som war herra ihesus christus biwdher j reglonne
sighiandis, Framlidhnom atta daghom, Fran henna
20 wigxladagh, til bindhis hon swasom andra til or-
dinis gömo oc skipis näst the ytarsta j chorenom.
oc widh bordh

Huru systrana skulu haffua sik som
thiäna skulu til bord, j conuent, stwffuonne
25 xiiij capitulum

Tha systrana äru alla satta j siin säte the systra
som wiku thiänist haffua äpther sinom ordhin,
The bärin tha in maaten j refectorium, Oc alt
th, conuentonne är widher torfftelikit til maal-
30 tidhinna, Th, bärin fram m, blidskap oc sidhe-

like höffwidþlighet ey teandis nakor löslaat, allir löslatog tekn aatwaktandis granlika, at the görin siin ämbite, m; gud; kärlek oc räddoga, m; alle gudhelighet oc wtan genkorran, At ey sannis aff them wisa man;nsins ordh, som sigher Fawit;ska 5 människio hiarta, är som kärro hiwlit hwilkit som 296 bär högt oc knarra widher, Oc the som thiäna granlika skötin aat At iämpna prouentor skiptis hwarie enne syster som war herra ihesus christus biwdher, at allom skal iämp matto skipas höghom 10 oc laaghom, rikom oc fatighom, Än abbatissonne städ; at haffua störrre prouento oc bätre mato, än andra systra For then skuld at seer hon allir weet nakra ey wara nögdha m; almennelike prouento, wtan än meera torffua ällir wm hon ey 15 gither ätit then maat som for henne sät;, Tha bör abbatissonne sända henne nakon deel aff them rättom som hon fore sik haffwir, at hon maghe tha aff thy mättas

Huru the systemen som bordhläsningena 20 haffwir skal sik haffua xv capitulum

The systren som läs for bordhena sithiandis j sinom stadh widh booka stoolin tha abbatissan giffwir tekn, byrie hon at läsa ällir tha maatin bärs först in Oc läsi swa länge til thäs abba- 25 tissan giffwir tekn m; klokkonne, ällir slaar wppa bordhit m; kniffuenom, Oc tha wändhin systrana ather at äta, Oc lectrix wände ather at läsa Oc swa skulu the höffuidþlika wplypta sina händer, 297 alla saman gudhelika loffuandis gudh, oc läsandis 30

ängilsins helso threm sinnom som är Aue maria
 them lyktadhom draghin nidher sina händer, fore
 sik j sith sköt aminnandis wppa them aldra
 beskasta wärkin som war herra ihesus christus
 5 tholde j sinom wälsignadha handom, tha the wäro
 swa hardelika gynom slaghna wppa korseno, m;
 them storo oc stubbotta järnspikomen, Oc j hans
 aldra menlösasta likama aldra wäghna gynom
 sargadhan

10 Huru abbatissan skal threm sinnom giffua
 tekn mädhan hon sither widh bordh m; con-
 uentonne xvj

Första tekn göris som nw är sakt, Oc the andra
 tw teknen görins, oc j sama matto m; Aue maria,
 15 oc ihesu christi pino aminnilse, Oc tha som th; alt
 som conuentonne är widher[torffte]llikit til maal-
 tidhinna är füllelika skipt och framburit the som
 tha haffua thiänt gangen tha j siin säte, som
 them äru til redh oc skipat, oc ätin m; androm
 20 systrom, Än tha annat sinne är tekn giort som
 för är sakt, Oc fulkompnat m; Aue maria oc
 ihesu christi pino aminnilse, Oc systromen wäl
 298 widherqwäktom oc mästa deels skälika mättom
 stande tha wp wisthus systrin aff sinom stadh
 25 oc saman taki aff bordheno all halff bröd stykke
 j ena stora skaal ther til skipadha Oc säti swa
 fore abbatissa, Oc hon skäri th; j stykke giffua-
 skolande fatigho folke, Oc läggis swa ather j
 samma skalena Oc är abbatissan ey när tha görin

th; priorissan, Är enghin thera ther tha göri th;
the systren som bordhit hallir j thera stadh

Huru systrana skulu haffua sik tha the
äru mätta xvij capitulum

Systromen nw allom wäl oc skälika mättom, abba- 5
tissan gyri tridhia tekn som fore sakt är m; Aue
maria oc ihesu christi aminnilse, Thetta ytarsta
teknit som the andro warde m; innarsta hiärtans
aminnilse, huru gud; miskund oc atherlösarans
nadh haffwir them kallat til renliffuis ordhin, aff 10
största kärlek, ey til noghars hälagx man; reglo,
som ware benedicti allir bärnardi allir augustini
wtan til the hälgasta reglo som han siälffwir
werdoughadis dikta aff sinom eghnom mwnne, Oc
wtuälia til hedher sinne hälgasta modher jomfru 15
marie, Samuledh wardhe oc här som m; förro
teknomen en gudhelikin aminnilse pro benefacto-
ribus winom oc frändom, Oc for allom them som 299
beteknade äru m; the hälgo trefaldoghet; beläte,
Tha bidhin innerlika til hans miskund for them 20
som them skapade, At swa som han haffwir skapat
oc atherlöst, Swa wärdoghis han oc allom mis-
kunnelika hialpa, Tha thetta är fulkompnadh the
som thiäna standhin genstan wp oc taghin saman
almosona som är smwlunor skorpor m; them 25
brödhom oc stykkiom oc alt th; swa dana är,
th; latin komma j almoso skaalena

Huru systrana skulu wpstanda fran bordhe
oc ganga läsandis gracias til kirkionna xvii
Capitulum

Naar almosan är granlika saman takin oc gömd,
5 Tha sighi abbatissan henne som läs, Tu autem &c
Conuentit swari Deo gracias, Oc genstan stande
priorissan wp oc ringe bordh klokkonne ena Aue
maria stund, Oc tha standin wp alla systrana
aff sinom sätom, oc standin som the stodho for
10 maaltidhena hwar äptir sinom ordin, Tha som
atirwänt är at ringhia, Tha sighi horista Deus
paci &c Oc ther näst Memoriam fecit, Thy
lyktadhö, horista gange fram mit a gulffuidh
wändandis sik til belätit ödhmiuklika sighiande
300 15 Agimus tibi gracias &c Conuentit swari Amen
nighandis til belätit, m; alle wördhning Oc gangen
swa twa oc twa til saman, til kirkionna läsande
Miserere mei deus &c, Sidhan gracias är läsit j
kirkionne, Oc tekn är giffuit aff abbatissonne,
20 standin alla wp oc gangen twa oc twa saman,
Först the yngxto, Oc sidhan the äldre, hwar
äpther sinom allir j clostreno, mötandis mit a
gulffweno, Oc nighin m; alle wördningh til altarit,
Oc görin sidhan abbatissonne wördhning, nighandis
25 henne, Oc gangin swa höffuidlika wt aff kirki-
onne til auditorium som the magho tala Abba-
tissan som äptir fölgher conuenterne, Tha hon
kombir j stadhin, Tha sighi Benedicite, Systrana
swari Dominus Oc engin syster dirffuis til at
30 tala, För än abbatissan, allir priorissan allir nakor
annor, som tha star j thera stadh sigher Bene-

dicite, Oc tha th; är sakt, magho systrana tala
sik j mallan om tholkit, som san widhertorfft är,
til thäs indulgete börias fore aptansangin

Huru the systrana skulu sik haffua som
thiäna oc the som läs til bord; j conuent;- 5
stuffuonne xix Capitulum

Lectrix mense oc the som thiäna komen ather 301
til bordhit, tha conuentit är wtgangit til kirkionna,
Oc ätin ther til the äru mäta, Oc swa standin
the wp oc läsin gracias, Oc ey bindas the til at 10
ganga til kirkio läsanddes gracias, wtan the wilia,
wtan läsi j conuent;stwuonne, Oc waktin granlika,
at the ey brytin sina tysto j conuent;stwuonne,
hwat;ske conuentonne närwarande ällir wtgangande,
wtan the see widher bordhit nakot enkannelikit 15
widhertorffua, Tha tali maklika m; faam ordh-
om, Oc spyri huat hon wil ällir widhertorff, Oc
tha hon haffwir hört henna widhertorfft, wtan
dwalu göri henna nöghia, at gud; tiänista qwinno
lidhe ey nakor wanskilse, waktin oc al;stingis aat, 20
at the haffuen engin lösläte j ordhom, teknom
ällir öghna lätom, wtan alla osidhi, som warda m;
otämelikom latom, oc kropsins ällir hoffuod;sin
aathäffuom, oc kankirlaatom oc löghe ällir hädh-
ilsom, th; forbiwd; them höghelika, Oc allom 25
androm systrom, j choor oc conuent;stuffuo, Oc j
allom androm stadhom, j hwilko wm nakor syster
kan här m; finnas, Manis genstan til atherwäno
oc awitis, at hon aff tholikom osidhom oc ostadug- 302
het atirwände, wm än nakor syster är j tholko 30

bewan, Oc aff senioribus a wiit oc wil ey rättas hon skal beroopas j capitulo, oc näpsas m; större plaagho

Huru systrana skulu sik haffua the som
 5 äta j siwko stwffuonne ällir the som siwka
 äru xx Capitulum

Alla the systra som äta skulu j siwko stwff-
 wonne, oc mäktoghe äru at säthia widh bordh,
 The komen timelika til bordh, tha bordh klok-
 10 konne ringhis oc conuentit ganger til bord, Tha
 gangin oc the til sinne maaltidh wtan the ther
 siwka äru, the skulu ey äta, For an conuentit
 ätir, ällir the ther helbrygda äru, Oc altidh skal
 en aff them fyra systromen som custodes äru
 15 ordinis, wara när them til hugnadh oc styrkilse,
 Oc huar en aff them fyra custodibus wakte sina
 wiku, wmskiptelika äptir thera ordin j siwka-
 stwffuonne, them systromen som ther widher-
 qwekiandis äru, oc hon som custos är, oc ther
 20 hallir sina wiku, hon läsi til bord; for them nakot
 th; som ganglikit är oc til hugswalilse, oc wak-
 308 tandis granlika at henna systra som ther äta
 haffua sik toktelika oc j clostirfolkx sidhom, Oc
 gömen tystonna til thäs hon sighir benedicite

25 Huru mildelika skal haffuas warkunnan
 owir alla xxi capitulum

Een mild warkunnan skal altidh haffuas, swa
 wäl m; helbrygdom som siwkom systrom, swa at

the som helbrygda äru, wardhin starkare stad-
 ughare oc qwämmelikare j gud; tjänist, Oc wnnis
 them, som nakon bradhelikin siwkdom faa, allir
 aff storo ärfwodhe trötta oc wanskelika, allir aff
 aldirdom thyngda, Oc them som laatna äru, at 5
 wara j siwko huseno m; abbatissona loff, them til
 widherqwekilse oc hugnadh, At the thäs bätir
 maghin widherfaas, oc raskare warda til räka, Oc
 senior som tha är när, nar matin är framburin,
 sighi tha benedicite, Tha th; är sakt, wnnis 10
 systromen som ther äru, at haffua höffuid;ska
 talan oc matelika glädhi m; laaghe röst, tala th;
 som sannelika widhertorfftelikt är, och gudhelika
 samtalan, oc hugnadh; ordh, inbyrdis j warum
 herra, wtan al;stingis skulu the wakta sik for 15
 sqwallir, ffafängom oc bakmaals ordhom Flyandis 304
 osannindina, manghtalan, oc oqwämelika löshét,
 ffafanga wisor, allir sörghelikin sangh, hon som
 custos är, skal engaledhis städhia them, at haffua
 tholka fafango j hwilko wm nakor fin; bewan, 20
 awite hona manandis at hon atirwände aff tholko,
 annars berope hona j capitulo, Oc skal ther
 wndir giffuas skylloghe plikt oc näpst, Oc the
 som thiäna skal granlika aatwakta, at alla systrana
 som äta j siwko huseno haffua nogh sina widher- 25
 torfft, For thy äru the swa myklo bätre plägande,
 at the thäs raskarin widherfaas, Oc är nakor swa
 krank, liggiandis wppa sänghinne at hon ey formaa
 komma til bord; oc ey m; androm äta, Tha spyri
 sniällelika aat henne, huat hon wil oc astundar at 30
 haffua, Oc th; skipi henne wtan dwalu, huat som
 henne tarffuas Fornämpda custos skal oc granlika

aatuakta, at alla systrana som ata skulu j siwko
 huseno, komen timelika til bordz, Oc the som ey
 wilia, oc genwerdoga äru, allir bortto äru wtan
 lagha forfall, the beropins j capitulo oc them skal
 305 5 hardelika näpsas, wtan at the wilin sik bätra,
 Ther aptir naar the äru mäta, Tha läsi custos
 gracias, loffuandis oc wälsignandis gudh ffor alla
 sina godgerninga, Oc nar gracias är läsit, standin
 alla wp fran bordheno, Än the systra som liggia
 10 j storom oc hardom siwkdom wppa sänghinne,
 Them skal redhas enkannelikin rwm, j hwilkom
 the rolighare wtan stiim bliffua maghin, oc thera
 widhertorfft, som them nyttogt är, Oc thy skulu
 tw rum wara, fore them som siwka äru, Swa at
 15 eth rwm wari fore them som widherfaas, oc mindre
 siwkdom haffua, Oc annat fore them som hardare
 siwkdom haffua

Huru systrana skulu haffua sik widh
 sina handa gerningh Oc huat timom the
 20 skulu ärffuodha ¶ xxij capitulum

Nw for thy at allir time skal skikkas til gud;
 hedher, oc wpnötas j godhom gerningom oc gudhe-
 liko ärffuodhe, som war herra ihesus christus
 biuder, j xx^{da} capitulo j reglonne at systrana j
 25 allom them timom, som the äru ey j gud; loffui
 j sangh älla läsningh allir lärdom, Oc tholkin
 time är, at the qwämmelika maghin ärffuoda,
 Tha skulu the wara j handa gerningh, Oc swasom
 306 the thiäna gudhi m; mwnnenom swa thiänin oc
 30 m; androm limom, At the for likanlikit ärffuodhe

wardhin qwämmelikare til andelikit ärfuode, Thy at rätwis människia hon wändir aldrigh ather aff gudhelikom bönom, wtan at hon wändir ather at wara rätwis Oc thy äpther middaghana alla the systra, som th; formaa the ärfuodhin m; thera 5 handom th; som höffuelikit är, Än for middaghin kunno the ey sköta handa gerning, mädhan the äru hindrada j gudheliko ärfuode som är psalmis ympnis et canticis, andelikom bönom oc hälgom tänkilsom, Oc hörandis läsandis oc lärandis sangh 10 oc läsningh, Oc enkannelika the systra, som idhkelika skulu j chorenom sionga, the haffua ey tima til handa gerning fore middaghin wtan äptir, tha the haffua läsit gracias, Oc innan auditorio är sakt benedicite, Tha gange huar en syster til 15 sinna gerningh, Til thäs första sin ringe til apton-sang, Än the systra som kunno scriffua, gangin til at scriffua, Oc the som skulu owirläsa, gangin til at rätta bökir, Än andra systra, som kunno göra söm gerning, ällir sprangada gerning ällir 20 redha til altara kläde, gange huar til sinna gerningh, Oc the systra som kunno skära oc söma brödhra ällir systra kläde, Oc hwarie enne systir skipis the gerning oc ärfuode som hon är bätst qwämmelik til, äpter abbatissa wilia, Thy at alla 25 thera gerninga skulu standa j abbatissona skipan, Oc engen systir som reglan siger wndan taknom them som siwka äru, tha skal wrsakas aff handa gerning, Oc wm abbatissan biwdher nakrom systr-om, aff nakre widhertorfft, wissan tima ärfuoda 30 for middaghin j handa gerning sannelika tha skulu the lydha henne, For thy at raskare tha höris

lydoga människio en bön, än tio tusanda böner
 ena fortrutna människio

Huru th; husit skal wara skipat j hwilko
 systrana skulu göra ällir sithia widh sina
 5 *gerningh* xxiiij capitulum

Een höffuid;skir saal, ällir eth faghert hus oc
 wiidh, skal qwämmelika til redhas m; lysande
 windöghon, oc qwämmelikom stolom, här oc ther,
 a hwilkom systrana skulu sithia widh sina handa
 10 *gerning*, Än främbirmeer j huseno skal wara
 eth höghre oc qwämmelikare säte j hwilko skal
 308 abbatissan sithia m; sinne *gerning*, at hon maghe
 ther see systrana, huru the haffua sik, Oc hwat
gerningh the haffua systrana magho tala m; laaghe
 15 röst, widh sina *gerning* stunda mällom, j mällan
 tidhena höffwit;sk ordh oc widhertorfftelikin, aff
 halga manna järteknom, waktandis aldra mäst, at
 the ey blanden sik j onyttelike talan, ällir nakre
 othuktelike saghu, m; roop oc omykkle talan, ällir
 20 wphöghiandis sina röst j cankirlaat oc omate-
 likit löghe, Oc wm abbatissan ällir priorissan
 ällir custodes ordinis the warda warse nakra
 tholka osidher Tha awite hona, oc late henne
 falla a knä oc läsi pater noster oc Aue maria,
 25 Oc sidhan kommi j geen til sinna *gerning* Samu-
 ledh wm naghor syster swär wm gudh Oc wm
 sancta maria, lägge hona genstan wppa jordhina
 nidher, läsandis pater noster oc Aue maria ällir
 meer, aptir thy abbatissan biwdher, Engen systir
 30 skal oc ganga bort fran sinne *gerning*, wtan en-

kannelikit loff Oc wu nakor syster widhertorff
 hwila sik aptir middaghin, For sin) wanskilse
 skuld, tha bedhis loff, Oc tha första sinne ar
 ringt til aftansangh, Tha magho the som wilia 309
 gaa j conuent;stuffuona oc drikka, Oc ar th; 5
 witande, at systrana magho ey ata allir drikka
 j androm stadhon, wtan j thanna twem, som ar
 conuent; stuffuan oc siwka husit Oc tha annat
 sin ringe, tha gangin til kirkionna oc redhin sik
 til at göra siin ambite, Oc hwan lögherdagh tha 10
 Benedicite ar sakt aptir biberes tha komen til
 saman alla gerningis systra j auditorio oc latin
 abbatissa see sina handa gerning, huru mykit hon
 haffwir j the wikunne giort

Huru systrana skulu haffua sik til in- 15
 dulgete för än aptansangin byrias xxiiij
 Capitulum

Alla systrana skulu samankomma, aptir reglonne,
 til indulgete, oc bedhins forlatilse, Oc tadhæn skal
 engin bortto wara, wtan at hon wari siwk, allir 20
 haffuer stor oc laglikin forfal, Oc tha skal th;
 wara m; abbatissonna loff, Tha; indulgete ar læsit,
 apther thy reglan sigher, Tha byrin systrana sin
 aptansang, Oc tha skulu the halla sina tysto til
 thæs gracias ar læsit apther natwardhin j kirkionne 25
 m; aatwakt, oc thæs j mällan tildirffwis engin m; 310
 forakt bryta sina tysto, wtan al;stingis th; san
 widhertorfft wtkräffwir, Oc thog wardhe th; m;
 hwit;skan oc faam ordhom, Jnnæ reglonna fämpta
 capitulo, sigx at til at alla tysto, som ther ar 30

saman scriffuat, skulu almännelika systrana tilbindas, wtan the som til swa dana ämbite äru til skipadha, hwilkin som kunno ey wtan talan fulkompnas, Oc thy the systra som ämbite haffua, 5 the magho m; abbatissona loff j tystom tima, tala sanna widhertorfft, m; laage röst oc matelikom ordhom

Huru systrana skulu haffua sik äptir natwardhin oc äptir biberes xxv capitulum

10 **T**her äptir, tha som benedicite är sakt äpter natwardhin, tha bindis engin systir til likamlikit ärffuode, wtan huar en haffui frihet j the stundinne, mällan gracias oc collacionem at göra ärffuode äptir sinom wilia, likamans och siälinna gagn, Oc 15 the systra som wilia, magho gaa j kirkiona, at bidhia sina böner, ällir wara j gudhelikom tankom, ällir andelikom beskodilsom, Andra the som wilia, magho gaa j yrtagardhin for färskare wäther skuld, 311 til sins likama lättilse, Andra the som wilia, magho 20 tha samtala sik j mällan, Oc haffua höffwitjska oc gudelika hugswalilse, waktande sik fran sqwallir, oc fafangom ordhom, Än ginstan som ringe til collacionem, tha wari alla redho at komma, oc höra collacionem, aff hwilke engin skal wrsakas, 25 wtan hon wari siwk, ällir haffwir andra skälika saak, Oc thok skal th; wara m; abbatissone loff, Ey skal oc siälff abbatissan wara bortto aff collacione, wtan hon wari siwk ällir hindrat j storom oc höghelikom ärandom, Oc ey dirffuis hon til at äta ällir drikka, 30 wtan j conuent;stuffuonne, ällir siwko huseno

Huru systrana skulu sik haffua j collacione oc j natsangenom xxvj Capitulum

Nw som ringt är eth miserere mei deus lankt til collacionem tha komen alla systrana saman til auditorium, allir annan stadh, som skipadher är 5 til collacione Oc hwar en gange j siin stadh Oc tha atirwändir ringhia, Tha sitin alla som them bör, wppa höghra hand oc wenstra, äptir thera ordin, Oc the systrin, som skal läsa collacionem, hon siti wppa sino säte widh bookastolin Oc när 10 abbatissan kombir, tha standin alla wp, görandis henne wördhning oc nighandis henne, Oc tha 312 sighi hon til lectricem Jube domine Oc hon sighi genstan Jube domine benedicere Abbatissan swari Noctem quietam &c, Conuentit swari Amen 15 Ther äptir nighi hon, oc byrie läsa miracula allir halga manna liffwerne allir nakot tholkit som timen städher, Oc är witande at systrana skulu altidh haffua bordh lecze j conuentistuffuonne, badhe qwäl oc middagh wppa swänsko, Samu- 20 ledh til collacionem oc capitulum, swa at alla badha booklärda oc olärda maghin wndirsta huat som läsit wardher, Ther äpther nar hon haffwir läsit swa länge som timen tilsigher Tha sighi abbatissan Tu autem Oc lectrix sighi ginstan, 25 Tu autem domine miserere nostri Systrana swari Deo gracias Oc stande tha abbatissan wp m; systromen, oc nighe östir oc sighi abbatissan Adiutorium nostrum &c, Oc conuentit swari fecit celum &c Oc gangin genstan j chorin waktandis 30

sik for allom löslatom och osidhom Oc sidhan
 maa engin syster wtgaa aff chorenom wtan or-
 loff Oc tha natsanghin ar lyktadher oc Aue maria
 ar ringt, Tha gangen twa oc twa systra, en aff
 313 5 hwariom chorenom mötandis aat mit a gulffweno
 j chorenom, huar äptir sinom ordin, ödmiuklika
 nighandis til altarit, oc gangin swa wt aff chore-
 nom, Oc abbatissan om hon ar när, allir pri-
 orissa allir senior, stänke them alla m; wigdo
 10 watne, Oc swa skyndin sik alla j dormitorium,
 oc gangin til sinna sängh

Huru systrana som äru custodes ordinis
 skulu äptir natsangin aatuakta wm all thing
 wäl standa j clostrena xxvii

15 Aff them systrom, som kallas custodes ordinis,
 twa oc twa aff them, skulu hwan aptan, tha
 nunc dimittis ar swngit, j systra natsang ganga
 wmkring clostrit, granlika aatuaktandis wm all
 thing wäl staa, oc wäl bewarat äru, Oc huru the
 20 systrana haffua sik, som ämbite haffua, Oc seen
 aat wm portane oc dörenar j clostrena äru wäl
 atirlykta m; laasom oc iärn stänglom starklika
 stengda, Oc wm eldin ar wäl gömdir oc wäl be-
 waradher, Tha alt ar wäl om seet, oc wäl be-
 25 warat, oc ringt ar til Aue maria, Oc tha rinkt
 ar j sängh, The fornämpda custodes oc ämbitis
 314 systra skynden sik j dormitorium, Oc the systrin,
 som nyklana haffwir til dormitorium, hon lykke
 genstan dörena til oc läse ather

Huru systrana skulu haffua sik äptir natsangin nar the komma j dormitorium xxviij capitulum

Nar systrana j dormitorium komma, at hwila sina likama tha gange huar en til sina sängh, oc engin til dirffuis j them tima ganga til andra, wtan at nakor ware siwk, som henne wardadhe at sköta, Oc j dormitorio skal altidh hangia en litin klokka, til hwilka som skal skipas een syster, som hona skal ringhia qwal oc morghon, Tha hon ringhis, tha farin systrana j sängh, Än tha hon ringis wm morghonin tha standin alla wp, hwar aff sinne sängh, Oc äptir natsanghin skal engin syster arffuoda allir haffua handa gerning j sinom handom, wtan redha sik til sängs, oc lása j rolighet, huat henne bör at lása, allir th; hon wm daghin atirsatte, Oc betänkke tha huru hon framlidhit haffwir then daghin, Oc huat hon haffwir forskullat j godho, oc j ondo then daghin, Oc tha ringt är j säng tha wtslakke all liwsen, Oc engin syster dirffuis til, at haffua langir brinnande liws fore sik wm nattena, [wtan] at hon wari swa siwk at hon widhertorff at see liws, Oc innan dormitorio j qwämmelikom stadh skikkis en lampa, hwilkin hwaria naat skal lya, Oc äptir th; at teknat är j säng, tha skal priorissa gaa wm kring, oc see in j hwaria enna sängh oc haffwa granna aatwakt, wm än the äru j dormitorio, allir huat the göra, Engin syster skal dragha sik bort aff dormitorio, wm natta

tima, wtan hon haffui synderlike abbatissona loff
 allir priorissonna, Swa skal oc engin systir til
 dirffuas at wtganga, aff dormitorio, wm nattatidh,
 wtan abbatissona allir priorissonna enkannelikit
 5 loff, fför an fförsta sin ar ringt til ottosangx, wil
 nakor syster wm nattatidh wpstanda, oc wara j
 gudhelikom bönom, Tha wari widh sina sängh gran-
 lika waktandis, at hon engom androm göri omak

Huru systrana skulu sik haffua widh
 10 graffuena til hwilka the skulu huar dagh gaa
 Oc huat the skulu sidhan göra xxix capitulum

Tha tercit ar lyktat, tha sökin alla til graff-
 316 winna, oc engin systir skal wara borto, wtan alla
 ganga tidh, graffuen skal swa wara skipat, at
 15 alla systrana magho hona see, Oc skodhin gran-
 lika th; ther wardher lasit, oc sidhan sighi abba-
 tissan Benedicite wm henne täkkis, Oc for thy,
 at ey ar längher time framlidhin sidhan mässan
 war swngin, Tha synis skälikit wara, at abba-
 20 tissan sighi tha benedicite förra an systrana
 böria tala, Oc swa alla the som ämbite haffua
 oc ey sionga j chorenom, the gangin tha til sinna
 gerningh An tha som högmässan börias, Tha
 kommen alla til kirkionna at höra mässona, Tha
 25 hon ar lyktat, tha komen alla j geen til sinna
 gerning oc arffuodin til thas til bord; ringe An
 the systrana, som alla tidhe staa j chorenom oc
 sionga, the skulu ey for middaghin bindas til
 nakra handa gerning

Huru systrana the som wiku thiänist
haffua skulu bedhas loff aff abbatissone til
at tala th; som widhertorfft är xxx capitulum

Nw wm hwan synnedagh äptir th;, at de pro-
fundis är läsit oc collectan widh graffwena Oc 5
äptir th; abbatissan haffwir sakt Benedicite Tha
gangin fram the twa wiku systrana, som thiänist 317
skulu göra j conuent;stuffuonne, Oc the andra,
som tiäna skulu j siwko stwffuonne som bör göra
sina wiku tiänist, Oc andra the som ämbite haffua, 10
til abbatissana sighiandis, kära modher, wi skulum
j thässe wikunne göra swa dana tiänist, Thy
bidhiom wi idher ödhmiuklika, at j giffuit os loff
at tala sanna widhertorfft, som fore os kombir;
hwilkit wi kunnom ey, wtan talan j tystom tima, 5
wäl framkomma, Hwilkom tha swari abbatissan
sighiandis, Jak giffwir jdher loff, at tala th; som
san widhertorfft är, wtan waken jdher granlika
fran roop, allir owirflödelike oc fafänge talan,
görandis idhra syslo, j gud; kärlek oc räddoga, 20
Swa at gudh haffui ther aff hedher, oc idhra systra
gangn oc hugswalilse, Tha hon haffwir th; sakt,
tha giffui them benediccionem oc late them gaa
til siin ämbite

Huru systrana skulu sik haffua j conuent; 25
stwffuonne wm fastodagha äptir aptansangen
widh biberes xxxi capitulum

Om fasto dagha tha systrana aptansanger är
lyktadher, litla stund ther äptir, tha ringe pri-

orissan bordh klokkonne eth miserere mei deus
 318 maa lāsas, Tha kommin alla j conuent;stuffuona
 oc stande hwar j sinom stadh. *āptir* sinom orden,
 Oc lectrix sithiande j sinom stadh, Tha abba-
 5 tissan giffwir henne tekn, Tha stande hon wp oc
 sighi högt Jube domine benedicere, Abbatissan
 swari Rex angelorum benedicat potum ancillarum
 suarum Systrana swarin Amen, Oc swa gangen
 hwar j sith sāte oc drikke widh bordhit, Oc
 10 lectrix börje at lāsa swa lānge, til thās abba-
 tissan sigher Tu autem, Oc genstan the som
 thiāna sen granlika til, at hwar een syster haffui
 sina kanno m; drykkenom fore sik Oc annat huat
 widhertorfft ar, An tha abbatissan gör tekn, tha
 15 lāsin alla thre Aue maria j swa matto som görs
 wm middaghin m; ihesu christi pino aminnilse,
 Oc tha stande lectrix wp, oc kome j sith sāte at
 drikka, Oc the som wiku thianist haffua skulu
 swa wäl närwara j conuent; stuffuonne, tha the
 20 fasta wm qwallin som tha the granlika skötandis
 huat systrana wilia allir tarffuas, Oc sidhan litla
 stund *āptir*, swa mykit som timen tilstādher Tha
 giffui abbatissan annat sinne tekn, Oc tha lāsin
 systrana thre Aue maria swasom för ar sakt, Tha
 319 25 the aru lāsna, tha sighi abbatissan Benedicite
 conuentit swari Dominus Oc tha standen pri-
 orissan wp, oc ringe litla klokkonne ena Aue
 maria stund, Oc genstan standin alla wp, oc
 gangin oc görin huat them takkis

Huru systrona skulu sik haffua tha the
 fasta til watn oc brödh badhe middagh oc
 qwäld xxxii Capitulum

Systrana tha the fasta til watn oc brödh, tha
 waktin, at the ey drikka watnit, wtan th; som 5
 sudhit ar j biogh allir korne, fore köld skuld oc
 owant kranka naturinna atirhaldh, Oc aru äple
 til allir päru, allir nötir allir annat th; laggis
 them til, oc skiptis m; iämpne matto j sama
 matto oc thogtelighet, tha som ringt ar wm mid- 10
 daghin, Tha gangin in til bord; oc sitin swa-
 som andra dagha, Oc warde bordh lec;e Swa
 gangin oc til kirkio, Oc läsin som tha the ey
 fasta, at hwan stadh oc j allom tingom, Flye mis-
 tanke oc lösheet Oc eghin wili finnis [ey] Oc aptir 15
 aptansangin ringe priorissan bordh klokkonna,
 Oc tha gangin alla in j conuent;stuffuonne Oc
 som atirwänt ar ringhia, Tha standin j sinom
 stadhom aptir sinom ordin, oc sighi abbatissan,
 wm hon ar när stad, allir priorissan allir senior 20
 Benedicite Conuentit swari Dominus Oc sighi 320
 genstan abbatissan allir annor j henna stadh Rex
 angelorum benedicat potum ancillarum suarum
 Systrana swari Amen Oc sätin sik til bord;, Oc
 tha wardhe engin bordh lec;e, oc ey langh dwalu 25
 j sithiande The som thiana bäri fram watnit oc
 the drikkin som wilia Oc sidhan göri tha abba-
 tissan eth tekn som want ar Oc the läsin thre
 Aue maria m; ihesu christi pino aminnilse som
 fore ar sakt, Oc tha th; ar ändat, Tha sighi 30

abbatissan Benedicite Conuentan swari dominus,
 Oc thy sagdo, hwar en aff them magho tha ganga,
 görandis sina nytto oc til the gerning, hwilka
 henne synis til sinna helso nöttugha wara, Oc
 5 tha torff ey ringhias wpstandandis fran bordhe

Huru systrana skulu sik haffua j lango
 fastonne til afftan sangh oc vigilias oc bi-
 beres xxxiiij

J langho fastonne sionga klärkane aptansang
 10 fore middaghin, Oc systrana apte middaghin tha
 thry slar allir ther när, Oc lyktadhöm systranna
 aptansange, byrien genstan brödhrene Aue maris
 stella, An tha annan tima wm aarit böria the
 321 genstan aptir sin aptansang, Oc systrana sionga
 15 annan versin, Oc klärkane then tridhia, Oc swa
 ymp som sinnom alt wt til andan, Oc thenna
 versin Monstra te esse matrem skulu the sionga
 threm sinnom, Tha Aue maris stella är lyktat
 m; collectonne, tha börien genstan klärkane vi-
 20 gilies pro defunctis, wm sökna aptna, Oc systrana
 wndir thäs, läsi tha th; them är skipat Tha klärkana
 haffua lyktat wigilias, tha ringis genstan til con-
 uent; dryk, Oc swa komen alla j conuent; stuff-
 uona, oc drikkinn som för är sakt

25 Huru som fyra sinnom wm aarit skal
 wara aminnilse for syster oc brödher som
 dödhe äru xxxiiij capitulum

Oc är vitande at fyra sinnom wm aarit tha
 skal haffuas aminnilse for systra oc brödher

som fram lidhne äru, Swasom är wm waarena, Somarin, Höstin oc wintrin, j them timanom wm aarit, som the hálga kirkia hoffuod fasta dagha hallir, Oc j thenna aminnilse läsi huar syster wigilias m; ix lecþe, the som wigilias kunno, 5 Oc altidh nar nakor persona, syster allir brodher dör, tha göris full tjänist m; ix lecþer for then dödha oc thre psaltara, Oc en manadh wmkring haffwin Collectam for then dödha, Swa j mässonne tha som ey är duplex allir totum duplex 10 322 som aptir tidhomen, Oc huan dagh en manadh wmkring, aptir maaltidh qwal oc middag tha the läsa gracias, tha läsin aptir aat collectam for then dödha Oc tha manadhin är framlidhin, tha haffuen manadha mot, som är wigilias m; ix lecþer, 15 Oc aareno framlidhno haffuen aars mot samuledh, Thy at brödhrene sionga badhe wigilias oc mässor

Huru leek systrana skulu haffua sina läsning huan dagh j tidhomen Oc swa for 20 them som dödha äru xxxv capitulum

Systrana som ey kunno book, läsin hwan dagh xl pater noster, Oc swa manga Aue maria til ottosangin, Oc swa manga pater noster oc Aue maria til mässona Oc samuledh til aptansangana, 25 Oc til hwaria smaa tidh x pater noster, Oc swa manga Aue maria, Naar nakor brodher allir syster dör, tha läsi huar syster thre dauid; psaltara, An the systra som ey kunno psaltarin, läsi CL pater noster oc Aue maria allir x siw psalma 30

Huru abbatissan oc systrana magho ey tala widh nakon främandha wtan twa äru saman xxxvj Capitulum

323 **E**ngin syster maa oc tala widh nakon, wtan
 5 andra systra närwaru, Oc thy skulu twa oc twa
 altid saman skipas til ämbitin Thy at war herra
 ihesus christus biwdher j reglonne sighiandis,
 waktis aat j allom stadhom, wtan tha som scripta-
 mal höras widh windöghonen, ther til skipadh, at
 10 ey nakor systir talande allir hörande m; nakrom
 finnis ensam, wtan andra syströ närwaru, som
 höra all ordh, swasom hon siälff, Oc thy til
 huart ämbite skipins altidh twa til saman, at
 engin dirffuis til at tala ensam m; nakrom thy
 15 at hon ämbite haffwir, Oc samuledh abbatissan
 skal altidh haffua systra m; sik j allom ärandom
 hwilka som skulu all tilkomande ärinde höra
 swasom abbatissan, Oc thenna twa systrana, skulu
 wälias aff abbatissone oc seniores, Oc thenna
 20 twa systra skulu altidh wara redhobona m; abba-
 tissone, at betrakta oc wnfaa all tilkomande ärande,
 abbatissan skal oc wita, at hon maa ey m; nakrom
 tala ensam, wtan j scriptamalom, Thy at christus
 biwdher j reglonne sighiande, huru mykit abba-
 25 tissan är framsat for andra, swa mykit granhikare
 3:4 oc aatwakteligare skal hon göma reglonna budh-
 ordh, Oc thy skal abbatissan wita, at hon maa
 ey tala m; wärd; folk, wtan nakra thera närwaru
 hwilkin all ärande höre swasom hon siälff, Oc
 30 thy tilbör, at thenna twa systrana warin wiisa,

sniälla, wndirstandelika, swa at the maghin skäl-
 ika öwirwägha oc bära clostersins byrde m; abba-
 tissone, Thog skal abbatissan enghin stor thing
 allir högmälis ärande ända, wtan confessoris witu
 oc samtykkio, oc äldris systra oc brödhra radhe, 5
 Än swa opta, som skal go; bytas allir bort faas, tha
 bör abbatissane spöria oc haffua radh m; conuent-
 onne, badhe systra oc brödhra samtykkia ther til

Huru systrana som haffua wärd; porten
 skulu sik haffua xxxvij capitulum 10

Twa systra skulu tilskipas, at göma oc wakta
 wärd; porten, The skulu altidh redho wara, at
 anama ärande j portenom, Oc giffua swar wärd;
 folke, Oc theäna twa systrana, skulu haffua j
 granne gömo sina nykla, Oc engin annor syster, 15
 oc ey skulu wara flere nykla, än twa til then
 samma portin, Oc theäna sama twa port systrana, 325
 skulu granlika wakta th; at een wtan the andro
 närwaru ey tali ensam

Huru som päninga systrana skulu sik 20
 haffwa xxxvij Capitulum

Oc skulu twa systra til skipas, at göma päninga
 gull oc silffwir, Oc är witände at engin syster
 skal til dirffuas, at haffua allir hantera päninga,
 wtan the twa systra, som til skipada äru aff abba- 25
 tissone, oc senioribus at wpbära, göma, hanna oc
 talia päninga oc gömandis them j kistom, wäl be-
 warandom m; iärnom oc twem laasom Oc them

twem systrommen, som skulu göma panningana, antwardhis nyklane til kistomen, swa at hwar thera haffui sin nykil Oc warin altidh badha nær, tha panningana skulu wtgiffuas Oc the scriffuen wp, 5 for huat the wtgaffuos j sina räkinskaps book

Huru the systra som göma wist husit skulu sik haffua swa at all thing gaa skälika til xxxix capitulum

Twa systra skulu tilskipas, at göma oc haffua 10 wisthusit, hwilka som skulu bedhas oc anama aff 826 ambit; mannomen oc thiänaromin the thing som conuentonne äru widhertorfftelikin, som är köt fläsk oc fiska, oc alla andra widhertorfft, Oc är witande, at th; husit, som swadana skal bāras wp 15 wti, th; skal haffua twa döra, gynom ena skulu ingaa systrana, som wisthusit haffua, Oc the dören skal haffua twa laasa oc twa nykla, swa at huar thera haffuer siin nykil, Än the andra dören, gynom hwilka the skulu intaka th; the widher- 20 torffua, skal haffua thre laasa, twa innan fore, Oc then tridhia wtan fore, Thenna fornämpda wisthus systra, skulu haffua twa nykla, swa at huar thera haffui siin nykil, Oc then tridhia skal han haffua som staar wist huseno fore Oc han 25 skal wara en man, haffuandis got rökte oc höffuit;st liffwerne, Oc han skal wara en aff them fyra brödhromen, som fore staar, wtantil j hionagardhenom, äptir thy som reuelacio hon lydher ther wppa, Oc thän brodhrin wari beskedelikin, 30 spakfärdogher, troen, aatuaktul, Oc haffuandis gud;

råddogha oc kärlek til conuentit, Oc the twa 327
 systrana j skipadhom tima, nar the magho tala,
 tha sighi them fornämpda brodhrenom, at han
 skipi them th; conuentonne ar widhertorfftelikit,
 Swa at the skulin ey bryta sina tysto, oc ey nakot 5
 tala m; hanom j thystom timom, Oc ar witande
 for sant, at all arande som thera ambite [röra],
 oc huat som bedhandis ar, th; skulu the systrana
 anda j wård; portenom, allir widh stegherhusit
 Oc engaledhis j androm stadhom Än tha männene 10
 skulu ingaa, Oc nakot th; som tarffuas inbara j
 wisthusit, tha skulu the fornämpda systra höghe-
 likast wakta m; alle aat wakt, at the ey sees allir
 warda sedda aff them som ingaa

Huru the systrana skulu sik haffua som 15
 källaren sköta xl capitulum

Twa systra skulu til skipas at göma källaren,
 hwilkin som skal haffua twa döra, gynom the
 ena skulu systrana ingaa j källarin, oc the dörin
 skal haffua eth laas oc twa nykla, Oc huar thera 20
 haffui siin nykil Än the andra dören gynom
 hwilka bryggissan oc folkit skulu ingaa, skal haffua
 thre laasa, j sama matto som wisthusit, tw innan
 fore, oc tridhia wtanfore, Oc thre nykla, twa aff 328
 them haffuen källara systrana, Oc then tridhia 25
 wtanfore, Oc the twa källara systrana, oc alla
 andra systra, som ambite haffwa oc kräffuia skulu
 nakra widhertorfft aff ambit; folkeno, Tha skipin
 siin arande swa, at ey wari widhertorfft tala, allir
 nakot bedhas j tystom tima 30

Huru the systren som haffwir bröðhra
port skal haffua sik xlj

Een syster skal skipas til, at giffua swar j bröðhra
taluport, huar som systrana koma saman, at tala
5 m; bröðhromen, Oc thenna sama systren, hon
skal bedhas oc rökta siwko bröðhromen, Oc them
kranke äru, aff wisthuseno aff stekerhuseno, Oc
aff källaranom th; hon höre oc faa wita, huat
hwariom torfftelikit ä, oc sköte bröðhranna mixto,
10 oc them som äta j siwkostuffuonne, tha reglan
biwdher törfasta, oc them lathne äru oc medi-
cinam taka, Oc gynom the hiwlen allir windana,
som äru j wägginne, mällan syster oc bröðher,
tildirffuis engin syster at intaka allir wtsända
329 15 nakot, allir ther tala wtan m; abbatissana witt
oc loff, wndan takno the fornämpda systrinne,
som porten haffwir, hwilkin som skal fulfölgia
sit ämbite, äptir the skipan som abbatissan haffwir
henne antwardhat

20 Huat sacriste skulu göra xlij capitulum

Fyra systra allir flere, wm swa takkis abba-
tissone, the skulu skipas til, at wakta oc rökta
mässa kläde, oc altara skrud oc kläde, Oc the
skulu redha göra the thing, som höra til gud;
25 tjänist j kirkionne, Oc them loffwas at haffua
gull oc silff, th; som hälgadoma lykkias wti, oc
ey annat gull allir silffwir, wtan for sänkning
skuld, allir nakrahanda gerning skuld, Oc the

klæde som m; silke, gull oc perlom äru redhande,
 allir sankiande til gud; hedher, oc kirkionna pryd-
 ilse, magho the oc haffua oc göra m; thera handom
 Än the thing som äru til nakra wärd;lika fafango,
 skulu the engaledhis siälffua göra, Oc for sant 5
 witi th; abbatissan, at hon maa engaledhis ther
 til loff giffua, at göra nakot, th; wärd; högfärdh
 til höre, wtan ware th; swa, som gud förbiwdhe,
 at nakor aff systromen wordhe fwnnen ther m;
 at göra nakor the thing, som forbwdhin äru j 10 330
 reglonne, j xx capitulo hon skulde wndiriggia
 aldra hardasta näpst, Än altara klæde oc skrudher,
 til at halla oc göra gud; ämbite, j sancti saluatoris
 ordin, är owirlagt aff ihesu christo j reglonne, j
 xvij capitulo 15

Huru the systrana som wakta trägardhin
 skulu haffua sik xliij capitulum

Swa skulu oc twa systra tilskipas, at wakta trä-
 gardhin, Oc saman sankä äple pärw, oc andra
 frukt oc all bär allir skaffwel, trolika oc jämlika 25
 skiptis j mällan systrana, Oc the twa trägard;
 systrana haffuen j sine göma, nyklana til trä-
 gardhin, Oc wakten th; granlika, at aldrig nakon
 sinne ingange nakor wärd; människia, allir oc
 renliffuis j thera trägardh, wtan som nakor thing 25
 äru bötande, allir fornyiande, oc widhertorfft wt-
 kräffwir, at nakre skulu inganga, at göra th; som
 tarffuas, Tha sighi systrana til trägard; mannen-
 om, Oc han haffuandis m; sik nakra ärfuodhis
 män, som hanom maghe hiälpa, Oc tha the haffua 30

sit arffuode fulkompnat, gangin genstan wt oc
 portin lykkis j geen Oc ey magho systrana wara
 331 j trögardhenom tha ther äru arffuodhis män, Än
 tha at the enkte talin widh them, Thy at the
 5 skulu altidh wara j innelykkilsom, oc alstingx
 siällan sees aff wärd; folke

Huru systrin som kallas infirmaria skal
 haffua sik xliiij Capitulum

The syster som infirmaria är, oc skal sköta them
 10 som kranka äru, hon maa m; abbatissona loff
 tala j tystom tima m; them siwka sanna widher-
 torfft, oc spöria aff them huat them tarffuas,
 togh ey m; höghe röst, wtan saktelika oc m;
 hwit;skan j öra, Än naar som naghra systra
 15 wilia sökia them siwka, tha waken granlika, at the
 ey m; roopande stiim, oc owir flydogho sqwallir,
 allir m; nakre fafango bedröffwir them oc oroen,
 wtan m; line til talan, styrkin them j gudhi, oc
 radhin them til thulumodh oc til at takka gudhi
 20 j sinom siwkdom, som them är giffuen til siälizna
 rensilse, wändis ey them til synda ökilse, Oc ab-
 batissan haffuandis modherlika atwakt, oc milda
 onhugxan om them som siwka äru, hon mani
 them idhkelika oc liofflika, wm wanlika nakot
 25 skylis j thera samwiti, For hwilkit the matten
 332 apther thera dödh wäffwias wti, aff them iilkloka
 akärarenom, at the th; hällir bekännas m; storom
 trooskap, wtan blygd fore sinom andelika fadher,
 at the matten swa rensada m; sannom scripta-
 30 malom, och fadherlike afflösn, oc alla ledhis wäl

redda, wtan alt meen, ganga til sin herra, Än
 systrana som thiäna them siwko the thiänin them m;
 swa dana kärlek, som the thiänin siälffuom warom
 herra ihesu christo, Thy at han skal sighia wppa
 ytarsta domenom Jak war siwkir, oc j sökten 5
 mik, Oc framdelis sigher han, Huat j giorden enom
 aff them min;sto aff minom th; giordhin j mik

Huru systrana skulu göra processionem
 huan freedagh Oc swa j androm storum hög-
 tidhom xlv Capitulum 10

Hwan freedagh skulu systrana ganga wmkring
 sina wmganga, läsande sik j mällan siw psalma
 Oc en syster aff sacristis skal bära fore them korsit,
 Oc tha psalmane äru lyktadhe, Tha gangin in j
 sin chor oc läsin a sinom knäm letanias m; them 1
 collectis, som skipada äru for synda bätring Oc
 nar the äru processione gangandis kringom clostrit 333
 tha wakten granlika at the haffuen sik höffuid;
 lika, som clostir folke bör, Oc huar chorin gange
 iämlika fram, Oc betänkin tha j thera hiarta 20
 the grötelika processionem som war herra ihesus
 christus giorde wppa langa freedagh, tha han bar
 thwnga korsit wppa sinom blodoghom oc sarg-
 adha härdom til then stadhin Caluarie Oc j storum
 högtidhom, tha systrana göra processiones, Tha 25
 skulu twa til saman ganga fore, the ena bäri
 rökilse The andra bäri wikt watn, Oc näst äptir
 them skulu ganga twa andra systra bärändis
 brinnande blos Oc näst äptir them gangin twa
 andra systra, the ena bäri korsit, oc the andra 30

the ärofulla jomfrunna beläte marie, Oc swa äptir
 them gangin höwit;lika til saman, ä twa oc twa
 systra, oc siongin then sang som stadgadher är,
 oc loffuandis wan herra ihesum christum oc hans
 5 wälsignada modher maria m; allo hiärta oc gudhe-
 lighet, Oc tha skulu the hiärtelika betänkia the
 ärofulla högtidhena j himerike, hwilkin som warar
 oc bliffwir for wtan ända j osighelike glädhi Oc
 är witande, at sacrista skal skipa til the systra
 334 10 som skulu bära rökilsit, wigda watnit oc lyktana
 Samuledhis skipi oc hon them, som hälgadomana
 skulu bära oc bewara wm the nakra haffua

Huru systrana som conuent; klädhin skulu
 skära söma oc j geen böta tha som tarffwas
 15 huru the skulu sit ämbite göra xlvj capitulum

Oc är witande, at systrana skulu m; thera handom,
 skära söma oc böta ather siin oc brödhanna gang-
 kläde Oc ängaledhis skulu the lata them redhas
 aff nakrom androm wtantil, Thy at war herra
 20 ihesus christus biwdher j reglonne, at thera kläde
 skulu redhas aff conuentonne, Oc thy skulu twa
 allir flere, äpther thy abbatissone täkkis, oc widher-
 torfft är til skipas, at the haffuen aatwakt, aat
 thera klädom Oc the skulu skära söma oc skipa
 25 klädebonadhin aat systromen, Oc är witande, at
 hwite kiortlane oc the graa, som kallas reglo
 kiortla, skulu wara sidhe, aat systromen til hälin
 Oc swa widhe, at the haffuen ey hindir aff them,
 tha the skulu taka disciplinam, Thera kwffia skulu
 335 30 oc haffua qwämmelikin skapnadh oc höffwid;skan,

ey off sidher, allir offwidher wtan matelika til jordhenna, oc engaledhis länger, Thy at aal owirflödoghet oc fafanga j klädebonat, Oc j androm thingom, fforbiwdhas them j reglonne, j hwilkom systra oc brödhra klädebonadher är aff warom 5 herra ihesu christo forelagdher, Oc aff högfärdoghom oc owirflödoghom klädebonat lustas the som j konungx gardhomen thiäna, oc howa skulu, Än j sidhelikom oc ödmiukom klädebonat, ther wti lustas wars herra ihesu christi hälga kirkia 10 oc samqwämd

Huru systrana skulu sik wakta fore faalladom oc offsidhom ällir högfärdoghom klädesidh Oc aff stärktom ällir pärssadom klädodom 15
xlvii capitulum

Systrana skulu oc m; atwakt haffua atirhald aff allom högfärdoghom kläde bonadh, aff stärktom klädodom, oc persadhom oc aff omykit sidhom, allir widhom, ällir margfalladom, hwilkin sidher är sanno clostirs liffwirne genwärdogher, Oc alla 20 the nwnnor, som akt oc rykt läggia wppa tholkin thing the bewisa wppinbarlika, huru mykit the äru affgangna aff sanno clostirs liffwirne, Oc j tholkom owirflödoghom qwinno klädhom, är offte- 336 lika aff hälgom mannom diaffwllin seddir, at sithia 25 aathande gnathrande, oc fwlika synas oc grymelika m; gni;slande tannom, Swa läs man aff enne greffwinno, som sidh kläde oc högfärdoghan klädebonat mykit älskade

Huru systrana skulu fly ey atenast sqwallir
oc osidher j ordhomen wtan ämwäl j teknom
nikkan ällir öghna laatom oc androm kropsins
osidhom xlvij capitulum

5 **O**c är märkiande, at swasom systromen forbiwd;
j reglonne sqwallir oc fafangh ordh, swa forbiwd;
oc them löslatogh tekn, oc osidelikin oc enkanne-
lika the som tekna bannor ällir edha fför then
skul war hälgha patrona sancta katerina sancte
10 birgitthe dotther, som war fförstha abbatissa ordinis
sancti salwatoris, aptherfföliandhis sinne hälga
modhers ffotspor, j alla häloghet oc dygdinnas
gudelighet leffwandis, sagde sigh sannelika haffwa
hörth, at sadana tekn mistykias mykyd gudhi Oc
15 thy bör them jomffrumen som skulu wara cristi
337 brudher wara sedogha oc gudeligha, fförwarandhis
sigh granleca ffor allom skadelikom tankom, ohöffw-
iskom ordhom, ondhom gärninghom, oc ohöffw-
iskom lecamans rörilsom, swa at enkte finnis
20 strafflikidh, wthan alth th; som höwisth oc gudhe-
likidh är, oc theras häloghet oc proffassionem til
höre Ganska oräth är them straffelica leffwa,
hwilkens ordon wth kräffwir them skulu androm
bethe häloghet; aptherdöme, Oc swa som fföre
25 scriffwadh är, at systrana skulu engom lwndom,
ätha alla drikka wthan j conuentstuuone, äller j
sywka stwffwone, swa skal oc ey häller abdysan
ätha alla drikka wthan j them stadomen

Huruledis systrana skulu halla tässa fför
scriffna regionas göma at ey abbatissa maa
them om skipta ythersta capitulum

Systrana j sancti salwatoris ordhon, skulu m; alle
athwakt göma tässa fförscriffna regionas puncta 5
Och oppa gud; waghna bywd; abdysone at hon
granlika aathwakte, at thenna fför nämpdha regl- 338
annas stadhga äpther thy mögeligit är allaledhis
hallis Oc är wetandhis at ey är lofflikidh at
tha nakor systher bliffwir abdysa, at hon städhi 10
fförnämpda puncta, som stadgade oc saman scriffne
ärw, aff them personis brytas, hwilka war härra
ihesus christus siälffwär skikkade oc wthwalde, oc
m; sin wälsighnadha mwn wärdogadhis nämpna
til thetta göraskolandhis Oc är ämwäl wetandhis, 15
at the persona som ey wil bliffwaj them stadghom
oc reglo göma som lofflika skikkade oc samman
scriffne ärw, wthan altidh opffinna m; nakre mattho
nyia sedher, genwärdogha ordhis sadgom oc
sidhwäniom, hon synda storlica mothe gudhi 20
Stor högffärdh oc dyrffwe är, at ey wilia lyda
hälga ffädra stadhga, wthan fföresäthia seeth
sinne theras sinnom som bätre hälogare oc ffwl-
komlikare waro, fför thenskuldh ärw nw mangh
closther ffördärfwadh oc til enkthe giordh thy 25
at theras inbyghiaara ekki gömdo godha sedher 339
oc the stadgha som loffleca ärw, wthan göra sigh
nyghia oc ffanyttha stadgha, om hwilka the
skrymtandis matthe synas wara ödhyukaren oc
ffulbordogaren än andra, fför människiom Än 30

sannelika the äru högfärdogaren oc slemaren, än
andre, än aff theras ffrukt maa man them känna.
abbatissa skal oc sannelika weta, at om hon wil
ey göma reglana sedher oc stadga, oc j them
5 stadeliga staa, tha skal hon ey wäntha sigh hwg-
swalilse oc älskelighet aff sino conwänth, wtan
systrana skula wara twähogada oc misdräktogha,
waffrandhis oc athskildha, hwilkidh ey bör wara
Thy at all rike söndher skipt j sigh raskeligha
10 ödelaghias, ffran hwilko herren gudh göme thetta
rwm, oc giffwi os sina nadh til at leffwa äpther
reglone oc hans wilia oc honom täkkias här j
thetta liff, oc sedan äpther dödhen ä fför wthan
ändha Amen

(Efter Ms. germ. Fol. 726 i Berlin, K. Bibl.)

STADGA ÅF 1451

FÖR

VADSTENA KLOSTERS SYSLOMAN.

Aarom äpter gud; byrdh thwsanda fyra hundradha 1
 eth oc sextighi screffs tassen bokin som gaard;-
 mästaren skal haffua oc sik äpterstyra j hwilke
 staar en stadge ran;sakadher oc stadfaster aff
 Swerikis konungom oc lynchöpfungx biscopom oc 5
 allom systrum oc brödrodrom lydhandis hurw wat;-
 stena hion oc got; skulo styras Jtem gaard; rättin
 m; sinom flokkom oc balkom äpter swerikis kon-
 ungs stadgom Jtem the got;e västan staangabro
 som wat;stena clostirs gard;mästare pläghar ridha 10
 om oc göra aff räkenskap, Hwilkin bok skal ant-
 wardas hwarior gard;mästara äpter them andra oc
 han henne fraan sik antwarde abbatissone tha hon
 fraan sina ämbite skils osmittadha oc oplompadha

Här böras en stadge hurw Wat;stena clostirs 15 3
 sysloman oc gaard; mästaren oc all hionen vtan
 fore clostrit skulu sik haffwa oc styra i sinom
 ämbitom oc ärfwodhe oc wmgango aff hogbornom
 förstom konungom oc rikissens raadh j swerike
 oc aff allom systrom oc brödhrom ther samastad; 20
 samansattir. samtykktir oc fulbordadher. Hwilken
 stadge är ran;akadher oc stadfaster oc budhin at
 hallas oc fulföllias j allom sinom stykkiom punctom
 oc articulis flerom sinnom tha biscopin hawir giort
 oc hallit sith visitacionis ämbite jn i clostrenom 25 4
 m; systrum oc brödrodrom Oc thy är märkiande at
 hwar oppa thessin stadgen enkanneligha lydhe
 th; röris synnerligha j thessom här äpterscripnom
 stykkiom punctom oc articulis

¶ For hwat saker war thenne stadgen sammansätter at the första

¶ Hurw konungen tagher alla clostersins högsta ämbetsmän i sina hägn at thy adro

5 ¶ Aff syslomanen om oc hwat hans ämbete skal wara at thy tridhia

5 ¶ Hurw hwart aar skal scriffuas nyth mantal oc withas mangh goot; besät ärw eller ödhe at thy fiärda

10 ¶ Aff syslomanens lönom hwat han skal haffua om aarit at thy fämpto

¶ Aff gaard;mästaren om oc hans ämbete om ey giter en man warit baadhe sysloman oc gard;mästare at thy säxto

15 ¶ Hurw abbatissan skal taka systra oc brödhers vthan til som korsit bära at thy siwndo

¶ Aff intaktismans ämbete ath thy attonde

¶ Huru almosan skal skiptas at thy ix

6 ¶ Aff thy som köpas skal til clostersins oc
20 conuentens behoff at thy .x.

¶ Hurw all clostersins hion sculu äta j eno huse eller stuffw eller tagha spiisningh j hionagarden om the lagha forfal haffua at thy ellfta

¶ at ey haffuis naghott owirflödhogth folk eller
25 hion j clostersins tjänist at thy tolffta

¶ Hurw kista järn oc häkte maa haffuas fore ostyrokt folk skuld at thy trättanda

¶ Huru alle clostersins högste ämbetsmännen sculo loffua abbatissone troskap oc lydno at thy fiortonde

30 ¶ Huru clostersins högste ämbetsmännen ey sculu tagha oppa nakrom storom ärindom vthan abbatissone oc systra oc brödhra witu at thy fämptonda

7

¶ At ambitismennene taghen bescriffwat hwat the före sik finna j gardenom oc abbatissan samuledhis a sina matto at thy saxtonde

¶ Hwru biscopin hawir ranzakat oc stadfast oc budhit at halla tessen stadgan at thy siwttonde 5

Här börrias en stadge huru waꝝstena klostirs 9
sysloman oc gardꝝ mestare oc all hionen vtan fore skulu sik haffua i sinom ämbetom oc ärfwodhe vnder högborna första konunga j swerike oc systra oc brödhra insygle. Hwilkin stadge 10
ranzsakader oc stadfester oc byudhin är at hallas, aff fleerom biscopom i lynchöpunge badhe tha the haffwa giort sith visitacionis ämbite inne i clostrena saa oc annars

at thy försto

15

In nomine domini Amen Wy N: mꝝ gudꝝ naad Swerghis. norghis danmarks oc göta konung: Görum wetherlikit at äpter thꝝ wi ok flere ware godhe män haffwm vnderstandit oc fulkomplika betractat storan skadha oc margfalla forsumilse 20 som wi seet haffwm opaa warfru oc sancte birgitto klostirs i waꝝstenom gooꝝ ok aghom ok daglicom 10
ämbetismannom oc hionum thy haffwm wi mꝝ waro älskelico raad som nw när oss äru ranzakat ful bordhat oc stadfast thessa äpter scriffna articulos ok puncta. Ok äpter thꝝ at the ärw ok 25
ranzakadhe samtykte oc fulbordhadhe aff allom systrom ok bröddrom ther samastadꝝ oc finnas hwarghen wara mote thera reglo aller reglagömo vtan alloledhis til styrk oc fulkomplikin vppe- 30

hâlde ok bestand oc allom i klostreno til ytirmer
 tilfalle at tiāna rolika sinom gudhi oc sârdelis til
 klostirsins stadga vtan til vm thera god; ok hion
 bâtre ok skâlikarin bestandilse Thy wiliom wi
 5 oc biwdhom vnder wara gōnst ok hyllist ath the
 11 alle ok hwar wid sik hallis stadhelika ok obrut-
 lica vtan alla gensâgn oc hindrilse aff idher systir
 jngeborge abbatissa ok brodher magnus Con-
 fessore generali oc allom systrum ok brōdrom
 10 som nw ârw i fornâmpda wâ;stena klostre ok allom
 idher âpter kommandom oc iâmwâl aff allom klo-
 stirsins âmbetismannom oc hionum

at thy ij hwru konu[ngen] taker al[la]
 clostirs[ins] hōgx[ta] âmb[itismen] i sina hâgn

15 ¶ ok ther til at swa maghe skee at ângen
 kunne sik ther fore orsaka tha takom wi alla
 klostirsins hōxta âmbetismen badhe the nw âru
 oc framdelis wardha, sârdelis syslomannin gard-
 mestarin oc byfogtin i wâ;stenaby i wara synner-
 20 lica oc konunxlica hâgn oc forswar likerwiis som
 wi sielffwe them ther til skipat ok sat haffdom
 12 som the ware daglica swena oc tiānare waren ok
 biwdhom allom badhe borgharom i wâ;stenom oc
 allom clostirsins landboom och hionum at the
 25 them lydhoghe swiktoghe oc hōrughe warin i
 allom râtferdghom sakom oc ârendom som ab-
 batissan them antwardha likerwiis som wi sielffwe
 them th; antwardhat haffdom Thy forbiwdhom
 wi allom andelikom oc wârd;likom oc hwa the
 30 hâlt; âru eller wardha kunna them nokra stad;

hindra aller qwälia i nokre matto mothe lagh
 oc rät vnder wara konungxlica wredhe oc
 hämd vtan wari hållir abbadisonne oc them til
 hielp styrk oc til stand i allom klostirsins
 ärandom oc serdelis at the fornämpde articuli 5
 fulkomplica haldis oc fulfölghis i alle matto som 13
 här äpter star

at thy iii aff sys[lo]manne[nom] hwat hans
 ä[m]bite s[cal] war[a]

¶ Först at een almenlikin sysloman wari owir 10
 all klostirsins goo; skipadher oc til takin aff abba-
 disonne m; witu wilia oc samtykt confessoris ge-
 neralis oc alla systra oc brödra. hwilkin oc ey
 affsätis vtan m; thera withu wilia oc samtykt.
 hans ämbete wari at ridha vm all klostirsins go; 15
 m; swa manga hästa som widhertarffwas oc ey
 mer allir flere Ok läti bescriffwa alla klöstirsins
 iord oc äghodela m; allom thera tillaghom ängiom
 oc ekeskoghom bökeskoghom qwärnom ok qwärna-
 stadhom. strömom oc fiskewatnom öiom torpom ok 20
 torpæstadhom humblagardhom oc allom tillaghom. 14
 Ok hwat oc huru mykit hwart eth go; aarlika
 skyllar oc ränta älla skylla oc ränta bör swa at
 klostrid faa ena nyia oc rätta iordhabok. oc wt-
 kräffwi oc inkoma lata aarlika th; landbomen bör 25
 vtgöra swa at han wet göra abbadisonne rättan
 räkenskap badhe aff opbyrd oc swa atirstadha.
 hwilka atirstadha han aarlica late saman scriffua
 swa som opbyrdhena

at thy iij hwru hwart aar scal scriffuas
 nyt mantal oc witas mang goo; besät äro
 ellir ödhe

¶ Ok vppa th; at han thetta maghe thes visse-
 5 likarin ther aff räkenskap göra. tha scriffwe allir
 late scriffwa hwart aar nyt mantal badhe hwat
 oc huru mykyt besat är aff godzomen oc swa
 15 gardhom ok allom androm tillaghom Ok hwat oc
 huru mykit hwart eth goo; aarlika skyllar oc räntar
 10 älla skylla oc ränta bör swa at klostrid faa ena
 nya oc rätta iordhabok oc wtkräffi oc inkoma
 lata aarlika th; landbomen bör wtgöra swa at han
 wet göra abbadissonne rättan räkenskap badhe
 aff vpbyrd oc swa atirstadha. hwilka atirstadha
 15 han aarlica late samanscriffua swa som vpbyrdhena
 Ok vppa th; at han thetta maghe thes wisselikarin
 ther aff räkenskap göra tha scriffue älla late scriffua
 hwart aar nyt mantal badhe hwat oc huru mykit
 besat är aff gozomen oc swa mykit ödheligger ok
 16 20 giffwi ankte aff allir til awerdhelica af klostirsins
 affrade oc ränto vtan m; abbadissonne confessoris
 systra oc brödra witu oc samtykt Ok see gran-
 lica til at klostirsins goo; bliffwa besat Ok the
 ödhe liggia besätis Ok thy naar han wtstädher
 25 godzen tha lati besee oc miäta husän m; withnom
 Ok see til at landbone byggia bätir oc halde husen
 som lagbokin oc rikesins stadge wtwisar oc samu-
 ledhis godzen m; humblagardhom oc andro som
 lagbokin haldir

at thy v. aff syslomanens lönom hwat han scal haffwa om arith

¶ Ok abbadisan m; confessoris systra oc brödra withu oc samtykt wardhe owir ena m; syslomanen om mykit hon skal honom oc hans 5
 tjänarom giffua til lön om aarit oc löne fram- 17
 delis af thy sama sinom piltom oc tjänarom oc ytirmer skal han ey aff klostirsins sinom tjänarom allir piltom giffua allir löna vtan m; abbadissonna oc confessoris withu oc godwilia Ok 10
 tha syslomanens pilta allir tjänara dwalias wid klostrid tha skulu the redhoboné wara at göra klostirsins nytto oc mäst vm waar oc höst til akir oc äng oc ther thera hästa ospara til haffua nar gardmestaren allir sielffwir syslomanen them 15
 til sigher Oc tha syslomanen är ey hema tha lydhe gardmestarenom i thy han them til sigher swa länge the hema äru

at thy vi Aff gardmestarenom oc hans embite om ey gitir en man waridh badhe 20
 sysloman oc gardmestare

¶ Jtem kan oc ykke en wara badhe sysloman oc gardmestare tha skipi oc taki abbadisan m; 18
 confessoris oc systra oc brödra withu oc samtykt en gardmestare här wtthe i hionagardhenom oc 25
 honom ey affsätti vtan thera witu oc samtykt. Hans ämbite wari at standa for gardhenom oc allo ärfwodhis folke oc ärfwodhe oc alt ärfuodhis folk skal honom lydha oc ther mäst som

widhertorff swa at ängin orsaki sik m; sino ämbete om annarstad; bätir oc för widhertorff ok han til sigher Stande han oc for akrenom oc sädh-
 inne här vtan til oc witi mykit aarswextin är
 5 hwart aar oc huru han fortäris göri ther räkenskap
 19 aff antwardhe honom truskin intäktis mannenom
 Städhi gard;mestarin alt ärffuodhis folk oc witi
 hwat the göra ok taki thera lön aff abbadissonne
 oc löne them oc vpbäri han aff byfoghtanom sak-
 10 öre som fallir i bynom til at löna folkeno m;
 Oc haffwi byfoghten radh m; gard;mestarenom
 vm sakörin oc thera betalning som saki oc brwt-
 like wardha Ok skal gard;mestarin faa allom
 budhom som ridha skulu häst sadhul stöffa spora
 15 beyl them ey sielffue tolkit haffwa Ok tha the
 ather hem koma tha antwardhe alt gard;mestarenom
 i geen. at faa them som ather widhertorffwa
 at ey torffwe älla skuli abbadissan ther aff hindras
 20 allir omakas j tolikom ärendom

20 at thy vij Huru abbadissan scal taka
 systra oc brödher wtan til som korsit bära

¶ Jtem taki abbadissan m; confessoris systra
 oc brödra samtykt oc ey annars the systra allir
 brödher som korssith bärin äptir thy reuelaciones
 25 ther vp a oc thera regla lydha oc ther wari märke-
 lica menniskior som til största ämbete vtan fore
 til falna äru, oc är nokor aff them brödrum the
 til fallin. tha taki abbadisan en aff them til at stå
 for intäkta husomen. han haffwi vndi sik nokre
 30 drängia som honom hielpa i hans ämbete

[a]t thy viii [A]ff intäktis manzins ämbite

¶ han skal m; abbadisonna confessore oc
 syslomanzins andwardhan enkannelica intaka oc
 vpbara aff landbomen oc qwärnom alt korn. rogh.
 miöl. affrad. köt. fläsk. fisk. smör oc osta etc. ok 5 21
 alt annat som införis Ok iämwel aarswäxtin oc
 läti wisselica bescriffua hwan landbo wid sik oc
 byn han syther vthi tha han sit affrad införe oc
 mykit han framföre oc mykit han atirstar m; om
 aarit Ok läti hwan landbo i sinne älla sins wisso 10
 bwd; närwaru visselica vp mäla. ällir wägha mykit
 han framgör Ok withi frändelis räkenskap göra
 abbadisonne i syslomanzins närwaru aff thy han
 vp bär huru th; fortäres oc hwar th; bliffwir. i
 malt miöl ok brygning oc mykit i hwarie wiku 15
 bryges oc bakas oc i andre matto fortäres. Jtem
 aname oc intäktis mannin m; räkenskap oc be- 22
 scriffwan älla hwdher oc skin som falla om aarit
 oc aff them andwardhe m; räkenskap skomakaren-
 om oc skinnarenom swa mykit the torffwa til 20
 thera gerning oc conuentenna oc folksins behoff
 oc göri abbadisonne räkenskap ther aff i syslo-
 manzins närwaru Samuled göri abbadisonne räkenskap
 aff thy owir löper oc han haffwir anamat.
 Jtem aname oc intaki han m; räkenskap oc be- 25
 scriffwan alt iärn som hemkombir oc fae smidhin-
 om m; räkenskap oc smidhin göri räkenskap aff
 thy han anama abbadissonne i syslomanzins ällir
 gard;mestarins närwaru Oc smidhin fae ängom
 hoffslagh vtan gard;mestarins witu. vtan abba- 30 23

disan särdelis bidher nokrom faa hoffslagh tha
 witi oc ther räkenskap aff Jtem skal oc han
 alla hästa fodring forestaa. oc fodre siex hästa
 vm spannen vtan vm warena ärfwodis hästomen
 5 tha gifwis them widhertorfft. vtan them främand-
 om mannom som abbadisan kan särdelis bidia
 fodra oc ther wari hon skälikin innan. Än gard-
 mestaren han stande fore straafodring J swa
 matto som nw är sagt tha göri intäktis mannin
 10 sith ämbete oc i alle matto äptir abbadisonna
 raad oc wilia Ok wari togh lydhogher syslo-
 mannenom oc gardmestarenom som andre brödher
 24 oc klostirsins hion Ok är th; at gardmestarin
 for förslo oc dagxwerke skuld ridher om öster-
 15 götland westan stanga bro allir mer tha göri th;
 ey vtan abbadisonna oc systra oc brödra ant-
 wardhan. oc sysloman;ins raad oc samtykt oc läti
 togh alt landgild inkoma i intäktaman;ins werio
 oc göri abbadisonne räkenskap ther aff i syslo-
 20 man;ins närwaru

[a]t thy ix [h]uru [a]lmosan [s]cal skiptas

¶ Een aff them brödromin som korsit bära
 allir nokor annar klostirsins troen tjänare skal
 skipta almosona oc klädhe som afflaggias äptir
 25 thy som reglan oc addiciones sighia. Thy vppa
 th; at almosan maghe thes bätir giffuas fatigho
 26 folkeno hwat som vptagx aff bordheno for systrum
 oc brödrum innan til badhe swd oc köt oc al;skona
 sowil som är mindra än halfwa prowentor m;
 0 brödstykkiom som är mindra än halfbröd giffwis

vtan afftåkt oc minꝰskan fatiga folkeno mꝰ helff-
inne aff öleno som owir löpir oc vptagx. annar
helfften aff öleno samansankis j ena twanno oc
andwardhis gardꝰmestarenom mꝰ thy andro som
owir löpir aff matenom til at skipta almennelika 5
mällan främsta folkit Oc prouentonar haffwins
oc huggens som här til. oc addiciones sighia Oc
här mꝰ afflaggis all vtspisning badhe ämbetis-
mannom oc andrum klostirsins tjänarum winom
oc frändom vtan them främmandom ther abba- 10 26
disan sielff wil nokra gönst älla wyrdning göra
togh wari hon ther wthi skälikin oc matelikin
Oc skal thessin ällir nokor annar klostirsins troen
tjänare saman taka oc scriffua lata alt offir testa-
ment oc gaffwor badhe j klädhom oc kopar- 15
karom oc allo andro hwat hältꝰ är som kombir.
Oc antwardhe thꝰ i abbadisonna händir oc wald
oc göri henne räkenskap ther aff oc hon giffwi
thꝰ wt igen oc skipi som addiciones sigia oc wtwisa
Ok abbadissan ranꝰaki togh alt testament gaffwor 20
oc offir som hon kan ranꝰaka äptir thy reglan
sigher oc wtuisar oc äptir thꝰ saluatoris regla
sigher oc systra oc brödher skulu liffwa aff aar- 27
like wisse ränto oc jngielle Tha läti abbatissan
take aff alle aarlike klostirsins ränto först til 25
systra oc brödra behoff swa mykit the widher-
torffwa vm aarit först aff korneno til malt oc en-
kannelica thꝰ korn oc malt som aff vplandom
kombir thꝰ gömis til systra oc brödra behoff oc
ängin annarstadꝰ skipis oc samuledis aff rogh. 30
miöl. smör. fläsk. oc fisk oc allo andro thy som
systra oc brödher kunno widher torffwa til födho

oc kosthald swa at systra oc brödra wisthus wari
 enskylt oc wtskilt fran hionagardzins wisthus swa
 at änkte aff thy vtspisas vtan almosan fatigho
 28 folke oc ey aff systra oc conuentz källara hållir

5 at thy x om thz som köpas skal til
 clostirsins oc conuentzins behoff

¶ Oc hwat som köpas skal oc widhertorff til
 systra oc brödra vppehelde thz köpis m; klostirsins
 aarluka ingielle swa langt thz räkkir oc om thz
 10 räkkir aath Oc tha abbatissan haffwir takit aff
 thz systra oc brödher behöffa tha lati andwardha
 thz owir är gardzmestarenom m; räkinskap til at
 halda oc forestaa folkit m;. hwariom äptir sine
 höffwo Ok hwat som widhertorff at köpas til
 15 thera vppehälde thz köpis m; offreno testament
 oc androm gaffwom som koma Oc til thz at ey
 torffwe mykit köpas tha see abbatissan til oc be-
 29 felle gardzmestarenom oc wintyrroghin ok rogh-
 sädhin bätir oc meer saes arligha än want är
 20 oc är meer om arith. kan oc ey roghsädhin swa
 timelika saas j gärdhenom för annars akers sculd
 som tilbordhe, tha flye syslomanen at ther in-
 gärdhis roghlykkior aff bätzsta roghiordhinne vppa
 thz at man maa sin rogh saa i qwämelicom tima
 25 som är om laurencij aller vidh the matho Ok
 akir jordhin thakis j gen som bort fangin är här
 vidh clostrit vthen alla gen säghn oc töffring Oc
 skipi abbadisan them vti hiona gardhenom swa
 thera bärningh oc widhirtorfft at ey tränge til at
 30 göra nakra andra vtspisning

at thy xi Huru all clostirsins hion sculu äta j eno hwse eller stwffw eller taka spisning i hionagardhenom om the lagha forfal haffwa

¶ Jtem alle som clostirsins brödh scula äta 5
the skulu äta j enne stuffw vthen the som swa
dana ämbite haffua allir arffuodhe at the kunna 30
ey fraan them gaa. tha skipis them aff gard-
mästarenom j hionagardhenom thetas kosther oc
födha the thima som the swa hindradhe äru oc 10
ey annars allir längir Oc the siwke ärw spises
samuledhis Oc al spisning til skips oc skoghx oc
al vidherthorfftelikin spisning skal thakas j hiona
gardhenom oc hänne skal gardmästaren foresta
oc vtfaa oc ey aff systra älla brödhra wisthws 15
allir källara

at thy xij At ey haffwins nakat owerflödhwkt folk ellir hion j clostirsins thiänist

¶ Jtem vppa th; at ey haffuis öfwirflödhelica folk j clostirsins brödh swa manga personar som 20
clostrith skal födha til dödhra dagha them skal
abbadysan gardmästarenom vppa ena scriff be-
scriffua at hon vithi mykit folk j clostirsins brödh
skal wara Oc vm hälghona mäso ok walburgha
mäso tha skal gardmästaren faa abbadissonne op a 25 31
ena scriff mang hion oc leghodrängia j clostirsins
brödh äru oc länge oc huru hwar thera staddir
är oc thera lön Oc thaki abbatissa oc alle andre

clostirsins ämbetsmän til wara at ey wari j clostirsins
 bröde nakur fafång hion allir folk som gud; almoso
 förthäre j synd oc forsumilse För thy ther skal göra
 redha oc räkenskapir aff för gudhi.
 5 huru gud; almosa förtäris Oc haldis th; folk som
 tarffueligith är oc ey annat Oc engin thakis til
 clostirsins äwerdelikit brödh vthen m; abbatisse
 confessoris ok alla systra oc brödhra witu oc sam-
 tykkio j nakra handa matho

10 at thy xij Huru kista iärn häkte ma
 haffwas fföre ostyrokt folk sculd

Här
 sigx aff
 konungx
 häkte oc
 gardarät

32

¶ Oc vppa th; at ey städhis nakat oskälikit
 folk alla hion j clostirsins brödh tha vnnom wi
 oc stadhgom at the magha haffua kisto häkte oc
 15 iärn ok borghara rät m; them ostyrughe äru oc
 brutlike warda alla finnas Oc vppa th; at clost-
 irsins hion maghin oc skulu thäss bätre saman
 bliffua til mak oc natta roo tha thaki abadisan ju
 th; rwmith som är mällan byakirkio gardhin oc
 20 brödhra trägardh fraan gatunne alt nidher til sion
 til ladhugardh, oc hionagardh oc then gardhin
 som nw kallas romaragardhin oc al annwr clost-
 irsins hiona rwm oc maak komj al ther vti eth
 enlykke oc vari engin vtgangir vthen all ena een
 25 luka twärt öffuir gatuna vppe vidh kirkiogardhin
 allir j hyrnit vidh brödhra trägardh ther skal oc
 engin andrum nakar almäningsis wagher vara vthen
 al ena clostirsins hionom

at thy xiiii huru alle clostirsins högste embitzmen sculu loffua abbatissonne troscap oc lydhno

¶ Jtem vppa th; at these articuli puncta oc stadhge thäss bather oc ytirmeer haldis tha skula 5 33
 alle clostirsins högste ämbetis män när the sith
 ämbite anama loffua abbatissonne lydhno oc tro-
 skap halda scolandis swa länge the j clostirsins
 ämbitom älla brödh äru swa sighiandis Jak N
 loffuar gudhi Jomfrw marie oc sancte Birgitto 10
 oc idher modhir abbatisso lydhno troskap oc til-
 standh swa länge jak j thäss ämbite oc clostir-
 sins brödh är J nampn fadhers oc sons oc thäss
 hälgha anda Swa bidhir jak mik gudh til hiälp
 oc al hans hälghon 15

Här
 sigt aff
 ämbits
 maena
 edh

at thy xv huru clostirsins högste embitzmen ey scula taka oppa nakrom storom ärendom wtan abbatisse oc systra oc brödhra witu

¶ Oc ther m; thaki vppa engom storom allir märkelikom ärandom allir byghningh vthen abba- 20
 tissonna oc at minsto älras systra oc brödhra
 vitu oc samtykkio

at thy xvi Ath ämbitzmennena thagha bescrifuit oc abbadissan j gardhomen huat ther är i boskap 25

Oc när gardmästaren j hionagardhenom allir awilsgardhomen anamar sith ämbite tha aname

- 34 bescriffwat vndir myndogh jnsighle allir vithne
 hwat han fore sik findir badhe j boskaps thingom
 stände waru oc fänath oc hwat th; hålst kan
 wara som han för sik findir oc samwledhis göri
 5 tha han skils vidher sith ämbite Oc ther aff
 antwardhe han abbatissonne ena vtscrift oc haffui
 andra sielfwir oc vndir myndogh jnsighle allir
 witne Ok abbatissa gyri samuledhis j sina mato
 när hon anama oc skils vidher sith ämbite aff
 10 allom clostirsins äghom boskaps thingom innan
 clostir oc vthen closther Oc hwat som clostrith
 skylloght är androm oc hwat som andre äru
 skyldoghe clostreno ther aff haffuj sielff ena scrift
 35 oc andra antwardhe Confessori oc allom systrom
 15 oc brödhrom

- Alla thässa förscriffna articla oc stykke haffw-
 om wi stadgath oc giorth äpther fornempda systher
 jngeborgha abbatisse oc alla systra oc brödhra
 bön oc begäring oc viliom at swa haldis som för
 20 är sagt Thy bidhiom wi wärdugan Fadher oc
 herra Biscop Niclis j linköpunge at han thetta ran-
 zaka oc m; sinne biscops makt fulbordha oc stadh-
 fäste biudhandis ffornempda systrom oc brödhro-
 om stadhelika halda them, til mere oc ythermeer
 25 reghlo hald gaghñ oc rolikhet gudhi til hedhers
 Jomffrw Marie oc sancte Birgitto oc allom rikesins
 patronis til loff hedher oc äro nw oc altidh oss
 36 oc allo waro riche til ythermeer sämio oc kärlech
 andelikin hughnat oc äwerdelika salughet Amen.
 30 Allom thässom förscriffnom ärandom oc articulis
 til mere wisso oc fulkomplicarin stadhfästelse tha
 lathom wi wart secret witrlika hängias för thetta

breff m; fornempda systra oc brödhra Conwent;
 insighlom Scriffuat j watstenom Arom äptir gud;
 byrdh tusanda fyrahundradha fämptighi ok vppa
 eth Daghin näst för sancti Michaelis arkangeli dagh

at thy siwttonde

5

Wi Niclis m; gud; nadh biscopir j linköpunge
 Suno cantor oc Pedher swensson kaniker ther samu
 stad; hilsom alla the thetta see alla höra äwerde- 37
 lika m; warom herra Kungörum wi för allom them
 som thetta vaart opna breff kan fore koma at 10
 aarom äpther gud; byrdh M^cdlij^o nästa daghin
 äpther hälgha korss dagh Jnuencionis Then tiidh
 wi giordhom visitacionis ämbite j watstenom Tha
 barss fram eth breff m; try hängiande insighe
 hwilko breffue thetta sama wart opna breff är nw 15
 widherfast at wi skullom tha th; breffuith til oss
 thaka oc owirläsa betraktandis oc offwirwäghandis
 vm ther nakat jnnan funnis som droghe vt aff
 allir moth reghlonne allir addicionibus allir oc
 clostreño skadheligith ware allir j nakre matho 20 38
 oskälighith Tha anamadhom wi oc the forscriffne
 th; sama breffuith Oc herra Pedher swensson ka-
 niker fornempdir aff ware antwardhan vppa wara
 wäghna äpther thy [wi] warum märkelika mykit
 hindradher j marghom oc storom härskapsins oc 25
 rikesins ärandom lass th; breffuit ower ordh fraan
 ordhe granlika öffwirwäghandis oc betraktandis
 alla puncta oc stykke j fornempda breffue Ok
 äpter thy at han ther innan enkte fan mothe
 reghlonne addicionibus allir clostirsins privilegiis 30

vthen hållir alt skälikit oc sannelika widherthorffte-
 39 ligit til clostirsins bestandilse. Thy stadhfästom
 wi thetta sama breffuit ok fulbordhum m; thasso
 waro opno breffue Oc förbiudhom allom oc hwariom
 5 oc särdelis abbatisse Confessori oc allom systrom
 oc brödhrom innan förnempda wat;stena clostre
 oc theras äptirkomande oc allom androm ther a
 moth göra, ganga allir thala j nakra handa matto
 vtan hållir stadhelika oc fullelika halda oc göma
 10 j allom sinom punctom oc articulis Til huilkins
 breffs stadhfästilse oc ythermeer bewisningh tha
 lätom wi til fästa thetta wart opna breff vidher
 th; breffuit m; oc vndir war hängiande jnsighle
 40 Thetta är giort oc scriffuat aar dagh oc stadh
 15 som förscriffuat staar

(Efter codex Thott 600 i St. K. Bibl., Köpenhamn.)

Den utförliga nya stadgan för Vadstena kloster,
 skrifven 1451, stadfastad äfven af biskop Nils samma
 dag som ofvan står, är tryckt i Fornskrift-Sällskapets
 Samlingar redan 1845 och behöfver således ej in-
 tagas här ånyo.

STADGA AF 1455
FÖR
VADSTENA KLOSTER.

JN nomine domini amen Wy Nicolaus m; gud; 1
 nadh biscop j Lincöpunge Arom ephther gud; byrdh
 Medl quinto vppa sancte katherine apton oc the
 daghana ther nest ephther then tidh wi giordhom
 j jwmfru marie oc sancte Birgitte clostre j wat;- 5
 stenom i waro biscopsdöme liggiande när systrum
 oc brödhrum waart visitacionis embite ephther th;
 ath wj aff gudhi oc paffuomen *serdelis* tilskipade
arum thes fornempda clostirsens visitator oc judex
 som thera Sancti saluatoris regla biwdher oc be- 10
 uisar Tha ändadhom wj oc staffgadhom oc ful-
 bordhadum oss tha fore doom sithiande thessin
 arinde som här ephther fölghia

Forst ath Confessor m; systra oc brödhra sam-
 tykkio skulj en redheliken oc ginan staffga göra 15
 eller göra latha ther vppa hurw baadhe Abbatissa oc
 Confessor skulin wälias badhe m; reglone oc addi-
 tionibus prioris Petri Och hwar som behoff görs
 tha taghi kirkiona lagh oc rät oc clostirsins pri-
 uilegia ther til hielp ath thera elecciones matten 20
 ephther thenna dagh m; batre eendrekt oc kär-
 leek tilganga en vndirstundom här til warit haffuer
 Och leggis vidher högsta reglona nepst mothe
 them som sik ey wilia nöghia latha naar eleccio
 rätteligha görs ephther them staffganom &c 25

Sidhan fore gud; hedhirs ökilse skuld, oc
 ath skällikaren oc gudhlikaren reglo haald matthe
 wardha mera kerleker oc jämpnare samdrekt oc
 sämia ökias allom clostirsins personis baadhe innan

oc vtan fore til mera gagn ytermere bestandilse
 oc bätre foresyn hägdan oc foreskipan maghe
 koma ephther thy ath badhe tha oc opta forra j
 visitacionibus rört oc kärt war Och wj oc waare
 5 predecessores tilmanadhe warum Tha staffgadhom
 wj oc forelagdhom oc budhom systor katherine
 benkt;dotther abbatisse oc henna ephtherkomandom
 skulo badhe j sik oc andrum haalda oc lätha
 haalda badhe vtan oc jnnan fore th; som här
 10 ephther fölgher

1

Forst ath hon fulkompligha stärke til ath
 sant Reglo haald matthe vpnyas oc bätther haaldas
 en här til giort är Och ärffuodha ther om ath
 sämia oc gudhliken kärleker matthe ökias, koren
 15 bätre idhkas tystan bätre haaldas Oc oskäligen
 poort talan oc gaffuor oc andre osidhi affleggiar,
 oc godhe gamble sidhi vptaghins Swa ath alle
 Reglona puncta här ephther bätre gömins som
 abbatisse offta för budhit oc forelakt är

2

Th; andra är ephther th; ath opta seet är j
 brandenom oc eeldenom som opta haffuär lös warit
 j hwat waadha tha alt clostrit haffuär warit Thy
 raadhom wy oc biwdhom oc endelika wiliom swa
 mykit ytermere som wj th; sama offta for budhit
 25 haffuom vnder höxsta lydhno ath alla bygninga oc
 hws som noghor waadhe eller skadhi maghe aff
 2 koma skuli vpriffuas oc bortföras oc serdelis th;
 som kallas romaragaardhin hulkin nw mykit yter-

mere en noghon tidh for stander kyrkione til
storan waadha som hon nw skipadh är

3

Th; tridhia är om clostersins goo; sysloman
oc ämbitis men oc om daghlikin hion oc folk vtan
fore tha wiliom wj oc biwdhum ath then staffgen 5
som ther vppa giordher är oc alla systra oc brödher
samtykt haffua Och jämwäl waar nadoghe herra
konung karll rançakat oc m; sith breff stadhfest
haffuer oc wj oc waare capitulares m; hans nadh
oc samuledhis rançakat oc m; warum breffuom oc jn- 10
ciglom stadhfest haffuom skal fulkomplika oc obrut-
lika haaldas j allom sinom punctom oc articlom

4

Th; fiärdha är ath wj biwdhom oc endelika
wiliom ath här ephther engin brödhrabreff wth-
giffuins vtan vnder baadhe Abbatisse oc Con- 15
fessoris jncigle oc at enge questores eller biddara
wthsendins a clostersins vegna til ath tiggia kring
om landit Och ath the som wthsende wardha ath
köpa få oc fisk aller andra clostersins vidhertorfft
å hwat th; helst wara kan, th; anamen the m; 20
räkinskap alt th; the aff abbatissone aller aff
andrum vpbära, ath köpa m; oc ther sidhan fram-
delis gören aff räkinskap heemkomande aff allo thy
som the haffua köpt oc hurw dyrt hwart stykke
staar oc hwadh the j gin haffua Oc gören serdelis 25
rekenskap aff thy som the vpburit haffua aff te-
stament aller andrum gaffuom Äller om the noghot
vpbära aff clostersins rentho tha gören serdelis

räkenskap aff hwaria thera vidher sik Oc wiliom
 wj oc biwdhom ath batre räkenskaper almennelika
 aff alle clostersins räntho testament gaffuom oc
 alþskona vpbyrdh oc wthgiffit skallika oc fulkomp-
 5 lika görens badhe när systromen och vtan til
 samuledhis en här til giort ar, Ok jämwal huru
 mykit abbatissan galdskyllugh ar vppa clostersins
 vegna Swa ath naar syslomannen oc ambitz-
 mennena haffua sin räkenskap giort abbatissone tha
 10 taghi abbatissan then räkenskapen strax aff them

5

Fämpte ar ath wj wiliom oc biwdhom, ath
 then staffgen som giordher ar om brödhrana klädhe
 sööm oc twäat haaldis som nw ar skipadh oc ey
 swa eenkannelika som forra war vant Och ther
 15 medh skipi oc abbatissan Confessori tha han henne
 tilsäggher, fullelika oc jämlika alla brödhrana vidher-
 torfft j allo thy som them tarffuas

vj

¶ Jtem samtalan baadhe j wärld; portom oc
 swa mellan systra oc brödher wari som Reglan
 20 siggher oc ekke off idhkeliken aller forlang Oc ther
 m; waken baadhe systra oc brödher ath the engin
 tidhende aff wärld;portenom jnfören j clostrit fore
 3 andra systra aller brödher ther the m; maagha aff
 hindras j gud; tjänist som oc forbiwd; j addicionibus

7

25 ¶ Brödherne hören scriptamaal vidher grindena
 apther thy som thera priuilegia ludha oc Con-

fessor them forelegger Ok wakte sik fore allo thy Reglan ok clementine Cupientes de peccatis oc Religiosi de priuilegiis forbiwdha oc böstan oc buldran vidher grindena j kirkione aff wärldfolke engoledhis städhis 5

viiij

¶ Jtem forbiwdhom wj allan oskälliken ingang j systrana inlykkilse aff werldfolke vtan swa som Reglan oc addiciones tilstädhia

ix

¶ Och synderlika biwdhom wj allom badhe *systrum* vidher lydhno ath the engin aff wärldfolke hwaꝝske man eller *qwinno* til städhin ath atha drikka aller badha mꝫ sik innan thera inlykkilse, och samuledhis j *systra* trågaardh oc annarstad; ath ther engin lenger inne dwälis en som han sith ärfuode gör 15

x

¶ Ok engin systor dirffues til mꝫ wärldfolke samtalan haffua eller noghot intagha aller wthsenda j trågaardhenom vidher stekarhws, Bryggiohws, Baꝝstoffuo aller visthws annars en som reglan oc addiciones ludha Vtan endins tolkin ärinde j 20 talaportenom

xj

¶ Jtem forbiwdhom wy ath nokor clostirsens gooꝫ skiptens aller bytens aller annor merkelikin ärinde vppa taghis til fulkompnat vtan mꝫ alla *systra* oc brödhra samtykt 25

12

¶ Ok naar nokor ärinde wardha antwardhat
 Confessori oc brödhromen aff abbatissone som
 endas skulo tha læthe abbatissan th; ther vidher
 bliffua som Confessor oc brödherna th; ända oc
 5 göra Ok wardha ey läkbrödherna aat spoordhe
 eenkannelika j clostirsins ärindom bliffue thogh
 likowäl stadugt th; som görs Än naar abba-
 tissan aller Confessor skal wälias aller tha noghor
 persona skal intaghas tha haffuin sina röst om
 10 sina maattho som andre brödher

13

Jtem wiliom wj ath engen skal joordhas j clostir-
 kirkione vtan m; abbatisse samtykkio oc ey til-
 städhi abbatissan off mykit gräffua j kirkione
 vtan th; wari merkeliga persone aller giffuit haffua
 15 merkelikit testament, Oc engoledhis wiliom wj ath
 noghor skal gräffua nämber nokrom pilara en vppa
 iij alna när Ok the som j ban koma for th; ath the
 bryta mothe clostirsins priuilegia oc frihether skal
 confessor engoledhis afflösa for en the haffua giort
 20 aller vissat fulla bätring them som skadhan haffua
 fangit, oc ther m; ix mark for bannit ephther thy
 4 gamol staffge oc sidhuania haffuer warit j waaro
 biscopsdöme

xiiij

Jtem forbiwdhom wj vidher höxsto lydhno
 25 ath nokre persone loffuas nokot rwm for en th;
 löst är och ath engins persone prebenda vpbaris
 a clostirsins vegna for än the persona haffuer

systra oc brödhra samtykkio oc strax intagx Ok
 engen persona taghis in for en hon är vppa xvii^{de}
 aare Ok all balde oc höghfärdh som van är ath
 skee then tidh persone intaghas affleggis Och
 skipis een aller twa gudhlika systra oc wälsidugha
 til hulka som skulo lära oc kenna vngom systrum
 inkomandis läsa oc sionga och gudhlika clostirsens
 sidhi vppa th; ath ey skuli wardha sambindninga
 hopaskap, twädrekt aller osämia hulka wj altidh
 forbiwdhom vidher haardasta reglona nepst Skeer
 th; swa ath Abbatissa aller Confessor noghot tolkit
 finna tha fortaghi th; m; th; forsta Ok the som tala
 baakmaal hwar vppa annan them höre ey abba-
 tissan eller Confessor och ey heller karamaal vtan
 the persone tilkallas som vppa käris Och nepsis
 hwar jemlika ephther sinom brutom

xv

¶ Jtem wiliom wj oc biwdhom ath brödherne
 haffuin ordinarium oc alla sina tidher ephther dom-
 kirkione, Thogh vnnom wj och tilstädhiom ath
 dedicacio ecclesie j clostreno haffuis och haaldis
 som nw vant är en tho ath clostirsins kirkia war
 annan tidh om aarit wigdh

xvi

Jtem wordho och noghor annor ärinde rördh
 for oss som vidhirtorffto ath rättas ¶ Forst ath
 jämpnadher haaldis j matskipteno och prebendis
 Och ath engin systor skal wthsenda sina prebendam
 ööl aller maat nokrom personis vtan fore Vtan
 the ther äro til skipadha som äro visthws systrana

aller andra, och ey the vtan abbatisse skipan oc
 orloff Och systrana som ätha j Conuent; stuffuune
 läthi sik nöghia m; thy som alment giffs oc skiptis,
 Ok engin sende andre aff sinne prebendo aller
 5 prouento vtan the som nest henne sither om hon
 vidhertorff, Än abbatissan hon maa senda hwem
 henne synis noghot vidhertorffua och engin annar,
 Äro oc nokra systra swa skipadha ath the ey
 githa lidhit aller ätidh then maat som almenne-
 10 lika giffs aller skiptis j Conuent; stuffwne tha
 bedhins loff aff abbatissone oc bliffuen j siwka
 stuffunne oc abbatissan skipi them ther thera
 berghningh

17

Synderlika biwdhom wj abbatissone ath hon
 15 läthe sik eenkanelika waardha om the som kranka
 5 äro baadhe j maat oc andre rökt Ok ath them allom
 iämlika skötis swa enom som andrum ¶ Taghi oc
 abbatissan til wara at the systrana som ferdugha
 ok hilbrigdo äro ey hindrens wth aff korenom
 20 aller fran gud; tjänist fore andra fafengo syslor
 aller gerninga skuld ther werldslika äro

18

¶ Göre och abbatissan bätre och redhelikaren
 räkenskap hwart aar om omnium sanctorum Con-
 fessori och brödhromen aff alle clostirsins vpbyrdh
 25 en här til giort ar Ok fatigha folke giffuis bätthir
 baadhe klädhe oc almosa epther thy Reglan wth-
 uisar &c

19

Nw apther thy ath alt thetta forscriffna fan; mestadeel forra aff oss staffgat budhit och bebreffuat j them visitacionibus som wi for giort haffuom, Tha stadhfestom wj th; alt saman nw vppa nyo m; thesso samo waaro breffue och 5 dödhum th; breffuit som wi forra giordhum oc gaffuom in visitacione om thessin forscrifna ärinde oc puncta, Ok biwdhom wi nw baadhe abbatissone oc Confessori oc jemwål allom systrum oc brödhrum oc thera ephther komandom at the 10 baadhe j sik sielffuom jnbyrdis oc allom andrum fulkompliga haalden oc haalda latin thessen wan forscriffna staffga

xx

Ok läti läsa Regula saluatoris hwan maanadh Oc addiciones hwaria quatuor tempora Och 15 thessin staffge läsis oc eth sin om aarit Ok vppa th; ath baadhe thetta oc alle reglona puncta thes ytermere rättins bätrens oc haaldins Tha wiliom wj ath Confessor bruke the makt som han haffuir j tolfte capitulo j Reglone som är binda oc lösa 20 rettha oc bättra al;skona reglona affgang til ordinsins bestandilse For thy ath som paffue Johannes xxij och Martinus quintus wthtydha the oordhen tha är Confessor oc bör wara conseruator et reformator j allom aandelikom thingom 25 Och abbatissan är oc bör wara Caput et domina j allom likamlighom aller werld;likom tingom Thogh bör herne oc henna vnderdanom lydugha wara Confessori j allom aandelikom tingom som

är j *scriptamaalom* oc andrum lönlikom ärindom som inbyrdhis mellan *systra* oc brödher magho affleggiäs oc endas ath ey skulj wanfrägdh aller twädrekt koma j stadhin aller clostrit

21

5 Skeer thj oc swa som gudh forbiwdhe ath noghra persone funnis som m; tryjsko aller ilherdjsko wilde sik strengia mothe abbatisse aller Confessoris lydhno och nepst j sanno Reglo haalde och rättelse Tha bruke abbatissa och Confessor
6 10 mothe them thj Reglan och addiciones wthuisa

22

Waare thj oc swa som gudh forbiwde ath sielff abbatissan eller Confessor ey wilden thessen forscriffna waan staffga haalda aller fulfölghia antiggia fore wanwörjsko glömsko aller forsylimse
15 skuld Tha biwdhom wj vnder the helgha lydhno ath thj thera som brotlikit finj forsta sin annad sin oc tridhia sin laghlika manis vidher sith ämbethe ath boot oc bätring ther vppa leggis ath thj haaldis som forscrifuit staar Hielper thj ey
20 tha scriffuis oss til oc göris som vidherbör oc Reglan oc Addiciones wthuisa

All thessen ärinde äro skipadh oc giordh staffgadh oc budhin ath haaldas skulo j watjstena clostr aff Abbatissa Confessore allum systrum oc
25 brödhrum oc thera epherkomandom som for är sakt j visitacione Närwarandom oc vppa then tidh m; oss for doom sitiandom warum älskelikom

brödhrum oc capitularibus her Jönis eskillj Arche-
diäkn oc her pädher swenonis kanek j lincöpunge
och vppa then tidh Brodher Michaelē confessore
generali oc andrum fyrom äldris brödhrum när-
warandum Scriffuat aar och dagh oc stadh som 5
for är sakt Til thessins staffga mera stadh-
festilse tha läthom wj waart m; fornempda waara
brödhra jncigle vithirlika hengia fore thetta breff
til witnisbyrdh.

(Efter en samtidig handskrift i Kongl. Biblioteket samt
codex n. 19 i qvart på Upsala Univ. Bibliotek, enligt
Benzelii katalog.)

Ett bref från Birgitta.

Sancta birgitta skreff sin soon tiil aff ro
her byrier wlfson lagman i näricke

Loff heeder oc äre ware herranom ihesu cristo
kanneliga fore the bittara pyna han ledh vppo ko
5 ens galga för wara skuld Alle kierista sön beg
thw foo retthen kierligh tiil thin gud skappere
aatherlössöre tha bär hans pina all tiidh i t
hierta oc reedh tegh tiil offte gudeliga anamme h
helliga likama epher thin skrifftefaders raad Fr
10 delis ehwar thw esth spör thw hws armath i
hielpp them epher thin empne gud löner t
well Item bettalle well them som haffue arbei
foor thina skuld oc neps thinom wndersaa
skellige m; mildhedh oc haff engen ilhärdhogl
15 mothe gud i thina tyänisth Item tha thw ston
opp oom morgenen anthworde gwdhi syell
liiff oc bedh hanum beskerma thina tancke o
oc gerninga, gör korss i tiith antlede oc v
tiith hiertha oc sigh Ihesus christus nazare
20 iwdhena koningh forbarne tegh öffwer migh T
thw hörer messa tha tenck vppo wors herre
wollige machth hordhe pina oc thina eghna synd
Item tha tw sithther wedh bordh haff gwdeligth
höwiskt snack wacthe tegh för Swärgis sydhwär
25 Manghe goo syellan fraa bordh för en the äre s
grymthande swin i menoghe hws Item nepn i
gerna diefwelen Item naar thw skalth talle el
swara gör korss vppo thit hierta oc sigh Ihe

christus Ihesus christus Ihesus christus Swo faar
thw skelligeen ordh bodhe tiil talle oc swara,
rädh; gud i alle thina gerningha tha thw sitther
i doom betenck granth thin ordh för en thw them
fraam föör Dööm swo thin iamcristen som tw 5
wilt swaare fore gud; strenge doom gör tegh
nogen oreth fly tiil Swerigis lagh hems icke i
thina wredhe, er th; oc swo ath tegh skeer icke
reeth aff tiith herskab giff tegh tiil fred; oc anth-
wordhe thina sagh warom herra ihesu christo 10
tweka encthe han hielpper tegh bäter tiil reth
en thw nogen tiidh tencke kan her m; beffaller
lagh tegh m; liiff oc siell the hellige treffollighedh
iomffrw maria oc allom helganom i himmerike

(Tryckt efter en uppteckning i Arvid Trolles lagbok,
handskrift med gammal sign. (Antiquitets-Arkivets)
B 4, blad 8; från senare hälften af 1400-talet.)

Vid aftryckningen af föregående stycken äro gjorda följande

Rättelser och anmärkningar.

Sid.	rad.	
5	25	<i>efter ey är orka älla utraderadt</i>
7	24	<i>framför huru är med yngre hand tillagdt thy at helt onödigt</i>
10	29	widhertorfft <i>r. fr.</i> widhertorff
12	8	last <i>r. fr.</i> lastl
13	2	brytas " bryta
26	8	nakot " nakor
29	13	qwinnor " nor
37	15	tha är tillagdt med yngre hand i hds.
40	2	manadagh <i>r. fr.</i> manadadh
43	5	stwgh är i hds. ändradt så, att det kan läsas stivgh
44	16	ärffuode <i>r. fr.</i> ärffoude
51	12	aar tillagdt
67	30	osidlikin <i>r. fr.</i> osidliglikin
69	1	Än <i>r. fr.</i> Än Än
70	23	qwämmeliko <i>r. fr.</i> qwammeliko
71	29, 30	til bord} oc tillagdt i hds. med annan hand
72	2	Cibo <i>r. fr.</i> Sibo
—	12	dirffuas " driffuas
74	2	lyktadhom " lyktandhom
—	16	widhertorfftelikit <i>r. fr.</i> widherlikit
75	11	man} <i>r. fr.</i> män}
76	4	granlika " granglika Likaså 78 22
78	11	ther " th}
82	15	mällom är utstruket i hds.
83	2	wanskilse <i>r. fr.</i> wanskekilse
87	22	wtan tillagdt
90	27	priorissan <i>r. fr.</i> priorissam
91	15	ey tillagdt
92	22	wigilias <i>r. fr.</i> wigiliis
93	5	the " them
—	6	brodher " brödher
97	7	röra tillagdt
100	23	omhugxan <i>r. fr.</i> omhugxam
103	8	som j är af yngre hand tillagdt i hds.

Sid.	rad.	
104	21	theras <i>r. fr.</i> theraras
105	2	at ey är 2 gånger skrifvet
—	7	nämpdha <i>r. fr.</i> năpdha
—	25	giordh " giödth
106	9	skipt " skip
109	11	göra " gōza
112	29	th} uteslutet efter wi
		I rubrikerna 2, 3, 8, 9 på sid. 112, 113, 117, 118 äro flera, ytterst i kanterna skrifna bokstäfer bortskurna, såsom i trycket utvisas.
113	22	hwart <i>r. fr.</i> hwat
115	1	syslomanzins <i>r. fr.</i> syslomanzin
116	12	betalning " belatning
—	21	bära " bäro
119	6	mällan " mälla
120	21	för " förs
123	16	högxte " hogxte
—	24	j står 2 gånger i hds.
125	9	Kungörum <i>r. fr.</i> Kungorum
—	24	wi tillagdt
—	29	innan <i>r. fr.</i> innam
129	8	paffuomen <i>r. fr.</i> paffuomon
—	—	tilskipade " tilskipode
—	15	göra <i>r. fr.</i> göro <i>Likaså</i> r. 16, 134 5
—	17	Confessor <i>r. fr.</i> Confossor
130	2	foreskipan " foreskipon <i>Likaså</i> 136 1
—	3	koma " komo <i>Likaså</i> 130 27, 134 17, 138 4
—	5	staffgadhom " staffgodhom
—	7	eptherkomandom <i>r. fr.</i> eptherkomondom <i>Likaså</i> 137
—	8	lätha <i>r. fr.</i> lätho [10, 138 25
—	13	ärffuodha " ärffuadha <i>Likaså</i> 133 15
131	2	skipadh " skipodh <i>Likaså</i> 132 13, 135 28, 136 8,
—	22	vpbära " vpbäro <i>Likaså</i> r. 28 [138 22
—	23	heemkomande <i>r. fr.</i> heemkomonde
132	9	abbatissone <i>r. fr.</i> abbotissone
133	12	ätha " ätho <i>Likaså</i> 136 2
—	—	badha " badho
134	13	gräffua " gräffuo <i>Likaså</i> r. 16
—	14	haffua " haffuo
—	25	loffuas " loffuos
135	7	inkomandis " inkomondis
—	—	läsa " läso <i>Likaså</i> 137 14
136	9	githa " githo
137	24	wara " waro <i>Likaså</i> r. 26, 29

Stid.	rad.		r. fr.	Sskeer
138	5	Skeer		Sskeer
—	16	annad	»	annad?
140	3	ware	»	wore
—	—	enkanneliga	»	enkanneliga
—	13	neps	»	reps
—	26	grymthande	»	grymthade
—	—	icke	»	icka <i>Likaså</i> 141 7

SAMLINGAR

UTGIFNA

AF

SVENSKA

FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET.

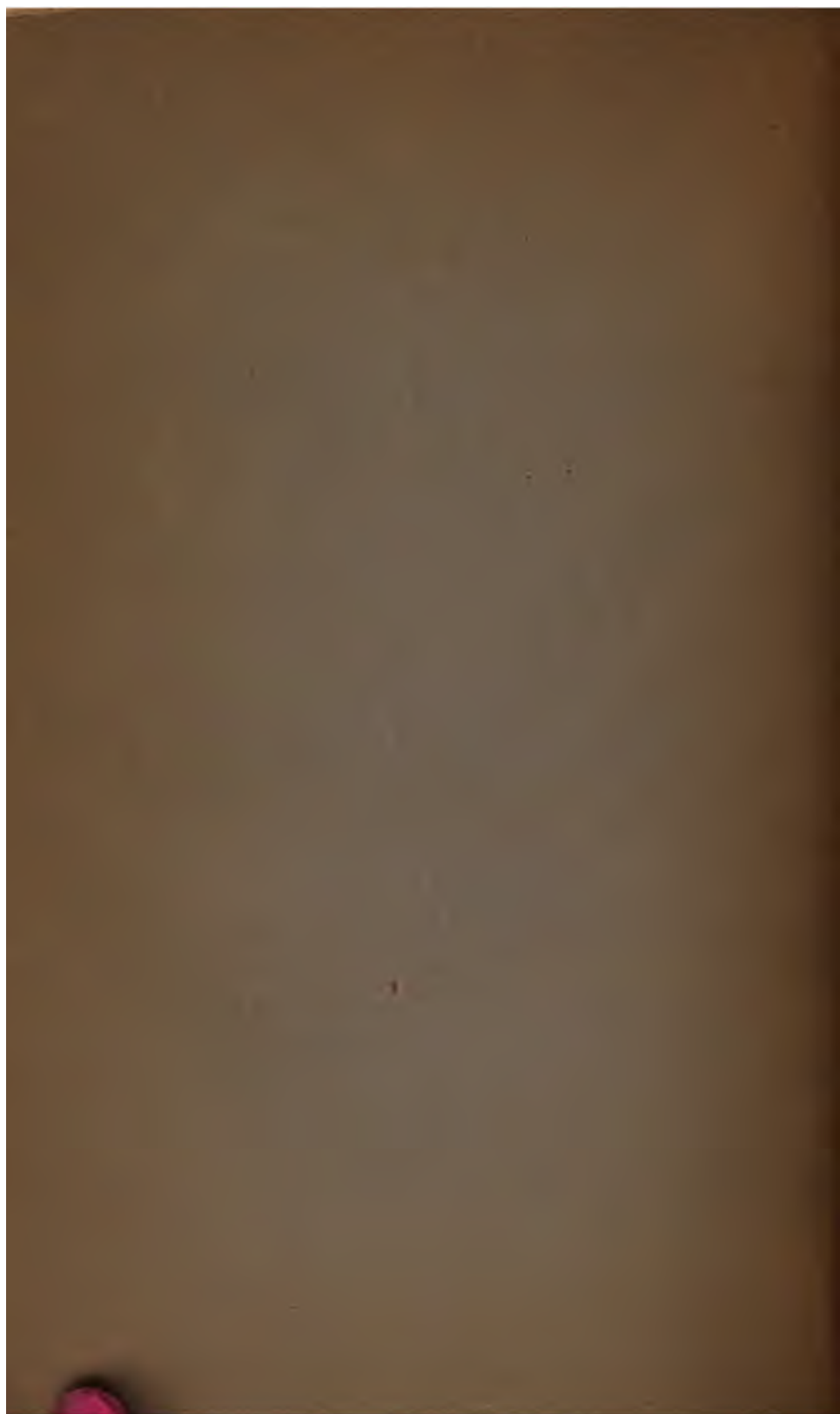
HELIGA BIRGITTAS UPPEBARELSER.

FÖRSTA BÅDET. (FÖRSTA.)

(ANDRA HÅFDET. SLÖTTET.)

STOCKHOLM, 1881. KÖNIGL. HÖRSHÖRERIE.

Pris för köpare 2 kr. 50 öre.

Handskriftsbeskrifning.**A**

1. Kongl. Bibliotekets pergament-handskrift med gammalt märke (Antiqvitets-Arkivets) A 33; en liten quart i nytt band af helt skinn. Bladen äro 171 (det första och sista toma), fördelade i 23 lägg, hvaraf det första och sista ursprungligen hade 10 blad hvardera, de öfriga 8; blad-antalet var således från början 188, men redan under arbetets fortgång borttog afskrifvaren 2 blad i första lägget och 1 i hvardera af läggen 7—12, dock utan att stympa texten. Sedermera hafva nio blad blifvit bortskurna, nemligen tre med skrift i 4:e, 16:e och 20:e läggen (spalterna 93—96, 473—476, 601—604) samt sex toma i sista lägget; behållningen blir således, som sagdt, 171.

Skriften är från medlet af 1400-talet, delad i 2 spalter med 35 till 39 rader, samt helt enkel och simpel, utan andra prydnader än kapitel-öfverskrifter och stora begynnelsebokstäfver i röd färg. Ehuru ingen antydning om bokens hemort finnes, kan utan fara för misstag Vadstena kloster som sådan uppges. Innehållet:

i Heliga Birgittas lefnad (vita abbreviata), sp. 1—42. Efter denna hds. tryckt i Vadstena Kloster-Reglor, s. II—XXI. Sthm 1845.

ij Utläggning öfver tio Guds bud, sp. 42—65. Är egentligen en predikan och därför meddelad i utdrag, jemte läsarter, i Svenska Medeltids-Postillor, II 299—302. Sthm 1880.

iiij Heliga Birgittas Uppenbarelser, 1:a, 2:a och 3:e boken, sp. 65—688. Aftryckt i 1:a bandet af denna samling, Sthm 1857, 58.

J. T. Bure har gjort några anteckningar i boken.

B

2. Kongl. Bibliotekets pergament-handskrift med gammalt märke (Antiquitets-Arkivets) A 5 a, en mindre foliant i band af tjocka träskifvor, öfverklädda med rödfärgadt skinn. Hon består af 251 blad, fördelade i 24 lägg, de flesta med tio blad; men det 24:e har endast åtta; det 8:e och 15:e hafva nio; det 17:e, 18:e och 20:e hafva elfva; det 13:e och 16:e hafva tolf; det 19:e har tretton och det 22:a har fjorton blad. Efter 15:e lägget är dessutom instucket ett kortare blad för att inrymma slutet af 5:e boken, utan intrång på 16:e lägget, som förmodligen i förväg var påbörjadt med 6:e boken. Första och sista bladet äro lemnade toma och fastlimmade hvart på sin perm, hvadan antalet af skrifna blad är 251.

Stilen är från början, första fjerdedelen, af 1400-talet, delad i 2 spalter (1—996) med 44 till 50 rader; fin, prydlig och jemn hela boken igenom; ett godt och drygt arbete. Prydnader: röda eller blå begynnelsebokstäfver; röda kapiteltitlar och röda streck i mindre versaler. Första stora bokstafven i hvar bok är utförd i de båda nämnda färgerna med sirater, dock utan högre anspråk. Tvifvelsutan är boken skriven i Vadstena kloster och innehåller H. Birgittas lefnad (jfr Vadstena Kloster-Reglor, s. II—XXI, Sthm 1845) samt Uppenbarelser, 1:a—8:e

boken, hvaraf 4:e—8:e äro aftryckta i 2:a och 3:e bandet af denna samling, Sthm 1860, 61. Orsaken hvarför ej de tre första böckerna trycktes efter denna hufvudcodex är, att början lider af en hop danismer (i synnerhet jek och jæk), hvilka man velat undvika, på samma gång det kunde anses önskvärdt, att till jemförelse och omvexling återgifva en del af texten efter en annan afskrifvares uppteckning. Härtill kommer ännu följande märkliga omständighet. I första boken äro de 3 kapitlen 47, 48, 49 jemte de dermed sammanhängande 4 kapitlen 132—135 ur fjerde boken, alla handlande om dåliga prester, uteslutna ur öfversättningen för att ej väcka skandal och skada presterskapet. För att ej lemna en betänklig lucka i kapitelföljden införas de 3 emellertid på Latin med följande undskyllan: "Här näst six nakat aff prestomen ok är thetta ey stor nytto alla kannedombir lekmanom at vita, ok klärkanne älskä meer at vita ok läsa latino thy for thera skuld scrifwas thasso nästo capitula a latino" hvarpå följer den latinska kapitelrubriken med tillägget: et ponitur hic in latino ne Clerus skandalizetur a laicis et dampnetur.

Af denna anteckning framgår ock att boken utskrefs icke för klostrets räkning utan på beställning af någon förnäm man. Också finnes verkligen här på sista sidan antecknad en ägare vid medeltidens slut, sålunda: liber stemonis Criestiernson de Salista. Denne Sten Cristiernson till Salstad dog 1516 och tillhörde den förnäma släkt, som sedan antog namnet Oxenstierna; det förefaller således sannolikt att boken utskrefs för någon af hans

förfäder. Hon förblef fortfarande länge i släkten och upptogs i salukatalogen 1732 öfver Oxenstiernska boksamlingen, bland manuscripter i folio under n. 938. Hon inlöstes till Antiquitets-Arkivet och erhöll der signaturen A. 32: a, som dock något senare utbyttes mot A. 5: a. Till Kongl. Biblioteket öfverlemnades hon 1780 vid delningen af Antiquitets-Arkivets samlingar.

C

3. Pergament-handskriften 136 i folio på Skokloster är så att säga tvilling med B i afseende på allt yttre och helt samtidig dermed, om än ej af samma hand. En genomgående skilnad är, att den blå färgen här blifvit utbytt mot en svagt grön; prydnaderna äro ock något större och klumpigare. En illa tecknad Birgitta (n. v. blad 2) sittande vid sin läsepulpet och 34 mm. hög, förtjenar icke ses. Vid begynnelsen af 3:e boken synes en drake. Uti 4:e bokens begynnelsebokstaf förekommer en spets-sköld, med afrundade hörn, och deri 3 horisontelt ställda hvita böljor på blå botten.

Blad-antalet har varit 248, men är nu minskadt till 220, alldenstund 1, 5, 56, 90, 213, 215, 216, 227—246 äro bortskurna och det sista fastlimmadt vid permen. Det 1:a var tomt och det sista är så ännu, utom yngre klotter.

De sju anstötliga kapitlen äro äfven här behandlade så som i föregående handskrift, d. v. s. dels på Latin, dels uteslutna och försedda med samma undskyllan. Här af följer ock att äfven detta exemplar utskrefs för fremmande räkning; man

kan till och med på grund af den nyss omnämnda vapenskölden antaga att det skedde för en medlem af den gamla familjen Bölja. Sedan har boken länge tillhört Brähe-släkten och bär på frampermen ett dess lacksigill från 1600-talet. — Mot slutet af 1500-talet användes boken till herbarium; 43 af de första bladen bära ännu med den tidens stil antecknade latinska namn på de vexter, som der varit inlagda; för några af dem tillfogas äfven det svenska eller tyska namnet. De ej latinska namnen äro

Holöörth — Daggroser — Hwithloch — Jomfru haar — Sommell — prästaskalle — Genserich — mindre peninge-gräs — Peningegräs — Hönegräs — näsegräs Rölleke — hundakexe — funff fingerkruth — korsgräs — hund;tunga — hesteromp skeffte eller kannegräs — vlfwengräs — wild pastinache — Tranenäff — Rams (Ranis?) eller will löök — watupiper — Hanefooth — Donner nägliker — ja lenger ia lieber — fingergräs — binda — klokkruuth binde gräs — hestasija — watn wägebredh — Gundelreb —

I första bandet af denna samling äro två i A felande blad ersatta med aftryck härur, neml. sid. 19: 26—22: 16 och 264: 7—266: 32. Dessa två blad kunna ock tjena som tillräckligt språkprof; urval af lasarter har här icke funnits behöfligt eller lämpligt.

D

4. En Kongl. Biblioteket i Berlin tillhörig pergament-handskrift i qvart med accessionsnummern

3762 samt 726 folio bland mscr. germanica: nytt band. Hon består af 172 blad, delade i aderton lägg, af hvilka fjorton (1:a—8:e, 10:e—15:e) innehålla tio blad hvarje, men det 9:e blott nio, det 16:e tolf, det 17:e åtta, och 18:e, som är inskjutet, allenast tre blad. Texten upptar 339 sidor, så att de 2 första och 3 sista äro lemnade toma.

Handstilen är den vanliga raka, prentade från Vadstena-skolans yngre tid, och fyller 22 till 24 med bläck uppdragna rader på sidan; genom nötning hafva flera ställen lidit betydligt och äro nu svårsläsliga. Öfverskrifter, paragraf- och komma-tecken äro röda, äfvensom stora bokstäfver uti texten hafva rödt streck; kapitlens begynnelsebokstäfver äro blå eller röda, någongång i båda färgerna. Sex större initialer, börjande nya afdelningar, pråla med guld, hvitt, rödt och blått; uti en är den röda färgen utesluten, en annan har allenast silfver och blått. På åtskilliga ställen äro i bladens ytterkanter silkestrådar fastsydda, för att, öfverskjutande den röda snitten, tjena till märken vid föreläsning af olika stycken.

Boken är skriven i Vadstena kloster af nunnan Christina Hansdotter Brask, mellan åren 1487—1496, på föranstaltan af Anna Pauli, som var abbedissa dessa år, enligt två samtida anteckningar, af hvilka den ena, på första bladets frånsida, lyder så:

Tässa bookena lät modher abbatissa syster anna pauls dotter scriffua gudhi til hedhers oc alle conventonne til hugnat

Den andra, nederst på sidan 336,

Tässa book screff syster cristin hanssa dotther* synes visa att boken ursprungligen slutat här. Den handstil som fyller 8 rader af denna sida och hela de 3 följande (337—339) är också en annan, något gröfre; huruvida denna omständighet utvisar ett redaktionstillägg i den sista afhandlingen, Systranna Lucidarium, torde dock vara ovisst. — Om handskriftens yngre historia är intet vidare bekant, än att hon i nyare tid ifrån Danziger Museum blifvit flyttad till Berlin. Förmodligen utsändes hon i unga år till Birgittin-klostret i Danzig.

Innehållet är följande:

i Regula Salvatoris. Kap. 1—27, sid. 3—45, aftryckt i 4:e bandet af denna samling, s. 1—40.

ij sancti augustini reglo Hwilkin läsas skal hwart sine som reglan wardher läsin j hwario manadha mot, sid. 45—60; aftryckt här i 5:e bandet, s. 3—14.

iiij Reglan som kallas tercië persone, sid. 61—103. Efter annan (daniserad) handskrift och något afvikande tryckt i Vadstena Kloster-Reglor, s. 57—82. Sthm 1845. Benämningen härledes deraf, att i denna redaktion af Regula Salvatoris Christus icke uppträder sjelf talande, såsom i den under n. 1 anförda hufvudtexten, utan nämnes i tredje person.

iiij Nio af Revelationes extravagantes, s. 104—117, neml. kap. 10, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 23, 33 i följande ordning och under följande rubriker:

* Det säges om henne i Diarium Vazstenense under år 1520: "Eodem anno in crastino S. Gregorii obiit soror Christina Hanssa-dotter Braska, anno a sua professione lxij. Hec fuit bona scriptrix, et scripserat plurimos libros. Deo gratias." (I de tryckta upplagorna står LXVII, oriktigt; i handskriften är nemligen detta felaktiga tal rättadt genom en punkt under v, som således skall utgå. Hon invigdes 1459 enligt anteckning för detta år.)

Tassa ix reuelaciones skulu læsas j första wiku fasto Oc wm michaelis Oc constituciones m; åptir regula tercia persona Här åpther fölgher reuelaciones som høra till addiciones Først aff orghom som ey äru haffuandis j clostreno Førsta capitulum (10)

Huru abbatissan skal wighias oc wälsignas ij capitulum (22)

Huru som predikas skal for almoghanom iij Capitulum (23)

Huru som maa lisas m; them som fasta iiij capitulum (14)

Aff fastonne v capitulum (13)

aff bat;stuffuo vj capitulum (15)

At abbatissan skal wara jomfru vii Capitulum (21)

Hwilkin syster som ey är födh j lagh gifte säng maa ey wighias til abbatissa viij capitulum (20)

Aff fyra enkannelikom clostersins thiänarom wtan fore ix Capitulum (33)

Skiljaktigheterna från den aftryckta uppteckningen äro ytterst få och för obetydliga att anföras.

v Här åpther börias Constituciones, sid. 117—164. Innehålla yttermera noggranna stadgar för nunnorna och deribland äfven en annan öfversättning af Rev. Extrav. 35 än den i n. 6 förekommande. Aftryckta här i 5:e bandet, s. 17—53.

vi Slutet af Regula Salvatoris, kap. 28—31 med Revelationes Extravagantes 1—46 och 65, sid. 164—276. Tryckta i denna samling, 4:e bandet, s. 40—120. Det bör här anmärkas, att de i öfverskrifterna till Revelationes Extravagantes förekom-

mande hänvisningar till kapitlen i Regula Salvatoris, hänföra sig till redaktionen terciæ persone, der kapitlen hafva annan nummer, emedan inledningskapitlen äro uteslutna.

vij Här byrias systrarna lucidarium huru the skulu sik haffua j chorenom Oc samuledh wtan choren hemma j clostreno Oc j allom stadhom oc rwmom, s. 277—339. Aftryckta här i 5:e bandet, s. 59—106. — I finska tidskriften Historiallinen Arkisto, II 90—110, Helsingfors 1868, har S. G. Elmgren meddelat ett fragment af latinska originaltexten.

E

5. Codex Bergmanianus, pergament-handskrift från 1400-talets början, tillhörande Lunds Universitetsbibliotek, är beskrifven i Bonaventuras Betraktelser, sid. v—viii, Sthm 1860. Innehöll fordom sju h. Birgittas uppenbarelser och betraktelser, af hvilka nu endast de första 11 raderna finnas i behåll. Då imellertid Lagerbring aftryckt dem i sin Samling af åtskilliga Handlingar, III 70—108, Lund 1758, hafva de äfven kunnat intagas i denna upplaga, 4:e bandet, sid. 123—131. Märkligt är att en af uppenbarelserna (VI: 118 i Latinet) eljest icke finnes på svenska, samt att de 3 sista styckena, om de böra tillskrifvas Birgitta, saknas både i latinska och svenska redaktionerna.

6. Kongl. Bibliotekets pergament-handskrift med gammal signatur (Antiqvitets-Arkivets) A 44, en liten qvart i helt nytt pergamentband, ehuru af gammal material. Hon har 66 blad, utan början

och slut. Öfverst på 1:a sidan har J. T. Bure skrifvit såsom rubrik: Fragmentum, ex Libro Octavo Revelationum S. Birgittæ. In quo veteris lingue Gothicæ vestigia.

Skriften, utmärkt redig och prydlig, tillhör 1400-talets förra hälft, upptar 28 till 31 rader på sidan, och har inga andra prydnader än röda öfverskrifter och begynnelsebokstäfver i kapitlen.

Innehållet är ensamt det större fragment af Uppenbarelsernas åttonde bok (Konunga bokin, Liber Regum), hvilket är intaget såsom variant i 4:e bandet af denna samling, sid. 279—419.

7. Kongl. Bibliotekets pergament-handskrift med gammal signatur (Antiquitets-Arkivets) A 5: b. Bandet af tjocka träskifvor med brunt skinn. Består af 69 blad i stor folio, skrifna med stor prentad stil i 2 spalter med 36 till 40 rader, vid början af 1500-talet. Är endast ett fragment, börjande i 55:e kapitlet af första boken och slutande i 25:e kap. af den fjerde. Men derinom fela äfven i andra boken slutet af 4:e kap. till och med början af kap. 13, samt i tredje boken slutet af kap. 17 till och med början af det 27:e.

Något bruk af detta fragment har ej behöfts för denna upplaga.

8. En pappers-handskrift i liten qvart, tillhörande Upsala Universitets bibliotek, med nummer 61 i Benzeliis katalog. Inbunden i enkelt hvitt pergament skänktes hon till biblioteket af J. Loccenius 1673 enligt hans anteckning på 1:a försittsbladet: Quantum Revelationum S. Birgittæ, ab Ipsâ in Lingua

patriâ scriptarum, à me reperiri et legitimè acquiri potuit, illud compactum Academiæ Vpsal. Bibliothecæ A. 1673. 26 Martij dono dedi Johannes Loccenius.

Boken är sammansatt af flera fragmenter, skrifna med 3 handstilar i början af 1500-talet, och bildande tillsammans 1108 sidor, paginerade 1—1104 af Loccenius. Innehållet är som följer.

Register till 3:e boken af Uppenbarelserna, 2 blad a, b.

Tredje boken, sid. 1—85. Här fela början af 1:a kapitlet, slutet af 12:e, hela 13:e, 14:e, 15:e samt början af det 16:e.

Birgittas lefnad (vita abbreviata) s. 86—114; den vanliga redaktionen, tryckt i Vadstena Kloster-Reglor, s. II—XXI. Sthm 1845.

Utläggning af tio Guds bud, s. 115—129. Se Svenska Medeltids-Postillor, II 162—176. Sthm 1880. — Mellan sid. 128, 129 fattas 1 blad.

Legenden om Silvester af Monteka och h. Birgitta, sid. 130—133. Se Klosterläsning, s. 317—320. Sthm 1877, 78.

Sidorna 134—136 hafva endast något klutter af en Hans Erickzson Anno 1643 den 19 Majj.

Fjerde boken af uppenbarelserna, s. 137—298. Ofullständig; 1:a kapitlet och halfva boken från midten af kap. 71 felar.

Åttonde boken, sid. 299—536. — Sidorna 313—316 utgöra ett särskildt tillägg, för att fullständigt inrymma kap. 8, hvaraf först endast början var införd med hänvisning till "fämthe bokine affter nyönde spörjelsen". Sidorna 356—414, 419—22, 425—28, 431—38, 441—44, 447—50, 453—72, 477—

516, 527—534 (tillsammans 151) äro, utan någon rimlig anledning, skrifna i spalt. — Sidorna 537, 538 äro toma.

Femte boken, sid. 539—639. — Sidorna 640—646 äro toma.

Femte bokens 23:e kapitel i svenska texten, s. 647—650. (I latinska texten: IV kap. 141, slutet och 142 utom början.)

Sjette boken, sid. 650—1010. — Sidorna 1011—1014 äro toma.

Sjunde boken, sid. 1015—1104.

De tre handstilarna äro sålunda fördelade, att den första intager sidorna 1—298, 305—54, 415—22, 425—28, 431—38, 441—44, 447—50, 453—72, 477—516, 531—34. Denna stil är mycket omvexlande; än fin, än grof, än stel, än full med slängar. — Den andra stilen fyller alla luckorna i den nu uppräknade siffer-raden. — Den tredje handen åter upptager allt det följande, eller sidorna 539—1104, och är mycket otymplig.

Handskriftens text och språk äro, såsom 100 år yngre än de förra handskrifternas, förändrade och försämrade; hvadan hon icke kunnat begagnas vid utgifvandet. Således lönar det ej håller mödan att derur samla olika läsarter, som ju kunna blifva allt för talrika, fast värdelösa.

9. Breviarium. — Kongl. Bibliotekets pergament-handskrift med gammal sign. (Antiqvitets-Arkivets) A 36, bestående af 187 blad i liten octav, bundna i simpla träpermar med ny skinnrygg. Skriften är en stor otymplig prentstil från 1400-talet; de 2

första och 2 sista bladen, med mindre stil, äro fragmentariska tillsatser, i det boken börjar bl. 3 och slutar med 185 r. Första sidan af tredje bladet har en otroligt ful målning föreställande treenigheten; fadren (med grön och blå nimbus samt klädd i grön lifrock och blå, fotsid mantel med rödt foder) håller den korsfäste sonen, vid hvars hufvud dufvan sväfvar. Föröfrigt äro prydnaderna endast stora bokstäfver i blå eller röd färg.

Innehållet är ett knapphändigt Breviarium med böner, hymner, lectier och litania på Latin, utom bladen 34 v. till och med 75, hvilka hafva 39 svenska böner. Af dessa äro h. Birgittas fyra stora böner tryckta här, IV 132—146, samt nio mindre, IV 159—163. Derefter följa sju andra icke här meddelade eller hithörande; vidare de celebra 15 böner, O, som orätt tillskrifvas Birgitta, här tryckta efter andra handskrifter, dock med införande af rubriken i denna, IV 210, emedan hon tydligen visar att man i Sverige icke tillskref Birgitta denna bönecykel. Slutligen komma fyra fremmande böner, ej här tryckta.

10. Kongl. Bibliotekets pergament-handskrift med gammal sign. (Antiqvitets-Arkivets) A 27 är beskrifven i Svenska Medeltids-Postillor, II 303, 304. Sthm 1880. Derur är här, IV 146—158, tryckt en uppteckning af de fyra större böner.

11. Bönbok och delvis Breviarium. Pergament-handskrift i Kongl. Biblioteket, med gammal sign. (Antiqvitets-Arkivets) A 29. Består nu af 236 blad

i stor octav eller liten quart; ett helt lägg, det 9:e, med tio blad, felar efter bl. 78. Här kan märkas den egendomligheten, att läggen, som bildas af 10 blad, utom det första och sista med 8, hafva två signaturer; den ena på första sidan nederst till venster, i stigande från ij till och med xxv; den andra i motvänd ordning, på läggens sista blad, nederst till venster, både med stora arabiska siffror och latinska bokstäfver. Denna senare räkningen är oriktig genom någon glömska straxt i början, så att siffran 26 uppnås i stället för 25; huruvida 3 af de sista läggen haft denna beteckning kan nu ej afgöras. — Bandet är det ursprungliga af pressadt brunt skinn, på tjocka träskifvor.

Skriften är från 1500-talets början och ovanligt stor, utstyrd med stora, röda begynnelsebokstäfver och rubriker.

Början gör ett brokigt Kalendarium med tillhörande påsktabell och undervisning om himmels-tecknens inflytande. Det erbjuder ingenting märkligt, om ej att h. Birgitta förekommer 3 gånger, neml. 28 Maj Translatio, 23 Juli hufvudfest, och 7 October Canonizatio.

Det öfriga innehållet utgöres af böner, collecter, hymner, responsorier, versicler, antiphoner, psalmer och litania, men inga lectier såsom i ett ordentligt breviarium. Med liturgisk anordning förekomma följande:

Här byrias tidher af jomfru maria --- bl. 39—53 v.
 tidher aff ärefulle fru sancta anna --- 53 v.—58 v.
 Här begynnes wor sang til tidherne som vi siynge daglighe --- 61 v.—82 v.

För öfrigt kunna märkas följande längre stycken eller sammanhörande följder af böner.

Thanne åter fölghiande läsnyng^h är möghet nöttelig for nogher dödh persones siäl --- 9—14 v.

Godhe mäniske sighe ath th; här åter fylgher kalles vor frw saltene Oc äre ther vtj half ottende synne tiwghw stykke Oc hwart there begynnes vppa aue th; är suo möghet at sighe helset vare thw --- 14 v.—23 r.

Märker at thanne bön som här åter fylgher hafwer 1 stykke ok hwaria x af them begynnes vppa eet af thässe v oordh Aue salue gaude vale O Maria Th; förste oordh oc stykke hafuer thäm alla fäm aue th; är helset vare thw salue är oc swo helset vare thw gaude th; är glädhes aller var gladh vale th; är far väl. O Maria th; vedhe j väl hwat [th;] är --- 23 v.—28 r.

thässe böne varo sancte birgitto af them hälgha anda kände oc bewiste Oc ä sidhen hwan dagh plaghade hon them hwar dagh läse m; myklom gudhelich[et] --- 28 v.—38. — Dessa äro h. Birgittas fyra större böner, efter två andra handskrifter tryckta i denna samling, band IV 132—158.

Jtem en bön till frw sancta birgitta --- 59 v.—61 v.

Sex sammanhängande böner med rubrik: En bön af sancta anna var käre modher --- 82 v.—84 r.

Sex böner till J. Maria --- 84 r.—94 r.

Thässe iij böner kände jomfru maria sancte mäctilde --- 94 r.—95 r.

Thässe böner äre af jomfru maria dröfuele --- 95 r.—97 r.

Här begynnes böner aff jomfrw maria siw glädher --- 100 v.—104 r.

Böner till J. Marias lemmar (i 27 afdelningar) 105 r.—107 v.

Här begynnes böner af the hælge trefalloghet (7 st.) --- 109 v.—114 r.

Här begynnes andre Oraciones till the hælge trefalloghet (7 st.) --- 114 r.—117 r.

Här begynnes andre böner af the hælge trefalloghet (10 st.) --- 117 r.—119 v.

De 8 tidebönera till vår Herre --- 119 v.—121 r.

Jtem andre böner til the hælge trefalloghet (5 st.) --- 121 r.—123 r.

Thässe böner som här after fylgher äre af gud; wärdughe ligheme (16 st. nattwardsböner) --- 123 r.—134 v.

Thette är en bön öfuer alla böner (rubrik på 18 rader) --- 135 r.—137 v.

En bön til wors härre ligheme --- 137 v.—139 v.

Sex böner till korset när man är "skicket j nogher anger dröfuilse aller män" --- 141 r.—142 v.

Här begynnes böner till vars härre fäm vnder --- 142 v.—144 r.

Aderton af h. Birgittas böner (eller 15 enligt annan beräkning) --- 145 v.—149 v. — Tolf tryckta i denna samling, band IV 163—168, efter denna handskrift; de öfriga efter en annan.

Här begynnes the fämten böner aff gud; pyno --- 149 v.—153 v. — Efter 2 andra handskrifter tryckta i denna samling, band IV 197—210.

Fem böner till vår Herre --- 153 v.—158 v.

Bön till vår Herre "for the vij oord som han taledede vppa korsset" --- bl. 159—160 r.

Här begynnes andhre fämten böner af vors härre pyno (ställda till kroppsdelarna) --- 160 r.—163 r.

Här byries noghre salmer af salteren (21 st. med 6 hymner inskjutna) --- 163 r.—183 v.

Letanias med Collecta --- 183 v.—187 r.

Fader vår och Tio Guds bud --- 188 v.

Här byries af vors härre pyno the äre xv (med versiculus och collecta) 189—201 r.

Här byrias Regula sancti saluatoris --- 201—214. Tryckt i Vadstena Kloster-Reglor, sid. 57—82. Sthm 1845.

Tjugufyra punkter af Christi pina hvilken "tilbör hwar cristen människe huär dagh j hugh komme" --- 214 v.—215 v.

Betraktelse om Christi pina med lång svensk bön samt latinsk bön och collecta --- 215 v.—217 v.

Nw skrifues puncte till alle tidher som här äfter fylgher --- 217 v.—221 v.

Här äfter fölghe böner Oc the ärw af jhesu christi lifnath oc hans pyno (17 st.) --- 221 v.—228 r.

En bön til Sancte michael oc alla hælghen -- 228.

S. Hilarii urval af psaltaren med latinska rubriker --- 229—230 r.

Jtem thänne äfte fölggiande bön giordhe sanctus bernardus til th; hælghen kors --- 230 r.—233 r.

Fem böner till Jesus --- 233 v.—234 v.

Huru skriftemål göres --- 234 v.—236 r.

Hur en synd försvåras och förtungas mer i en person än i en annan --- 236.

Tron --- 236 v.

Redan af de här tryckta rubrikerna torde framgå, att boken åsyftar vara dansk. Utan tvifvel är hon skriven i Vadstena efter svenska codices, af en Dansk, som uppehållit sig der. De två språkens likhet var dock så stor, att detta öfversättningsarbete icke lyckats, utan torde handskriften rättast böra anses såsom svensk, med en mängd danska former inblandade. — Märkligt nog är att inga helgonböner finnas här utom de nämnda till Anna, Birgitta och alla hælghen.

12. Christina Hansdotter Brasks bönbok. Pergament-handskrift i Kongl. Biblioteket med gammal signatur (Antiqvitets-Arkivets) A 38; liten octav med 181 blad, af hvilka de 5 sista äro toma; efter 173 felar nu 1 blad. Bandet af trä, klädt med rödfärgadt, pressadt skinn; spänne af messing.

Skriften är den yngre Vadstena-skolans stående prentstil från slutet af 1400- eller början af 1500-talet. Prydnader äro stora bokstäfver i blå, röd och grön färg, samt röda rubriker. Några få större initialer äro tarffigt utstyrda i de 2 första färgerna.

Förra hälften, bl. 1—91, är skriven på Latin med undantag af sex salutationes och några rubriker på Svenska; handstilen är här större samt kanske annan än i senare hälften. Denna, bl. 92—176, är svensk, med undantag af en som bön anordnad hymn, 3 antiphoner och 1 collecta. Bladen 151—173 äro skrifna af en annan hand än det öfriga samt i något större format. De tre sista bladen, 174—176, synas åter vara skrifna af den

förra handen, ehuru vårdslösare; af de sista orden "bidh for c h" vill synas, att denna handen var Christina Hansdotter Brasks, hvilken, såsom ofvan vid D är sagdt, var nunna i Vadstena 1459—1520.

Antalet af de svenska bönerna är 122, eller så vid lag, beroende på beräkningssättet. Af dem kunna nämnas följande sammanhörande serier:

De femton O, i Rom och sedan i hela den katolska världen, utom Sverige, tillskrifna Birgitta --- bl. 92—99 v. Tryckta här, band IV 203—210.

aff them hælgha fäm vndom --- 100 v.—104 r.
af the hælgho trefolloghet --- 123—124 r.

fäm böne aff iomfru marie fäm dröuilsom --- 151—154 v.

faghra böner aff iomfru marie glädhi --- 157 r.—160 v.

samt 6 h. Birgittas böner --- 110—113, 121, 175, af hvilka de 2 sista tryckta härur i band IV 168, 171 och de öfriga efter andra handskrifter. Två böner till S. Josef (bl. 135) och S. Joachim (bl. 138) kunna äfven anmärkas såsom varande skrifna på vers; de äro tryckta i Medeltids Dikter och Rim, s. 160—163, Sthm 1882. De öfriga helgonbönerna äro ställda till: Anna, Birgitta, Maria Magdalena, Margareta, Barbara, Dorothea, 11000 jungfrur, 10000 riddare, din ängel, alla änglar, Petrus, Paulus, Andreas, Erasmus, Hieronymus, Augustinus, Franciscus, Johannes baptista, Johannes evangelista, alla helgon.

13. Ingegerd Ambjörnsdotters bönbok. Pergament-handskrift i Kongl. Biblioteket, gammal sign. (Antiquitets-Arkivets) A 43; liten octav med 191

blad. Af bandet är qvar blott en gammal, men ej ursprunglig perm, bärande namnbokstäfverna I P D och årtalet 1585. I midten stor stämpel med I H S, kors och 3 spikar, allt omgifvet af en strålande oval.

Skrifven i Vadstena kloster vid början af 1500-talet, eller såsom här nedan närmare bestämmes mellan 1501 och 1527, har boken den vid denna tid vanliga prentade nunnestilen; de 3 sista sidorna äro af annan och sämre hand. Prydnaderna äro utom de tillbörliga blåa och röda bokstäfverna äfven några sådana belagda med guld eller silfver, dock utan anspråk på konstskicklighet. Hårtill komma ännu sju tafloer klistrade på bladen 4, 43, 89, 105, 119, 123, 160, uti simpla, i blått och rödt ritade ramar. Ytterligare hafva två haft sin plats på bladen 129, 136, men äro bortfallna. Den första är en 13 cm. hög, 8½ cm. bred målning på pergament, framställande jungfru Maria sittande i grön karmstol, hållande Jesus-barnet på högra knät och en uppslagen bok på det venstra; två tillbedjande änglar omsväfva henne ofvan. Hon har grön gloria, långt gult hår, fotsid, blå mantel, rödfodrad, samt brun klädning. Nertill åt höger stå de 3 röda bokstäfverna *Ē i a*, hvilka dock ej äro artistens märke, utan betyda: kära ingegerd ambjörnsdotter. — Den andra tafian är ett färglagdt kopparstick, föreställande Christus, Birgitta och Catharina; det beskrifves i här följande bibliografiska afdelning. — Tredje bilden är ett litet färglagdt träsnitt, visande Jesus-namnet (i *h s*) såsom sol, omgifven af inskriften:
 + Ghebenedijt zij dē suetē naē Jhō en ma^a
 zýnd' lieuer moeder in d' eeuwicheyt

Derutom, kring alltsamman finnas de 4 evan-
gelisternas symboler, stälda i fyrkant, hvar i sitt
hörn, och nederst inskriften

Sixtus die paus heeft deelachtich
ghemaect dat afaet van vierdalf
hondert missen den ghenen die eene
pater noster spreken voor den sueten
naem Ihesus inder sonnen. Ende
tot den ghescrifte dat om de sonne
staet zijn drie Jaer afaets ende ooc
drie carenen. wt elseghem .:

Den fjerde illustrationen, i koloreradt träsnitt,
visar Jesu hjerta på korset uti en törnekrans, hvori
äfvén pinoredskapen, neml. lansen som genomborrar
hjärtat, hudflängningspålen och 4 spikar. Inskrifter
äro 3, alla på bandrullar; öfverst:

Sc̄ta birgitta

på korset:

I N R I

nederst:

Ih̄us wondē en̄ zĳn smerte
draecht altijt in yu herte

Den femte taflan är en liten, ytterst olycklig
miniatur på pergament: den uppståndne Christus vid
ett altare, hvarpå kalken står; framför knäböja 4 per-
soner, af hvilka 1 är munk (S. Gregorius), 1 kardinal.

Sjette taflan: träsnitt med underskrift

Maria. Ihesus. Anna.

Maria har guldkrona, grön nimbus och gult hår,
Anna: guldnimbus och stort, hvitt hufvudkläde; båda
sitta, och barnet hoppar från Marias knä till Annas.
Arbetet är utan tvifvel holländskt, såsom de öfriga.

Sjunde bilden: färglagdt träsnitt. Korsfäst, blödande hjerta och nedtill blödande lamm, med nimbus; allt omgifvet af pinoredskap och andra till passionshistorien hörande föremål, tillsammans 22. Underskrift:

Ihesus Maria Birgitta

De två förlorade bilderna hafva varit mindre stycken.

Början, 43 blad, är skrifven på Latin, utom de 3 första sidorna af de 2 första bladen, som efteråt tillkommit; bl. 33 är äfven instucket och skrifvet med större stil. Innehållet är här psalmer, lectier, litania och böner; således ett mycket knapphändigt utdrag ur Breviarium. Sex böner hafva svenska rubriker.

Andra afdelningen, bl. 44—191, är svensk, med undantag för 36 stycken på Latin; öfverst på bl. 44 stå i guld bokstäfverna **Ī I A** hvilkas betydelse vi nyss lärt känna. Af innehållet märkas såsom sammanhängande följder:

Här äpther skriuas the hælgha treffalloghet; thidher wppa swänsko läsen them gärna j fan ewärde-likän godh lön (börjar på latin, full liturgisk form) --- bl. 44—48 v.

Här äpther standha syw fæghersta böner aff the hælgha treffalloghet läsen them gärna --- 48 v.—51 v. iomfru maria rosenkrans (lång rubrik) --- 51 v.—59 r.

Här äpther borias salutaciones jomfrw maria mykit tåkka om the wardha m; gudheliko hiarta läsna thy läs mith kära barn m; atwakt (i full litur-

gisk form, med psalmer, antiphoner &c på latin, 7 st.) --- 59— r.—67 v.

Här äpther standher fämtan böner aff wars herra ihesu christi pino mykit faghra oc hwgnelika oc fulla m; thäs hælga andha söthma them människiom som them gudhelika oc daghelika läsa m; athwakt j a (de 15 O ställda till Jesu kroppsdelar) --- 67 v.—72 v.

Här äpther staa fäm böner aff wars [herra] ihesu christi wälsignadha v wndom --- 72 v.—75 r.

Här äpther staar fäm enkannelika böner aff jomfrw maria dröffuilsom gudhi oc henne mykit takka Oc tik mykit nyttelika wm the läsas m; atwakt --- 76 v.—82 v.

Här borias v böner aff jomfrw maria fäm swärdh som sörghelika gingo gönom henna jomfrwlika hiärta j wars herra pino --- 83 r.—85 r.

S:a Mechtilds 3 aue Maria --- 88 r.—89 r.

Bland de nu följande 20 strödda bönera förekommer en af Birgitta, tryckt i denna samling, band IV 169.

Här äpther staa fäm böner aff wars herra ihesu christi opstandilsom läs them m; gudhelikhet oc atwakt --- 114—116 r.

Af 31 strödda böner, som nu följa, märkes en aff wärdhoghe modher frw sancta birgitte (bl. 140 v.) och en aff sancte katherine war hælga modher oc frw sancte birgitte dotther (bl. 145 v.)

Hwilkin människia som enkannelika wil frälsa nakra siäl oc hugswala henne j sinne pino tha skal hon hedhra war herra for the vij bandhen han war bwndin m; här j iordherike --- 149 v.—155 v.

Här apther staa tree böner som läsas skulu fför them som pinas j dödhenom --- 170 v.—172 r.

Här apther staa tree enkannelika böner aff the halga trefalloghet hwilka thu skal läsa nar thu taker wars herra ihesu christi hälgasta likama --- 174 v.—177 v.

Här apther staa vij böner til hwilka war herre ihesus christus gaff allom them som gudhelika läsa iij M oc xxx aar afflat oc iohannes pawe then tolfthe gaff ther til ij M aar oc iij aar (Gläd; Maria) --- 179 r.—180 r.

Af 5 följande böner märkas en på vers aff warom herra ihesu christo (bl. 181) tryckt i Medeltids Dikter och Rim, s. 137, Sthm 1882; och två af h. Birgitta (bl. 181 v.—184 r.), tryckta här, band IV 173, 170.

Följa 18 liturgiska små stycken på Latin med svenska rubriker --- 185 r.—188 r.

Helgonbönerna äro här talrika och, utom de redan nämnda, stälda till Joachim, Katharina de Grecia, Andreas, Dorothea, Johannes baptista, Margareta, Appollonia, Menlösa barn, Ursula, 10000 riddare, Katharina de Senis, Christofer, Barbara, Petrus, Agneta, Laurentius, Maria Magdalena, Augustinus, Hieronymus, Franciscus, Erasmus, Örian, Tre konungar, 15 nödhjelpare, din ängel, Johannes evangelista, Paulus, alla helgon.

Af de på ännu 7 ställen, utom de 3 redan anförda, mötande begynnelsebokstäfverna i a, utvisas bokens ägarinna, hvilken, enligt det vitnesbörd Diarium Vazstenense afger, icke kan vara någon annan än Ingegerd Ambjörnsdotter, som var nunna i Vadstena 1501—1531. De beträffande ordalagen äro

bidh för mik i a (bl. 141 och 181)

läs gudhelika i a (bl. 145)

läs m; atwakt oc gudhelikhet mith kära barn
i a (bl. 147, 148)

glöm ekki mik i a (bl. 160, 189)

glöm ekki a s om thu liffwer mino liffwe länger
i a (bl. 181, 182).

Det två gånger förekommande uttrycket "mik" åsyfta, så väl som a s på sista stället, afskrifvarinnan. Hon antyder sig äfven, bl. 147, 165: glöm ekki a s och bl. 147: bidh för a s. Dessa bokstäfver utvisa Anna Svensdotter, nunna 1478—1527, den enda på hvilken de inpassa. Vi se således här ett exempel huru den äldre nunnan arbetar åt den yngre, hennes "kära barn", som förmodligen, enligt bruket, bekostade pergamentet med både guld och färger. (Jfr Svenska Medeltidens Bibel-Arbeten, del. 2, s. 376.)

14. Birgitta Andersdotters breviarium och bönbok. Handskrift på pergament i Kongl. Biblioteket; har nu 207 blad i octav eller liten qvart, men efter 165 och 173 felar ett, samt efter 207 flera blad. Bandet är ursprungligt, brunt pressadt skinn på träpermar med messingsbeslag för spännen (remmarne saknas).

Är skrifven i Vadstena kloster vid år 1520, med stor prentad nunnestil, utom bl. 2—5, som innehålla ett något yngre tillägg med vanlig skrifstil. Prydnaderna äro, utom de vanliga blåa och röda färgerna, äfven större och mindre initialer i guld med rankor och sirater. Äfven hafva 17 taflor,

förmodligen träsnitt, varit uppfästade inom färglagda ramar, men allasamman äro nu borta.

Början göres på bl. 2—5 med en uppsats om "Sancte birgitte släkt", hufvudsakligen grundad på Margareta Clawsa dotters Krönika, men mycket kortare. Stycken af en motsvarande uppteckning äro tryckta i 3:e delen af *Scriptores Rerum Suecicarum*, såsom variant vid sidan af hufvudskriften (sid. 209, 212—16).

På bl. 6, 7 finnas undervisning att finna söndagsbokstafven och gyllentalet, anordnade som 2 cirklar med året 1520 såsom exempel; vidare nio veckorsfastan samt "Tabula gerlandi." Bl. 8—13 innehålla *Kalendarium*. Bl. 14: *Tabula signorum* eller de 12 himmelstecknen och deras inflytande på åderlåtningen.

Bl. 15 har afbildningar af Jesu genomstunga hjerta, spikarna för hans korsfästning, taggarna i törnkronan, gislets jernknappar med tolf taggar på hvarje; allt med text i röd färg.

Bl. 16—80 v. är en liturgisk afdelning på Latin, eller ofullständigt *breviarium*, innehållande psalterium, litanian, collecter, antiphoner, verser och böner. Här finnas 46 svenska rubriker, några dock helt korta.

Den svenska afdelningen upptager bl. 80 v.—207, der boken afbrytes utan slut. Början göres med h. Trefaldighets böner, som inledas med en lång rubrik på nära 3 sidor och latinsk ingress - - - bl. 80 v.—87 v.

Yttermera "ffagra böner aff the hælga treffalloghet" - - - 87 v.—90 v.

J. marias rosenkrans - - - 96 v.—105 r.

Nattvards-böner (2 på latin) - - - 107 r.—120 v.

De 15 bönera till Jesu kroppsdelar --- 120 v.
—126 v.

fem böner af scs Gregorius till Jesu fem sår
--- 126 v.—130 r.

13 böner "aff xv jomffru maria dröffwilsom" ---
132 v.—136 v.

3 latinska antiphoner och 1 collecta hörande
till jungfru Marias psaltare --- 136 v.—138 v.

7 böner, Glad; Maria --- 186 r.—187 v.

5 böner på Latin --- 193 v.—195 v.

5 böner, för jungfru Marias beläte, i hwaria
handa dröffwilsom, med hymnen magnificat på Latin
--- 198—200 r.

Jnicium sancti ewangelij secundum johannem
--- 202.

Tron, på Svenska --- 202, 203.

Fader vår och Ave maria på Svenska --- 203.

S. Damasceni Sanctus (på Latin) --- 204 v.

Bland de många enstaka bönera utmärka vi
h. Birgittas bön bl. 158 r.—160 r. (se band IV
171); bl. 168 aftryckt här, band IV 170; bl. 204
(jfr band II 173 rad. 11—27); här är bönen lagd i
en synderskas mun. Slutligen (bl. 184 v., 185) En
godh bön til sancta katherina sancta birgitta dotther
hwar hona läs gudhelica tha haffwer archebiscoph
jacob oc v andra biscopa hwar thera giffwit xl
dagha afflat s b a

De öfriga helgonbönera äro ställda till Erasmus,
3 konungar, 15 nödhjelpare, Anna, Dorothea, Bar-
bara, Maria Magdalena, Petrus, Andreas, Paulus,
edhan hälga ängil, Hieronymus, Katharina, 10000

riddare, Martinus, Ursula, Johannes baptista, Margareta, Joachim, Örian.

Boken är skriven af Vadstena-nunnan Christina Månsdotter, vid år 1520, på bekostnad af nunnan Birgitta Andersdotter; den förra invigdes 1518, den senare dog 1532. Deras initialer förekomma flerstädes, neml.

b a bl. 82 (utskrapadt), 116, 184, 186;

b a d bl. 114 d:o 137, 166;

S[yster] b a bl. 38, 95, 132, 185;

S b a d bl. 41, 98, 101 och 103 (båda utskrapade), 104 (orätt S b d), 110, 187, 190, 197; samt utförligare: bl. 160: "Oc glömis ekki tha mik S b a^d som tassa bok kostvårdhe"; bl. 176: "läsen hona gerna min kära moder s b a". (Längre anteckning stympad och utskrapad, bl. 45, är oläslig.)

Äfven stå öfverst uti den granna guld-infattningen, bl. 16, de 2 bokstäfverna **K B** hvilka väl torde betyda Kära Birgitta.

Afskrifvarinnan utsätter sina initialer c m d på bl. 39, 45, 82, 112, 117, 166, 168, 201. På 5 af dessa ställen äro bokstäfverna utskrapade, men dock läsliga; sex börja med b f eller "bid for".

Efter första ägarinnans död har boken tillhört Röks(?) kyrka i Östergötland; det nu sönderrifna försits-bladet (1) har neml. med stil från 1500-talets förra hälft anteckningen: "kyrckione i rök book [är] thenna." Namnet är utskrapadt och ordet "är" felar alldeles genom bladets stympning. Nästa underrättelse vi hafva är, att boken tillhört Joh. Messenius, Arnold Messenius och från 1641 Pehr Brahe d. y. Denne har neml. på permen antecknat:

"Denna bok ähr mig förährat af Arnaldo Messenio tagen af hans S. Faders Bibliothek den 19 Decemb. Ao 1641.

Per Brahe Greffwe till wissingsbårg S: R: Drätjet"

Ifrån Brahe-släkten öfver gick handskriften förmodligen genom Ulrika Juliana Brahes gifte 1723 med Nils Gyllenstjerna, och stannade på dennes egendom Thorönsborg. Vid (eller före) det sorgliga förskingrandet af Skytte- och Gyllenstjernaarkiven derstädes bortskänktes hon 1829 till bonden Jonas Svensson i Stänkelsby, hvarefter redan i September samma år nämndemannen Petter Andersson i Hagen, Åby socken, blef dess ägare. In memoriam rei nefandæ et incredibilis har denne antecknat dessa uppgifter på det sedan sönderrifna försitsbladet, tillika med sin föreskrift att boken "bör man efter man wårdas [och förwa]ras, såsom ett besynnerligt Monu[ment och] ett minne af våra förfaders Påvi[ska Lära] och Tro". Men denna omvårdnad räckte ej längre än till år 1847 då handskriften anträffades af Expeditionsskreteraren H. A. O. Carlheim-Gyllenskiöld och af honom välvilligt skänktes till Kongl. Biblioteket såsom en mera lämplig förvaringsplats.

15. Märta Thuresdotters bönbok, handskrift på pergament i Kongl. Biblioteket, med gammal sign. (Antiqvitets-Arkivets) A 37; litet format (duodes?) i band af brunt skinn på träpermar.

Är skriven i Vadstena kloster med den i början af 1500-talet vanliga, stående prentstilen. Prydliga bokstäfver i blått, rödt eller guld, samt dessa färger

på olika sätt sammanställda, förhöja jemte röda öfverskrifter den nätta bokens utseende och låta henne framstå såsom kanske den vackraste af alla denna tidens svenska bönböcker.

Här finnas inga böner på Latin och ingen liturgisk anordning; endast svenska böner helt enkelt. Början göres med de namnkunniga femton O, aftryckta här, band IV 197—203. --- bl. 1—12 r.

Vidare: .v. böner aff wars herra christi hægasta .v. wndhom läsandhe m; .v. pater noster oc .v. aue maria --- 14 r.—18 v.

Nattvardsböner, 4 st. --- 36 v.—41 v.

Fem böner, salve regina, och två längre, alla till Maria --- 41 v.—61 v.

Femton böner "aff warfru dröwilse" --- 62 r.—73 r.

Fem "fagra böner aff jomfru marie glädher" --- 73 r.—81 r.

Sca Mechtilds tre Ave Maria --- 81 r.—83 v.

Fem "böner aff the hælgo trefalloghet" --- 83 v.—86 r.

"tre böner aff the hælga trefalloghet" --- 86 v.—89 r.

"vii böner aff jomfru marie vii frögdom" --- 89 r.—94 v.

"tre godha böner til wan herra ihesum christum" --- 94 v.—96 v.

Fem h. Birgittas böner --- 96 v.—101 r. Två af dem äro tryckta här, band IV 175, 176; de öfriga efter andra handskrifter, sammastädes sid. 162—164.

Två andra af hennes böner --- 102 r.—104 v. Tryckta här, IV 160, 161, efter annan handskrift.

Helgonbönerna upptaga här de sista bladen 123 v.—140 r. och äro ställda till Birgitta, Katharina

(de Grecia), Margareta, Barbara, Petrus, Paulus, Andreas, Bartholomeus, all hælgon; således endast nio.

På fem ställen förekomma uttrycken "glömen ekki M T" (bl. 1) och "bidhen for M T" (bl. 36, 54, 73, 89). Den enda af Vadstena-nunnorna på hvars namn dessa initialer inpassa är Märta Thuresdotter, som invigdes 1470, blef abbedissa 1496, resignerade 1501 och dog 1508. Med skäl kan därför den vackra boken uppkallas efter henne, som sannolikt skrifvit den under sina sista ledighets-år.

16. Urval af Uppenbarelserna på Birgittin-norska; pergament-handskrift i Skoklosters bibliotek n. 5 i qvart. Är en helt liten, något bred octav med 64 blad i 8 lägg, af hvilka det 1:a och 2:a äro i nedre venstra hörnet signerade *primum*, *secundum*; likväl felar främsta bladet, som enligt vanligt bruk lemnades tomt af skrifvaren. Bandet är af simpelt brunt skinn på träskifvor. Som försitsblad äro nyttjade två sönderskurna blad ur en norsk jordebok öfver kyrkogods.

Skriften är från början af 1400-talet och upptager 22 till 27 rader på sidan. Hon har den utpräglade norska formen af bokstafven *f*; är helt enkel och utan andra prydnader än blå och röd färg i första bokstafven; grön färg för de 14 följande styckenas begynnelsebokstäfver och röda streck i versalerna på sidorna 1—21, endast. Begynnelsebokstäfverna i de senare 10 styckena äro ej ifyllda i de för dem lemnade gluggar, utan endast antydda genom svarta bokstäfver i kanterna. — Boken är för öfrigt hopkommen genom två afskrifvares sam-

arbete. Den enes handstil, mera vårdad och jemn, upptager största delen; den andres, gröfre och sämre, förekommer på sidorna 18 femte raden (war. gaf åk) t. o. m. sid. 23 (ränsat ok. De 3 första raderna på s. 24 äro förmodligen af en tredje hand.). Vidare s. 35, 36 (salån—ungdoom.); s. 39 (sagdo—pett här); s. 111 andra raden (är gudlikin) t. o. m. 114 (diewlen) samt slutligen de sista 17 raderna i boken (Sannalika—polomodh).

Innehållet består, såsom det fullständiga aftrycket i band IV s. 423—522 visar, af 25 utvalda stycken ur Uppenbarelserna, hvarvid dock det egendomliga förhållandet anmärkes, att ett längre och tre kortare stycken (s. 458—61, 465—67, 487—88, 498) icke återfinnas i latinska eller svenska texten. De härstamma således förmodligen från några fragmentariska blad, som blifvit liggande i Vadstena-klostrets förvar; ty något skäl att fränkänna dem författarinnan till alla de öfriga synes ej finnas.

Boken bär Joh. Messenij namn på permen och har således varit i hans ägo; dess vidare öden äro okända; men gissas kan ju att Pehr Brahe d. y. fick äfven denna af sonen Arnold Messenius, som gaf honom ofvan anförda Birgitta Andersdotters bönbok.

17. Constitutiones seu Addiciones ad Regulam Saluatoris per Petrum Olai priorem monasterii de Alwastro, confirmatæ a Kanuto episcopo Lincopensi anno 1420. Pergament-handskrift i Kongl. Biblioteket, med gammal sign. (Antiqvitets-Arkivets) A 45; tolf blad i qvart och två toma; skrift endast på 23 sidor. Samtidig afskrift och sannolikt just det

stadfästade exemplaret, ehuru väl saknande sigillen, för hvilkas snodder hålen dock finnas. Utmärkt vacker stil med 33 till 35 rader på sidan; röda öfverskrifter och paragraftecken, omvexlande blåa och röda initialer; röda streck i mindre begynnelsebokstäfver och röda understrykningar för de anförda orden ur ritualen.

Biskop Knuts stadfästelse, som upptar första bladet, är tillika med de två öfverkorsade och upphäfdade paragraferna xxvj och xxvij aftryckt här i 5:e bandet sid. 53—55.

18. Stadga af 1451 för Vadstena Klosters sysselman, m. m., n. 600 af Thotts samling på Store Kongelige Bibliotek i Köpenhamn, är en helt liten bok, 14½ cm. hög, 10½ cm. bred, bestående af 45 blad i enkelt band af trä, öfverklädt med skinn och försedt med messingsknäppe. De första 29 bladen äro af pergament, det 4:e blott en inskjuten lapp; de sista 16 äro af papper. Skriften från 1400-talets senare hälft. Innehållet:

i Stadgan af 1451, stadfastad följande året d. 4:e Maj. Bl. 1—20. Aftryckt här i 5:e bandet, sid. 109—126. Är förut tryckt af J. E. Rietz som akademisk afhandling, Lund 1844, sid. 242—256, med rubrik "Watzstena-Klosters Stadge". — Bl. 21 är tomt.

ij K. Eriks gårdsrätt, att tillämpas af syssloman; paragraferna 1—22. Bl. 22—29. Tryckt af Rietz tillsammans med nedan anförda akademiska afhandling, Lund 1850, sid. 189—195 (de 3 sista dock aldrig utgifna). Den derstädes angifna titeln

"Jus Aulicum Reg. Caroli VIII Canuti" är ett fritt och oriktigt tillägg af utgifvaren.

iiij Fragment af en Vadstena klosters jordebok. Bl. 30—44. Tryckt af Rietz som akademisk afhandling, Lund 1850, sid. 177—188, med fritt tillagd rubrik "Watzstena clostirs gotze væstan Staangabro", lånad ur sysslomannens stadga af 1451.

19. Stadga för Vadstena kloster af biskop Nils i Linköping 1455. Pergament-handskrift i Kongl. Biblioteket, 3 blad i qvart och 3 oskrifna. Samtidig afskrift eller måhända sjelfva originalet, ehuru nu sigillan saknas, för hvilkas snodder dock hålen i ryggen äro synliga. Stilen är jemn och vacker med 36 till 38 långa rader på sidan. I kanterna äro paragrafernas nummer skrifna med rödt bläck. En stark fläck i bladens öfversta del har skadat 5 till 7 rader på hvar sida och gjort åtskilliga ord oläsliga; hvilken olägenhet afhjelpats genom jemförande med en afskrift på sid. 245—248 i codex 19 Benz. in 4:o på Upsala Universitets Bibl. På det gamla pergament-omslagets frånsida står nederst: Statuta episcopi nicolaj semel legenda in anno. — Stadgan är aftryckt här i 5:e bandet sid. 129—139.

20. Arvid Trolles lagbok, pergament-handskrift i Kongl. Biblioteket, med gammalt märke (Antiquitets-Arkivets) B 4. Är begagnad af Schlyter och omnämnd i företalen till Uplands-lagen sid. xxiv, Magnus Erikssons Landslag sid. xxviii och Stads-lagen sid. xii.

Birgitta-Literatur.

Den af Birgitta sjelf skrifna Svenska texten till uppenbarelserna har gått förlorad, så när som på två conceptblad, hvilka utgåfvos särskildt, Sthm 1854, i qvart, 16 opag. sidor med 1 facsimile, samt ånyo i fjerde bandet af H. Birgittas Uppenbarelser, Sthm 1862. De innehålla 49:e kapitlet af 4:e boken och det 80:e af extravagantes i Latinska redaktionen. Så ringa dessa kvarlevvor än äro, bevisa de dock att de gamla uppgifterna om sättet för revelationernas nedskrivande, redigerande och öfversättning äro i hufvudsak riktiga. Efter sådana Birgittas egenhändiga utkast på modersmålet öfversattes de på Latin af subpriorn, sedan priorn, Petrus i Alvastra. Denna öfversättning lemnade Birgitta sjelf åt eremiten, f. d. biskopen i Jaen, Alfonso till öfverseende och indelning i böcker. Att hans anordning dock icke blifvit i allt noga följd, synes af en anmärkning vid slutet af 4:e bokens 130:e kapitel: "Et hic est finis quarti libri secundum Alphonsum", hvarpå följa ännu 14 kapitel, utan tvifvel tillagda i Vadstena kloster. Af Alfonso är prologen till 8:e boken författad, och redan långt förut hade kaniken i Linköping, den lärde magister Mathias skrifvit ett företal till de äldre revelationerna; men intetdera af dessa förord har blifvit öfversatt på Svenska. En återflyttning från Latinet till det ursprungliga tungomålet företogs i Vadstena, före 1300-talets slut, med hufvudstommen af allt det öfriga, då lik-

väl betydliga uteslutningar gjordes, framför allt af en mängd "declaraciones" och "additiones". Deremot hafva tillkommit några små och få (12) stycken, hvilka icke finnas i Latinet (se band II sid. 158 kap. 80, sid. 261—269 kap. 142—145; band IV sid. 127—131, 458—461, 465—467, 487—488, 498; de 4 sista i Norsk afskrift) och synas berättiga antagandet, att i Vadstena varit bevarade flera af Birgittas uppteckningar, än de på Latin öfversatta. Det är denna redaktion som utgafs i fyra band af Fornskrift-Sällskapet, Sthm 1857—75, 8:o. En från Messenius* härstammande, af Berch och P. Wieselgren fortplantad uppgift, att öfversättningen skulle vara gjord af kansleren Claus Ryting på konung Carl VIII:s uppmaning, är fullkomligt ogrundad; åtminstone är det icke den nu utgifna, som är ett par generationer äldre; och någon annan finnes icke till. Likaså ogrundad är den uppgiften, att en handskrift af mag. Mathias' egen hand skulle bevaras i Wolfenbüttelska biblioteket; den derstädes befintliga är nemligen skrifven långt efter hans död, eller år 1417 enligt eget tydligt vittnesbörd.

Från den Svenska texten härstamma de under medeltiden på Norska omskrifna fragmenten, tryckta i 4:e bandet af vår samling, sid. 423—522. Från

* Chronologia rerum a Birgitta gestarum; circa 1450: D. Claudius Rytingh, a rege commissionem quoque accepit, ut libros revelationum Birgittinarum in suecicam transferret linguam. Detta uppdrag skulle således hafva gifvits i ovetskap om den redan befintliga öfversättningen; hvilket väl är möjligt, men ingalunda kan förvandla denna till ett arbete af Byting. Messenii Chronologia är icke tryckt, men finnes handskrifven i Upsala, Palmsköldska samlingen.

Latinska redaktionen åter gjordes en Dansk medeltids-öfversättning, hvaraf blott 8 små pergament-remsor finnas i behåll, aftryckta i Gammeldags Læse-bog af C. J. Brandt, sid. 103, 104. Kbhvn 1857. 8:o. Möjligen är det denna som P. Syv omnämner i sin Danske Boglade med följande ord: S. Birgittes Obenbarelser, mscr. paa Dansk, udsatte fordem af Hr. Peder Regelsen, en Præst af Lolland. (Suhms Samlinger, Bind 1: 99. Kbhvn 1779.)

Likaledes från Latinet äro alla nedan uppräknade öfversättningar gjorda. Utom de tryckta, på Italienska, Franska, Tyska, Holländska och Engelska språken, finnas i handskrift öfversättningar till Polska och Böhmiska redan från år 1392. På sistnämnda språk finnes dessutom en i Prag 1592 tryckt samling af sagor och fabler, bärande Birgittas namn, dock utan ringaste gemenskap med hennes uppenbarelser.

Jemte den verkliga Birgitta-literaturen kan ock anföras en apokryfisk, omfattande de celebra 15 bönerna till Jesus och uppdiktade profetior. Äfven dessa publikationer uppräknas här i korthet.

A. Latinska tryck.

1. [*Revelationes Sancte Birgitte.*] Lübeck, B. Göthan, 1492.

Folio, 864 opag. sidor. Tryckt i 2 spalter med 46 rader i kolumnen; göthisk stil. Coll. ark a = 12 blad; b—l, n—p, r—z à 10 blad; m, q à 8 blad; r med 8 blad; t, u à 10 blad; aa—ee à 10 blad; ff med 8 blad; A, B, C à 10 blad; a—g à 10 blad; h = 8 blad. Således 38 lägg med 10 blad; 5 med 8; och 1 med 12; = 432 blad.

Första sidan är blank; den andra innehåller *Epigrāma Libri p̄sentis och Phares voluminis Jnfrascripti*, hvardera på sitt sätt redogörande för innehållet. I den förra säges, att alla originalerna med förklaringar och försvarsskrifter bevarades i Vadstena kloster. Derpå följer i starkt sammandrag *Epistola dñi Johannis de turre cremata* af år 1446, med deri intagna Birgittas kanonisationsbulla af Bonifacius IX, Martin V:s bekräftelse derå samt notarial-instrument; allt upptagande 21 sidor (bl. a ij.—a xij recto). Vidare: tre sidor (a xij v.—b i v.) med inskrifter och träsnittsbilder af Birgitta (samma stock 3 gånger) samt hennes redaktörer Petrus, prior i Alvastra, och Mathias, "theologie professor", canonicus i Linköping; porträttligheten lär väl dock ej vara att räkna på. Derefter på 4 sidor (b .ij., b .iij) Prologus af Mathias, här kallad magister. Sjelfva hufvudstommen, de 8 böckerna af uppenbarelserna, upptager arken b .iiij.—dd .ij. r. eller 365 sidor. Åttonde boken, *liber celestis Imperatoris ad reges*, inledes med *epistola folitarij dñi Alphonfi quondam*

episcopi Gyennensis et postea heremite probatissimi, aa .j.—aa 8 recto. En träsnittstafla fyllande hela sidan föregår hvarje bok, såväl som Alphonsi prolog och den nästföljande afdelningen Regula Saluatoris, bl. dd. .iij.—dd. 8. I ordningen komma nu Sermo angelicus de excellentia virginis Marie, bl. ee .j.—ff .iij. och Orationes (de 4 större), bl. ff .iij.—ff 8. I slutet deraf är ett träsnitt, hvarom nedan. Sedermera följa Reuelationes Extrauagantes, bl. A .j.—C vi r., och Vita abbreviata predilecte Sponse xpi sancte Birgittæ de regno Swecie, bl. C vi v.—C 10 r. Detta sista bladets första sida innehåller ock så väl bokens som boktryckarens slutskrifter, den senare med uppgift om årtal och tryckort samt hans vapen. Slutet af boken bildar det vidlyftiga registret på 154 sidor, läggen a—h 7. Slutbladet, h 8, innehåller endast på 14 dubbla rader: Oratio deuota ad Sanctam Birgittam, eller hymnen O Birgitta mater bona, med tillhörande versiculus och collecta. Bladet är för öfrigt tomt och kan lätt fela, utan att man misstänker en ofullständighet.

Boken är utstyrd med 15 träsnitts-tafior och dessutom börja tolf nya afdelningar med stora, ståtliga bokstäfver, framställande små scener; flera äro dock använda mer än en gång. Af 14 större är det endast 4 som äro hela stockar i ett stycke, fyllande sidan, neml. i 4:e boken vid 70:e kapitlet: Christus på korset med Maria och Johannes vid sidorna. Före 5:e boken: munken, som klifver på stege upp till himlen, sättande snärjande frågor på Guddomen; Birgitta sitter till häst som åhörarinna. Vid 8:e boken: Birgitta, sittande, utdelar sin bok åt kejsare

och konungar m. fl.; nederst: dessa potentater i helvetets gap; öfverst: Gud fader i moln af helgonhufvuden. Framför Regula Salvatoris: Birgitta, äfvenledes sittande, utdelar sin kloster-regel åt nunnor och munkar; öfverst i molnen: Christus och Maria. Tio af de öfriga taflorna äro hopsatta af rörliga, mindre stockar och lämpliga citater ur texten i vanligt typtryck, inpassade mellan bilderna. De 3 första äro redan nämnda här ofvan; de 6 följande föreställa alla, öfverst, Christus och Maria i moln af änglar och helgon; midtelpartiet intager Birgitta, talande till människorna af olika stånd. Första bokens tafla, som upptager hela bladet b iiiij, då framsidan deraf är hvit, framställer påfvar, kardinaler, biskopar, kejsare och konungar å ömse sidor om Birgitta; nederst är simpelt folk med sina qvinnor, alla knäböjande. Framför andra boken stå nederst sju krigsmän med olika vapen. Framför tredje boken sitta nederst fem andlige potentater. Före fjerde boken visas i 3 små taflor människorna i helvetet. Vid sjette boken förekomma ånyo potentaterna från den första; nederst till venster modern och dottern i helvetet, förebrående hvarandra, samt till höger en man ledsagande en förnäm dam, hvars släp uppbäres af en piga. Sjunde bokens tafla är alldeles lika första bokens, utom textcitaterna. Taflan framför Alphonsi prolog föreställer Birgitta öfverlemnande sin bok åt honom; ofvanför, högst upp, Christus och Maria samt längre ned den helige ande. Träsnittet i mindre format efter Orationerna, hvilket visar en sittande munk skrivande i en bok, är lånegods ur den äfven hos Gothan 1485 tryckta

boken Speygel der dogede; här med tillfogad under-
skrift

Magister Magn? S. p. pfeff

Betydelsen af denna inskrift är ej lätt att gissa; kanske är namnet Magnus felaktigt för Mathias. Ännu ett träsnitt finnes, men endast i de få exemplaren som trycktes på pergament; det har sin plats början af Vita abbreviata, bl. C. vi. verso, är behandladt som miniaturmålning och föreställer heliga Birgitta. För att få plats åt denna lilla tafla omfattades hela textsidan med införande af en mängd förkortningar i stället för hela stafvelser. Utan en sådan tydlig anledning förekomma äfven två andra idor (c viij recto och C vij recto) af olika sättning och med olika förkortningssätt; man kan enlast gissa till en sådan orsak, som att formen händelsevis blifvit sönderslagen under sjelfva tryckningen och att därför en ny uppsättning måst företagas.

Bokens slutskrift, C x recto, lyder så:

Finit diuinū volumen omniū celestiū Reuelationū p̄e-
fecte spon | se xp̄i. Sancte Birgitte de regno Swecie. A
religiosis patribus | originalis monasterij Sanctarū marie
t Birgitte in watſtenis. | Prematuro studio et exq̄fita
telligētia Jn hos sup̄ascriptos nume- | rum et ordinē.
accuratius cōpositatū. Ut si forte aliq̄ue alię reuelatio | nes
leut reptum est. beate Birgitte p̄ errorem aut temerarie
quo | q̄ quolibet ascribant̄ P̄eter has que in hoc p̄e-
enti volumine. aut in | vita seu legenda sancte Birgitte
aio:ri continētur. tanq̄ false et er- | ronee decernētur.
aus sit om̄ipotentī deo. Amen

Boktryckarens slutskrift, omedelbart derunder, lyder så:

Mille quadringēti nonaginta duo simul anni
 Christi quando fere. de natiuitate fuere
 Hoc mundi lumen. miserans celeste volumen
 Quod dedit ipse deus. Jmp̄ffit Bartholomeus
 Ghotan, tūc fospes. Lubcensis ciuis et hospes
 Sit laus inde deo. Sit merces bartholomeo
 Pax sit terrigenis/ requies animabus egenis
 Regnū Gothorū muniat deus atq; Suecorū

Derunder följer Gothans vapen, ros under ett liggande kors med 2 lika armar uti en böjd sköld, hållen af en grip och ett lejon, som stå grensle öfver 2 mot hvarandra rusande, grymt gapande odjur.

Om upplagans tryckning och storlek finnes under år 1491 följande anteckning i Diarium Vazstenense: In die ss. Cosme & Damiani transibant fratres Petrus Ingemari sacerdos & Gerardus laicus versus Lubeck ad faciendum imprimi libros celestes Revelationum S. Birgitte. Et post annum evolutum, impressis & perfectis octingentis voluminibus in papyro, & sedecim duntaxat in pergameno, redierunt in monasterium suum anno Dn Mcdlxxxij circa festum s. Katharine virginis & martyris.

Af en anteckning 1487 sammastädes finna vi att då antogs till lekbroder tysken Gerardus, qui novit sculperere et depingere; samt vidare från 1515 att han dog in crastino S. Martini episcopi, med tillägg: Hic fuit bonus pictor. Med all sannolikhet kan af dessa anteckningar slutas, att det var han

som skar träsnitten till boken. Oaktadt 800 ex. trycktes deraf är hon nu rätt sällsynt, framför allt äro fullständiga och felfria exemplar svåra att anträffa; i Sverige finnes väl knappast mera än ett dussin sådana. Af de 16 pergament-exemplaren återstå nu mera endast två (utom några defekter i Kongl. Biblioteket); det ena finnes i Skoklosters bibliotek, det andra i Bodleian library, Oxford.

En gammal anteckning visar att exemplaret kostade 5 lybska mark.

2. Andra upplagan:

Reuelationes Sancte Birgitte. Nürnberg, A. Koberger, 1500.

Folio, 624 opag. sidor. Tryckt i 2 spalter, götisk stil, 57 rader i full kolumn. Coll. 14 blad sign. 3—8; 244 blad, det sista hvitt, sign. a—}, A—H med 8 blad i hvarje af de 29 första läggen, men endast 6 i de 2 sista; 54 blad sign. a—g med 8 blad i a—f och blott 6 i g; slutbladet är hvitt.

Titeln består af den ofvan anförda raden och derunder det till Regula Salvatoris hörande och der ånyo befintliga träsnittet. Frånsidan upptages af en Prologus, som berättar att kongl. rådet och riddaren Florian Waldauf af Waldenstein, Salvator-ordens befordrare, beslutit låta trycka en ny upplaga af Revelationerna och öfversätta dem på Tyska; att han för detta företag interesserat romerske konungen Maximilian, som genom kongl. bref uppdragit tryckningen åt Koberger; och att Waldauf bekostat båda upplagorna på Latin och Tyska. Till minne deraf bär andra bladet på rätsidan *Insignia Regie Maiestatis* och på frånsidan *Arma strenui Militis Floriani*

Waldauf; båda i stora, hela sidan fyllande träsnitt. Derefter följer Epistola cardinalis, påfvebullan &c., de 3 träsnitt-sidorna, Prologus magistri Mathie, Epigrama libri, Phares voluminis och första bokens träsnitt på 13:e bladets sista sida. Sjelfva boken med tillhörande träsnitt upptar de 243 följande bladen; det sista af dem inrymmer äfven hymnen O Birgitta mater bona samt boktryckarens slutskrift, som här nedan följer. Slutet bildar registret på 53 blad.

Träsnitten, hvilkas antal genom de 2 tillkomna stora vapnen, här vuxit till 17, gifva samma bilder, som i original-upplagan, men kunna icke kallas kopior derifrån, emedan de äro helt omskapade, ojemförligt mycket bättre, verkliga konstverk, så till teckning som skärning. Man antar att om de icke äro af A. Dürers egen hand (efter som hans märke icke finnes), så äro de dock utförda på hans atelier i Nürnberg. De egentliga afvikelserna från originalbilderna äro följande. På den första Birgittataflan, blad 9, äro tillagda man och hustru knäböjande, på hvar sin sida om den heliga, med toma sköldar framför sig. Birgitta sjelf är framställd i 2 helt olika ställningar blad 9, 10. De största och större initialerna finnas alls icke, utan antydast blott med liten bokstaf, för att målas i det lemnade tomrummet.

Boktryckarens slutskrift på 257:e bladet lyder så:

☉ Finit diuinū volumē [&c såsom i förra upplagan, 8 rader - -] erro=|nee decernent̄. Jnsup iam alterato p
 Anthoniū Koberger ciuē Nu=|remburgen̄. imp=effe finiunt.
 Anno domini. M. cccc. xxi. menfis Se|ptēbris. Laus om-
 nipotentī deo: Amen.

I anledning af dateringens ställning omedelbart i hop med årtalet, antog man förr att detta var 1521, utan att betänka det formen 'mensis' då vore oriktig. Denna åsigt, hvarom man fordom stred, behöfver ingen vederläggning; som direkt bevis kan dock anföras den omständigheten, att ett exemplar bär den samtidiga anteckningen: "Iste liber attinet venerabili Monasterio S. Qvirini in Tegernsee Anno 1501 emptus et ligatus sub Abbate Henrico quinto."

3. Tredje upplagan, Nürnberg, F. Peypus, 1517, har följande titel, satt i kilform:

Reuelalationes cele- | ftes p̄electe sp̄ōfe chr̄ifti beate
Bir- | gitte vidue: de regno Suecie: octo lib:is diuise. Sicq̄
ordina- | te a reliogiofis patrib⁹: originalis monasterij fetārū
Marie | virginis et Birgitte in Vuatftenis: p̄maturō studio
et | exq̄fita diligētia: in hos infraſcriptos numerū ⁊ ordi- |
nē accurati⁹ cōportate. Et ſi forte alique alie reue- | lationes
(ſicuti compertū eſt) btē Birgitte per | erroſē: aut temerarie
a quoq̄: q̄modolibet | aſcribant: p̄ter has q̄ in hoc p̄ſenti
volu | mine: aut in vita: ſeu legenda ſancte | Birgitte maior:
cōtinent: tanq̄ | falſe ⁊ erronee decernant. ¶ Ad- | iungit̄
etiā in fine libroꝝ. Ta- | bula p̄ncipaliū ſentētiarū | in his
libris cōtentarū: | vti diligēs lecto: vi- | dere poterit.

Folio 468 sidor eller blad II—CLXXXII och 52 utan nummer, för registret, som har eget titelblad. Tryckt i 2 spalter; götisk stil.

Titeln omgifves af en bred ram, hopsatt af 4 lösa stockar framställande andliga tafior af utmärkt god teckning och finaste träsnitt. — Öfverst: Johannes skrifvande sin uppenbarelse; framför honom madonnan i moln; vid hvardera ändan en liten scen

ur hans bok. — Nederst: Jesu döpelse i Jordan; på båda ändarna: engel med pinoredskapen. De två mittelstyckena visa dödens uppträdande samt människornas flygt och nederlag. Företalet i 1500 års upplaga och dess 2 stora vapensköldar finnas äfven här, men för öfrigt inga träsnitt eller prydnader utom kapitlens initialer. Då således träsnittens textciter icke kunnat få sina gamla platser äro de i stället hopställda framför hvar vederbörande bok. För öfrigt är innehållet oförändradt. Slutskriften, bl. CLXXXII verso, lyder:

¶ Finit diuinū volumē [&c såsom i föregående upplagorna, på 7 rader - -] decernent. Jn sup iam alterato in officina Federici Peypus. Sumptibus: impensis honesti viri Joannis Kobergers Ciuem Nurenbergen. imp: effum. Anno virginei partus. M. D. xvij. Decimaquinta. Mensis Nouembris.

4. Fjerde upplagan:

[Revelationes. I slutet:] Romae In ædibus diuæ Birgittæ viduæ, per Franciscum Mediolanensem de Ferrarijs, XXI. Augusti, M. D. LVII.

Folio 752 sidor (1—144, 608 opag.), de 2 sista hvita. Tryckt i 2 spalter.

Denna fjerde upplaga har för oss särskildt intresse såsom utgifven af vår siste katolske erkebiskop, den landsflygtige Olaus Magnus, ehuru detta icke angifves i sjelfva boken. Egentligt titelblad finnes ej, utan början göres med sid. 1, som öfverst har orden: Hæc est generatio querentium faciem domini. Psal. XXIII. och derunder det stora träsnittet som föreställer Birgitta utdelande sina klosterreglor åt nunnor och munkar. På frånsidan följer

en *Distinctio Librorum huius voluminis & aliorum dogmatum annexorum*. Framför 4:e, 7:e och 8:e böckerna är ock tillagd en öfversigt af deras innehåll, men 4:e bokens omfattar blott de 55 första kapitlen. Efter 1:a boken är tillagd en karta eller utsigt af heliga landet med Iherusalem i midten; och vid sidan af detta träsnitt 1 strof ur en hymn: *Post mortem viri penitus &c.* Efter *vita abbreviata* tillkommer *Catharinas* lefverne med titel: *Incipit vita sive legenda cum miraculis divae Chaterinae filiae S. Birgittae de regno Svetiae*. Derunder träsnitt framställande ett kvinligt helgon, hållande en blomstergren och brinnande lampa (kruka?); vid sidan en hind. Texten upptar 10 blad, eller arket DDD, och är aftryckt efter Stockholms-upplagan af 1483, men blott de första kapitlen 1—18 och 21, hvartill här fogas ett nytt kapitel såsom det 19:e, så att hela *Vita* består af 20 kapitel. Registret utgör, som vanligt, slutet eller arken a—m.

Boken är utrustad med 21 träsnitt-taflor, af hvilka dock en, den sittande Birgitta, förekommer 3 gånger, så att antalet af de olika blott är 19. Bland dessa äro 10 hopsatta af flera mindre stockar såsom i de äldre upplagorna. Efter de Dürerska snitten från år 1500 äro 14 stycken troget kopierade, neml. de 10 hopfogade och de 4 stora; bland dem har korsfästelsen fått sin plats framför *Vita Catharinæ* och *Salvator-reglans* tafla tjenar som titel enligt hvad redan sagdt är. Den skrivande munken, efter *Orationes*, är utesluten; men finnes i det profhäfte, som straxt skall nämnas. Deremot tillkomma här 5 träsnitt, som ej finnas i de äldre upplagorna,

neml. Birgitta sittande vid ett bord med sluttande pulpet, skrifvande sin bok; framför henne, i en sky, Christus pekande på en rulle som förskrift och vid hans sida Maria. Detta träsnitt förekommer 3 gånger, sid. 27, i slutet af Vita abbreviata och i slutet af Vita Catharinæ. De öfriga 4 äro: den nämnda Jerusalemskartan efter 1:a boken; helige Franciscus i stigmatiseringens ögonblick, blad pp5 i Alphonsi prolog till 8:e boken; en stor tafla framför revelationes extravagantes: madonnan uppfarande till himlen; och sist den nyss nämnda bilden af Catharina.

4 a. Ett helt år innan denna upplaga blef färdigtryckt utgaf Olaus Magnus en särskild prospekt dertill, som bär titeln:

Memoriale effigiatvm librorvm prophetiarvm se visionvm B. Brigidae alias Birgittae vidvae stirpis regiae de regno Svetiae ad excitandvm conservandvmqve pvrã deuotionem in cordibus humilium Christianorum, Romæ in ædibus eiufdem fancte Brigittæ, ante impressionem maioris voluminis reuelationum, Anno 1556. De Menfe Augufti feliciter impreffum.

Ofvanför denna titel synes i större träsnitt ett bröstbilsporträtt en face af författarinnan, klädd i dok; öfverskrift: S. Brigida ora pro nobis. I slutet på 27:e sidan står:

Impreffum Romæ, in ædibus fanctæ Brigidæ, per Duodecimũ & Antonium focios, M. D. LVI. 22. Augufti.

Folio 28 opag. sidor eller 7 ark i ett lägg.

I detta prof visas på 24 sidor den tillämnade bokens flesta illustrationer och dertill sex andra,

neml. det nyssnämnda porträttet; en apostel (Paulus); en Birgitta knäböjande för den korsfäste; mannen och hustrun (här kallade D. Latinus Vrsinus och D. Goritia eius coniux) knäböjande vid Birgittas sidor, kopierade efter det Dürerska snittet, bl. 9 i upplagan af 1500; den skrifvande munken, kallad Magister Magnus i original-upplagan, likaledes kopierad efter 2:a upplagan; samt madonnan stående på halfmånen. I profvet förekomma deremot icke 3 af bokens bilder neml. helige Franciscus, den stora madonnan och korsfästelse-tafian. Hela antalet af olika, större och mindre träsnitt-stockar är här 36, förutom 12 granna initialer och 14 småprydnader; det hela är således ett verkligt bilderhäfte.

Utom de vanliga, till de hopsatta taflorna hörande, utdragen finnas på 13 sidor utförliga texter berörande revelationerna, Birgitta, hennes barn, alla hennes pilgrimsfärder, m. m. Författaren till dessa stycken är Olaus Magnus, som nämnes på 3:e sidan såsom utgifvare af revelationerna. Han omtalar på 4:e sidan de 15 Birgitta tillskrifna bönerna, med uppgift att hon sammansatt dem redan i Syerige då hon 4 år efter sin mans död vistades i Alvastra kloster; men han upptager dem ej i sin upplaga.

5. Femte upplagan:

Revelationes S. Brigittae, Olim à Card. Turrecremata recognitæ, Nunc à Consalvo Dvranto A Sancto Angelo In Vado presb. et sacrae theol. profess. notis illvstratae. Locis etiam quamplurimis ex Manuscriptis Codicibus restitutis, ac emendatis. Cum

duplici Indice, altero Textus, altero vero Notarum. Cum Priuilegio Summi Pontificis. (Påfligt vapen.) Romæ, Apud Stephanum Paulinum. MDCVI. Superiorum Authoritate. Sumptib. Iulij Burchionij.

Folio 996 sidor (36 opag., 1—876, 84 opag. = register). Titeln i rött och svart. Två spalter. Upplagan är försedd med 10 års privilegium af Paulus V, dedikation till Odoardo Farnesi, företal af Duranti och hans vidlyftiga noter, kapitel för kapitel. Vita Catharinæ följer vid textens slut. — Blott en illustration finnes: ett stort träsnitt framför 1:a boken visande Birgitta skrifvande, inspirerad medelst ljustrålar, som gå in i hennes mun.

6. Sjette upplagan, eftertryck af den 5:e, har samma titel utom de sista orden, angifvande tryckort och år sålunda:

Antverpiæ. Apvd Ioannem Keerbergivm. Anno clo. lœc. xi. Cvm privilegio svmmi pontificis.

Folio 844 sidor (36 opag., 1—747, 60 opag. = register). På titeln ett kopparstick föreställande Birgitta bedjande framför crucifixet, och ånyo samma scen i mindre skala, längre bort i fonden. Den stora bilden i 5:e upplagan är här betydligt förbättrad och återgifven i kopparstick, signeradt: Petrus d Iode figuravit Wilhelm, d Ham sculpsit

Variierande exemplar finnas med adressen: Vidua et hæredes P. Bellori.

7. Sjunde upplagan, Cöln 1628; titel i svart och rött:

Revelationes S. Birgittæ olim a card. Tvrrecremata recognitæ Et A Consalvo Duranto A Sancto Angelo in Vado presb. et sacræ theol. profess. notis

illvstratae. Locis etiam quàm plurimis ex Manuscriptis, & Rom. editione restitutis, ac emendatis, vitijs tandem typographicis quibus scatebant sublatis. Adiuncta itidem Synopsi Approbationis & Priuilegiorum Ordinis S. Birgittæ. Operâ & labore RR. PP. eiusdem Ordinis. (Stor stock: gående lejon hållande en sköld med bomärke.) Coloniae Agrippinæ, Ex officina Bernardi Gualtheri Hæredum. [Sista ordet öfverklistradt med en tryckt lapp: Bibliopolæ.] M. DC. XXIX. Cum facultate Superiorum. [Sist, efter Errata:] Coloniae Agrippinae, Typis Henrici Krafft, Anno M. DC. XXIX

Folio 708 sidor (60 opag., 1—609, 37 opag. = register och errata, 2 hvita). Tryckt i två spalter.

Här tillkomma den i titeln nämnda Synopsis med Appendix De Monasterium Ord. huius (pro sexus diuersitate) separatione. Härpå följa för första gången Orationes quindecim, upptagna på Olai Magni auktoritet enligt prospekten 1556. Allt detta upptager 32 sidor närmast framför 1:a boken. Det 2:a registret i Durantis upplaga är utelemnadt.

Varierande ex. finnas med adressen: ex officina A. Boetjæri hæredum.

8. Åttonde upplagan, Rom 1628, består af 2 band. Första delens titel:

Revelationes Ste Brigittæ Olim á Card. Turrecremata recognitæ & approbatæ, & á Consaluo Durante Epō Feretrano notis illustratæ, Et hac postrema editione facta collatione cum M. SS. Vat. alijsq; antiquis Codicibus emendatæ, & in duos Tomos distributæ. Primus complectitur Tractatum de Diuinis Visionibus, Reuelationibus, Apparitionibus, Extasi,

& Raptu, ab eodem Episcopo nuper editum, & libros quinque; Revelationū nouis Notationibus Varijsque lectionibus locupletatos. Tomvs. I. Romæ. Apud Ludouicum Grignanum Superiorum permissu. An^o MDCXXVIII.

Folio 884 sidor (52 opag., 1—210, 2 opag. portr., 1—620). Tryckt i 2 spalter. Titeln är stucken i koppar; öfre delen framställer 2 qvinliga helgon sittande skrifvande vid ett bord, inspirerade af den helige ande i dufvoskepnad; under deras fötter 4 otrogne. På ömse sidor om titeln derunder 4 små scener ur Birgittas lif; nederst Polska riksvapnet med det Svenska som hjertsköld, hållet af 2 genier. Derpå följa: dedikation till Sigismund III, 2 bref från honom till Duranti och 1 från denne till konungen; approbatio theologorum; privilegium af Urbanus VIII på 10 års tid; privilegium af Ludvig XIII; ode till Birgitta; epistola D. Ioannis cardinalis de Tvrrcremata med bvlla canonizationis, confirmatio canonizationis samt 2 tillhörande notarial-instrument; 2 aflatsbref af Bonifacius IX för dem, som på H. Birgittas festdagar besöka klosterkyrkan i Panisperna de urbe och hennes graf i Vadstena; prologus per Matthiam de Suetia; doctorum quorundam elogia; utdrag ur en minorit-ordens krönika för 1372 och 1387 om Birgittas död, begrafning, återupptagning, öfverflyttning till Vadstena &c.; elenchus auctorum; Duranti tractatus de visionibus &c. på 210 sidor; porträtt af Birgitta som pilgrim med staf i ena handen och kors i den andra, osign. kopparstick; slutligen revelationernas 5 första böcker med utgifvarens noter till hvart kapitel, s. 1—620.

Andra delens titel lyder så:

Revelationv̄. Sta Brigittæ libri tres poster^{or}. À Consaluo Duranto Ep̄o Feretrano nouis Notationibus, varijsq; lectionibus locupletati: Vnà cum Regulis S. Saluatoris, Sermone de Virg. excellentia; necnon quatuor Orationibus eid. Sanctæ diuinitus reuelatis. His accedunt SS. Brigittæ, & Catharinæ eius Filix Vitæ ac miracula plura à Beata Brigitta edita, quæ in impres. hucusque Codicibus desiderantur. Additis tribus Indicibus Textus Notationum, & Tractatus copiosissimus. Tomvs II. Romæ. Apud Ludouicum Grignanum Superiorum permissu. An^o MDCXXVIII.

Folio 704 sidor (4 opag., 1—553, 147 opag., hvaraf registret 140). Titeln i kopparstick såsom 1:a delen. Derefter ny dedikation till Sigismund. Texten med noterna, som sluta med 8:e boken, s. 1—474; här förekommer för första gången Urban VI:s stadfastelse på Regula Salvatoris af 3:e Dec. 1378 (III non. Dec. anno primo). Vidare följa: Vita abbreviata s. 475—482; Miracvla Sanctæ Brigittæ Ex Antiquissimo M. S. codice descripta, qui apud RR. Moniales S. Laurentij in Panisperna de Vrba afferuatur, quæ in impresis hactenus Codicibus inuenta non funt. s. 483—504; Sermo de beata Brigitta. Ex eodem M. S. Codice descriptus, vnà cum alijs quibusdam Miraculis ab ea editis in Regno Poloniæ, & Suetiæ. s. 505—528. Underskriften i denna codex lyder: Expliciunt Miracula Beatæ Brigittæ de Suetia finita, & scripta Anno Domini 1378. In Octaua Sancti Martini per manus Nicolai Mifner alias dicti Vyogeler Clerici Brandenburgensis Diocesis tunc temporis in Roma existentis, &c. — De Peregrinatione, s. 529, ett utdrag ur Olai Magni prospekt 1556. Vita Divæ Catharinæ

s. 530—553, efter Olai Magni upplaga 1557. Instrumentvm Donationis Domus sanctæ Brigittæ fitæ propè Palatium Farnesiorum de Vrbe, dat. Rom 8 Jan. 1383; gåfvan gjordes af enkan Francisca Papazuri. Constitutiones monasterii S. Saluatoris super Regimine præfatæ Domus Sanctæ Brigittæ, dat. Vadstena 8 Mars 1431; Confirmatio Donationis, & Hospitalis Monasterij S. Saluatoris de Suetia facta per Eugenium Papam iv iuxtà Constitutiones prædictas, dat. Rom 20 Sept. 1443. Slutligen följa de 3 registren på 138 sidor och rättelser samt arkregister på 1 sida.

Kongl. Biblioteket bevarar dedikations-exemplaret till K. Sigismund, på stort papper med illuminerade titelblad och hans vapen på permarna.

9. Nionde upplagan, München 1680; titel i rödt och svart:

Revelationes Cælestes Seraphicæ Matris S. Birgittæ Suecæ, Sponsæ Christi præelectæ, ordinis sponsi sui ss. salvatoris fvndatricis. Olim ab eminentissimo domino Ioanne Cardinale de Tyrrecremata Recognitæ et approbatæ. A reverendissimo Consalvo Dvranto Episcopo Feretrano insigni Tractatu de Visionibus, Revelationibus, Apparitionibus, Ecstasi, & Raptu, ac plurimis Notis, eruditissimè illustratæ. Nvnc demvm. Iuxta exemplaria romana recens Impressæ, plurimis mendis purgatæ, vitâ & miraculis ejusdem sanctæ Matris, ac Filiæ Divæ Catharinæ primæ Ordinis Abbatissæ, & alijs ornatæ. denique quadruplici, Biblico, Theologico, Concionatorio, ac Verbali copiosissimo Indice auctæ. Opus plane divinum, omnique statui Ecclesiæ, sed inprimis sacris Oratoribus perquam utile. Opera F. Simonis Hörmann Bavari

ordinis ss. salvatoris & S. Birgittæ Prioris, & Confessoris generalis in Altominster. Permissu superiorum, et privilegio serenissimi electoris Baviaræ, &c. Monachii, Sumptibus Joannis Wagneri, & Joannis Hermanni à Gelder, Bibliopolarum Monacensium. Typis Sebastiani Rauch. Anno M. DC. LXXX.

Folio 1146 sidor (48 opag., 3—864, 236 opag.) och kopparstickstitel. Denna är ett vackert af J. Umbach ritadt och af B. Kilian stucket blad, föreställande öfverst: Jungfru Marias upptagande till Guddomen; der nedanfö, till venster, fallet i paradiset, och helvetet, till höger; nederst: 2 qvinnohelgon sittande framför crucifixet vid ett bord, på hvars duk står en kortare titel till boken. Upplagan, tryckt i 2 spalter, följer den Romerska af 1628 med utslutande af dedikationerna till Sigismund; hans och Duranti bref; de 2 privilegierna af Urbanus VIII och Ludvig XIII; odet till Birgitta; och de 2 sista registren. Deremot tillkomma: dedikation till Alberto Sigismundo Episcopo Frisingensi ac Ratisbonensi; Præmonita ad Lectorem; Index Theologicus och Index Concionatorius, tillsammans 135 sidor. Index verbalis är ock mycket ökad, så att det svällt ut till 99 sidor. Sist komma rättelser på 1 sida.

Variant-exemplar finnas, hvori titeln är af annan sättning med små olikheter. Efter rättelserna i slutet är ock tillagd en Protestatio Auctoris Indicum.

Flera fullständiga Latinska upplagor än nu uppräknade nio hafva icke utkommit, ty uppgifterna om upplagor tryckta i Rom 1475, 1485, 1521 bero endast på missförstånd. — Smärre utdrag ur revelationerna äro mera talrika och anföras här efter tidsföljden,

då det svårligen lär lyckas att finna någon giltig grund till en fördelning efter innehållet.

10. [Onus mundi. — Alique reuelationes quarti libri &c.] Rom, E. Franck, 1485. Qvart 140 opag. sidor, de 2 första hvita. Ingen titel. Latinsk stil, 33 rader i full kolumn, inga signaturer; tomrum lemnade för alla de stora initialerna, af hvilka blott de 11 sista angifvas med en liten bokstaf, tillsatt i ytterkanten som ledning för rubrikatorn. Coll. 3 ark med 8 blad i hvarje; 1 ark med 4 blad; 1 ark med 8; 1 ark med 4; 3 ark med 8; 1 ark med 6 blad. På 80:e sidan står: ☉ Registrum. angifvande de första 6 arken och på 136:e sidan: ☉ Registrum huius libri. omfattande de 4 sista arken. Det kan här af synas som här vore fråga om 2 sjelfständiga böcker, men detta vederlägges af slutskriften på sid. 135, 136, så lydande:

☉ Reuelationum excerptaꝫ quas iam pro parte im- | pletas
conspicimus adhuc etiam implendas futuro cū | (s. 136)
gemitu expectamus ac earum reuelationum que onus |
mundi non iniuria intitulantur & sermonis defensionū |
probationum ac expositionum reuelationum genero- | se
uidue domine Birgitte Principisse Neretie ex Beg- | no
Suetie diuinit⁹ inspiratarum Etiam regule a christo | sponso
eidem tradite ab ea postea in lucem edite per | Gregorium
undecimum Pōtificem maximum appro- | bate opuscula Illu-
striffimi Principis dñi Georgii Comi- | tis Palatini Rheni
Inferioris superiorisq; Bauarie Duc- | Magnificentiffimi im-
pensis ob singularem eius in reli- | gionem deuotione &
affectu directiōe. ac cura Fratris | Bolfgangi Sandizeller
p̄fati Principis familiaris arteq; | & diligentia & caractere
polito & emendato Magistri | Eucharii Franck in Vrbe
Roma omnium Principe & | patria impressione cultiffimi
finiunt Anno salutis. Mc- | cccxxxv die uero prima mensis
Octobris.

(I förbigående anmärkes att om denna af 121 ord bestående mening skall försvenskas efter ordalydelsen och afven i en enda mening, lär man få börja med 113:e och 62:a orden, finiunt opuscula, samt derefter låta det 2:a och 1:a följa.)

Innehållet börjar på 3:e sidan med ett kort förord (15 rader), hvarpå kommer första afdelningens titel:

☪ Sequitur libellus qui intitulatur Onus mundi id est prophetia de malo futuro ipsi mundo superuenturo.

Denna libellus består af företal och 26 kapitel samt upptager 47 sidor. De 21 första kapitlen äro utdrag ur revelationerna; kap. 22 säger blott att långt före Birgitta samma uppenbarelse varit föresedd af många; kap. 23 handlar om Sibyllas förutsägelse; kap. 24 om helige Gregorii; kap. 25 om heliga Hildegards; kap. 26 om abbot Joachims.

Vidare på sidan 50:

☪ Sequuntur festa Sancte Birgitte.

På sid. 54:

☪ Sequitur oratio bona de Sancta Birgitta.

Sid. 56 tom. Sid. 57:

☪ Hic incipiūt alique reuelationes quarti libri celestiū reuelationū sancte Birgitte a domino nostro Iesu Christo ei date.

Dessa utdrag bestå af 4:e bokens kap. 48, 49, 10, 17, 33, 76 och 80, samt sluta i början af 80:e sid.

Den andra afdelningen innehåller på 55 sidor

☪ Sermo defensionum probatōnum ac expositionum diuinitus inspiratarum reuelationum a spōfo Iesu Christo generose domine Sancte Birgitte sponse eiusdem & principisse Nerecie de regno Suecie factarum necnon appro-

batiōis & confirmationis regule a Christo recepte & ab eadem beata Birgitta edite per Gregorium papam .xi. & Martinum .v. summos pontifices confirmate approbate & munite. In publico confistorio coram Urbano .vi. summo pontifice reuerendissimis dominis Ioanne de turre cremata hispano cardinali Sancti Sixti uulgariter nūcupato Adam cardinale in sacra theologia magistro & elifareo tituli Sancte Balbine presbitero Cardinale ceterisque dñis assistentibus habitus Summa lucubratione diligenti etiam studio editus feliciter incipit.

Denna sermo innehåller 11 kapitel, af hvilka dock det 2:a är uteslutet, förmodl. blott genom tryckfel. Författaren är Magister Matheus de cracouia sacre theologie professor, enligt hvad 1:a afdelningens 1:a sida omnämner.

Efter sermonens slut, sid. 135, följer den redan anförda slutskriften af boktryckaren och arkregistret öfver 2:a afdelningen. De 4 sista sidorna 137—140 upptagas af

☉ Oratio in laudem .S. Birgittæ singularis ac luculenta que in uergenti mundifine. nūcia ambasiatrix ac legata a summo xp̄o sponso suo missa fuit ad cōuertendas animas ad deū & a seculi illecebris cessandum penarum metu quas minatur fumope docet ac pfuadet.

Boken tillhör de största sällsyntheternas antal och finnes fullständig måhända blott i 5 exemplar eller så omkring.* Beträffande dess första afdelning, Onus Mundi, kan nämnas att den sannolikt hopsattes vid år 1433 af Magister Johannes Tortsch, "sacre theologie baccalarius, collegiatus majoris

* En särskild, men ej noggrann, Italiensk beskrifning derom utgafs af F. Calori Cesi, Modena 1860, på 12 stora octavsidor, af hvilka dock endast v, vii—xi innehålla titel och text; de öfriga 6 äro alldeles eller nästan alldeles toma. Upplagan var blott 25 exemplar.

collegii universitatis Lipkzcensis." Nämnda år på Symons och Judæ dag sände Vadstenaklostrets bröder till denne ett bref, deri de säga sig hafva bekommit boken med uppgift att han hade utgifvit densamma, hvilket de dock "ej ville eller kunde tro, snarare förmodande att hon vore utgifven af någon mindre erfaren och förmäten, och vore oklokt skrifven. Vårt hjerta blef liksom dödt i oss då vi hörde att hon blifvit lemnad till städer, länder och deras furstar; vi frukta nemligen att hon har kommit i händerna på våra medtäflare, hvilka öfverlemnat henne till kyrkomötet i Basel för gransknings skull, hvaraf slutligen skall följa förvirring, skymf och vanära för hela orden, hvilket Gud ärones konung måtte afvända. Bättre och klokare att se oss till godo hade varit, att begrafva henne under skäppan, än draga henne fram i ljuset under kyrkans nuvarande tillstånd och oro. Ty, enligt hvad Gregorius vittnar, den som öppet bär en skatt på vägen, han önskar att plundras." Brevet, på Latin, är tryckt af E. Benzelius i Monumenta historica vetera ecclesie Sveogothicæ, Upsala 1709, sid. 175, 76.

10 a. En upplaga utan ort och år finnes äfven omnämnd; men består blott af just de samma första 4 arken, som innehålla Onus mundi fullständigt; dessa utgåfvos särskildt, och därför fingo sådana exemplar tillägget: ☉ *Registrum*. på sidan 55, så som i de andra afdelningarna. Alla tre såldes förmodligen särskildt, hvar för sig.

11. ☉ *Opusculū vite et pas | sionis cristi. eiusq; geni- | tricie marie ex reuelatio | nibus beate birgitte cō- | pilatum, / z cōpendiosa le | genda eiusdem.*

Antwerpen, G. Leeu, 1489. Mycket liten sedes (texten 6½ em. hög) 264 opag. sidor, de 2 sista hvita; 21 rader i full kolumn; götisk stil. Coll. ark a—r à 8 blad. Sign. a ej utsatt; r half-ark.

Titeln, på 6 rader, upptar blott öfversta delen af 1:a bladet, som för öfrigt är tomt. Sid. 3 ¶ Sequitur phemium. 10 sidor och 5 rader. Sequūtur rubrice breues huius libelluli. et capitulorum. Sid. 13—16. Sid. 17 upptages af ett träsnitt: Birgitta skrifvande vid en pulpet; bakom henne står engelen dikterande; öfverst i tre fält guddomen: fadren hållande den blödande sonen, dufvan, och madonnan med den nyfödde sonen. Sid. 18—232: textens 41 kapitel sammanfogade ur revelationerna och evangelierna; på s. 232: ¶ Finit opusculū. ¶ Remedia p̄ra temptationes med 3 böner. S. 234 några data till Birgittas historia. S. 235: Sequit̄ legēda btē birgitte vidue --- S. 253: Explicit legenda. ¶ Oratio deuota ad beatā birgitta;. S. 255: ¶ Oratio ad beatā Caterinā filiā beate birgitte vidue. S. 257: ¶ Jtem de eadē btē katerina S. 258: ¶ Epistola exhortatoria ad meditationem passionis christi. Iacobus Canter frisius Ghebbe v̄gini docte feimoniai deo deuote in claro frisie monasterio jesse fori sue — Det tyckes framgå af denna epistola, som slutar på s. 262, att Canter är den som hopsatt alla dessa utdrag till en särskild bok.

Boktryckarens slutskrift på nedre hälften af 262:a sidan lyder:

¶ Opusculū vite : passiois christi eius; genitric; marie ex reuelatiōib⁹ btē birgitte/ : opendiofa legēda eiusdem in monasterio ad thronū marie: alias birgitte in Teneramūda Cameraceñ dy ocef oōpilatū Cum ep̄a exhortatoria ad

meditationē passiōis xpi feliciter ex|plicit p me Gerardū
leu imp̄fforie ar|tis pitū Antverpie imp̄ffum Anno| dñi
M^occcc^olxxxix^o 3^a die mēsis mar|cij ad laudem dei.

Slutskriften finnes med några mycket små olikheter, beroende blott på den omständigheten, att slutarket v är ett half-ark, som blifvit uppsatt två gånger i samma form, för att undvika dubbel tryckning.

12. Ny upplaga af föregående. Utan tryckort, 1491. Half-octav 160 opag. sidor; 26 rader på sidan; götisk stil; tomrum lemnade för alla större begynnelsebokstäfver. Coll. ark a—k med 8 blad i hvarje. Titel: Opufoulum vite et passionis xpi/fti. eiusq; genitricis marie ex reuela|tionibus beate Birgitte cōpilatū | et cōpendiosa legenda eiusdem

Slutskrift på 160:e sidan:

¶ Opufoulū vite : passionis xpi eiusq; genitricis | marie ex reuelatiōib; btē birgitte : ppēdiōsa legēda | eiufdē i monasterio ad thronū marie aps birgitte i | Teneramūda Cameracen. dioc;. ppilatū. cū ep̄sa|exhortatoria ad meditationē passiōis xpi feliciter| expliciit. Anno dñi Mcccc. xxi. xvi. die mens̄ may.

Innehållet är lika med föregående; upplagan sannolikt tryckt i syd-Tyskland.

13. En ökad upplaga af detta urval utgafs i Cöln 1517 med följande titel:

Thesaurus anime fidei ex reuelationib; beate Birgitte salubriter collectus. ¶ Uita : passio Jesu christi ¶ Uita dei genitricis Marie ¶ Uita beate Birgitte ¶ Uita beate Catharine. ¶ Regula sancte Birgitte ¶ Regula sancti Augustini ¶ Stat^o hūani generi ab Adam vsq; ad Christū. ¶ Tabula huius libelli. löge ampliora cōplectens ¶ titulus h3.

Mycket liten sedes (6½ cm. hög) 320 opag. sid., de 2 sista hvita; 21 rader i full kolumn; götisk stil. Coll. arksign. a—v.

Slutskrift på 318 sidan:

¶ *Explicit hoc saluberrimū christiane meditatiōnis opusculū Impressum Colonie in edib Quētelianis. Anno dñi. millesimo quingentesimo decimo septimo.*

Innehållet är detsamma som förr, med tillägg af Regula sancti Saluatoris och Diui Aurelij Augustini Episcopi Regula prima, secunda, tertia, hvilka båda stycken upptaga 2:a t. o. m. 75:e sidorna. Epistola exhortatoria i slutet är utelemnad, hvaremot tillkommer på 159:e bladet: oratio beati Gregorij pape de quinque vulneribus christi iesu. Af den på titeln nämnda uppsatsen Status humani generis finnes deremot intet spår.

°14. Libellvs de quibudā futuris ex sancte Brigitte reuelationū libris additis etiam nonnullorum aliorum dictis collectus. Under denna titel, som är satt i kilform, ett träsnitt föreställande Birgitta (?) knäböjande för ett helgon med ris i molnen. På sista sidan tre vapen: fästning? , örn med S, Lithauens ryttare. Derunder: Datus is libellus in lucem. sub protectione dñi Jhesu Christi totius generis humani saluatoris. Impressum Cracouie per Florianvm. Anno 1522. Prospice qui veniunt hos casus esse ferendos. Nam leuius ledit quicquit preuidimus ante. Derunder: sköld med tretornad fästning.

Liten octav 44 opag. sidor. — Börjar: Prefatio per modum epistole ad lectorem. Ej undertecknad; 3 vapensköldar nederst. Derpå: Tractatus ex diuinarum Sancte Brigitte reuelationum libris. — Pro-

hemium och 20 kapitel, af hvilka 2—14 äro utdrag ur revelationerna.

15. Flores Precvm D. Brigittae Ex eiuſdem reuelationū libris nunc primum excerpti à Ioanne Vastovio Gotho, Capellano et Bibliothecario Regio. Cum gratia et priuileg. S. R. M. Coloniae Sumpt: Francisci Iacobi Mertxenich. M. DC. X. Pet. Ifselburg fecit.

Liten duodes 192 sidor (3—191). Titeln stucken i koppar i en slags portal med Madonnan öfverst, på sidorna kärleken och hoppet. Dedicerad till Drottning Constantia. De 15 bönera äro intagna häribland.

°16. Flores Gratiarum ac Virtutum ex Revelationibus beatæ Brigittæ collecti. Auctore R. P. Gaspare Druzicki, soc. Jes. Prag, utan år. Duodes 144 sidor.

°17. Regula seu constitutiones fratrum novissimorum ordinis salvatoris vulgo S^{tae} Brigittæ ab Urbano VI, Joanne XXIII, Martino V et Gregorio XV approbatæ. Paris 1622. Sedes.

°18. Regula, seu Constitutiones Fratrum Brigittanorum Nouissimorum, à Martino V. Pontif. Max. Sanctæ memoriæ olim approbata; atq; Gregorio XV. Anno Domini M. D. C. XXII. Ecclesiam gubernante, reuisa &c. Dvaci, Typis Ioannis de Fampoux, sub signo S. Spiritus 1623.

°19. Manuale, sive Compendium Revelationum coelestium selectiorum Birgittæ viduæ. Accedunt miscellanea & Vita Albani Eremita. Per Johannem de la Concepcion. Cæs. Aug. 1660. Octav.

20. Regvla Salvatoris vvlgo nvnvpatã De Sancta Birgitta de regno Svetiæ, data divinitvs ab ore Iesu

Christi: ab ipsomet consecrata ad honorem Mariæ Virginis Eivs Matris; Et à Sancta Sede Apostolica Iusû eiufdê Chrifiti exprefse approbata. Genvæ, M. DC. LXVIII. Typis Benedicti Cellæ, in Platea Iuftinianorum. Superiorum permiffu.

Qvart 36 sidor (3—36). Derefter følger på 96 sidor med nytt titelblad men fortsatt paginering: Constitvioni in ordine alla perfetta osservanza della regola Del Salvatore - - - In Genova, M. DC. LXVIII. Pag. 39—128 samt 4 sidor Tavola och Scorrettioni occorse nello Stampare.

°21. Quam horrendum sit Sacrosanctum Missæ Sacrificium in peccato mortali offerre. Ex Revelationibus B. Birgittæ lib. 1. cap. 47, lib. 4 cap. 135 & lib. 6, cap 9.

Juxta Exemplar Romæ impressum, Excudebat Ratisbon. Joan. Bapt. Lang Episc. Ratisbon. Typogr. Permissu Superiorum.

Utan år; slutet af 1600-talet. Fol. pat. 1 blad. Texten omgifven af en ram af röscher. Med ett träsnitt: två englar hållande ett helgedomskärl. Rubriker:

Colloquium Christi cum Beata Brigitta. — Sacerdoti indigne celebranti exhortatio. — Oratio.

22. Revelationes Selectae S. Birgittae († 1373). Textum ad fidem codd. mss. cognovit A. Heuser, archidioec. coloniensis presbyter. Coloniae, Bonnae et Bruxellis, apud J. M. Heberle (H. Lempertz & C°). MDCCCLI. Typis J. S. Steven.

Sedes 360 sidor (8 opag.; 1—351), de 2 första hvita. Framst porträtt i stålstick: Birgitta i nunne-drägt, bedjande vid crucifixet. Innehåller Vita S. B.,

Sermo angelicus, Rev. de vita et passione Jesu Christi, Rev. de angelis, Rev. de sanctis, Rev. de iudicio particulari, Orationes IV, Orationes XV.

Sermo angelicus utgafs äfven särskildt i 25 ex., tagna ur denna samma upplaga.

B. Franska öfversättningar.

23. Les Revelations celestes et divines De S^{cte} Brigitte de Svede, communément appelée la chere espovse. Diuisees en Huict Liures. Esquelles toutes fortes de personnes de quelle qualité & condition que ce soient, se peuvent grandement perfectionner, admirer & practiquer de grâdes & heroïques actions & vertus felon leurs vocations, vacations & estats. Traduites par Me Iacques Ferraige, Docteur en Theologie. Dediees à Madame la Duchesse de Vandosme. (Förläggarens vignett i kopparstick: Phœnix på bålet, med omskrift: Soli aeternitati.) A Paris Chez Michel Soly, rue Saint Iagues, au Phœnix. M. DC. XXIV. Avec privilege et approbation.

Qvart 1004 sidor (44 opag., 2—943, 35 opag.; men 550—53, 757—60, 776—85 äro öfverhoppade). Efter titeln följer tillegnan, aux lecteurs, approbations et eloges, biskopen och eremiten Alfons' företal till 8:e boken, approbation af François Gvillemat 1624, texten, register, extraict dv privilege.

24. Ny upplaga häraf utgafs i Lyon, chez Simon Rigaud, 1649 i qvart, hopträngd till 724 sidor (28 opag., 1—670, 26 opag.). Exemplar af samma upp-

laga finnas ock med nya år 1650, 1651 och 1652, genom ändring och tilltryck på titelbladen.

25. En långt nyare upplaga trycktes i Avignon, chez Seguin ainé, 1850; 4 delar i duodes (pag. vj—lx och 348, 432, 464, 373). Ånyo utgafs denna samma upplaga 1853, med nya titlar: Tournai J. Casterman et fils (utan årtal); samt ytterligare med firma: Librairie catholique de Périsset frères 1859 (icke nya titlar, utan blott med ändring på de ursprungliga).

Utdrag ur revelationerna äro följande:

°26. Règles et constitutions des Frères novissimes de l'ordre du Sauveur dit de S. Brigitte. Douay 1622. 12:o.

°27. Constitutions ou Règles des Religieuses de l'ordre de S. Brigitte. Douay, veuve Març Wyon, 1635. Duodes 128 sidor. — Variant: veuve Laur. Kellam, 1635.

28. La Regle revelee et prescrite par la bouche propre et sacree De Iesvs Christ a sa bien-aimée Espouse S. Birgitta Princeffe de Nericie en Suede. Pour servir d'instruction aux Religieuses de l'Ordre de S. Sauueur au Cloistre par elle fondé & doté en Wazste audit Pays. Et aux autres Monasteres qui feront erigez de mesme Ordre en autres lieux. Tranflatée & traduite de Latin en François par Monsieur Nicolas Gryson, Pasteur d'Arleux, & Chapelain des Religieuses Birgittines en Douay. A Dovay, Chez Jacques Mairesse, à l'enseigne du Pelican d'or, 1648.

Liten sedes 204 sidor (24 opag., de 2 första hvita, 1—183) och 1 kopparstick. Detta framställer en rhomb med ett vapen i 8 fält, förmodl. till-

hörande damoiselles Catherine Berthe et Marie Catherine Herencq, till hvilka den lilla boken är dedicerad af l'Abesse et Religieuses Birgittines de S. Sauueur du Monastere de l'Immaculée Conception de la glorieuse Vierge en Douay (s. 5—13). — Följer så Confirmation et Bulle du Pape Urbain VI (s. 14—24). Efter sjelfva regeln (s. 1—156) följer Approbation för öfversättningen 12 Mars 1648 af François Sylvius Doct. & Professur en la S. Theologie. Vidare: Avant-propos svr le Sermon Angelique; fyra små utdrag ur revelationerna och ett beröm af alla den heliga Birgittas böcker.

°29. Les Révélations de Sainte Brigitte, princesse de Suède, traduites pour la première fois du latin en français, par un ancien vicaire-général. Paris, Gaume frères, 1834.

Duodes 336 sidor (xvi, 2—320?). Öfversättare var abbé Lesurre. — 30. Seconde Edition. Lyon, Perisse frères. Roanne, imprimerie de E. Perisse. 1836. Duodes 340 sidor (vj—xvj, 2—322), de 2 sista hvita. — °31. Ånyo, Paris, Gaume, 1850. Octodes 324 sidor.

32. Les Gloires Du Sacerdoce ses obligations et ses maux. Extrait des révélations authentiques faites a sainte Brigitte, Avec des explications et des additions importantes. D'après Le R. P. Antonio Natali de la compagnie de Jésus. Traduit par l'abbé J. A. Boullan, docteur en théologie. Ouvrage approuvé par l'autorité ecclésiastique. Librairie catholique de Perisse frères --- 1857.

Duodes 216 sidor (4 opag., ii—vii, 2—204). — Text-utdragen sluta s. 112.

33. Révélations choisies de Sainte Brigitte publiées Par A. Heuser, Archidiacre de Cologne. Traduites par Charles Sainte-Foi. --- H. Casterman Tournai 1863.

Liten sedes (½ 8:o) 464 sidor (vi—xxvi, 2—437).

C. Italienska öfversättningar.

34. Incomẽciano certi capitoli tratti inuolgare de li libri di|fãcta Brigida da dio allei reuelati. Laquale brigida fu|de lo Reame difuetia electa da xp̃o pfua nouella spofa|: da lui come p̃fetiãa in q̃sto p̃efente : pericoloso tẽpo| m̃adata ad anũtiare a gli homini e ale femine del mũdo| cheffi conuertano alo loro creatore.

Qvart 232 opag. sidor, de 2 sista hvita. Coll. ark a med 4 blad, b—p à 8 blad. Götisk stil.

Sarskild titel till denna bok finnes ej, utan dessa 6 rader stå midt på första sidan, som är omgifven af 2 långa ornament och 10 små träsnitt, framställande bibliska och legendariska tafior. Öfver första raden är ett större träsnitt: qvinligt helgon med kors och stående på en mark, der höga blomster växa. Omedelbart i fortsättning med rubrikens sista rad följer en röd öfverskrift till första kapitlet, som inledes med en sittande påfve.

Boken består af 113 kapitel valda ur revelationerna; öfverskriften och initialen till hvart kapitel är i rödt tryck, undantagandes i det sista. Efter detta följer på 224:e sidan register: Comincia la tauola de capituli che fi contengono ne lo p̃efente: libro che fono capituli. c.xiiij. Slutskriften på 230:e sidan lyder:

Impressum in montis regalis per Josephum
 berruerium τ ad instantiam domini ste
 phani de allegro mercato: lib:oz
 Janue Sub āno domini. M.
 cccoc. xviii. die xv. Men
 sis Marcij.

Denna upplaga är af största sällsynthet.

35. *Alcune Revelazioni Di S. Brigida de Svetia Tradotte dal Latino in Volgare da Francesco Nicolao Croce Romano.* Parte prima. Si sono scelte le più vtili per quelli, che desiderano riformare la vita loro, piangere li peccati passati, e meditare la Santissima Passione di N. Sig. Giesù Christo, e li dolori della Santiss. Vergine Maria sua Madre dilettefissima. Si sono estrate dalle Reuelationi stampate in Roma apprefso Lodouico Grignani il 1628. In Roma, Per Michele Ercole. 1670. Con licenza de' Superiori.

Duodes 568 sidor (7—568). Dedicerad till Donna Isabella Mvtti Conti Dvchessa di Poli af utgifvaren Francesco Nicolao Croce Romano. — Parte seconda börjar med sidan 101.

36. *Squarci delle celesti rivelazione di Santa Brigida principessa del sangue reale di Svezia.* Estratti e tradotti da Filippo Augusto Ruscone parroco.

.... *Privatis Revelationibus credendum esse quoties fuerint miraculis confirmatæ, ac Sedis Apostolicæ jussu examinatæ et approbatæ.* Innoc. III. in cap. *Cum ex inunctis de Hæreticis.* Milano coi tipi della ditta Boniardi-Pogliani di Ermenegildo Besozzi. 1848.

Octav 316 sidor (iv—xv, 2—299) och 1 porträtt i kopparstick. Förord [iii]—viii. Bolla della cano-nizzazione ix—xiii. Några latinska citater xiii—xv. Utdragen upptaga s. 1—282 och Indice 283—299.

Porträttet är en förskönad kopia af det som finnes i romerska upplagan af 1628.

37. Orazioni di Santa Brigida Principessa di Svezia testo di lingua inedito Siena tip. dell' ancora di G. Bargelini 1867.

Liten octav 36 sidor (4—35). — Innehåller de 4 större orationerna, efter en handskrift från år 1399, utgifna af F. Grottanelli i blott 200 exemplar.

D. Spansk öfversättning.

38. Vida De Santa Brigida, Princesa De Nericia. dedicala a la mesma santa, El General D. Miguel De Oquendo. Cauallero del Abito de Santiago, Señor de las Cafas de Oquendo, y S. Milian, y Torre de Laffarte. Con privilegio de sv magestad. En San Sebastian Por Martin de Huarte Impreffor de esta muy Noble, y muy leal Prouincia de Guipuzcoa. año de 1676.

Qvart 354 sidor (16 opag., 1—319, 10 opag., 1—8, af hvilka sista endast 1, 4, 5 äro angifna). Titeln omgifves af en smal ram. De 16 opag. sidorna innehålla tillegnan, förord, privilegium, Carta del Miguel de Elizalde, Licencia, Approbacion, tryckfel. Det som skall anses för lefnadsbeskrifningen upptar endast sid. 1—8. Deremot upptagas sid. 9—297 af utdrag ur Revelationerna; hvarefter Mverte de Santa Brigida fyller sid. 298—319. Derpå kommer ett särskildt blad: Tassa, bestämmande bokens pris till 400 maravedis (efter 10 marav. för hvarje af textens 40 ark). Indice upptager 8 sidor; slutligen följa böner och litania på de sista 8 sidorna.

E. Tyska öfversättningar.

a) Plattyska.

39. En upplaga, som förmodligen förblifvit oafslutad och outgifven, hvaraf nu endast några få (5?) fragmenter finnas bevarade. De äro i liten folio och hafva 33 rader på sidan, götisk stil. De trycktes förmodligen i Rostock hos Michaelis-bröderna (die Brüder vom gemeinsamen Leben zu St Michael), hvilka redan 1475 hade anlagt tryckeri i klostret. Ett korrekturblad innehållande ett stycke af 74:e kapitlet i revelationernas 4:e bok är aftryckt i Wiechmanns Mecklenburgs altniedersächsishe Literatur, I s. 15. Schwerin 1864. 8:o. Ett annat blad börjar: Got sprack to Sunte bi gitten in deme eerften boke in deme negende Cap. Då detta kapitel likväl är det 17:e, icke 9:e, vill det synas som denna tillämnade upplaga icke varit fullständig, utan blott ett utdrag, kanske efter något större måttstock.

40. Hjr heuet sik an | dat Begifter deffes | yegenwardighen | bokes. [I slutet på 237:e sidan:] Bartholomeus | Ghotan impffit | Jn Lubeke.

Ingen titel, endast på 3:e sidan rubrik i missalstil, så väl som den anförda slutskriften.

Sedes (½ 8:o) 256 opag. sidor med 18 rader i full kolum; götisk stil. Sid. 1, 2, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 238, 239, 240, 254, 255, 256 äro blanka. Sid. 18 har ett träsnitt: Birgitta sittande skrifvande i sin bok. Arksign. b—o à 8 blad.

På 3:e sidan under rubriken följer ett kort förord: Got de here, de an fy | nen vtherkornē vrū | den wūderlike wer | ke ghedan hefft. vñ | heilfamighe lere den yennē

de ene | leff hebben, gheopenbaret hefft. | De hefft ock
 fyner othmodighen | denerynnen sūte Birgitten men- | nige
 vorborghēheit gheopenba- | ret (beide an gheslichte vnde ok
 an | worden) to troste fynen vtherko- (s. 4) nen/ vnde to
 beteringe der sūdere | Der hijr etlike in dudedoch ghema-
 ket synt. uppe dat 3odane vor- | borghenheit nicht vorhalen
 bleue. Derefter følger registret, som slutar på sid. 11.
 Innehållet är först korta utdrag ur revelationerna
 och många böner; derefter det vidlyftigaste stycket:
 de passio vnser leuen heren ihū cristi på 90 sidor; på
 det sista, osignerade arket följa åter 9 böner.

Boken är tryckt mellan 1484—94 då Ghotans
 tryckeri fanns i Lybeck; hon är af allra största
 sällsynthet.

41. Sunte. Birgitten. | openbaringe. †

[I slutet af sista bladets framsida:] Anno domini
 M cccc xvi. Lübeck.

Qvart 408 sidor eller 204 blad numererade ii
 —CCij, men xv, xvi dubbla och xxxix öfverhoppad.
 Arksignatur b—3, τ, ρ, σ (= 25 dubbla och 1 enkelt
 ark, det sista). Tryckt med schwabach eller fet
 fraktur-stil; 29 rader i full kolumn. Öfver de 2
 titelraderna en stor kejsarkrona. På titelns från-
 sida träsnitt: Birgitta sittande och skrivande i sin
 bok med öfverskrift: **Sunte Birgitta bydde vor vns**
 och nedanför 4 rader på Latin ur 4:e boken kap. 133.
 Samma bild förekommer inpassad i en bred ram på
 bladen ix, xl, lxxix, Cxxvi, vid början af 1:a, 2:a,
 3:e, 4:e böckerna. Vid 5:e boken, bl. Clxxviii, före-
 kommer **Sunte Katherina van watzsteyn** i samma
 ram som de 3 sista. Dessa 4 hafva nedtill bok-
 tryckarens 2 sköldar, hvarom straxt nedan; den

första ramen åter har en tom sköld nertill. Ännu finnas 3 träsnitt: en madonna i solstrålarna, stående på halfmånen, bl. viii; en liten tafla, föreställande Maria och Josef knäböjande för barnet, som ligger i en ask, bl. Cxi; en korsfästelse med 4 personer och underskrift: *Salve crux digna. † Super omnia ligna benigna † Tu me consigna † Te moriar morte maligna †* alltsammans omgifvet af ramen med de 2 sköldarna, bl. Cxv. Andra prydnader äro de stora initialerna af olika slag; några hvita på svart botten, andra tvärtom; för den första på bl. x är tomrum lemnadt att ifyllas med målning, likaså bl. Clxxix. Bokens sista sida upptages af 4 vapensköldar i hvar sitt hörn och i midten en döds-kalle; den öfre till venster visar dubbelörnen med utspända vingar (kejsarvapnet); den högra: ett hvitt fält och ett nedre, utsiradt med slingor (Lübecks vapen); den nedre till venster: 3 vallmoknoppar; den högra: monogramet TF Dessa 2 sistnämnda anses vara boktryckarens märke och finnas redan 5 gånger förut, i mindre skala. Hans namn har förblifvit okänt, och man kallar honom därför der Buchdrucker mit den drei Mohnköpfen.

Efter titeln följa: Dat register desses boekes; Eyne vorede bl. vi; 3 böner till Maria, Birgitta och Katharina van watsteyn; två latinska hymner till Birgitta (de kallas oracio). Texten börjar på bl. x och fortgår till slutet, fördelad i 5 böcker, af hvilka den första handlar om revelationerna och Birgittas lefnad; den 2:a o. 3:e innehålla utdrag ur revelationerna utan någon ordning, än möjligen en gruppering kring Birgitta och hennes verksamhet;

den 4:e ytterligare ett blandadt urval; 5:e boken slutligen handlar om Katharinas lif och mirakler.

Fullständiga exemplar af boken tillhöra de största sällsyntheter; det som förvaras i Kongl. Biblioteket har på bakpermen biskopen i Skara Brynolf III:s vapensköld, liggande på en kräckla samt hans initialer **b g** (brynolphus gerlaci).

b) Högtyiska öfversättningar.

42. Das buch der Simlischen offenbarung | der heiligen wittiben Birgitte von dem künigreich Sweden. Nürnberg, Koberger 1502.

Folio 696 opag. sidor, de 3 sista hvita. Trycket: schwabach-stil i breda kolumner med 53 rader på full sida. Coll. 56 ark; det 1:a sign. i—v har 8 blad; det 2:a sign. vi—xi har 10 blad; A = 6 blad; B = 8 blad; C—Z à 6 blad; a—x à 6 blad; y = 8 blad; z = 6 blad; aa—gg à 6 blad; hh = 8 blad. Summa 348 blad eller 696 sidor.

Under den korta 2-radiga titeln är den egentligen till Regula Salvatoris hörande och der ånyo intagna bilden. Träsnitten äro aftryckta med samma stockar som i Latinska upplagan af 1500, men minskade med ett: magister Magnus, som är bortlemnad efter orationerna. De olika tafornas antal är således här 16. Prydnader äro i öfrigt de röda begynnelse-bokstäfverna, som målades för hand i de vid hvart kapitel lemnade tomrumen.

Upplagan bildar ett troget motstycke till den latinska af år 1500, med dess förord och 2 vapen.

I slutet införes dock, i stället för bönen O Birgitta mater bona, ein schönes gebet till Birgitta af en Cartheuser och en annan af Bonifacius IX med versikler, antifon och kollektor. Registret är alldeles uteslutet. Enligt förordet lät riddaren Florian Waldauff von Waldenstein bekosta öfversättningen och befodra dess tryckning.

Slutskriften på 693:e sidan lyder:

¶ Sie hat ein ennd das puch aller himlischer offenbarung der für aufferwelten | gesponsen Christi sant Birgitte von dem künigreich Schweden/ von den geistlichen veteren des vrsprünglichen Closters der heiligen Marie vnd Birgitte zu | warzsten mit gar zeitiger ler vnd erfarnem fleiß in dise obengeschribne zal vnd | ordnung fleißigklich zusamen pracht/ ob vvilleicht anndre offenbarung (als erfunden ist) der heiligen Birgitte/ durch irrung oder freuelich von einichem wie | das geschech zu geschriben würden (außgenömen die die in disem gegenwürtigen puch/ oder in dem merern leben oder lesen sannt Birgitte begriffen sein) die | sollen als falsch vnd irrig erkennt werden. Das nach solher zeittiger bewerung | in der künigklichen stat Nürnberg durch Anthonien Koberger burger dafselbs | im andern nach tausent fünffhundert iaren gedrückt vnd Am .xij. tag des monats Julij seligklich (got zu lob vnd der heiligen frawen Birgitte) volendt ist | worden Amen.

48. Der H. Wittfrawen Birgittæ Von Schweden Himmlische Offenbarungen, Gesichter, Erscheinungen, Entzückungen, Sinnehmungen, vnd Propheceyen, 2c. Erster Theil, Auß dem lezten Lateinischen Exemplar, getruckt zu Rom

bey Ludwig Grignano im Jahr des Heren 1628. Sept zum andernmal verteuschet nach dem Farnesianisch- vnd Vaticanischen geschriebenen Text Durch P. Andream Megerle S. Birgitten Ordens Priester. Getruckt zu Cölln, In Verlag vnd Truderey Wilhelm Friessens Buchhändlers im Erß Engel Gabriel in der Brandgassen Anno M. DC. LXIV.

Qvart 480 sidor (8 opag., I—XXXXIII, 1—448 men 40—59 öfverhoppade). Första bladet är ett kopperstick af G. C. Stick, visande öfverst himmelens härskap; nederst andliga och verldsliga potentater samt skärseldens och helvetets lågor; i midten: Birgitta, en engel och den frågvise munken på stegn. Titeln är tryckt i svart och rödt. Derefter kommer dedikation till kejsar Leopold. Efter de vanliga inledande styckena på XLIV sidor följa de 5 första böckerna.

— — Ander Theil, — —

664 sidor (1—484 men 293—296 dubbla, III—XLVI, 130 opag.). Titeln är här endast i svart tryck. Efter de senare 5 böckerna, Birgittas lif och underverk följa på XLVI sidor Katharinas lif och utdrag ur Vastovius om Birgittas öfriga barn, Petrus Olai Cisterciensis, Petrus, Magnus, Katharina, Vlpho, alla 4 af Birgittas orden, Israel, Birgittas broder, och Matthias hennes biktfader. Registret upptager 129 sidor. Sista sidan har Warnung von den Fehlern och Ermahnung desz Buchhändlers an den günstigen Leser, hvaraf inhemtas att upplagan underbarligen (genom bön till Birgitta) blifvit räddad undan en eldsvåda natten mellan 15 och 16 October 1663. Boken kostade en riksdaler och en half, kontant

utan band. Det är dock endast en del af upplagan hvori detta finnes såsom ett tillägg efter Warnung.

44. *Leben und Offenbarungen der heiligen Brigitta.* Neu bearbeitet, übersetzt und herausgegeben von Ludwig Clarus. Erster Band. *Leben und Offenbarungen. I. Theil.* Regensburg, 1856. Verlag von G. Joseph Manz.

Octav 504 sidor (VI—CLII, 2—352). Med dubbel-titel: *Sammlung der vorzüglichsten mystischen Schriften aller katholischen Völker.* Aus dem Urtexte übersetzt. Zehnter Band. De första sidorna v—CLII upptagas af lefnadsbeskrifningen med kanonisations- och konfirmations-bullorna. Det öfriga utgör de 3 första böckerna af uppenbarelserna.

— — *Zweiter Band. Offenbarungen. II. Theil.* 1856. 400 sidor (VI—XX, 2—380). Innehåll och 4:e, 5:e böckerna.

— — *Dritter Band. Offenbarungen. III. Theil.* 1856. 468 sidor (VI—XXXII, 2—435). Innehåll och 6:e—8:e böckerna.

— — *Vierter Band. Offenbarungen. IV. Theil.* 1856. 400 sidor (VI—XX, 2—380).

Mindre utdrag ur revelationerna äro följande, bland hvilka först en öfversättning af *Onus Mundi*

45. [Die Burde der Welt]. Nürnberg, C. Zeninger, 1481. — Ingen titel; liten quart 48 opag. sidor i 3 dubbel-ark utan signatur. Tryckt med götisk stil, 34 rader på sidan. Tomrum äro lemnade för att måla alla större initialer, hvilka angifvas med liten bokstaf i midten.

Första och sista sidorna äro hvita; 2:a sidan upptages af ett träsnitt, föreställande Birgitta sittande vid en pulpet och skrivande den bakom henne stående engelens ord. Öfver henne: Gud fader med den döde sonen, dufvan och madonnan med den nyfödde sonen. Framför henne: knäböjande munk som säger: O pater de celis misere-re nobis. Bakom henne: pilgrimsstafven, hvarpå hänga hennes mössa, väska och nederst krona. I hvart hörn en sköld: 1) med gående lejon 2) SPQR 3) 16 sneda rutor 4) Andreakors med Ω i hvar vinkel.

På 3:e sidan kommer rubriken:

Uon der bewerüg vñ beftettigüg der offenbarügē fant birgittē

med dertill svarande text, som räcker ända till 8:e sidans slut. Deri åberopas alla auktoriteters yttranden om revelationernas guddomliga ursprung. Nionde sidan börjar med den egentliga titelrubriken: *DJs buchlein wirt genant die burde der welt vñ die weiffagung vñ offenbarung von den zukunftigen betrubniffen: die dife welt vber gen werdent.*

Derpå följer register öfver kapitlen, slutande på 10:e sidan. Med 11:e sidan börjar den egentliga skriften, öfversatt från Latinet och delad i 26 kapitel; det sista slutar på 47:e sidan, hvarpå nederst följer slutskriften:

Hie hat ein end dif buchlein genant dy burde der welt. getruckt durch cunradū 3eninger burger zu nuremberg in dem iar des herren Mccccxxxj.

Denna lilla, ytterst sällsynta bok är den äldsta tryckta skrift, som tillhör Sveriges literaturhistoria

(månånda med undantag af Missale Upsalense vetus, hvars tryckår är okänt). Kgl. Bibliotekets exemplar är utmärkt vackert, prydt med röda, målade initialer, paragrafer, &c., alldeles som i samtida handskrifter.

°46. Ny upplaga af 1482, utan titelblad. Rubrik på 3:e sidan: ¶ Von der bewerung vnnnd beftätigung| der offenbarungen fant Brigiten — Liten qvart 116? opag. sidor, utan arksignatur och tryckort. Tryckt med götisk stil med 21 och 22 rader i kolumnen. Första sidan är hvit, den 2:a upptages af träsnittet, framställande h. Birgitta. I slutet står: ¶ Hye hat ein end das büchlein ge|nant die purde der welt jm .lxxxij.

Upplagan är tryckt i Augsburg hos A. Sorg.

47. Ny upplaga, Augsburg 1502.

Das büchlin d' h̄y | lischē offenbarūg | Sant
Birgitē wie es | yecz jñ d' welt ergē sol

Liten qvart 80 opag. sidor, de 2 sista hvita. Tryckt med schwabach-stil, 27 rader; 5 dubbelark sign. a—e. Titeln tryckt med ovanligt stora och grofva bokstäfver, skurna i en trästock. På titelns frånsida träsnitt: Birgitta sittande skrifvande vid en pulpet; öfver och framför henne Christus till midjan, visande sina genomstungna händer; bakom henne pilgrims-stafven med mössa och skärm. På 78:e sidan:

Sie hat ein ennd diß büchlein. genannt die| burde der welt. Getruckt durch Lucam zeiffenmair. zu Augspurg. In dem iar nach Cristi vnnsers herren geburt. M. ccccc. vnd ij. Derunder ett träsnitt med tre samtalande karlar (bönder?)

°48. Ny upplaga, Augsburg 1504.

Das buch der hi|melischen offen|barung sant
Bir|gitten wie es yetz|in der welt ergen|sol.

Liten qvart 68 opag. sidor. På titeln från-
sida ett träsnitt liknande 1:a upplagans. Slut-
skriften, på 67:de sidan, lyder så:

¶ Sie hat ein ennd diß büchlein. genannt die
burde der welt. Getruckt durch Hanssen Fro-
schauer zü Augspurg. In dem iar nach Cristi
vnfers herren gepurt. M. ccccc. vnd iiiij

°49. Ny upplaga, Augsburg 1510.

Die Burde der welt. Diß büchlein wirt ge-
nant die weissagung von zukünfftiger betriebruß,
die dyse ganze welt übergeen wirt.

Augspurg, H. Schönsperger. 1510. — Liten
qvart 60 sidor.

50. Ny upplaga, Augsburg 1522.

Diß biechlin zaygt |an die weyffagung vō zū-
kunfftiger | betrübtneuß. Wölliche grausa | men be-
trübtneuß vns klärlichen | aussprechen ist. Sannt
Bir=gitta. Sannt. Sybilla. | Sant Gregorius. Sant
Zilgart. Sant Jo=achim. [allt detta i kilform] Vnd
wirt genant die Bürde | der welt. 1522.

Titeln omgifven af en ram; nederst en uppåt
pekande hand i lågor och moln. Qvart 52 opag.
sidor. Vid slutet af den 51:a:

¶ Gedruckt vnd volendet in der Kayserlichen
Stat|Augspurg durch Hans Schönsperger auf | dem
Weynmarct. Anno domini. | MCCCCXXij. Jar.

Här är anordningen ändrad så, att uppsatsen
Von der bewärung vnnd bestättigung der offen-
barungen sant Birgitten är flyttad till slutet. —

Dessa 5 yngre upplagor äro efterhand något moderniserade.

50. Himlische Offenbarungen S. Birgitten, wie es jetzt in der Welt erghen soll. Etlich Propheceyen D. Johannis Thauleri. Von den neun Selsen, vnd von allerley Ständen der Menschen. Von der Arzney wider die anfechtung der letzten zeit, Landolphi. Ein nutzlicher Tractat von Bräuder Claus in Schwyz. Mit Röm. Kay. May. Freyheit, vnd geistlicher Oberkeit bewilligung. Getruckt zu Dilingen durch Sebaldum Mayer. 1569.

Liten octav 216 blad (2—213), det sista hvitt. Die Bürde der Welt upptar här 140 sidor (bl. 5 v. —75 r.), tryckt efter en af de gamla upplagorna. Företalet, bl. 2—5, är undertecknad af utgifvaren Adam Walasser.

51. Himlische Schül. Darinnen fünffundachzig Fragen, durch welche etliche vil Menschen begern zuerforschen die gehaimen Orthail Gottes, von dem höchsten Lehrmaister **IESV CHRISTO**, gar senfftmütig, weyßlich, auch verstendtlich resoluirt vndd beantwortet seind. Auß S. Birgiten Himlischen Offenbarungen gezogen, durch Adam Walasser widerum̄ ernewert, vnd in Truck geben. Mit Röm Kay. May. freyheit, vnd Geistlicher Oberkeit bewilligung. Getruckt zu Dilingen, durch Sebaldum Mayer. 1572.

Liten octav 88 blad (15 onum., 1—72), det sista hvitt. Dedic. till Philipp von Freyberg, domdekan i Costanz (bl. 2—8). Registret öfver bokens 16 kapitel (bl. 9—15 r.). Texten, som upptar alla de 72 num. bladen, är en öfversättning af uppen-

barelsernas femte bok. (Två andra icke hithörande skrifter af Walasser finnas sammantryckta med denna.)

En liten samling af utdrag ur revelationerna finnes under rubrik:

52. Schlußfranz der Stillen wege aus Birgit von Schweden uti Ludwig Hofakers öfversättning: Stille wege zwischen Menschenwelt und Engelwelt; von Wilhelm Degger, Tübingen 1835, 8:o, sid. 171—256.

Urvalet består af 13 stycken, alla försedda med noter enligt Svedenborgs korrespondenslära.

53. Ausgewählte Offenbarungen der h. Birgitta. (+ 1373.) Uebersetzt von A. Heuser. Köln, Bonn und Brüssel, 1851. J. M. Heberle (H. Lempertz). Druck von J. C. Steven.

Sedes (½ 8:o) 352 sidor (8 opag., de 2 första hvita, 1—343) och 1 stålstick: Birgitta bedjande vid crucifixet som i latinska upplagan af samma år. Innehållet lika med denna.

54. Blütenlese aus den Schriften der heiligen Birgitta von Schweden, von der Verfasserin ihrer Lebensgeschichte. Mit Approbation des Hochw. Bischöflichen Ordinariats zu Mainz. Mainz, Verlag von Franz Kirchheim. 1877.

Liten octav 322 sidor (vi, 1—316). Innehåller en mängd kortare utdrag och böner äfvensom böner till Birgitta samt officier för hennes och Katharinas ära. Upptagna äro här äfven de apokryfiska 15 bönerna "i trogen öfversättning efter latinska texten uti den i Rom 1556 [57] utgifna upplagan af revelationerna"; der de likväl ej finnas. Redaktrisen var Marie Bernhardine von der ewigen Anbetung, nunna i Maria hilf.

F. Nederländska öfversättningar.

55. Die godlike reuelacien der heyligher vrouwē sinte Birgitten vā|den leuen ende passie ons heeren | ihesu xp̄isti en̄ sijnre lieuer moe|der Marien.

Derunder samma träsnitt som är beskrifvet vid anförandet af den latinska upplagan från 1489 (Opusculum vite et passionis).

Liten half-octav, eller sedes, 384 opag. sidor; 24 ark sign. a—p, A—J. Tryckt med götisk stil, 24 rader i kolumnen. Ornerade initialer, utom den första, på 17:e sidan der tomrum är lemnadt för dess målande. Tjugo små träsnitt, då likväl det första ånyo medräknas såsom äfven varande det sista, blad p viii verso, eller första afdelningens slut-sida. På öfre delen af titelns frånsida står följande underrättelse:

¶ In dit boecxken staet dat leuen | ihesu xp̄isti met sijnder passien. | Dat leuen van maria met hare compaffie. ghetrockē wten reue|lacien van sinte Birgitten Jtem | sinte birgitten legende Jtem sin|te katherinē legende sint birgit|ten dochter.

Hufvudtexten, i 41 kapitel, slutar på bl. p vi verso hvarefter följer på p vii recto denna underrättelse:

¶ Hier is voleyndt tot loue gods dat boecx|ken vanden leuen en̄ passie ons liefs heeren | ihesu xp̄i en̄ sijnre lieuer moeder mariē met | veel ander goede leeringhē vergadert en̄ by een gestelt wt den principalen boeck d' reue|lacien dat sijn godlijke openbaringhen der | heyligher vrouwen sinte Birgitten twelck | si altemael beforeuē heeft wt dē monde gods | marien sijnre lieuer moeder: en̄ des heyligē | jnghel gods En̄ es byder heyligher keroken | ouermids sonderlinghe miraculen daer af | gheschiet sijnde gheap|probeert en̄ toeghela|ten Gheprent int iaer Mccccxcj den vierdē dach in junio.

Blad p vii verso och början af p viii recto innehålla: ¶ Een gode remedye teghē alle temptaciē. Resten är tom och så kommer det nämnda träsnittet. — Med den nya arksignaturen A följer nu:

¶ Hier beghint die bulle der canonizacien eñ dat leuen der feer heyligher bruyt cristi | finte birgitten: onfer alder weerdichster pa|tronerffen. die welcke ghegheuen heeft die |paus Bonifacius die neghenste te roomen | in finte peeters kercke. in der maët octobris | in tweefte iaer fyns regiments

Lefnadsbeskrifningen bildar dock ingen särskild afdelning, utan är hopväfd med kanonisations- och konfirmations-bullorna i kort sammandrag, så att redan på Cij recto säges ¶ Hier eyndt dat leuē vā finte birgittē. Frånsidan är tom. På Cij recto kommer: ¶ Hier beghint dat leuen der edelre weardi|gher vrouwen katerina van wafteyn. die |een docht' was der ouerheyligher vrouwen | finte birgitta. Dat eerfte capittel

Detta lefverne är icke det vanliga af Vadstena-munken Ulfo, utan inlêdes sålunda: WJ broeder Peeter prioer des cloesters aluastra: licēciaet in beyden rechten och får väl han, Petrus prior i Alvastra, gälla som dess författare eller redaktör. Det består af 18 kapitel och några mirakel samt upptager bladen C iii recto—J vii recto.

På J vii verso står öfverst:

Hier eyndet tot loue gods die le|gende eñ dat leuen van finte bir|gitten. ende van finte katerinen |haerre dochteren Gheprent tant |werpen By my Gheraerd't leeu, Jnt iaer ons heeren M. CCCC. | ende xcj. den xxi. dae inder maët | Junij

Resten af sidan och hela följande äro toma; på sista sidan står boktryckaren Leeus märke: ett sittande lejon hållande 2 sköldar, en med 3 torn, en med 3 kors; alltsammans i en trebågig infattning.

En äldre upplaga af 1489, från Leeus press, omtalas äfven, men är utan tvifvel apokryfisk, beroende på en förvexling med den Latinska upplagan af detta år.

°56. En något yngre upplaga är

Hier beghint dat Lijden ons heren Jhesu chrifti dat der heyligher vrouwen finte Birgitten was geopenbart. (I slutet:) Hier eyndet finte Birgitta paffle - - - Ende is gheprendt tot Aemftelredam. Bi mi Hugo Janffoen van Woerden.

U. år. Mycket liten octav (sedes), med träsnitt kopierade efter Leuu's upplaga. Anses vara tryckt före 1506, det äldsta kända året för Amsterdams tryck.

57. [De revelacien van Sinte Birgitten?] (I slutet:) Ghepint in de pineelijcke stat van | brussel inden 3ee riddere.

Liten half-octav eller sedes, 24 opag. sidor, med sign. b. Götisk stil. (Titel felar.) År tryckt af Thomas van der Noot i första åren af 1500-talet. Sista bladet har på rätsidan blott ett träsnitt: madonnan med barnet gående och 4 qvinnor knäböjande. Frånsidan har, öfver de nyss anförda slutorden på 2 rader, boktryckarens märke: en i vatten stående väpnad riddare med stor fiskstjert.

Innehållet består af några korta stycken om Birgitta, hennes lefnad och orden, 3 utdrag ur revelationerna; aflat gifven af påfvar, &c. I sista

stycket omtalas upplagorna som Maximilian låtit trycka på Tyska och Latin (1502 och 1500). Man ser deraf att den lilla boken är tryckt efter 1502, men förmodligen icke mycket senare.

58. ¶ Dit sijn de felus woorden die ons heere Jesus Christus felus ghesproken heeft tot synder bruyt Birgittam: vander sekerheit der aenneminghe der mēscheliker natuerē, en hoē dat hi dē mensche dreicht op en dien si hē niet en betere, seer schoō om lesen [Träsnitt] Bi my Willem Vorfterman.

Liten octav 112 blad (ijj—cxi). Titeln 3 första rader röda; träsnittet omgifves af 2 rader röda och svarta prydnader; 2:a och 4:e ordet nederst äro ock röda. Bilden föreställer Birgitta skrivande vid pulpeten enligt engeln diktamen; ofvanför dem Gud fader, i röd färg, och dufvan? i svart. På fransidan samma träsnitt, bara svart. En latinsk prologus visar, att boken kallades Comminatorium et Allectorium mundi; uti en följande holländsk prologus heter det: dat dreyghement en treckement van god. Derpå följer Die tafel som upptager 5 sidor. Texten består af 52 kapitel valda ur revelationerna, och upptagande blad vi—xcix. Slutet utgöres af dat leuen vander heyligher bruyt gods sinte Birgitta, en van haer dochter sinte Kathelinen, met coete woorden getranslateert wten latine, in dese ghemeyn tale. 12 blad. Nederst på fransidan af cxi står boktryckarens slutskrift:

¶ Gheprint Tantwerpen by my Willem Vorfterman wonende in de Camerstrate, Indē gulden Henhozen. Jnt iser ons heerē M. CCCCC. ende .xxx. Den vi. daech van Februarius Cum Gratia et Privilegio.

Sista bladet har endast, på frånsidan, den krönte dubbelörnen, bärande i gyllene skinnets kedja kring halsen den stora österrikiska vapenskölden i 16 fält. Boken är försedd med 28 träsnitt, af hvilka dock blott 19 äro olika. Uti de 2 första större initia-lerna förekommer danska vapenskölden med 3 lejon.

59. Den Weck der Volmaecktheyt van Godt ghe-
thoont Aen De H. Birgitta. Ghetrocken uyt de vveer-
dighe Boecken van haere hemelfche Revelatien. Be-
deylt in dry deelen, als voor de Beghinnende, Voort-
gaende, ende Volmaeckte. Daer oock by-ghevoecht
haer leven, deuchden, ende miraeckelen. Tot Brvssel,
By Ian Mommaert, woonende achter t' Stadt-huys,
in de Druck erije. 16 28.

Liten octav 384 sidor (16 opag., 1—360, 8 opag.)
På titeln ett litet kopparstick: Birgitta läsande i en
bok och hållande crucifixet. Titel, förord och ru-
briker tryckta med latinsk stil, allt det öfriga med
götisk (black letters). Dedicerad till Emerentiana des
Mares, vrovve van Rivieren &c. af utgifvaren, som
undertecknar sig I. B. V. S. Derefter: Voor-Reden
på 7 sidor; Lofsanck tot de H. Birgitta, en fri öfver-
sättning af O Birgitta mater bona. Texten är delad
i 3 delar: den Wech der Suyeringhe; den Wech
der Verlichtinghe och den Wech der Vereeninghe.
Vidare: het Leven van de H. Birgitta fondatersse
van de h. Orden der Birgittinen. S. 215—328. Een
devoot Roosen-Kransken, ter eeren van S. Birgitta.
Begrijpende de principaele pointen van haer heylich
leuen. S. 329—345. Kort verhael van het leven
van S. Catharina van Svveden. S. 346—360. Tafel
der Cappittelen, 8 sidor.

En ofta tryckt skillingskrift, Een schone Openbaeringe, tillhör den apokryfiska Birgitta-literaturen.

G. Engelska öfversättningar.

°60. **An Epistle of Sait Bernarde, called the golden epistle, whiche he sēt to a yōg religyous man whom he moche loued. And after the sayd epistle, foloweth four revelations of saint Birget. — (I slutet på C. vii:) Printed at London by Thomas Godfray. Cum priuilegio Regali.**

Utan år (1530?). Liten octav 24 blad (ark A—C). Titeln omgifven af en ram. A ii—(A v) recto: **The golden pystell.** (A v) recto 3:e raden nedifrån börjar:

¶ **That nothing pleseth god so moche as that he be beloued aboue allthing, as our lady sheweth to saynt Birget.**

(A v) verso: **The .vi. boke, the .i. cha.**

Byrget by example of a pagan woman, whiche op-tayned great grace for the great loue she had to her creatour, as it appereth in the .vi. boke of saynt Birgettes reuelations, the 1. chapitre.

Bok VI kap. lxxv (A vii recto); VI: lxxxiiii (C v verso); VI: xli (C vi recto).

På (C vii) följer lxxv kap. af S. Bernhards Scala perfectionis.

Endast 1 ex., i British Museum, är kändt; bl. Cviii felar deri.

°61. **The four Revelations of S:t Bridget. London by Richard Whytforde, 1531. 12:o.**

°62. **The Revelations Of St. Bridget, Princess of Sweden. London: Thomas Richardson and son;**

Dublin, and Derby. New York: Henry H. Richardson and co. MDCCCLXXIII.

Half-octav 224 sidor (vi—li, 2—170, 2 opag. = annonser) samt ett litet stålstick föreställande Birgitta helsad af engelen. Börjar med en approbation af Henry Edward Archbishop of Westminster, dat. 4 Mars 1874. Efter den okände öfversättarens förord (v—xvii) följer Abridgement of the Life of St. Bridget (xix—xlii) samt Contents. Texten omfattar blott 74 kapitel valda ur de 4 första böckerna.

Apokryfiska skrifter i h. Birgittas namn.**I. Femton Böner.**

I 4:de delen af Uppenbarelserna s. 197 är redan angifvet, att dessa 15 böner orätt tillskrifvits H. Birgitta. De började tryckas redan 1480, om ej förr, och hafva vunnit en mycket stor spridning; så stor, att den icke kan redovisas i detalj. Den förste som omnämner dem är Olaus Magnus i Vita S. Birgittæ 1553 och i prof-arket 1556 till hans upplaga af Revektionerna, Rom 1557; men han upptager dem likväl ej deri. Hans utsago är att Birgitta hopsatt dessa böner redan i Alvastra under de första 4 åren efter mannens död, och att crucifixet i kryptan under S. Paulskyrkan i Rom utlofvat rik belöning åt dem som läste bönerna. Men det är klart att Olaus Magnus icke kunde veta något derom, utan han berättar endast en tradition, som förlorar all trovärdighet då man finner att Birgittas närmaste förtrogne och redaktörer, Mathias, Petrus och Alphonsus, äfvensom de Svenska medeltidshandskrifterna från Vadstena, icke nämna ett ord derom, och att den officiella upplagan af 1492 alldeles utesluter dem. Samma åsigt uttalar äfven Duranti i sin kritiska upplaga, Rom 1628.

På dessa grunder kunna vi ej räkna de 15 bönerna till Birgittas skrifter, och ämna således ej håller bibliografiskt förteckna de många tryckta upplagorna deraf. I korthet må dock uppräknas de som blifvit oss bekanta; säkerligen saknas många flera.

På *Latin*:

Augsburg 1480 och 1489; i *Horologium deuotionis circa vitam Christi*. 16:o.

Utan titel ort eller år. Flera gånger i Rom på 1480- och 90-talen, såsom en särskild afdelning af den ofta omtryckta boken *Mirabilia urbis Rome*. 16:o.

Orationes Sancte Brigitte, cum Oratione Sancti Augustini. Utan ort och år. Tryckt lika som föregående, åtminstone 12 upplagor. 16:o.

Samma; daterade upplagor af 1492, 1500, 1507, 1509, 1511, 1512, 1515, 1520, 1530 och förmodligen många flera gånger. Alla i samma lilla, nästan kvadratiske format. En upplaga har Olaus Magnus låtit trycka i Rom 1550; den utdelades gratis vid ett af honom anordnad jubileum i Birgittas hus derstädes.

Deuotissime ammonitiones 2 orationes beate et preclarissime Brigitte vidue de passione domini nostri Jesu Christi. Uti Cursus beate Marie virginis. Vienne Pannonie 1513. Half-sedes och flera gånger både förut och efteråt.

Orationes Sancte Brigitte. Uti Hortulus anime. Lugduni 1516. Nuremberg 1519, 1520. Liten 8:o.

Venetiis, Aloysius de Tortis 1538. — Vilnæ 1595. *Duodes. — Monachii* 1667, liten sedes. — Vilnæ 1699. — Leopoli 1711 *uti Selectæ deuotiones ad S. Judam Thadeum &c.* 12:o. — Supraslij 1725. 12:o. — Straubingæ 1725 *uti Psalterium B. Mariæ Virginis à S. Bonaventura editum*. Half-duodes.

Att de xv orationes förekomma i *revelationerna*, upplagorna Cöln 1628, München 1680 och Cöln 1851 är redan nämndt.

Öfversättningar af Femton Böner.

På *Italienska* med arabisk öfversättning af Giuseppe Banese Maronita. Rom 1667. 12:o.

Uti Corona d'oro a Maria Virgine, som 14 Jan. 1737 uppfördes på Index öfver de af Romerska kyrkan förbjudna böcker.

På *Franska*:

Uti Les Devotes Oraisons de Sainte Birgitte sur la Passion de N. Seigneur Jesus Christ. - - - Reveuës & augmentées de la Vie de la même Sainte &c. Paris 1674. Octav 144 sidor.

Uti Les tres-devotes Oraisons de Sainte Birgitte, Touchant la salutaire Passion de nostre doux Sauveur. - - - Reveuës & augmentées en cette dernière Edition de la Vie de la mesme Sainte. Paris 1683.

Uti La Devotion des Predestinez. Toulouse u. år (17..). 12:o.

Uti Le petit Paradis des Ames Chrétiennes. Arras, u. år (1805). Half-octav? — Nouvelle Édition. Ib. u. år. Half-octav?

Les Quinze Oraisons, révélées par N. S. Jésus-Christ à St^e Brigitte, reine de Suède, étant dans l'église de S. Paul à Rome. Montpellier 1854. 16:o. 8 sidor. — Toulouse 1868. 18:o.

Tableaux et prières de la Sainte Messe, avec les Oraisons de Sainte Brigitte. Limoges, Barbou 1853. 32:o.

Tableaux Oraisons de la Sainte Messe avec les quinze Oraisons de sainte Brigitte. — Limoges, Ardent frère. U. år (185..). 32:o. Item 1856, 1861, 1863, 1865, 1868.

Tableaux Oraisons de la Sainte Vierge avec les quinze Oraisons de Sainte Brigitte. Limoges, Ardent frère. U. år (185.). 32:o. Item 1855, 1856, 1857, 1859.

Quinze Oraisons de Sainte Brigitte extraites des heures dédiés a la duchesse d'Orléans in-18, 1664. Paris 1863. 18:o.

Förmodligen äro alla dessa tryckta flera gånger.

Sainte Brigitte au pied de la croix par l'abbé Pinard. Paris 1863. 12:o. De 15 bönera förekomma der både på Franska och Latin jemte en mängd andra böner och officier.

På *Tyska*:

U. titel, o. o. år. (Rom 149., Rom 1500?) Liten half-octav, som bihang till tyska upplagor af *Mirabilia Rome*. Flera gånger tryckt.

Sant Brigitten gebettly, som bilaga till: Zeitglögglyn des lebens vnd lidens Christi nach den xxiiii stundē geteilt. Basel 1492. Liten 8:o. Item annan upplaga u. o. o. år.

Dit synt die XV andechtige gebeden der hilgen Frouwen sent Brigitten van dem bitteren lyden uns heren Jesu Christi, Gedruckt tjo Cöllen, vm sent Lupus by myr Arnt van Aich. Liten half-octav, 16 blad med träsnitt.

I tyska upplagor af *Hortulus anime*. Selen würtgarden. Nürnberg 1508 och flera gånger.

Der heiligen Brigittä himmlisch geoffenbahrtes Gebeth-Buch. Hildesheim 1677. 12:o. — Cölln 1683. 18:o.

Brigitten-Büchlein. Ingolstadt 1844. 8:o eller 12:o. — Ibidem 1846. 12:o. Ett kopparstick dertill

föreställer Birgitta sittande vid skrifbordet med krona vid fötterna.

Uti Dom der Heiligen. Von A. Hungari. Frankfurt a. M. 1844. Flera (titel-)upplagor 1855, 1864 &c.

På *Engelska*:

Utan titel. London, Caxton, u. år, sannolikt 1490; liten 4:o?

London, Wynkyn de Worde, u. år (150.).

I Horæ ad usum Sarum. Flera upplagor.

The most devout Prayers of S. Bridget. Antwerpen 1659. 32:o. — Antwerpen 1686. 12:o.

II. Profetior.

Sedan Birgittas rykte, genom kanonisationen, spridts vida kring Europa tillskrefvos henne, liksom en ny Sibylla, politiska profetior, hvilka icke återfinnas bland revelationerna. I hvarjehanda omgestaltningar, i prosa och vers samt på flera språk äro följande skrifter af sådant slag kända.

På *Latin*:

Prophetico quedam mirabilis diuinitus partim reuelata, partim celesti constellatione pemonstrata, super futuro ecclesie ftatu --. Lugduni (Lyon) Ioh. Clein, 1515. Half-octav.

Mirabilis liber qui prophetias Reuelationesq. demonstrat. Romæ. 1524. Liten 8:o.

Prophetia Divæ Brigittæ Viduæ, anno salutis millesimo tricentesimo sexagesimo in Regno Svedicæ, ejus patria, ut fertur, cum multis alijs reperta.

Tolosæ 1590. 4:o. Är en föregifven prophetia på 7 rader, som kommenteras på 26 sidor af en Thimoteus Mutius.

Prophetiæ XIV Tabellis expressæ, de horrendis calamitatibus orbi terrarum impendentibus, quas S. Birgitta, Abbas Joachimus aliique prædixere. Ed. Gregorius Jordanus. Coloniae 1591. 8:o.

På *Italienska*:

Prophetia di Sancta Brigida. Fece stampare Maestro Francesco Benvenuto. U. år (150.). I. 8:o 16 sidor. Vers.

Prophetia di sancta Brigida, con un credo et una salva regina vulgare: et doi capitoli della gloriosa Virgine Maria in terza rima composti. U. o. 1535. Quart 4 blad.

Prophetia de Santa Brigida con alcune altre profetie. U. o. o. år (1500-talets senare hälft). Quart 8 sidor. Vers.

Prophetia de S. Brigida et de S. Severo et certe altre profetie de Sancti homini. U. o. o. år (samma tid). Quart 4 sidor. Vers.

Prophetia de sancta Brigida. U. o. o. år (samma tid). Quart 8 sidor. Vers.

Questa sie la prophetia prophetizada per sancta Briçida. U. o. o. år (samma tid). Quart 4 sidor. Vers.

Discorso della futura vittoria contra il Turco, Estratto da i Sacri Profeti. Venetia 1570. Quart 32 sidor. Deri finnes ett kapitel Della Vittoria sodetta, secondo varie profetie di S. Brigida, et altri.

Una Littera la quale narra come nouamēte e aperta la Porta Aurea de Hierusalem: - - Et de una Prophetia di fanta Brigida: la quale e nella Chiefa di

fanta Iuftina in Venetia. Stampata nell' Anno 1542. In Fiorenza p Antonio Cremonese: & Nicolo da Cortona cōpagni. Half-octav, 8 sidor.

På *Franska*:

Prophetie merueilleuse de ma dame sainte Brigide, et iusques a present trouee veritable depuis lan mil .cccc. lxxxiiij. iusques a ceste presente annee mil. ccccc. xxvij. touchant lestat de leglise et le bras seculier Et durera ladicte prophetie iusques a lan mil. ccccc. lxvij. translatee nouvellement de latin en francoys. Et imprimee lan mil. ccccc. lxvij. Lyon, Jehan Clein. Half-8:o. — Nya upplagor: Lyon, Jaques Moderne, 1536 och 1545. 16:o.

La Premiere Partie Dv Recveil des propheties et revelations, tant anciennes que modernes: Laquelle contient vn sommaire des reuelations de sainte Brigide, saint Cirille, & plusieurs autres saints & religieux personnages: nouvellement reuete & corrigée outre les precedentes impressions. Paris 1561. Liten 8:o.

— Ny upplaga. Paris 1563. 16:o. — Här finnes la seconde partie, upptagande de 8 sista sidorna.

— Ny upplaga. Lyon, Benoit Rigaud. U. år. 16:o. La seconde partie upptar 6 sidor.

— Venise 1575 och 1576. 12:o. — Troyes 1611. 8:o. — Troyes u. år. 8:o. Flera gånger. — Paris 1621 efter Le Chant dv Cocq Francois av Roy. — Omtrycktes utan år i Paris (187.) bak- efter Les Prophéties de Nostradamus.

Recueil Chrestien. ov sont vne prophetie de Ste Brigide Royne d'Escosse: Promettant au Roy, & aux Chrestiens; par sa Majesté: vne grande prosperité, & éléuation: Et conseillant, & enseignant, la sienne premiere spirituelle. Paris 1611. — S. 22, 23: Birgittas profetia, tagen ur en bok af Sieur du Pré, tryckt 1608.

Propeties tirees d'un certain vieux livre intitulé Livre de Merueille, Imprimé l'an mil cinq cens & vingt. Lyon 1635. 8:o.

På *Tyska*:

Practica deütsch gezogen auß der läre vnd Propheceyen Sibille, Brigitte, Cirilli Joachim des Abts, Methodij, vnd brüder Reinharts wirdt weren biß ins .xxv. jar. vnd sagt von wunderlichen dingen. Gedrückt zu Speier. — U. år. Liten qvart 16 opag. sidor; på titeln träsnitt framställande Saturnus och Venus stående under stor, strålande stjerna. — Af några ställen i texten synes att den är tryckt efter 1508 och före 1516.

Practica des achtenden. negenteyden. xx. xxj. xxij. xxiiij. xxiiiij yares Der weiniger tall nae Christi geborth. Uth den prophetien Sybille, Brigitte, Cyrille &c - - -. — U. o. 1517. Qvart 16 opag. sidor.

Eyn auszug etlicher Practica und Propheceyen. Sibylle. Brigitte. Cirilli, Joachim des Abts, Methodii, Vnnd Bruder Reinhartz, wirt weren noch etlich Jahr. Vnd sagt von wunderlichen dingen. (Stjerna med åren 1518. 1518. 1519. 1519.) Hans Stainberger Buchfurer von Zwicke. — U. år. Qvart 16 opag. sidor.

Annan upplaga: Gedruckt tzo Cöllen vör sent Lupus. — U. år. [1519?] Quart 16 opag. sidor.

— Samma titel. -- wirt weren bisz auff das M. D. lxxxj. Jar. (På titeln stort träsnitt: Riddare besegrande Turkar.) — Getrückt zu Nürnberg durch Hansz Hergot, im jar .M D. XXv. — Quart opag. 24 sidor.

— Annan upplaga. U. o. o. år. 16 opag. sidor.

Weissagunge der Zwölff Sibyllen Vil wnderbarer Zukünfft, von anfang bisz zu End der Welt besagende. Nichaula, der Küniginn von Saba, Künig Salomo, gethane Prophecien. Mercklich Künfftige ding von S. Birgitten, Cirillo, Methodio, &c &c. Franckfurt am Meyn, Bei Christian Egenolff. — 1534. Liten 4:o.

Weissagung Sanct Brigiden, so gelebt hat Anno 1371. Jetziger zeit wol zu mercken. Durch L. St. D. M. D. LXXVI. — Quart 8 opag. sidor.

Zwölff Sibillen Weissagung desz Königs von Saba, Brigitten, Cyrilli, Johan Lichtenbergers und anderen Propheceijung. Magdeburg, bey Johan Francken 1602. 8:o. — Mångfaldiga upplagor.

III. Uppenbarelses.

Hier begint een schoone Openbaringe, Van Godt selver gedaen aen de H. Bigitta. t'Antwerpen, Voor Jan van Hees. — U. år (17 . .). Liten sedes 16 opag. sidor. — Om Jesu pina, sår &c.

Schoone openbaring van God zelf gedaen aen de H. Brigitta. Gent, Drukkery van I.—C. van Paenel, Violettestraet, 25. — U. år (18. .). Liten sedes 16 sidor. Variant af föregående.

Dessa skrifter för folket äro förmodligen tryckta mångfaldiga gånger.

This Revelation was found in a tomb at Jerusalem, and approved by Bd. Ingleton. R. Washbourne, printer, 18 Paternoster row, London. — U. år (186. .). Qvart 1 blad, ena sidan tryckt. — Om Jesu pina, af honom kungjord St. Bridget, Widow, Queen of Hungary.

Lefvernesbeskrifningar.

Den äldsta skildring af Birgittas lefnad lemnades redan i December 1373 af hennes två biktfäder och förtroendemän, Petrus, confessor i Vadstena, och Petrus, prior i Alvastra. Denna

Vita Sanctæ Birgittæ,

som måste anses vara författad af de nämnda båda fäderne, intogs i de vidlyftiga Acta et processus super negocio canonizationis S. B. och blef källan till alla följande. Den utgafs först 1871, efter en handskrift i Kongl. Biblioteket i Stockholm, af C. Annerstedt i *Scriptores rerum svecicarum mediæ ævi*, III 2: 188—206. Upsaliæ. Fol.

Vita S. Birgittæ, Auctore Birgero, archiepiscopo Upsaliensi.

Tryckt i Acta Sanctorum. Octobris Tomus IV, 485—493. Bruxellis 1780. Ånyo Bruxellis 1856 och Parisii 1866. Fol.

Vita metrica Sanctæ Birgittæ.

Häraf äro endast några korta utdrag tryckta af Hallenberg i disputationen *De Nobilibus in Svio-Gothia Litteratis*, sid. 44—48, Upsala 1778, 4:o, och i Svenska Medeltidens Bibel-Arbeten, sid. 575, Sthm 1848. 8:o. Allt efter den enda kända handskriften 47 quarto Benz., i Upsala Univ. Bibliotek.

Vita abbreviata

i alla upplagorna af *Revelationes*. En särskild och högst sällsynt upplaga deraf är den följande, som Olaus Magnus utgaf i Rom 1553.

Incipit Vita Abbreviata prædilectæ sponſæ Chrifſti ſanctæ Birgittæ de Regno Sueciæ continens in fe certas reuelationes diuinas cum aliquibus miraculis. [Träsnitt: Birgitta ſkrifvande vid ett bord med pulpet; öfver och framför henne Chriſtus och Maria i molnen; Chriſtus pekar på en öppen ſkrifven rulle. Samma ſtock ſom i Revelationes, Rom 1557.]

Qvart 75 opag. ſidor, ſign. A—E, à 8 blad utom E, ſom har 6. På andra ſidan: kort förord af Hans Magnus, dat. ex domo S. Birgittæ MDLIII (aftryckt i Stiernmans tal, 1758, ſid. 50). Derefter ännu 3 ſidor af Ol. M. om S. B. På 6:e ſidan följer: Incipit legenda S. Birgittæ; ſlutar å B iii verſo. Blad B iiii innehåller ett kort förord om Katharina, ſlutande med hennes bild, densamma ſom i Revelationes 1557. Blad B 5—E 5 upptagas af Vita ſive Legenda cum miraculis diuæ Katharinæ, aftryckt efter Stockholms-upplagan (1483) och anordnad i 20 kapitel, lika ſom i Revelationes 1557. Sista bladet, E 6, innehåller ett på bladet C uteglömdt ſtycke af 16 rader. Derunder står: Impreſſum Romæ in domo hoſpitalis S. Birgittæ nationis Suecorum & Gothorum. Anno Domini M. D. LIII.

Sista ſidan, E 6 v., har träsnittet Birgitta knäböjande för Chriſtus på korſet, detsamma ſom i proſpekten 1556 till Revelationes 1557; derunder 16 rader, hvori Olaus Magnus ſäger: detta är den S. Birgitta, till hvilken den korsfäſte värdigades tala i kryptan under S. Pauli kyrka, då hon gråtande läſte de 15 bönerna om Chriſti lidande, hvilka, ſammansatta af henne redan i fäderneslandet, i Alvaſtra kloſter, hon dagligen läſte.

Vita (S. Birgittæ) Auctore Bertholdo, Ordinis S. Salvatoris monacho.

Från förra hälften af 1400-talet. Tryckt i de trenne nyss nämnda upplagorna af Acta Sanctorum Octobris IV, sid. 495—533 och med 5 bihang af mirakel: 534—560.

Af Legendsamlingar, hvilka äro allt för många att fullständigt kunna uppräknas,* må här nämnas:

Vita S. B. i Legenda aurea (eller Lombardica, eller Historia Sanctorum) af Jacobus de Voragine; mångfaldiga upplagor.

Vita S. B. i Antonini Florentini Summa historialis seu Chronicorum. Norimbergæ 1484 &c.

Vita S. B. hos Surius i De probatis sanctorum Historiis. Coloniae 1573 &c.

Sancta Brigitta Vidva Florvit Anno Christi 1371. — S. 97—110 i Vastovii Vitis Aquilonia. Coloniae 1623. Fol.

Vita seraphicæ matris Birgittæ de regno sveciæ cvm revelationibus Eivsdem selectioribus Formis Æneis Expressa Coloniae Agrippinæ [Längre ned:] S. Theysens, inuen. deli. sculpsit.

U. år (c. 1680). Folio 51 blad (titel och 1—50) helt och hållet i kopparstick. De anförda titelorden stå i en ram af 8 medaljonger, symboliserande Birgittas dygder. Der nedan: 4 medaljonger med fingerade porträtter af Birgittas förtroendemen, Mathias, Alfonso och de båda Petrus. Nederst: dedikation af birgittiner-klostret Sion i Cöln till kyrkofurstarne, bröderne Maximilian Henrik af Cöln

* Sådana finnas t. ex. äfven på Kinesiska.

och Albert Sigismund af Freising, med deras vapensköldar.

Blad 1 framställer Birgitta som pilgrim, knästycke. Hvert och ett af de öfriga bladen visar en scen ur hennes lif, från födelsen till begrafningen och underverken vid grafven. Hvert blad har latinsk, fransk och tysk underskrift, med hänvisning till revelationerna och vita.

De S. Birgitta Vidua Romæ Commentarius. Auctore J. B(uæo).

Tryckt i de 3 nämnda upplagorna af Acta Sanctorum Octobris IV, sid. 368—484.

De vita beate birgitte

På gammal Svenska förmodligen från slutet af 1300-talet, skrifven i Vadstena. — Tryckt i Vadstena Kloster-Reglor, sid. II—XXI. Sthm 1845. 8:o.

Q. B. V. Margaretæ Nicolai Filiæ Abbatissæ Vadstenensis De S. Birgitta Chronicon, Ex Codd. Mss. erutum, Versione & Notis illustratum. Quod Cum consensu Amplissimæ Facultatis Philosophicæ publico examini subjiciunt Præsès Ericus Benzelius Acad. Ups. Bibliothecarius, & Respondens Nicolaus Fil. Hufvedi Dal, V-Gothus, ad d. XVI mensis Novembris anni 1600 X. in Auditorio Gustaviano majori, horis solitis. Upsaliæ Typis Wernerianis.

Qvart 42 sidor (2 opag., 1—36 och 38—44 för 8 spalter på 2 blad).

Härtill trycktes äfven särskild titel: Margaretæ Abbatissæ Vadstenensis Chronicon de S. Birgitta. Ex codd. mss. eruit, versione et notis illustravit Ericus Benzelius Filius. Upsaliæ Typis Johannis

Henrici Weneri, Typographi Regii & Academiae Upsalensis. clo 10 cc x.

— Nytt aftryck af den svenska texten med talrika varianter är besörjdt af J. E. Rietz i *Scriptores suecici medii ævi cultum culturamque respicientes*, III 195—219. Lund 1844. l. 8:o.

— För tredje gången är denna krönika tryckt af C. Annerstedt i *Scriptores rerum suecicarum medii ævi*, III 2: sid. 207—216. Upsala 1871, folio.— Stycken ur en annan redaktion bifogas äfven jemte andra dokumenter, s. 217—244.

S. Birgitta. Om S. Brigittæ Canonicering. S. Brigittæ bref til sin Son Herr Börje Ulfsson, Lagman i Närke. — I Burmans Almanach för 1728, efter en gammal handskrift af Petro Benedicti Upsaliensi.

Swänksa Helgonets St. Britä Lefwerne, utur åtskillige Swenska Historier samlat. Och nu för första gången af trycket utgifwit. Tryckt i Linköping och des Boktryckerie 1788. — Liten octav 8 opag. sidor.

— Andra upplagan. Linköping, Groth och Petre, 1807. Kostar 1 s. — Liten octav 8 opag. sidor.

Berättelse om S. Birgitta och S. Catharina, samt Deras, under och efter Påfvedömet, i Wadstena förvarade Ben; författad af M. Pehr Kylander, Kyrkoherde i Örberga uti Östergöthland. Stockholm, Tryckt hos Peter Sohm, 1806. — Half-octav 24 sidor (4—24). — Utgafs af C. C. Gjørwell.

De Namnkunniga Swenska Helgonen St. Britas och St. Catharinas i Wadstena Lefwernes-Beskrifningar. Stockholm, 1820. Tryckta i Ecksteinska Boktryckeriet. — Liten octav 52 sidor (4—52). —

Aftryckt efter en något äldre handskrift. De 5 sista sidorna innehålla böner ur Vårfrutiderna.

Fordna Svenska Helgonet Sancta Britas Lefverne, i sammandrag af Giuseppe Marconi, Theol. Moral. Professor i Rom. Öfvers. från Italienskan. Med en planche. Jönköping, hos Direct. Joh. P. Lundström. 1830. — Octav 242 sidor (VIII, 2—232, 2 opag.) och ett träsnitt föreställande kistan, hvori Birgittas kropp fördes från Rom, befintlig i Vadstena.

Minnesblad ur Svenska Qvinnors Lif. Tillegnade den svenska qvinnan af E. R. I. Den Heliga Birgitta. Örebro, N. M. Lindh, 1864. [Med särskild titel:] Den Heliga Birgitta och Hennes Tid. Efter Fr. Hammerich af E. R. Örebro, N. M. Lindh, 1864. — Duodes 132 sidor (6—131). — Detta sammandrag är gjordt af Emilie Risberg.

Den heliga Birgitta. — I Läsning för Folket, 1867 s. 193—218. Efter Hammerich af H. H. Hildebrand. — En förkortad redaktion trycktes i Ungdomsvännen 1883. Tredje serien. Femte häftet s. 3—31. Sthm 1883. Half-octav.

Den hellige Birgitta og Kirken i Norden. Af Fr. Hammerich. *Papistæ eam pro prophetissa habent & papa canonizavit. Multum autem reprehendit papæ ejusque spiritualium turpitudines, sedem ejus dicit demergendam in profundum. Mathias Flacius Illyricus.* Udgivet af den Danske historiske Forening. Kjøbenhavn. Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle 1863.

Octav 362 sidor (6 opag., 1—353, 2 opag.) och 1 porträtt i stentryck.

° La Vie admirable de S. Brigitte, de l'Ordre du Sauveur, & de la très Saint Vierge, par le P. Estienne Binet, de la Comp. de Jesus. Paris 1634. 12:o. (Äfven med Lille som tryckkort.)

Vie de Sainte Brigitte De Suède écrite d'après les documents authentiques par une religieuse de l'Adoration perpétuelle Avec approbation épiscopale Tome premier Paris Librairie Saint-Joseph Tolra, libraire-Editeur 112, Rue de Rennes, 112. 1879 Tous droits réservés [Sist:] F. Aureau-Imprimerie de Lagny.

Duodes 440 sidor (4 opag., II—IV, 2—432). — — Tome second — — 424 (4 opag., 1—420) och 1 tabell. — Samma arbete som det Tyska af 1875.

Vie des Saints Nos protecteurs Sainte Brigitte [Sist:] Paris. — Imprimerie P. Faivre, 13, quai Voltaire.

Endast rubrik. U. år (1880). Hög qvart, 4 opag. sidor med 4 bilder. Medföljde som bihang till tidskriften Le Pélerin, October 1880.

Santez Brigida. Cantic Spirituel var buez Santez Brigida, Pehini e deus un Ilis devot e Paroz Lanvilin. Var ton: Guerz Santez Techla. [På sista sidan:] E. Montroulez, e ty Lédan e traon ru ar Var.

Liten octav 8 sidor (2—8). — Är en Bretagnisk andlig sång om heliga Birgittas lif; 45 fyra-radiga strofer. Många gånger tryckt för att säljas vid marknader.

° En italiensk Vita S. Birgittæ, Auctore Fr. Hilarione de S. Antonio, Augustiniano discalceato, Napoli 1641, anför Warmholtz, Bibl. Hist. S.-G. n. 1683 och må här anföras på hans auktoritet.

La Vedova Svecese Cioe' La Vita di Santa Brigida. Descritta dal P. Maestro Girolamo Allè Pro-intiale nella sua Religione, e Lettor publico di Scrittura Sagra nel Studio di Bologna. Nella quale vi' sono inserte Osservationi, Historiche Politiche, e Morali. In Bologna, MDCXLVIII. Per Carlo Zenero. Con licenza de' Superiori.

Liten duodes 240 sidor, (18 opag. 19—235, 3 opag., 2 hvita). De 18 opag. sidorna upptagas af smutstitel, hufvudtitel, dedikation till kardinal Rosetti af boktryckaren, verser af Allé, företal, trycknings-tillstånd. De 3 sista sidorna innehålla en bön på Latin af Birgitta och rättelser.

Brigida Principessa Di Svezzia. — Upptager sid. 447—507 uti La Reggia Delle Vedove Sacre af Girolamo Ercolani, Padoua 1663, qvart. Sid. 446 består af ett kopparstick, som skall föreställa Birgitta mottagande en bok af Jesus-barnet i modrens knä.

Vita Compendiosa Di Santa Brigitta Vedoua Suezesa, ò Normanna. Dell' Abbate Maia. — Upptager sidorna xxij—xxxvj uti S. Caterina Da Siena Difesa, af Hippolito Marracci, öfversatt från Latinet af Franc. Ambrosio Maia. Palermo 1665, liten 12:o.

Vita Della Serafica Madre E Gloriosissima Vedova S. Brigida Di Svetia Principessa di Nericia, Scritta Dal P. Gvglielmo Bvrlamacchi Della Congregatione della Madre di Dio. Dedicata All' Illvstriss.^{ma} Sig.^{ra} La Signora Svor Maria Francesca Raggi Abbadessa, Et All' Illvstrissime Signore Le Sig. Monache di S. Brigida Dell' Insigne Monastero di Scala Cœli

Di Genova. In Napoli, Per Francesco Mollo 1692. Con Licenza De' Superiori.

Qvart 632 sidor (24 opag., 1—568, 40 opag., de 2 sista hvita) och 1 kopparstick, framställande Birgitta omgifven af en lagerkrans, som hålles af 2 englar: Carolus Bagnini Senensis fac. De första opag. sidorna innehålla dedikation, Approuatione dell'opera, företal, Index avctorvm och Tavola de Capitoli. I slutet är alfabetiskt register på 38 sid.

Ny upplaga. — — Ristampata Ad istanza de Fratelli della Venerabil Compagnia Di Firenze Dedicata All' Altezza Reverendissima del Signor Cardinale Principe Francesco Maria di Toscana. In Napoli per Francesco Mollo. Con Licenza de' Superiori. E di nuovo ristampata a spese di Giouan Battista Pelagalli Di Firenze all' Insegna di S. Giuseppe 1709.

Qvart 560 sidor (16 opag., 1—516, 28 opag., de 2 sista hvita). Dedikationen är en annan än i första upplagan och Approuatione äro bortlemnade; eljest lika.

Ny upplaga. — — Seconda Impressione Dedicata All' Illustriss. Signore Il Signor D. Tommaso Mazzaccara Reggente del Regio Collaterale Consiglio del Regno di Napoli. In Napoli MDCCXX. Appresso Gli Eredi di Troyse, e Francesco Riccardo. Con licenza de' Superiori.

Qvart 636 sidor (28 opag., 1—568, 40 opag.) Utom en annan dedikation lika med första upplagan.

Ny upplaga. — — Ristampata Ad Istanza De' Fratelli Della Compagnia Di S. Brigida Di Firenze.

In Firenze. MDCCLXIX. Nella Stamperia Albizziniana da S. Maria in Campo. Con licenza de' Superiori.

Qvart 508 sidor (III—XVIII, 1—490) och en Effigie di S. Brigida, kopparstick af I. Vercreuy uti en ram hopsatt af fyra bitar. — Åter en annan dedication; approbationerna och det stora registret utlemnade.

Vita di Santa Brigida di Svezia, dimorata, e morta nella Casa di S. Damaso Papa. — Upptager sid. 42—59 eller Capitolo VI af La Pieta trionfante su le distrutte grandezze del Gentilesimo nella magnifica fondazione dell'insigne basilica di S. Lorenzo in Damaso di Roma. Opera de Gio: Battista Bovio di Novara. In Roma MDCCXXIX. — Folio XII och 309 sidor.

Compendio Istorico della vita di S. Brigida vedova principessa reale di Svezia Estratto dagli Atti sinceri presso i Bollandisti Con un Ragionamento Apologetico-critico sulle rivelazioni. In Roma MDCCLXXXIX. Pel Cannetti presso la Rotonda per andare a S. Ignazio. Con Licenza de' Superiori.

Liten octav 288 sidor (12 opag., 1—275, 1 opag.). — Af de i början befintliga Approvazione inhemtas att författaren af detta utdrag var Giuseppe Marconi, theologiæ professor vid Collegio Romano.

La Dichosa Peregrina, Segundo Apocalypse de Dios, Embaxatrix Del Cielo Santa Brigida De Suecia, Princesa De Nericia, Traduzida del idioma Italiano Por el Padre Gaspar De San Antonio Canonigo secular de San Juan Evangelista, Predicador, y Vi-

sitador General; Dedicada A La Purissima Concepcion De Maria Santissima Por D. Juliana Maria De San Antonio. Lisboa, En la Imprenta de Antonio Pedrozo Galram. Con todas las licencias necessarias. Año de 1714.

Liten qvart 864 sidor (16 opag., 1—847). — Öfversättning från Burlamacchis italienska arbete, dock med ändringar, så att 1:a boken här har 27 kapitel i stället för 24 och 2:a boken 30 för 27.

En spansk Vida, se sid. 214.

Das Leben der heiligen Brigitta. Mitgetheilt von Dr. A. Tobias in Zittau. — Sid. 69—76 af Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen. XLVIII Band. Braunschweig 1871. Är en tysk rimdikt i 325 rader af en Wolff Grun Hiltmar i Nürnberg år 1611.

Das wunderbarlich Leben Des außergehlten Gefäß Jesu Christi, der H. Seraphischen Mutter Brigittæ. Bnd der Orden des Seeligmachers vund der allerheiligsten Jungfrawen Mariæ. Sammt einem Spiegel darinnen zu sehen die wahren Reglen zum Himmel. Frantzösisch beschriben. Durch den Ehrwürdigen P. Stephanum Binet, Der Societät Jesu Priester. Bnd newlich vertauscht Durch F. Andream Megerle, des Ordens der H. Brigitt Priester. Wer will ein Starckes Weib finden? von Weitem her vund von den euffersten enden ist ihr Wehrt. Prov. 31. v. 10. Getruckt zu Cölln, bey Wilhelm Frießem im Ertzengel Gabriel in der Brandgäß. Anno 1652.

Liten duodes 574 sidor (24 opag., 1—534, men 188, 189 öfverhoppade, 18 opag.). Första bladet är

kopparstick med underskrift: Das wunderbarlich Leben der H. Seraphischen Mutter Brigittæ. — Tillegnad englarnas drottning, frälsarens ordens moder.

Leben Einer lieben Braut JESU Christi Der Seraphischen Mutter S. Birgittæ, Ordens-Stifterin SSmi. Salvatoris, Königlicher Printzeszin aus Schweden. Durchleuchtigster Fürstin in Nericien. Cum Licentia Superiorum. Augspurg, Verlegts Martin Veith, 1749.

Liten octav 124 sidor (10 opag., 1—114). Dedicerad till Birgitta sjelf af författaren Jacobus Schockh(sic), prior och confessor generalis i birgittiner-klostret Maria Altomünster.

Das Leben der heiligen Brigitta. Neu bearbeitet und herausgegeben von Ludwig Clarus. Mit einem Stahlstiche. Regensburg. Verlag von G. Joseph Manz. 1856.

Liten octav 240 sidor (4—240). — Aftryck efter författarens bok n. 44, sid. 221 här framför.

Die heilige Birgitta. — Sid. 45—107 uti: Aus dem Leben christlicher Frauen. Drei Vorträge von Dr. Fr. H. R. Frank. Gütersloh, 1873. l. 16:o.

St. Birgitta, die nordische Prophetin und Ordensstifterin. Ein Lebens- und Zeitbild aus dem vierzehnten Jahrhundert. Von Dr. th. Frederik Hammerich, Prof. der Kirchengeschichte zu Kopenhagen. Deutsche autorisirte Ausgabe von Alexander Michelsen, Prediger. Mit dem Bildnisz der heiligen Birgitta. Gotha. Gustav Schloeszmann. 1872.

Octav 312 sidor (iv—xvi, 1—296) och 1 porträtt i stentryck.

Leben der heiligen Birgitta von Schweden. Nach historischen Quellen bearbeitet und herausgegeben von einer Klosterfrau der ewigen Anbetung zu Mainz zum Besten ihres Gotteshauses. Mit Approbation des Hochw. Bischöfl. Ordinariats zu Mainz. Mit einem Bildnisse der Heiligen. Mainz, Verlag von Franz Kirchheim. 1875.

Octav 544 sid. (vi—viii, 2—536), 1 tabell och 1 lithogr. porträtt. — Af Maria Bernhardina, abbedissa i Kloster der ewigen Anbetung, Mainz. Tabellen, Birgittas stamtafla, är uppsatt af A. G. Oxenstierna. — Bearbetning på Franska, se här framför sid. 250.

° Het Leven van de H. Birgitta.

Utgafs någon kort tid före 1628 af en okänd författare I. B. V. S. i Brüssel och omarbetades så till Den Weck der Volmaecktheyt, som är anfordrad här förut, sid. 231, n. 59.

Thomas Gascoigne, doctor theologiæ et cancellarius Oxoniensis, öfversatte Birgittas lefverne från Latin till Engelska åt systrarna af Salvators-orden i klostret Syon af Londons stift, omkring 1452. Han berättar der utförligt om en magister Richard Tenant, som illa plågades af demoner och plötsligt befriades genom bön till Birgitta af de kringstående människorna. (Gascoigne, Loci e libro veritatum 140. Oxford 1881. 4:o.)

° Here begyneth the lyfe of seynt Birgitte. — Upptar bladen cxx—cxxxij af Kalender of the newe legende. London, R. Pynson, 1516. 4:o.

Såsom nära tillhörande Birgitta-Literaturen kunna också Catharinas lefnadsbeskrifningar här upptagas.

Incipit vita flue legēda cū miraculis dñe katherine sancte memorie flie scēe Birgitte de regno Suecie. [På lista sidan:] *Impressum Holmis.*

Utan år, men 1483. Liten quart 96 opag. sid.
— Författaren var Ulfo, munk i Vadstena kloster.
— Ett fotolitografiskt facsimile utgafs 1869 i Stockholm. — Omtrycktes af Olaus Magnus i Rom 1553 och 1557; se här framför s. 245 och 191. — Ett dåligt aftryck intogs i *Acta Sanctorum Martii, Tomus III* sid. 503—529. Antwerpiae 1668 och Parisii 1865. Utgafs slutligen i *Scriptores rerum svevicarum medii ævi, III 2: 244—263 jemte Miracula och Translatio*, sid. 263—275.

S. Catharina Virgo et Vidua. Af Vastovius i *Vitis Aquilonia*, s. 111—129. Coloniae 1623. Fol.

Om Sancta Katherina. — På gammal Svenska, från 1400-talet. Tryckt af J. E. Rietz i *Scriptores Suecici medii ævi cultum culturamque respicientes, IV* 113—175. — Änyo tryckt af F. A. Dahlgren i *Ett fornsvenskt Legendarium, III* 519—584.

La sainte vnion de qvatre differents etats de celibat, de mariage, de vevvage et de religion representee dans la sainte princesse Catherine De Svede Par le R. P. Jacques Coret, de la Compagnie de Iesvs. A Mons, De l'Imprimerie de la Veuve Simeon de la Roche, en la ruē des Clercqs. M. DC. LXXIII.

Quart 292 sidor (26 opag., 1—259, 7 opag.) och 6 kopparstick; första bladet hvitt. — Dedic. till madame Madeline de Lens, princesse de Robecq,

samt äfven avx dames religieuses de sainte Birgitte. Kopparsticken af Richard Collin.

°Miraculosa Vita et Mors S. Catharinæ. — Af barfota-munken Hilarione di S. Antonio; på Italienska. Skall enligt Warmholtz, n. 1683, vara tryckt i Neapel 1641.

Caterina Principessa Svezese Figlia Di Brigida. — Uptager sid. 509—579 uti La Reggia Delle Vedove Sacre af Girolamo Ercolani. Padoua 1663. Quart. — Sid. 508 framställer en öfversvämning i Rom, hejdad af Catharina.

Leben Der Heil. Jungfrau Und Wittib S. Catharinæ Vastenen, Aus dem Königreich Schweden, Tochter der Heiligen Birgittæ, Ordens-Stifterin Und Ersten Abbtiszin Ord. Sanctissimi Salvatoris. Allen Ständen zum Spiegel, Und Nutzen nach göttlichen Ausspruch: Et omnes, qui diligunt eam, ad Deum proficient propter eam. Revel. extrav. c. 64. Dasz alle so S. Catharinam lieben, in Tugend werden zunehmen, und Cron erlangen: Sambt dem Anhang der Ehrwürdigen Closter-Frau Mariæ Josephæ de SS. Sacramento, Ord. S. Birgittæ. Cum Licentia Superiorum. Augspurg, gedruckt bey Joseph Florian Hueber, Cathol. Buchdrucker. 1749.

Liten octav 124 sidor (12 opag., 1—111). — Dedic. till Jungfru-enkan, första abbedissan i Vadstena, Catharina, af Jac. Scheckh (sic), prior och confessor generalis af Salvator-orden.

De Heilige Katrina van Zweden, door Jakob Karsman. Antwerpen, Ter drukkery van H. Saeyens, korte Doormik-straet. 1843.

Octav 52 sidor (4—51). — På rimmad vers.

Ritualer.

[Breuiarium.] Lübeck 1512.

Qvart 480? sidor; bestämda antalet kan ej uppgifvas, då intet fullständigt exemplar är känt. Arken torde hafva varit 30, sign. A—K och a—v med 8 blad i hvarje. Den senare afdelningen är ett psalterium anordnad till liturgiskt bruk. Svart och rödt tryck med stor, präktig stil. På sista bladets rättsida i sex röda rader, utom det svarta paragraftecknet:

¶ Explicit liber Breuiarij seu horarum | sedm ordinē
 ē vsūm Sāct. Birgittē Jn | p̄ffum ac feliciter pfumatū Lu-
 beck. art. | et ingenio Stephani Arndes concludis. | Anno
 v̄ginei partus. M. CCCC. Xij. | Die .xxvij. mens Januarij.

Rörande Birgitta förekommer intet annat än ett kort Suffragium på bladen Kij och Kijj innehållande hymnen Rosa rorans.

°Breviarivm Sororvm ac Sanctimonialivm Sacri Ordinis Divæ Brigittæ, Horarvm Deiparæ Virgini Dedicatarum. Campis 1544. Qvart.

Ny upplaga; samma titel. — Opvs pivm ac devotvm, et a mendis quibus scatebat summā curā expurgatum. [Träsnitt: madonnan med barnet.] Atrebatī, Excudebat Robertvs Mavdhvy, Typographus Iuratus, sub signo nominis Iesv. M. D. C. X.

Qvart 396 sidor (10 opag., 1—384, 2 opag.). Svart och rödt tryck.

Ny upplaga. Breviarivm Sanctimonialivm sacri ordinis D. Birgittæ Horas Deiparæ Virgini, per Ferias distributas continens Opus pivm & omnibus

eidem Virgini deuotis ob sermones Angelicos accommodatissimum. [Kopparstick: Birgitta skrifvande framför crucifixet.] *Coloniæ Ex Officina Anthonij Boëtzeri Hæredum. M. DC. XXIX.*

Liten octav 632 sidor (28 opag., 1—614, men 544—553 öfverhoppade). Svart och rödt tryck i 2 spalter.

°IHS. MRA. *Breviarivm Sacrarvm Virginvm ordinis S. Birgittæ recens impressv(!) anno MDCXCV*

Liten octav. Titel i kopparstick, A. M. Wolfgang fe. På ömse sidor om en af 2 englar hållen duk, hvarå titeln, stå Birgitta och Catharina. Öfverst treenigheten samt Maria, som krönes af fadren och sonen.

°*Breviarium Sacrarum Virginum Ordinis SS. Salvatoris, Vulgo S. Brigittæ, Horas Deiparæ Virginis, per Ferias distributas continens. Opus pium & omnibus eidem Virgini devotis, ob Sermonis Angelicos, accommodatissimum. [Kopparstick: Birgitta skrifvande framför crucifixet.] Landishuti, typis Simonis Golowiz. M. DC. XCVII.*

Octav 716 sidor (48 opag., 1—532, 4 opag., 1—cxxxix) och 1 särskildt kopparstick, förutom 9 andra, tryckta på verso-sidor af texten; alla af A. M. Wolfgang efter I. I. de Sandrart. Præktigt svart och rödt tryck. Den senare afdelningen med romersk paginering är ett supplement af psalmer, med ny titel och årtalet M. DC. XCVI. — Utgifven af Simon Hörmann, Prior i Altonünster, som dedicerar boken till alla Birgittiner-nunnor.

Officivm S. Birgittæ Vidvæ Regni Sueciæ Patronæ, semidvplex. Apponendum in Breuiario Ro-

mano die vij. Octobris, Ex mandato S. D. N. Gregorii Papæ xv. & à Sacra Rituum Congregatione recognitum, & approbatum, ad supplicationem Sereniss. Sigismvndi III. Poloniae, & Sueciæ Regis. [Träsnitt: påfig vapensköld med Petrus och Paulus vid sidorna.] Romæ Ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apostolicæ. M. DCXXIII.

Liten octav 16 opag. sidor (III—VI). Svart och rödt tryck. — Innehåller blott en oratio och lectio iij, v, vj.

Officia S. Ioachimi Conf. & Patris Beatiffimæ Virginis Mariæ, S. Birgittæ Vidvæ Regni Sueciæ Patronę. - - - [11 rader] - - - Venetiis. MDC. XXIII. Apud Antonium Pinellum.

Octav 16 sidor. Svart och rödt tryck i 2 spalter. — Birgitta-officiet upptar sid. vj, vij och består blott af samma 4 stycken som föregående.

Officium till Birgittas ära, 2 redaktioner, finnes i de 5 svenska breviarierna; i de 3 missalerna samt i gradualet finnas sequentier till hennes lof; sammanlagda antalet af hymnerna och sequentierna är 14. — Birgitta-officiet finnes ock i alla upplagor af Officia Propria SS. Patronorum Regni Sueciæ, äfvensom förkortadt i Missæ propriæ, samt på Latin och Tyska i Lectio Spiritualis, Lincii 1699. 12:o.

Refrigerium animæ perégrinantis. Trostreiche Wanderschaft aus dem Jammerthal in das himmlische Jerusalem &c &c. München 1674, 12:o, innehåller, sid. 63—78, tyska böner och hymner till Birgitta, under rubrik: Sibenstündig Tagzeiten von der heiligen Frauen Brigitta &c &c.

Hvarjehanda.

Kardinalens a Turrecremata Apologia för Birgittas Uppenbarelser. 1:a afdelningen trycktes tillsammans med Revelationerna. 2:a afdelningen utgafs först af Mansi i hans *Sacrorum Conciliorum Collectio, Tomus IV Supplementi p. 910 seq.*

Summariskher Inåalt der Tragicocomodi, Von Carolo, der heiligen Brigittæ Sohn, welchem die Mutter Gottes im Leben, Todt, vnd leßen Gericht, trewlichen Beystandt zum ewigen Leben geläuftet hat, Genommen auß der S. Brigittæ, mit selbst eygnen Hånden beschriebnē vnd hinderlassenen, inn dem Costnitzerischen Concilio von dem Cardinal Turrecremata, examinierten vnd approbierten Offenbarungen. Zu Ingolstatt den 14. Weinmonat, 1610. Gedruçt durch Andream Angermeyrn.

Qvart 8 opag. sidor. — Kort program i 5 akter.

°Dissertatio de Sancta Brigida. Paris 1620. 8:o.

Beschreibung des Ordens Der Weyland Hoch-Edlen Schwedischen St. Brigittæ. Gedruçt auff Wiefingsburg von Johann Kankel, Anno MDCLXXVIII.

Qvart 8 opag. sidor.

Q. D. B. V. Dissertatio Theologica Qua Revelationes Brigittæ Svecicæ Excvtit - - - et Ervditorvm Jvdicio svbmittit M. Benjamin Capsivs Emlebio-Hoenloicvs. D. xxx. Decemb. A. O. R. M DCC XV. Vitembergæ Ex Officina Vidvæ Gerdesianæ.

Qvart 32 sidor (4—31).

Breve, E Distinta Notitia Dell' antichissimo, non meno che diuotissimo Crocefisso, che si con-

serua con somma veneratione nell' Insigne Basilica di S. Lorenzo in Damaso per hauere, come se n'hà traditione, più volte parlato à S. Brigida in tempo, che habitaua nella casa del Cardinalato contigua à detta Chiesa. — U. o. o. år (17..). Quart 6 sidor (1—6).

Vera Ed Approvata Informazione Toccante la grand' Indulgenza Delle Corone Di Santa Birgida. [I slutet:] Appresso Simone Smid, Stampatore dell' Università in Vienna L' anno MDCCXVI.

Liten octav 16 opag. sidor.

Historische Nachrichten Wahrhaftiger Sachen in der Römischen Kirche, Insonderbeit Die Historia, Was das Crucifix zu Rom in der Haupt-Kirche St. Pauli extra muros geredet haben soll. - - - Aus dem Missali Romano, und andern authentisch-Römischen Büchern ins Teutsche übersetzt von einem gewesenen Römischen Ceremonien-Meister. T. Anno, qVo ante bls CentVM annos Confessio fidei AVgVstæ præsentata fVIt. [= 1730.]

U. o. Quart 16 sidor (3—16).

Brigitta, oder der Sieg des Christenthums, ein Trauerspiel in 5 Aufzügen. — Af Joh. Christ. Schwarz. Tryckt i Sammlung einiger seiner Gedichte. S. 1—96. Regensburg 1757. 8:o. — Särskild upplaga. Mannheim 1768. 8:o.

Den Heliga Birgitta. Sorgspel af Ling. [I slutet:] Stockholm, Gadelius, 1818.

Duodes 214 sidor (10 opag., 1—202, 2 opag.). Titelbladet är stucket i koppar.

Ny upplaga i Lings Samlade arbeten, II 677—848. Sthm 1862—66. 8:o.

Kort begryp der Afaeten verleend aen de Rosenkranssen of kroonen genaemd van de Heylige Brigitta.

Gand 1830. 18:o. 8 sidor. — Approbationen ar daterad ²⁵/₇ 1830.

Un prétendu portrait de Ste Brigitte de Suède et de Ste Catherine, sa fille. Extrait du Bulletin de la Société nationale des Antiquaires de France. Séance du 19 avril 1882. [Sist:] Imprimerie Daupeley-Gouverneur, à Nogent-le-Rotrou.

Octav 8 sidor (2—6, 2 hvita). Endast rubrik. — Af P. Riant. Rör det porträtt som finnes i Hammerichs bok. Tredje sidan återger den gamla tafla på hvilken B:s bild ansetts förekomma.

S. Birgittas porträtt, samt några nya upplysningar om hennes hospital i Rom. [Sist:] Aftryck ur Historisk Tidskrift 1883. Stockholm, 1883. Kongl. Boktryckeriet.

Octav på kvartpapper 8 sidor (2—8). — Af E. Hildebrand. Rör samma sak och har samma tafla på sid. 2.

Bilder

utom de redan anförda i textupplagorna &c.

° Träsnitt 178 mm. högt, 112 bredt; från medlet af 1400-talet.

Birgitta, vänd åt höger, * sitter vid en pulpet, skrifvande i en bok; har nimbus, hufva och vidlyftig mantel. Framför henne: ett kors; bakom: pilgrimsstafven, hvarpå hänga mössan och väskan. I öfre högra hörnet: madonnan med barnet i moln; i öfre venstra hörnet: sköld med SPQR. I nedre högra hörnet: 6 grässtrån och litet längre fram krona; i nedre venstra hörnet: odelad sköld med ett upprätt stående lejon; de två sista symbolerna utvisande helgonets diktade furstliga börd och vapen. Öfver hennes hufvud står på 2 rader: *obrigita bit | got fir vna* Nedtill öfver gräsen och kronan står: *m ichy*

Detta träsnitt, som man utan grund hänfört till slutet af 14:e århundradet, finnes i det namnkunniga Spencerska biblioteket, England.— En trogen afbildning gifver Ottley uti sin *Inquiry into the origin of Engraving*. London 1816. 4°

Träsnitt 123 mm. högt, 83 bredt; från slutet af 1400-talet.

Birgitta vänd åt höger, med nimbus, hufva och vid mantel sitter vid pulpeten, skrifvande sin bok; på pulpeten ett kors. Bakom henne står stafven med mössan och väskan. Öfver och framför henne sitta på molngrund frälsaren? och madonnan med

* Åskådarens venster; så allt framgent.

treuddig krona; båda med nimbus. Högst upp står, så anordnad:

S birgitta ain wittib von dem reiche
zu Schwedē

Nederst till höger: på snedden delad sköld med stående lejonet; under helgonets fötter: kronan; nederst till venster: fyra-delad sköld med ett lejon i 1:a och 4:e fälten samt sneda rutor i 2:a och 3:e (Baierns vapen).

Ett färglagdt exemplar såldes på T. O. Weigels auktion i Leipzig 1872.

° Träsnitt 106 mm. högt, 77 bredt; från slutet af 1400-talet.

Birgitta sittande vid pulpeten skriver på en bred remsa, som ligger på en uppslagen bok och hänger ned bakom pulpeten. Engeln står dikterande bakom henne. Till höger vid pulpeten står stafven med hatten, väskan och sist kronan. Öfver B. svärfvar dufvan omgifven af strålar. Öfverst till venster står på molngrund Gud fader, hållande den döde sonen. Under dem ett skriftband med orden: .huut. .der. .goude. Till höger står den krönte madonnan med barnet. Nederst står, stödd mot pulpeten och stafven, skölden med lejonet; handtag åt skölden bildar en upprätt stående orm, hvars nedre del berör dess kanter.

Platsen under bilden är delad i ett öfre, smalare fält och ett nedre, bredare; i det öfre står med liten stil:

S Birgitta. princeffe ... väde. ryke. nericia.

I nedre fältet, med större stil:

Maria *fterre*

Mellan dessa ord står en sköld, delad längsefter i 2 fält, hvilka vardera innehålla 3 sexuddiga stjernor, ställda i sänkrät linje.

Om hela bilden går en dubbel linje, hvars öfre del bildar en båge, på hvilken stå trekanter, innehållande 3 blad, hvilkas spetsar utlöpa i trehörningarnes vinklar.

Ett färglagdt exemplar såldes på Weigels auktion 1872.

° Träsnitt 188 mm. högt, 137 bredt; från medlet af 1400-talet.

Birgitta i sin ordens dräkt håller, stående, en bok i venstra handen; i den högra en spik, på hvars hufvud står ett kors och i midtpunkten af dettas armar ett kors omgifvet af en ring. Till höger står stafven med hatten och väskan; på den förras brätte synes Jesu hufvud mellan ett kors och ett klöfverblad. Vid B:s hufvud, ofvanför korset, är skölden med SPQR. Vid hennes fötter ligger kronan och mot stafven stödes den sned-delade skölden med stående lejonet.

Exemplaret, som fanns i T. O. Weigels år 1872 i Leipzig sålda samling, var färglagdt och aftryckt inom en särskild 25 mm. bred ram, skuren i metall. Det hade den skrifna påteckningen: *Byrgitta vidua ducissa nerecie*.

Träsnitt 116 mm. högt, 67 bredt; från slutet af 1400-talet.

Birgitta, vänd åt höger, står bland örter och gräs, klädd i hufva och vid mantel; hon har nimbus inom hvilken står i böjd rad kring hufvudet: *.Sancta-*

birgitta. I högra handen håller hon ett kors, med den venstra en bok. Nederst i högra hörnet: den sned-delade skölden med stående lejonet; vid fötterna: kronan; i venstra hörnet: fyra-delade skölden med lejonen och bayerska rutorna.

Träsnitt 122 mm. högt, 78 bredt; från slutet af 1400-talet. (Måtten osäkra, då exemplaret är förskuret.)

Birgitta, vänd åt venster, med nimbus och hoplagda händer, knäböjer för Christus på korset, öfver hvilket står INRI. Hon har den stora hufvan och vida manteln. Uti nimbus står i böjd rad: **S birgitta**. Hon säger medelst ett fladdrande band: **he: erbam dic vbê vns** (sic). I gräset ligger, mellan korset och Birgitta, stafven med väskan. Stödd mot korset, står den sned-delade skölden med stående lejonet; ytterst, både till höger och venster, större vexter.

Träsnitt 117 mm. högt, 85 bredt; från slutet af 1400-talet.

Tafflan är sänkrätt delad i 3 fält; i det mellersta och bredaste sitter, vänd åt höger, Birgitta med nimbus, stor hufva och vid mantel, utdelande böcker (regula salvatoris) åt nunnor och munkar; bakom henne synes engeln; framför hufvudet, till höger, en obestämd figur, möjligen stafven med mössan och väskan. Ofvan synas i moln två bröstbilder, fadren? med krona och nimbus samt sonen med nimbus; öfverst: dufvan i strålkrets. Birgitta har till höger 2 uppslagna böcker, den ena i handen; till venster är endast en sådan bok. Nedanför henne i gräset:

kronan och längre ned till höger: skölden med SPQR bakvända och att läsa på snedden uppifrån nedåt; till venster: odelad sköld med lejonet. I smala fältet till höger knäböja 6 nunnor i ordensdräkten; den främsta har nimbus. I venstra fältet: 6 knäböjande munkar äfven i ordensdrägt. Från hvardera partiet uppstiger ett fladdrande skriftband, utan skrift.

Träsnitt 109 mm. högt, 81 bredt; från slutet af 1400-talet.

Birgitta, med nimbus, hufva och vid mantel, sitter i en högkarmad stol, bred nog för 3 personer; hon skrifver i en bok som ligger på en skifva, uppbyren af ett vinkeljern, hvilket är nedstucket i en hög fotställning. Bakom henne står, på stolen, engeln dikterande. På ömse sidor stå 2 äldre män i vida mantlar, beundrande, med framsträckta händer; framför båda uppfladdrar ett tomt skriftband; på dylika bakom deras ryggar angifvas deras namn i handskrift; till höger: dns vlfo; till venster: mgr petrus. Bakom den heligas nimbus uppskjuta 4 böjda grenar, af hvilka de 2 mellersta dela sig till 2 hvardera. I de sålunda uppkommande, skiljda små fälten äro inpassade 8 små bröstbilder, samt dessutom midt öfver Birgitta: dufvan med strålar och högt upp uti en halfcirkel, i half-figur, Gud fader med tiara och nimbus samt sonen med endast nimbus. De 8 små bilderna föreställa Birgittas barn enligt de på 8 band handskrifna namnen; till höger: S. Katerina i ordensdrägt med nimbus, blomstergrenen och hinden; vidare celia, karolus och Gudmarus; till venster:

jngborg, mæritta, birgerus och benedictus. Ingeborg har stor hufva och håller en bok med båda händerna; Celia (Cecilia) har stor hufva; de öfriga äro alla barhufvade och synas bedja. Nederst är ett tomt fält för inskrift.

Detta träsnitt härstammar från Vadstena kloster.

Nyare apokryfiska porträtter i kopparstick.

I hel figur.

B. sittande skrifvande med engeln bakom sig.

Ouerradt, Excudit. Folio 384 mm. högt, 286 bredt.

» » C. v. Boëkel sculpit (sic). 16:o.

» » J. Settegast inv. Ludw. Heitland sc. 12:o.

B. stående.

Sign. NB Assuwerus van L excud. St. 8:o.

» » Utan sign. Underskrift: S. Brigidæ Can: Reg. S. Augustin. Liten 8:o.

B. knäböjande.

Leudner del. et sc. Ausführung u. Stich der Manz' Kunst-Verlag. 8:o.

Knästycke.

B. med penna och kors.

C. P. S. C. M. I. A. Pfeffel exc. A. V. Liten 8:o.

B. med kors, hjerta och staf.

Utan sign. Oval. Verlag v. Carl Mayer in Nürnberg. 32:o.

I half figur.

B. bedjande med radband. — Sign. DC (Dominic. Custodis.) 4:o. Ur Beneficentia Dn. N. Iesv Christi erga sexum infirmiore. MDC Aug. Vind.

Samma bild. — Phls Galle inven. et excud. Hieron. Wirix sculpsit. 4:o.

Samma stick. — Mich. Snyders excud. 4:o.

B. bedjande framför crucifixet. — B. Picart Inven. 1713. Ur Histoire du Concile de Trente par I. Lenfant. 4:o.

Dylik bild. — I. Th. Sendermeyr sc. a. 17. Stor 8:o.

Dylik. — Utan sign. Hâc meritò catharina potes gaudere parente; Huius tu titulo nosceris; illa tuo. 16:o.

Dylik. — Stich, Druck u. Verlag v. C. Dittmarsch u. Cie jetzt C. Kneller in Stuttgart. 12:o.

B. håller en tafva: madonnan med barnet. — Corn. Galle sculp. I. Galle exc. cum priuilegio. Liten 4:o.

B., med stor hatt, håller pilgrimsstafven. — Jos. Hutter sc. 32:o. — Är den enda bild der B. framställes gammal och måger. Tryckt på ett blad tillsammans med S. Ericus.

B. i bröstbild. Uti Gentlemans Magazine, June 1792, pl. II, tillsammans med 5 engelska biskopar och teologer. Basire sc.

Koppar- eller metall-stick 109 mm. högt, 76 bredt; från slutet af 1400-talet.

Christus, vändande blicken litet åt venster,* sitter på en thronstol med 2 trappsteg, högt uppskjutande ryggstycke och himmel; den är stående på rutadt golf. Frälsaren har nimbus och långt hår; är iklädd full liturgisk drägt, nemligen fot-sid skjorta (alba) med nedvikna kragar; deröfver ett kortare plagg (dalmatica) och ytterst: vid kåpa (pluviale), nedre delen deraf upplagd öfver båda knäna; öfver bröstet går, från höger till venster, ett med 2 kors prydt band (pallium eller kanske stola). Högra handen hvilar på globen med korset, som skjuter högt upp; venstra handen håller en uppslagen bok. På golfvet står till venster Birgitta i ordensdrägt, med nimbus; i högra handen: uppslagen bok; i den venstra: ett kors. Till höger står Catharina, äfven med nimbus och ordensdrägt; i högra handen håller hon en hög kräckla, såsom abbedissa; i den venstra: en lång gren med 2 blommor. Framför henne står hinden med fram-benen upplyftade.

Tafian har sex inskrifter. Högst upp på thron-himmelens framsida läses: *Ordo facti saluatoris* och utanför, vid öfverkanterna: *ihc ma* (= Jesus Maria). På 4 uppåt slingrande band stå 4 hexameter, såsom uttalade af de 3 personerna. Christus säger till Birgitta: *aspice birgitta tua nata sub e m dextra* Hon svarar: *munere p tanto laus tibi xpe deo* Till

* Enligt tafians mening, men venster och höger äro här för-
 vxlade; således äfven i beskrifningen.

Katharina säger frälsaren: Te katheria tibi dilecte
 p̄fero matri Hon svarar: nō fit p̄r meū f; mage velle
 tuū Nederst, under golfvet, står i rak linje: ~~Ex~~
 Teneramūda birgitta traditur pressa

Teneramunda i östra Flandern, Belgien, heter nu Dendermonde eller Termonde. I denna stad var ett Birgitta-kloster, Thronus Marie, hvarifrån utgick kompilationen Opusculum vite et passionis Christi, af hvilken 3 upplagor från 1489, 1491, 1517 äro anförda här framför under n. 11, 12, 13. Möjligen är det denna lilla tryckta bok som åsyftas med den sista inskriften, eller kanske afser den sjelfva kopparstycket, hvilket ju också är tryckt (pressa). Säkert synes vara att det är utgånget från Thronus Marie och stucket af en kloster-broder, som alldeles icke behöft skämmas för sitt arbete, ty det är ganska väl gjordt.

Det ytterst sällsynta, kanske unika bladet är insatt i Ingegerd Ambjörnsdotters bönbok, blad 43 v.; se ofvan sid. 163. Det är delvis belagdt med färger och guld.

Kopparstick hörande till Dahlbergs Svecia antiqua et hodierna. I. v. d. Aveelen sc. Holmiæ 1704. Folio.

Oratorium divæ Birgittæ in Finstad. Derunder följer: Ipse locus precum D: Birgittæ prout typis delineatus extat in libris revelationum.

Kopparstick 385 mm. högt, 402 bredt. Benedictus Luti Inuen. et delin. Benedictus Fariat Sculp. Romæ Super. Perm. an. 1707.

Birgitta sittande på moln utpekar sitt hus i Rom för 5 yngre, förundrade män. Kullstörtad under molnet ligger en manlig furie.

Träsnitt. Heliga Birgittas hus i Rom. Tecknad af A. T. G(ellerstedt). I Ny Illustrerad Tidning, 1866 n. 13. Sthm. Fol.

Träsnitt 258 mm. högt, 396 bredt; från 1500-talets början.

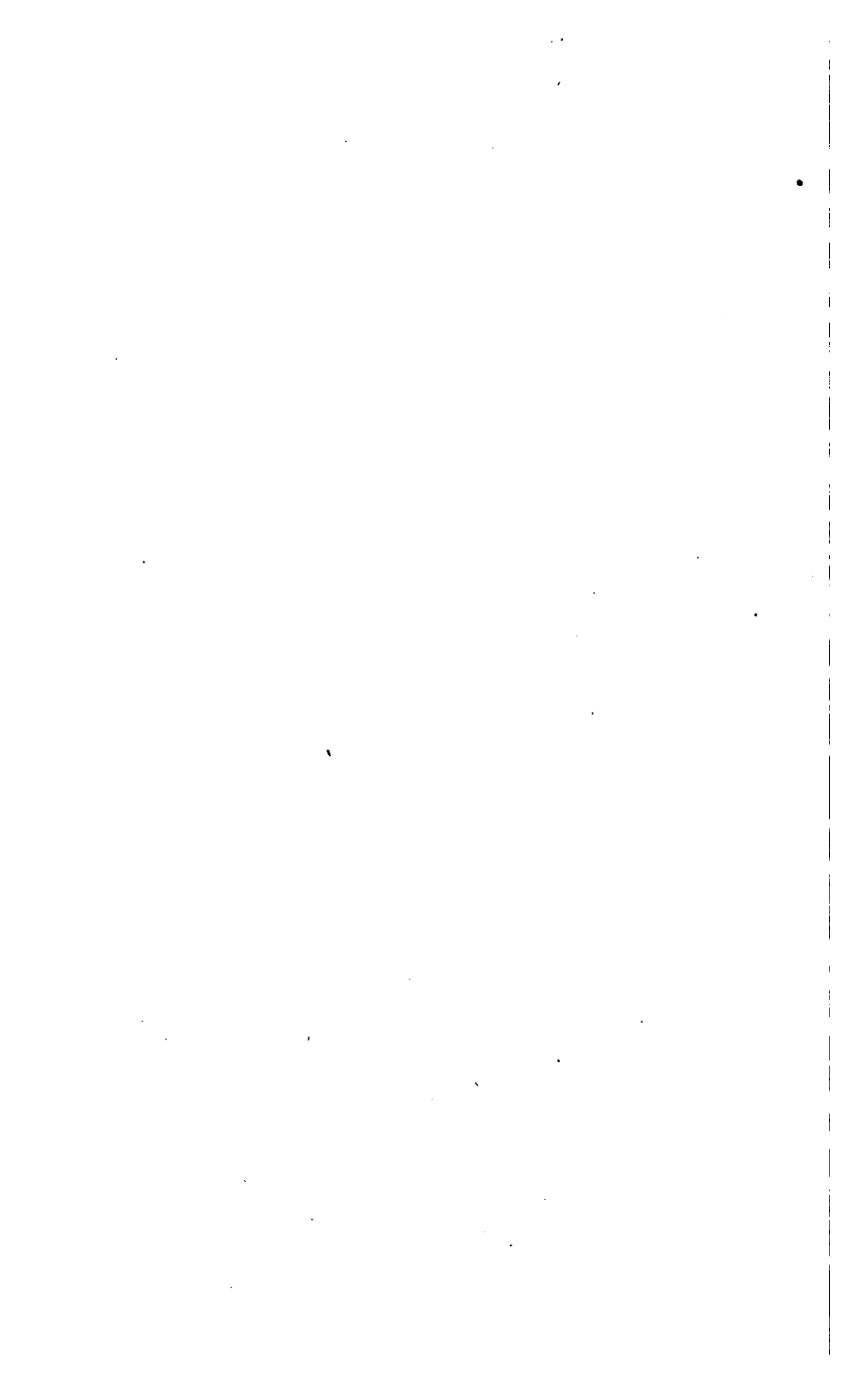
Det inre af en hvalfd kyrka med 8 höga pelare. Elfva fenster äro synliga. Ett skrank omsluter pelarne och högaltaret; på sidorna af och bakom detta leda trappor upp till en platform, hvarpå står en bred stol. Der bakom längst åt kanten står Oost på ett bredt band. Nederst läses i 2 långa rader: Tghefflichte vander kercken der ordenen van fente faluatuers van hem felusen vertoondt ende beuolē te makene der hele-gher vauwē fente birgittē/ Het staet bescreuē int .ix. bouc der opēbarijghē inde. xxviiij. xxix. xxxi. xxxiiij. ende. xxxviiij. capitelē.

Denna underskrift är icke tryckt med rörliga stilar utan hel och hållen xylografisk; på 19 ställen äro två och två bokstäfver hophängda, så att snidaren insparat 19 stafvar. Underskriften upptar icke taflans hela bredd utan lemnar i hvardera hörnet plats för ett litet träsnitt; till höger: Gud fader i påfvedrägt, hållande globen med högt kors; till venster: Birgitta bedjande till den korsfäste; bakom henne: engeln.

Detta högst sällsynta nederländska blad anträffades insatt i upplagan 1517 af Revelationes och är sannolikt föga äldre.

Fotolitografi af Mandel 1864; 355 mm. hög, 285 bred. VON ROSEN. inv. WIMARIAE. A° 1862.

Birgittas födelse. Ett stort rum i medeltidsstil. I en upphöjd skulpterad säng ligger modren, biträdd af en qvinna som håller hennes venstra hand. Nedanför står fadren, visande den nyfödde för ett fruntimmer, åtföljdt af en gosse. Två tjenarinnor syssla med linnen åt barnet; den ena vid spiselden; den andra på knä vid ett fat stående på en pall. En nunna sitter i en stor stol, vid öppet fenster, bedjande med radband. En vagga, en hund och hans matskål upptaga rummets nedre del till höger.

HELIGA BIRGITTAS
UPPENBARELSER

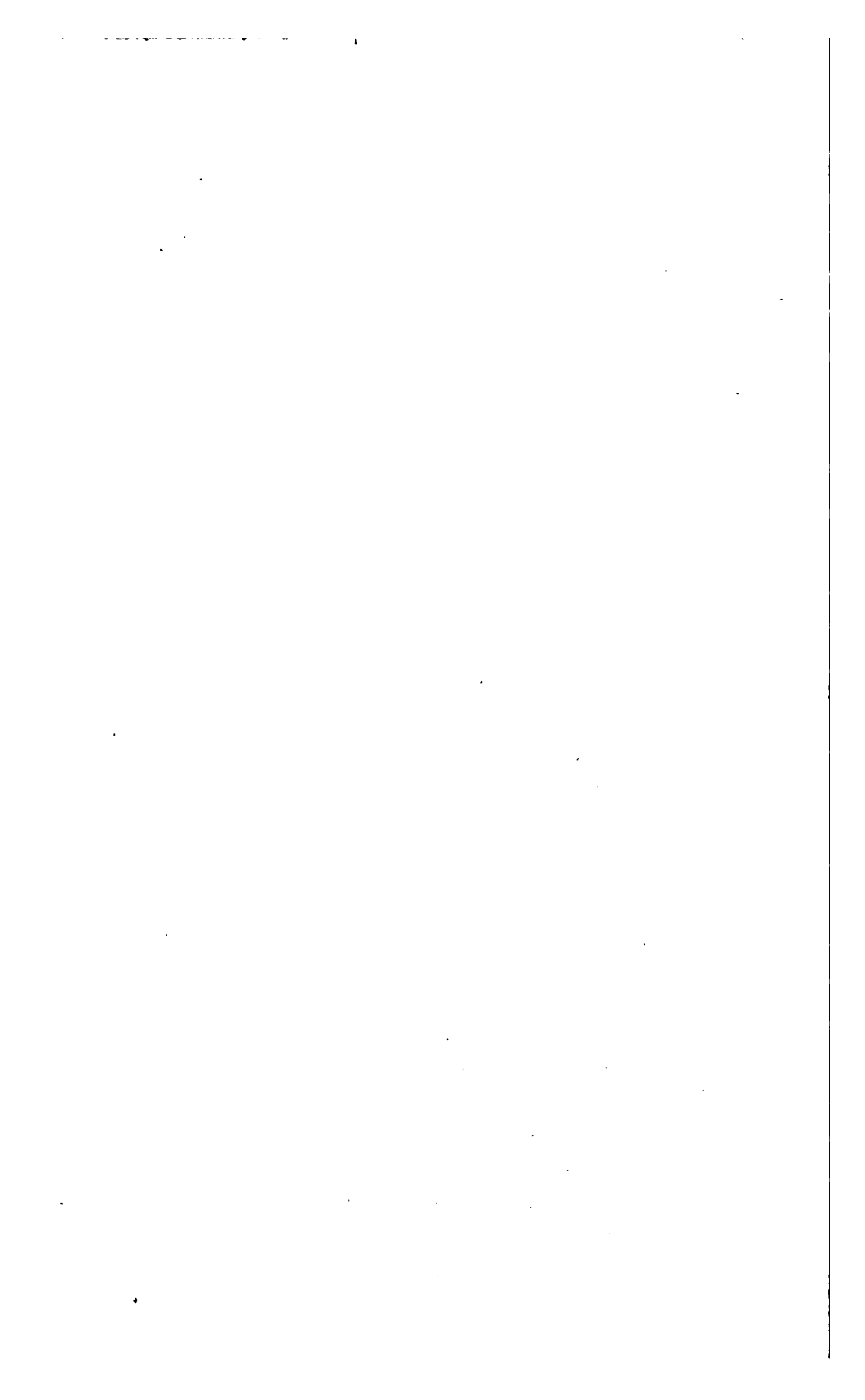
Öfter Samla Handskrifter

UTGIFNA AF

G. E. KLEMMING.

FEMTE BANDET: BIHANG.

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER
1883, 84.

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SAMLINGAR

innefatta hittills:

Flores och Blanzeflor.

Sanct Patriks-Sagan.

Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.

Vadstena Kloster-Reglor.

Herr Ioan Lejon-Riddaren. (Fullständig i 3 häften.)

Namnlös och Valentin.

Ett Forn-Svenskt Legendarium. (Fullständigt i 11 häften.)

Konung Erik XIV:s Krönika.

Svenska Medeltidens Bibel-arbeten. (Fullständiga i 6 häften.)

Sagan om Didrik af Bern. (Fullständig i 3 häften.)

Hertig Fredrik af Normandie.

Konung Alexander. (Fullständig i 3 häften.)

Skrå-Ordningar. (Med fyra plancher.)

Heliga Birgittas Uppenbarelser. (Första — tionde häftet.)

Bonaventuras Beträktelser öfver Christi lefverne. } (I ett
Legenden om Gregorius af Armenien. } band.)

Sveriges Dramatiska Litteratur. (Fullständig i 5 häften.)

Helige Bernhards Skrifter. (Fullständiga i 2 häften.)

Svenska Medeltidens Rim-Krönikor. (Fullständiga i 7 häften.)

Suso, Gudeliga Snilles Väckare. (Fullständig i 3 häften.)

Själens Tröst. (Fullständig i 4 häften.)

Skrifter till läsning för klosterfolk. (Fullständiga i 2 häften.)

Gersons bok om djefvulens frestelse.

Klosterläsning. (Fullständig i 3 häften.)

Svenska Medeltids-Postillor. (Del. 1, 2.)

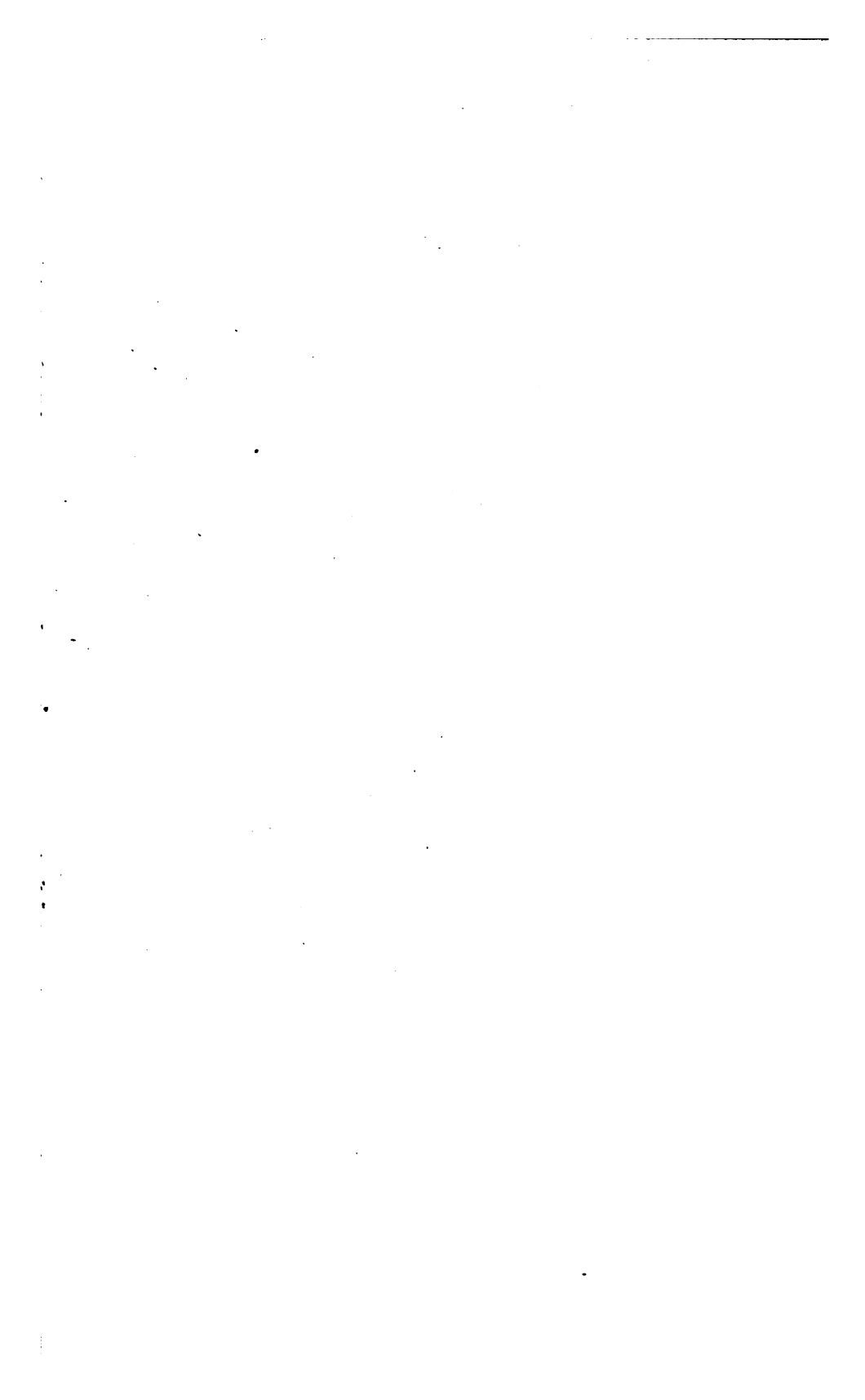
Gersons Lärdom huru man skall dö.

Svenska Medeltids Dikter och Rim. (Fullständiga i 3 häften.)

Mera har ej utkommit intill Mars 1883.

SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPETS SAMLINGAR:

1. *Flores och Blanzeflor.*
2. *Sanct Patriks-Sagan.*
3. *Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.*
4. *Vadstena Kloster-Reglor.*
- 5-6. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* Häft. 1, 2.
7. *Nannlös och Valentin.*
- 8-9. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 1, 2.
10. *Konung Erik den XIV:des Krönika.*
11. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. I. Häft. 1.
12. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 3.
13. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* Häft. 3 (slutet).
- 14-15. *Sagan om Didrik af Bern.* Häft. 1, 2.
16. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. I. Häft. 2.
- 17-18. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 4, 5.
- 19-20. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Band. II. Häft. 1, 2.
21. *Hertig Fredrik af Normandie.*
22. *Sagan om Didrik af Bern.* Häft. 3 (slutet).
23. *Konung Alexander.* Häft. 1.
24. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Bd. I. Häft. 3 (slutet).
25. *Konung Alexander.* Häft. 2.
26. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* Bd. II. Häft. 3 (slutet).
27. *Skrä-Ordningar.*
28. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 6.
- 29-30. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 1, 2.
31. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 7.
32. *Bonaventuras Beträktelser öfver Christi lifverne.*
33. *Legendan om Gregorius af Armenien.*
- 34-38. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 3-7.
39. *Konung Alexander.* Häft. 3 (slutet).
40. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 1.
41. *Helige Bernhards Skrifter.* Häft. 1.
42. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 8.
- 43-44. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 1, 2.
45. *Helige Bernhards Skrifter.* Häft. 2 (slutet).
- 46-49. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 3-6.
50. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* Häft. 1.
51. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* Häft. 7 (slutet).
52. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 9.
- 53-54. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* Häft. 2, 3 (afslutad).
55. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 2.
56. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 10.
- 57-60. *Själens Tröst.* Häft. 1-4 (afslutad).
61. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* Häft. 11 (slutet).
62. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 8.
- 63-64. *Skrifter till läsning för klosterfolk.* Häft. 1, 2 (afslutad).
65. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 9.
66. *Gersons bok om djefvulens frestelse.* Tryckt 1495 (facsimile).
67. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 3.
- 68-70. *Klosterläsning.* Häft. 1-3 (afslutad).
- 71-72. *Sveriges Dramatiska Litteratur.* Häft. 4, 5 (afslutad).
- 73-76. *Svenska Medeltids-Postillor.* Del. 1, 2.
77. *Gersons Lärdom att dö.* Tryckt 1514 (facsimile).
- 78-80. *Medeltids Dikter och Rim.* Häft. 1-3 (afslutade).
81. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* Häft. 10.

JAN 18 1955

